

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

FAKÎH: HAYATI, ESERLERİ, DİVANI

144942

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ercan SÜNGER

Tez Danışmanı
Prof.Dr. Cemâl KURNAZ

Ankara-2004

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Ercan Sünger'e ait *Fakîh: Hayatı, Eserleri, Divanı* adlı çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan :

Prof.Dr. Ahmet MERMER

Üye :

Prof.Dr. Cemâl KURNAZ (Danışman)

Üye :

Doç.Dr. Filiz KILIÇ

ÖN SÖZ

Edebiyat tarihi bakımından en önemli kaynağın eser olduğu bilinen bir gerçektir. Eserler elde olmadan bir sanatçı ve genel olarak bir devrin edebiyatı hakkında verilecek hükümlerin bilimsel düşünceden uzak olacağı açıktır. Birinci veya ikinci sınıf demeden bütün şairlerle ilgili yapılan araştırmaların Türk edebiyatı tarihinin aydınlatılmasında vazgeçilmez kaynaklar olduğu şüphesizdir.

İfade etmeye çalıştığımız bu düşünceler bizi, bugüne kadar herhangi bir çalışmaya konu olmamış XV. yüzyıl şairi Fakîh hakkında araştırma yapmaya sevketti. Öncelikle şairin Türkçe ve Farsça şiirlerini ortaya koymak için, divanının bilinen tek nüshasından başka nüshaları olabilir düşüncesiyle yerli ve yabancı kütüphanelerin yayımlanmış kataloglarını taradık. Ancak Fakîh Divanı'nın ikinci bir nüshasını tespit edemedik. Fakîh'e ait şiirlerin bulunabileceğini göz önünde bulundurarak taradığımız nazire mecmualarında da şaire ait herhangi bir şiire rastlayamadık. Fakîh'in hayatı hakkında bilgi elde etmek için yaptığımız çalışmada ise kendisinden bahseden tek kaynağın Sehî Bey'in Heşt Bihişt isimli tezkiresi olduğunu gördük. Diğer şuara tezkirelerinde ve Türk edebiyatı tarihiyle ilgili biyografik eserlerde Fakîh hakkında bir bilgi bulamadık.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Heşt Bihişt'te şair hakkında verilen bilgilerden ve divanındaki şiirlerden yola çıkarak Fakîh'in hayatını ele aldık, şahsiyeti ve edebî kişiliği üzerinde durduk. Taradığımız nazire mecmualarında kendisine ait bir şiir bulunmayan şairin bazı manzumelerinin vezin, kafiye, redif ve söyleyiş yönüyle nazire olduğunu gördük. Şairin yaşadığı edebî çevre hakkında bir fikir vermesi için zemin şiirlerle Fakîh'e ait şiirlerin matla beyitlerini veya ilk bendlerini vermeyi uygun bulduk.

İkinci bölümde Fakîh Divanı'nı nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif yönüyle inceledik. Divanda görülen dil ve anlatım özellikleri ile üslûp özelliklerini değerlendirdik. Ayrıca divanın muhtevasında dikkati çeken bazı noktalara değinmeyi gerekli gördük. Son bölümde ise divanın transkripsiyonlu metninden önce, metin tespit edilirken kullanılan ve bugün için bilinen tek nüshanın imlâ özelliklerini genel olarak belirttik. Bu bölümde metin tespitinde göz önünde bulundurulmuş hususlara da değindik. Fakîh'in Türkçe şiirlerinin yanında Farsça ve Arapça şiirlerini de transkribe ederek anlamlarını dipnotta kaydettik. Vezni bozuk olan mısraları (*) işaretiyle, anlam veremediğimiz mısraları (?) işaretiyle, mürekkep lekesi, su lekesi ve müstensih hatasından dolayı okuyamadığımız yerleri [.....] işaretiyle gösterdik. Yararlandığımız kaynakların dökümünü vermeden önce bu çalışmayla ulaştığımız sonuçları genel olarak ifade etmeye çalıştık.

Şairin Türkçe şiirlerde kullandığı kelimeleri ve tamlamaları göstermek için bir dizin hazırladık. Divan metnini hazırlarken kullandığımız nüshanın mikrofilm fotokopisini çalışmamızın sonuna ilâve ettik.

Çalışmalarım süresince yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Cemâl Kurnaz'a teşekkür ederim. Divandaki bazı beyitleri okurken ve anlamlandırırken karşılaştığım güçlükleri çözme konusunda katkılarını gördüğüm Doç.Dr. M.Fatih Köksal'a, Farsça ve Arapça şiirlerin transkripsiyonunda ve anlamlandırılmasında yardımlarını gördüğüm Doç.Dr. Hicabî Kırılancı ile Dr. Fahrettin Coşkun'er'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ercan SÜNGER
ANKARA, 2004

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	III
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	VII

I. BÖLÜM FAKÎH'İN HAYATLI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

A. HAYATI	1
B. EDEBÎ ŞAHSİYETİ	13
1. Nazireleri	22
C. ESERLERİ	35

II. BÖLÜM DİVAN İNCELEMESİ

A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ	37
1. Nazım Şekilleri	37
1.1. Kasideler	38
1.2. Gazeller	39
1.3. Musammatlar	41
1.4. Kıt'alar	42
2. Vezin	42
3. Kafiye ve Redif	48
B. DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ	54
C. ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ	62
D. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	70

III. BÖLÜM FAKÎH DİVANI

1. DİVANIN YAZMA NÜSHASI	76
2. NÜSHANIN İMLÂ ÖZELLİKLERİ	78
3. METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	79
4. TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ	82
5. FAKÎH DİVANI	83
Dibace	83
Kasideler	86
Meşâ'iruhu Fî Hurûfî't-Teheccî ' Alâ Veznin	
Zâ'idetin ve Kâfiyetuhu Vâhidetun	116
Gazeller	132
SONUÇ	202
KAYNAKÇA	204
DİZİN	213
ÖZET	276
ABSTRACT	277
EK	278

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
AKM	: Atatürk Kültür Merkezi
Bkz.	: Bakınız
Bl.	: Bölümü
bs.	: Baskı
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Dib.G.	: Dibacedeki gazel
DTCF	: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
G.	: Gazel
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
İÜEF	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
K.	: Kaside
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Mş.	: Meşâ' iruhu Fî Hurûfî't-Teheccî ' Alâ Veznin Zâ'idetin ve Kâfiyetuhu Vâhidetun
MÜFEF	: Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
N.	: Nüsha
Nu.	: Numara
öl.	: Ölüm tarihi
S.	: Sayı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	: Türk Tarih Kurumu
vd.	: ve diğerleri
Y.	: Yaprak

I. BÖLÜM: FAKÎH'İN HAYATI, EDEBÎ ŞAHSİYETİ VE ESERLERİ

A. HAYATI

Anadolu'da çeşitli yerlerde ve zamanlarda yaşayan ve değişik tarihlerde vefat eden Ahmed Fakîh isimli veya mahlaslı şairlerin bulunduğu bilinmektedir.¹ Burada hayatı ele alınacak Fakîh ise XV. yüzyıl şairidir. Bu yüzyılda yaşayan Fakîh'in hayatı hakkındaki bilgilerimiz çok yetersizdir. Şuara tezkireleri içinde şairden söz eden tek kaynak Sehî Bey'in Heşt Bihişt isimli tezkiresidir.² Bu tezkirenin dışındaki şuara tezkirelerinde³ ve diğer biyografik eserlerde şairle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Heşt Bihişt'te şairin şiirlerine örnek olarak verilen gazelin hazırladığımız divan metninde de bulunması Sehî Bey'in kaydettiği Fakîh ile divan metnini hazırladığımız Fakîh'in aynı kişi olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak söz konusu gazelin divanda bulunan metniyle tezkirede kaydedilen metni arasında bazı farkların olduğu görülmektedir. Bu durum, Fakîh Divanı'nın bugün için bilinen tek nüshasının dışında başka nüshalarının da bulunduğunu akla getirmekte ve şairin şiirlerinin okunduğunu göstermektedir. Şimdilik bilinmeyen bu nüshalar zaman içinde değişik sebeplerle kaybolmuş olabilir.

¹ Ahmed Fakîh isimli veya mahlaslı şairler için bkz. Osman Fikri SERTKAYA, "Ahmed Fakîh: Anadolu'da Türkçe Eserler Veren Mutasavvıf Şair", *İlmî Araştırmalar*, S.2 (İstanbul: İlim Yayma Cemiyeti, 1996):131-140. "Ahmed Fakîh: Anadolu'da, Çoğu XIII. Yüzyılda Yaşamış Bazı Mutasavvıf ve Şairlerin Taşıdıkları Ortak Ad ve Mahlas", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C.2 (İstanbul:TDV, 1989): 65-67.

² Sehî Beg, *Heşt Bihişt: The Tezkire by Sehî Beg, An Analysis Of The First Biographical Work On Ottoman Poets With a Critical Edition Based On MS. Süleymaniye Library, Ayasofya 3544*, Prepared by Günay KUT (Cambridge, Mass.: Harvard University Printing Office, 1978), 195.

³ Halûk İPEKTEN vd., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988).

Heşt Bihişt'in bazı nüshalarında şairin adı Fakîh-i Karamanî yerine Kara Fakîh olarak geçmektedir.⁴ Şair gazellerinden birinde "kara" lâkabıyla anıldığını belirtmektedir:

Defterûn zûlf-i sevâdile tağılduğî Fakîh

‘Âlem içinde saña kara ‘alemdür dahî ne (G.99/7)

Heşt Bihişt'te "Hâce Fakîh-i Karamanî" olarak kaydedilen şairle ilgili şu ifadeler yer verilmektedir. "Konya şehrendür. Ehl-i 'ilmdendür. Şanâyî'-i eş'ârda ve bedâ'î'-i güftârda bî-mânend hayli hâşşa me'âniye mâlik pür-derd kimesnedür. 'Arabî vü Pârsî vü Türki dilde sözleri ve garrâ bî-bedel gazeliyyâtı var. Ve bu ebyât anuñ meşhûr olan eş'ârındandır ki zîkr olunur."⁵ Bu ifadelerden sonra şairin divanında bulunan 50 numaralı gazel şiirlerine örnek olarak verilmiştir.

Tezkirede kaydedilen bu bilgilerden şairin Konyalı olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak, Karamanoğulları egemenliği altında bulunmuş bölgelere uzun bir süre Karaman ili veya Karaman vilâyeti denilmiştir. Sehî Bey Nizâmî, Fakîh ve Pîrî Paşa için Konyalıdır derken "Karamanîdür, Konya'nın içindendür" örneğinde görüldüğü gibi Konya şehrini eskiden içinde bulunduğu vilâyet ismiyle birlikte anmaktadır.⁶

Divan metninde bulunan 4 numaralı kaside de şairin Karaman vilâyetinden olduğu bilgisini güçlendirmektedir. Fatih, 1466 yılında Konya'ya girmiş ve Karaman devletini ortadan kaldırdığını ve beyliği merkezi Konya olmak üzere bir

⁴ Sehî Beg, a.g.e., 367.

⁵ Sehî Beg, a.g.e., 195.

⁶ Harun TOLASA, Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16.Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi I (İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1983), 24-27.

beylerbeyilik şeklinde imparatorluğa bağladığını bildirmiştir.⁷ Şehzade Mustafa da aynı yıl Karaman ili valiliğine tayin edilmiştir.⁸ “Fî Medhî Sultân-zâde Çelebi Sultân Muştâfâ Bin Mehmed Hân” başlıklı ve “kâkül-i miskîn-i döst” redifli bu kaside Fatih Sultan Mehmet’in oğlu Şehzade Mustafa (öl.1474)’nın Karaman valiliği sırasında yazılmış ve şehzadeye sunulmuş olmalıdır.

Fakîh, divanının Farsça dibacesinde hayatıyla ilgili şu bilgilere yer vermektedir: “Ömür yıllarım kemalle sona doğru yaklaşınca öyle bir şehre gittim ki Mısır onun yanında köy bile değildir. Orada bir şehsüvar ile müşerref oldum ki Yusuf ona hizmet etmekle aziz olabilir. Kâmil âlimlerden ve işinin ehli hekimlerden birçoğu o şehsüvarın kulluğuna müşteri olmuşlar. Bu hiçbir şeyi olmayan âciz de yaşlı bir kocakarı gibi, ahu gözlülerin şevkiyle yazdığı gazelleri buruşuk kâğıtlarda olarak bu sevda pazarına karıştım. Evet bu hiçbir şeyi olmayanın mercan sermayesinin bir değerinin olmadığını biliyorum. Fakat hiç kimsenin sözü kurtuluşa erenlerin secde ettiği yer olan bu eşikteki kadar hiçbir yerde kabul görmez.”⁹ Şairin burada bahsini ettiği şehrin İstanbul ve tanıştığı şehsüvarın da Fatih Sultan Mehmet olduğu divanında bulunan ve söz konusu padişah için yazılmış kasidelerden anlaşılmaktadır.

Divanda 1 numaralı kasidenin başlığında “Şâhibü’z-zamân Sultân Muhammed Bin Murâd Hân” ifadesi geçmektedir. 2 numaralı kasidenin bir beyti ise şöyledir:

⁷ Yılmaz ÖZTUNA, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C.1 (İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1994), 293.

⁸ İ. Hakkı UZUNÇARŞILI, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C.2 (Ankara: TTK Yayınları), 90.

⁹ Divan, Dibace Bl.

Sultān Muḥammed ān ki be-her k'ū nazar koned

Tire ne-bāşedeş be-dem-i mahşer āyine (K.2/27)

(Sultan Muhammed'in gördüğü kimsenin yüzü, mahşer anında ayna gibi kararmaz.)

3 numaralı kasidenin de Fatih Sultan Mehmet için yazıldığı şu beyitten anlaşılmaktadır:

‘Adl-i şeh Sultān Muḥammed şöyle tolmuş yir ü gök

Kim ḥayāsından bürümüş başına çāder güneş (K.3/23)

6 numaralı kasidede geçen şu beyit de ancak Fatih Sultan Mehmet için söylenebilir:

Yunan serir ü efserini biñ sürürile

Atdı göge ki ḥusrev ü şāh-ı cihān irür (K.6/5)

Dibacede yaşının ilerlediğini ifade eden Fakīh¹⁰, şiirlerinde de zaman zaman bu hâlini dile getirmektedir:

Sultān-ı nev-cevān ki anuñ baḥtı ‘avnile

Pir-i zamāneye yine baḥt-ı cevān irür (K.6/11)

Ağardı kara şakalı kapuñda Faḳīhūñ

Çıķup dimedūñ bir gün aña pīre ne ḥācet (G.4/5)

¹⁰ Bkz. Divan, Dibace B1.

‘Ömrüm dükendi yârile muhkem kılınca kavl
İllâ ki süst imiş ne kılâm bî-çarâr çarh (G.8/3)

İy cevân-baht ser-i pîr-i Faķîhe nazar it
Günehi çok diyü redd itme du‘ âsım anuñ (G.52/7)

‘Ömri hatm oldı Faķîhüñ yüzüñi göster aña
Vaķtidür kim dönüp inkârdan ikrâra gele (G.101/7)

Fakîh’in İstanbul’a ne zaman gittiği konusunda net bir bilgi yoktur. Ancak Fatih’in 1466 yılında Karamanoğulları Beyliği’ni ortadan kaldırmasından sonra söz konusu şehre gittiği düşünülebilir. Çünkü Fatih’in, Karamanoğulları Beyliği’ne son vermesinin ardından tefsire kadir üç yüz şeyh, vaiz, müfti, âlim ve âbidi İstanbul’a gönderdiği bilinmektedir.¹¹ İstanbul’a gittiğinde yaşının ilerlemiş olduğunu ifade ettiğine göre şair, bu yıllarda en az elli altmış yaşlarında olmalıdır. Bu durumda Fakîh’in 15. yüzyılın ilk çeyreğinde doğduğu söylenebilir.

Divanında bulunan şiirlerden Fakîh’in Arapça ve Farsça’yı şiir yazacak ölçüde bildiği anlaşılmaktadır. Sehî Bey’in Fakîh hakkında “ehl-i ‘ilmdendür” şeklinde bir ifade kullandığını yukarıda belirtmiştik. Sehî ve Latîfî tezkirelerinde geçen bu tür ifadeler için Harun Tolasa şu değerlendirmeleri yapmaktadır: “Tam manasıyla bir yüksek öğrenim gerektiren müderrislik, özellikle Sehî ve Latîfî tezkirelerinde bazen sadece “ehl-i ilmden, ehl-i ilm kısmından, ehl-i ilm tayifesindendür, ulemâ tayifesindendür, bu asır ulemâsındandır, ulemâ fırkasından (veya) zümresindendür vb.” şeklinde ifadeler kullanılarak bildirilir. Durumu sadece bu ifadelerle bildirilen şairleri de biz ilim adamı ve müderris olarak zikretmiş

¹¹ Mesut KOMAN, Şikâfî’nin Karaman Tarihi (Konya, 1946), 197.

bulunuyor ve müphem görünmesine rağmen bu ifade ile müderrislik yapmış veya bu seviyeye erişmiş kişilerin kastedildiğine inanıyoruz. Çünkü aynı kişilerden pek çoğunun Aşık Çelebi tarafından açıkça müderris olarak zikredildiğini, Sehî ve Latîfî'nin de bazı şairlerde bu ifadeyi kullandıktan sonra devam edip açıkça o şairin müderrisliğini ve tedriste bulunduğu medreseyi zikrettiğini görebilmekteyiz.”¹² Aşağıda verilen beyitte ise şair, hafız olduğunu belirtmektedir:

Ne şügl-i ders ü kıra'at Fakîh-i hâfız-ı kem

Çamudan eyledi meşgûl iştiğâl-i Cemâl (K.5/24)

Fakîh'in ne zaman vefat ettiği konusunda ise bugün için bilinen kesin bir şey yoktur. Fakîh, Heşt Bihişt'in beşinci tabakasında yer verilen şairler arasındadır. Beşinci tabakada Sehî Bey, yaşadıkları döneme yetişemediği ve haklarında ihtiyarlardan bilgi topladığı şairleri ele almıştır.¹³ Heşt Bihişt 1538 yılında yazıldığına¹⁴ göre Fakîh, bu tarihten çok önce vefat etmiş olmalıdır.

Fakîh'in hayatıyla ilgili tespitlerden sonra şahsiyeti hakkında da bazı değerlendirmeler yapmak mümkündür. Şairin şahsiyetiyle ilgili olarak Sehî Bey'in söylediği tek şey “pür-derd kimesne”¹⁵ olduğudur. 16. yüzyılda Sehî, Latîfî ve Aşık Çelebi tarafından yazılan tezkirelerde çoğunlukla sebebi belirtilmemek üzere bazı şairlerin “derdmend, pür-derd, perîşân-ı rûzgâr, nâ-ümîd, nâ-murâd-meniş, pür-sûz, perîşân, bî-ser ü sâ mân vb.” hâl ve vasıflarla tavsif edildiği görülmektedir. Genel

¹² Harun TOLASA, a.g.e., 105.

¹³ Mustafa İSEN, Sehî Bey Tezkiresi: Heşt -Behişt (Ankara: Akçağ Yayınları, 1998), 18.

¹⁴ Günay KUT, “Heşt Bihişt”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 17 (İstanbul: TDV, 1998), 273.

¹⁵ Sehî Beg, a.g.e., 195

olarak bu hâlin tümüyle şairin sahip olduğu hassas bir ruh yapısının tezahürlerinden olduğu söylenebilir. Bu tip şairlerin bazılarında ruhî coşkunkluk, taşkınlık hâllerine de rastlarız. Bununla birlikte az da olsa bazı şairlerde özellikle manevî bir aşkın bu hâle sebep olduğu açıkça belirtilir.¹⁶

Fakîh'in şiirlerinde "pür-derd" bir kişiliğe sahip olduğunu yansıtan beyitler bulunmaktadır.

Âvâre gönlümüñ bu cihândan şafâsı yok
Evkât olur ki tendeki cândan şafâsı yok

Şâyed şafâ bulam diyü nâ-çâr tasadan
İşler ider ki zerrece andan şafâsı yok (G.46/1-2)

Şâhâ bu haste-ğâtıra tuş it diyârûnı
Her derde mübtelâ koma dervîş-i zârûnı (G.82/1)

Dâyim Fakîh-i haste belâyile mübtelâ
N'idem olursa yâre şî'âr u dişâr lutf (G.43/7)

Süz-ı sînem çok kara koynumda tesvîd itmege
Bilmesün hâlûmi kemter kâkûl-i miskîn-i döst (K.4/36)

¹⁶ Harun TOLASA, a.g.e., 147.

Heşt Bihişt dışında Fakîh'in kişiliğiyle ilgili olarak fikir yürütmede bize yardımcı olacak tek kaynak divanındaki şiirlerdir. Bu şiirlerden yola çıkarak şairin kişiliği hakkında bazı değerlendirmeler yapılabilir.

Sevgilinin mihr ü vefa ilmini okumasına gerek olmadığını söyleyen Fakîh, bunun devamında kendine ait bir hayat görüşünü de ortaya koyar: Pratiğe aktarılmayan ilim münakaşa, iddialaşma ve çekişmedir.

‘İlmini mihr ü vefānuñ okıyup neyleye yār
‘İlmdür çünkü ‘amelsüz cedel ü baḥş ü nizā’ (Mş.18/5)

Şair, Allah’ın kazası ve kaderi karşısında tam bir teslimiyet içerisinde. Kendine kazaya rıza köşesinde sabrı tavsiye eden Fakîh, elemden kurtulmanın çaresini dünya fikrine kapılmamakta görür.

Teslīm-i ḳazā eylese yig kesb-i ‘amelden
Taḳdīre rızā virene tedbīre ne ḥācet (G.4/4)

Der gūşe-i rızā-yı ḳazā şabr kon Faḳīh
Fikr-i cihān me-kon ki necāt-ı elem şevd (G.11/8)
(Fakîh, kazaya rıza köşesinde sabırlı ol. Elemden kurtulmak için dünya fikrine kapılma.)

Çalışıp çabaladıktan sonra tevekkül etmek gerektiğini belirten şair için kanaat tükenmeyen bir hazinedir.

Cidd ü talebden āḥir iderler tevekkülü
Bulmuş durur bu kışşa cihānda ḥod iştiḥār (K.1/16)

Ḳultu'ḳna'î fe-innehu kenzün bilâ-fenâ'

Tüşâfu bi'l-iştîfâ' ve tun'atu bi'l-iştîbâr* (K.1/11)

(Dedim ki kanaat et, çünkü o bitmez bir hazinedir. Kanaat edersen, seçkinlikle ve sabırlı olmakla nitelendirilirsin.)

Fakîh'e göre bu dünyada şad olmak için Allah'a kul olmak gerekir. Onun kapısında kul olanlar bu alemin padişahı olurlar. Servi, azad olduğu için herhangi bir meyvesi yoktur. Bir şey elde etmek isteyen Allah'a kulluktan geri durmamalıdır.

Bende-i Allâh olandur bu cihânda şâd olan

Rüşen olsun şâh-ı 'âlem 'abd-i Raḥmândur bugün (G.74/6)

Ḥudâ ḳapusı gedâsı olan bu 'âleme pâdişâh olur

V'eger ne gedâ nerler ki du'âsı kerem anuñ fenâ ḳapusın* (G.69/2)

Serv âzâd olduğıçün olmamışdur ḥâşılı

Ḥâşıl isteyen özin ḳullıḳdan âzâd istemez (G.35/5)

Yaptığı ibadetleri yetersiz bulan ve günahları karşısında korkuya kapılan Fakîh, Allah'ın merhametinden de ümidinin olduğunu dile getirir.

Egerçi virür 'ibâdeti yok Faḳîhe günâh çokluğu ḥavf

Velîk Raḥîm işigini yaşıdanup döger ol recâ ḳapusın (G.69/6)

Tasavvufî ifade, mefhum ve mazmunlara özellikle Farsça şiirlerinde yer veren Fakîh'in tasavvufa meyli olduğu söylenebilir. Ancak şairin bir tarikata mensup

olup olmadığı şair hakkında bugün için tek bilgi kaynağı olan Heşt Bihişt'te belirtilmediği gibi şiirlerinden de anlaşılamamaktadır.

Fakîh hakkında bugüne kadar yapılan çalışmalarda ortaya konan bazı bilgileri de değerlendirmenin gerekli olduğu görülmektedir. Osman Fikri Sertkaya, "Ahmed Fakîh: Anadolu'da Türkçe Eserler Veren Mutasavvıf Şair" isimli makalesinde Sehî Bey tezkiyesinde geçen Fakîh'le ilgili şu bilgileri vermektedir: "Bu Fakîh Ahmed'in torunu Seyyid Ahmed; babası Seyyid İbrahim Arab'ın, dedesi Melikü'l-meşâyih Fakîh Ahmed'in ve büyük dedesi Seyyid Ahmed'in adlarına H.687/1288 tarihinde bir zaviye yaptırmıştır. Seyyid İbrahim'in zaviye kitabesinde Fakîh Ahmed'in oğlu "Arab" sıfatı ile gösteriliyor. Kitabenin haricinde XI. yüzyıla ait bir mahkeme ilâmında bir belgede ise "siyahî" olarak geçiyor. Sehî tezkiyesindeki Hâce Fakîh'in Seyyid İbrahim'in babası Fakîh Ahmed olması muhtemeldir."¹⁷ Bu bilgiler dikkate alındığında Sehî Bey tezkiyesinde geçen Fakîh'in XIII. yüzyıldan önce yaşadığını düşünmek gerekmektedir. Ancak Sehî Bey tezkiyesinde geçen Fakîh'in XIII. yüzyıldan önce değil XV. yüzyılda yaşadığı yukarıda da değinildiği gibi divanındaki Fatih Sultan Mehmet ve oğlu Şehzade Mustafa için yazılmış kasidelerden anlaşılmaktadır.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda divan metnini hazırlarken kullandığımız ve bugün için bilinen tek nüsha olan Fakîh Divanı'nın yazma nüshası tanıtılmadan önce şair hakkında şu bilgiler verilmiştir: "Mehazlarda kaydı bulunmayan bu şairin kim olduğu ve nereli olduğu tayin edilememiştir. Divanının tetkikinden şu kadar anlaşılmıştır ki Fakîhî ya İranlıdır yahut Horasan Türklerindendir. Divanındaki Farsça manzumelerin Türkçeden çok ve lisan itibariyle

¹⁷ Osman Fikri SERTKAYA, a.g.m., 135-136.

kuvvetli bulunması bunu gösteriyor. Mecma‘u’l-Fusahâ’nın birinci cildinin 381. sayfasında Fakîhî-i Mervezî isim ve nisbetli bir şairden bahsedilmekte ve Horasanlı, güzel tabiatlı, tatlı dilli, iyi ahlâklı ve fazilet sahibi bir şairdir denilmektedir. Bahis mevzuu olan şair Fakîhî, bu Fakîhî-i Mervezî ise Horasan Türklerinden olması ihtimali kuvvetlenir. Çünkü Merv kasabasında hâlâ birçok Türk bulunduğu bilinmektedir.”¹⁸

Divandaki Farsça manzumelerin Türkçeden çok olduğu bilgisi hazırladığımız metinde de görüleceği gibi doğru değildir. Fakîh Divanı’nda Türkçe 2 kaside, 2 musammat, 112 gazele karşılık; 4 mülemma kaside (3’ü Türkçe-Farsça, 1’i Türkçe-Farsça-Arapça), Farsça 2 kıt’a, 15 gazel ve 1 mülemma gazel (Türkçe-Farsça-Arapça) bulunmaktadır. Ayrıca Farsça şairlerin Türkçe şairlerden dil yönüyle kuvvetli olduğu düşüncesinin de divandaki şairler dikkatlice okunmadan ifade edildiği anlaşılmaktadır. Çünkü Farsça şairlerin çevirisinde yardımlarını gördüğümüz Fars dili uzmanlarına göre, bu şairlerin ana dili Farsça olan bir şair tarafından yazıldığını söylemek ve Türkçe şairlere göre dil yönüyle daha kuvvetli olduğunu öne sürmek çok zordur.

Mecma‘u’l-Fusahâ’da kaydedilen Fakîhî-i Mervezî’nin şiirleri için örnek olarak verilen dört beyit¹⁹ Fakîh’in Farsça şiirleri arasında bulunmamaktadır.

Tuhfe-i Nâilî’de Fakîh Divanı’nın yazma nüshasının bulunduğu kütüphane belirtilmeden önce şairin İranlı ve Fatih Sultan Mehmed devri şairlerinden olduğu

¹⁸ İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu C.2 (İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1967), 69.

¹⁹ Rıza Kulihan HİDAYET, Mecma‘u’l-Fusahâ (Tahran, 1960), 946.

bilgisine yer verilmektedir.²⁰ Burada da kaynak olarak Fakîh Divanı'nın dibacesi ve Mecma'u'l-Fusahâ gösterilmiştir. Hem İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nda hem de Tuhfe-i Nâilî'de, Fakîh hakkında Heşt Bihişt'te kaydedilen bilgilere değinilmemiştir. Fakîh'in İranlı olduğu veya olabileceği şeklindeki değerlendirmeler de Heşt Bihişt'te kendisi hakkında verilen bilgilerin görülmemesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Agâh Sırrı Levend "Fatih Devrinde Türk Dili ve Edebiyatı" isimli makalesinde, o dönemde yurt dışından gelen şairlerle münşiler arasında Hâmidî, Kâşifi, Kabûlî, Meâlî, Riyâzî, Ali Bin Mülûk, Sâhilî, Vâhidî ile birlikte Fakîhî Çelebi'yi de saymaktadır. İranlı Fakîhî Çelebi şeklinde anılan şairin divanının bulunduğu belirtilerek Fakîh Divanı'nı hazırlarken kullandığımız nüsha kaydedilmektedir.²¹ Aynı makalede Hoca Fakîh-i Karamanî isimli şair farklı bir şairmiş gibi tekrar anılmakta ve Heşt Bihişt kaynak gösterilerek şairin Konyalı olduğu, Karamanoğulları sarayında yetiştiği ve üç dilde yazılmış manzumelerinin olduğu ifade edilmektedir.²² Burada ise şairin divanı ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Bu karışıklık da şairin divanının yeterince incelenmemesinden ve Heşt Bihişt'te bulunan şiirin divan metninde de bulunduğu görülmemesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Fatih dönemi edebiyatıyla ilgili son yıllarda yayımlanan bir makalede ise bu dönemde yaşamış Fakîh isimli veya mahlaslı bir şairden bahsedilmemektedir.²³

²⁰ Mehmet Nâil TUMAN, Tuhfe-i Nâilî: Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri, Haz.Cemâl KURNAZ, Mustafa TATCI, C.2 (Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001), 782.

²¹ Agâh Sırrı LEVEND, "Fatih Devrinde Türk Dili ve Edebiyatı", Türk Dili Dergisi (Mayıs, 1953) S. 20: 497.

²² Agâh Sırrı LEVEND, a.g.m., 501.

²³ Gönül TEKİN, "Fatih Devri Edebiyatı", İstanbul Armağanı I: Fetih ve Fatih (İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları, 1995): 161-235.

B. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Sehî Bey, şairin edebî kişiliğiyle ilgili olarak şu değerlendirmeleri yapmaktadır: “Şanâyi’-i eş’ârda ve bedâyi’-i güftârda bî-mânend hayli hâşşa me’ âniye mâlik pür-derd kimesnedür. ‘Arabî vü Pârsî vü Türkî dilde sözleri ve ğarrâ bî-bedel gazeliyyâtı var.”²⁴

Harun Tolasa, “Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16.Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi I” isimli eserinde tezkirelerde geçen bu tür ifadelerle ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır: “Şairin eserinde sanat göstermiş olması veya bir eserde sanat bulunması tezkireciler için oldukça önemli bir tanıtma ve değerlendirme unsuru olarak göze çarpar. Ancak tezkirelerde daha çok “sanâyi’-i şiiriye, sanâyi’-i eş’âr, sanâyi’-i bedî’iye” veya sadece “sanâyi’, san’at” gibi genel tabirler altında ifade edilen bu san’at unsurundan ne kastedildiği açıkça ifade edilmez. Öte yandan, şairin bu konudaki durumunun da yine çoğunlukla genel bir tavsif ve takdire tabi tutulduğu görülür. Sehî’nin Sa’dî (Sirozlu)’de “Fasîh ve belîğ şair ve sanâyi’-i şiirde mâhir.”, Nücûmî’de “Üslûb-ı gazelde mâhir ve sanâyi’-i şiire kâdir kimesnedür.”, Hâce Kara Fakîh’te “sanâyi’-i eş’âr ve bedâyi’-i güftârda bî-mânend”; Latîfî’nin Bâkî’de “Nev-civan ve nev-hevesiken sanâyi’-i şiiriye destresi vardır.”, Zatî’de “Sanâyi’-i şiiriyeden ne sıfat ola ki ol anı itmemiş ola.”; Âşık Çelebi’nin Nazmî’de “Kendü dahi divan tertip idüp sanâyi’-i bedî’iyenin her nevine kûşîş ve her birinde tab’ın âzmâyîş itmişdür.” şeklindeki ifadeleri şairin bu konudaki durumunu genel ve soyut bir şekilde değerlendiren örneklerdir. Bunlardan ve bu tür diğer tanıtmalardan anlayabildiğimiz tek şey “şiir sanatları” adı altında, şiirde geçerli olan, aranan bir takım edebî-estetik unsurların bulunduğu, bunun ne olduğunun veya

²⁴ Sehî Beg, a.g.e., 195.

bununla neyin kastedildiğinin çağın insanlarıncı bilindiği ve söz konusu şairlerin, tezkirecinin ölçüsüne göre bunları şiirlerinde gösterebilmiş olduklarıdır.”²⁵

Fakîh, divanının Farsça dibacesinde şiir ve şairlerle ilgili şu görüşlere yer vermektedir: “Gençliğin başlarında, zamanın durumuna göre salim zevkten ve düzgün zihinden marifet ve mana sözlerinin geldiğini bilirsin. İleri gelenler bazen açıkça bazen ben, ayva tüyü ve zülf kinayesiyle; bazen de lâm, nokta ve dâl benzetmesiyle merhaleleri ve makamları aşarken tavırlarını ortaya koyarlar. Onlar kemal ehlidirler. O mertebeye ilim ve hikmetle ulaşmaz. Şöyle söylenmiştir. Beyit: “Evliyanın büyük kerametlerinden ilki şiir, sonuncusu kimyadır.”²⁶ Bazısı da kendisinin şair olarak addedilmesine dayanır. Yani çok parlak gözden ve sanavber ağaçlarının ayakta duruşundan bahsetmişlerdir. Eğer vezin ve kafiye uyulursa güzel sözlerden ve beğenilen manalardan uzaklaşırlar. Bir kimsenin şiirinde idrak bulurlarsa o şiirden nefret ederler. Bir dalgıç gibi fikir denizlerinden kendine has hayallerle zahmet çekip inci deler gibi söylenmiş beyitten sevinç ve neşe bulurlar. O şiir, nazm için söylenmiştir. “Şairlere ancak doğru yoldan sapmış kimseler uyarlar.”²⁷ Gönül ehli olanlar şöyle söylemişlerdir. “Şairler âlimlerin üstünlüklerini bilselerdi, bugün ben Lebid’den daha üstün şair olurum.”²⁸

²⁵ Harun TOLASA, a.g.e., 364-365.

²⁶ Bu beyti, Lâmi’î (ö.1531) de divanı için yazdığı dibacede Mevlânâ’nın Mesnevî’sinde bulunduğunu belirterek iktibas etmiştir. Ancak “kerâmât” kelimesi yerine “makâmât” kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Bir kelimelik değişiklik nüsha farklarından kaynaklanmış olabilir. Bkz. Tahir ÜZGÖR, Türkçe Divan Dibaceleri (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990), 138.

²⁷ Şuara Suresi, 26/224.

²⁸ Divan, Dibace Bl.

Bu ifadelerden Fakîh'in şairleri iki grupta değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Birinci gruptakiler marifet ve manaya önem verirler ve onlar kemal ehlidirler. Onların mertebesine ilim ve hikmetle ulaşmaz.

Diğer gruptaki şairler ise sanat endişesiyle şiir yazar, vezin ve kafiyei ön plânda tutar ve manayı küçümserler. Sanatlı söylenmiş bir beyit onları mutlu ederken, mana yüklü bir şiirden de nefret ederler. Dikkat edilirse Fakîh'in sanat yapma kaygısıyla şiir yazan, vezin ve kafiyei ön plânda tutan ve anlama yeterince önem vermeyen şairleri açıkça eleştirdiği görülmektedir. Ona göre, sadece vezin ve kafiye endişesi, bu gruptaki şairleri güzel sözlerden ve beğenilen manalardan uzaklaştırmaktadır. Burada Fakîh'in vezin ve kafiye endişesinden de yakındığı anlaşılmaktadır. Aynı yakınmayı, Fakîh'ten hemen hemen iki asır önce yaşayan Mevlânâ (öl.1273) da farklı şekillerde dile getirmektedir.

Abdûlbaki Gölpınarlı, A.Kadir'in "Bugünün Diliyle Mevlânâ" isimli eserine yazdığı ön sözde, Mevlânâ'nın bir divan şairi olmasına rağmen vezinden ve kafiyeiden hoşlanmadığını belirtmektedir. Çünkü vezin ve kafiye söze, harfe bile sığmayan manayı kayıt altına almaktadır. Gölpınarlı, bu görüşünü Mevlânâ'nın aşağıdaki sözlerini aktararak desteklemektedir:²⁹

"Ben kafiye düşünürüm, sevgili bana der ki: Yüzümden başka hiçbir şey düşünme. A benim kafiye düşünenim, rahatça otur, benim yanımda devlet kafiyesi sensin. Harf ne oluyor ki sen onu düşünesin. Harf nedir? Üzüm bağının çitten duvarı. Harfi, sesi, sözü birbirine vurup paramparça edeyim de seninle bu üçü de olmaksızın konuşayım."

²⁹ A. KADİR, Bugünün Diliyle Mevlânâ (İstanbul: İstanbul Matbası, 1955), 6.

“Ey ezel padişahı, şu beyitten, gazelden de kurtuldum artık. Müfteilün müfteilün öldürdü beni. Bir yanıltmacadan ibaret olan kafiye sel aldı götürdü. Zaten şairlerin kafalarının harcı kabuktan ibaret kabuktan.” “Tanrı şiir için kafiye aramaktan başka bir dert vermedi bana. Sonunda ondan da kurtardı beni. Şu şiiri al da eski bir şiir gibi yırt at. Manalar zaten harfe esintiye sığmıyor, anlatmak istiyorum ama onlar, bu dilekten üstün.” “Sus, bundan böyle şiiri de kafiye de bizim cinsimizden olmadığı için gayret edeceğiz, boşlayacağız, artık onlara da aldırış etmeyeceğiz.”

Fakîh’in şiirle ilgili bazı düşüncelerinin oluşmasında Mevlânâ’dan etkilenmiş olduğu söylenebilir. Her iki şairin de aynı coğrafi çevrelerde yaşadıkları düşünülürse bu etkiyi anlamak daha kolaylaşacaktır. Fakîh’in, divanının dibacesinde Mevlânâ’nın Mesnevî’sinde de bulunan aşağıdaki beyti iktibas etmesi onun eserlerini okuduğunu göstermektedir.

Ez kerâmât-ı bülend-i evliyâ

Evveleş şi’rest ü âhir kîmiyâ

(Evliyanın büyük kerametlerinden ilki şiir, sonuncusu kimyadır.)

Fakîh, âlim bir şair olduğunu ise doğrudan dile getirmek yerine iktibas ettiği bir sözle dolaylı olarak ifade eder: “Şairler âlimlerin üstünlüklerini bilselerdi, bugün ben Lebid’den daha üstün şair olurdum.”³⁰

Tespit edebildiğimiz kadarıyla Fakîh’in çağdaşları arasında en çok etkilendiği şair Karamanlı Nizâmî (öl.1469-1473)’dir. Fakîh, Nizâmî’nin başka şairler tarafından da tanzir edilen beş şiiri için nazire yazmıştır. Fakîh’in tanzir ettiği diğer şairlere ait

³⁰ Divan, Dibace Bl.

şairlerin çoğuna Nizâmî'nin de nazire yazdığı görülmektedir. Yine Fakîh Divanı'nda vezin, kafiye, redif ve söyleyiş yönüyle Nizâmî'nin şiirlerine benzeyen dört şiir daha bulunmaktadır. Bu şiirlerin başka şairler tarafından tanzir edilmemiş olması Fakîh'in şiirlerindeki Nizâmî etkisini daha belirgin hâle getirmektedir.³¹

Fakîh'in şiirlerindeki Nizâmî etkisini görünür kılan diğer bir durum ise her iki şairin de divanında bulunan ve söyleyiş yönüyle birbirine benzeyen beyitlerdir. Karşılaştırma yapılabilmesi için tespit edilen bu beyitler aşağıya alınmıştır:

Fakîh:	Seng-i kâbil terbiyet bulsa güneşde la' l olur Ger hâcerden kemterem şehden degül mihter güneş (K.3/60)
Nizâmî:	Terbiyet kılup güneş dirler ki taş la' l ider Ne güneşden sen aşağısın ne taşdan ben de kem ³²
Fakîh:	Eş-şalâ eydür muğarrer rûy-ı zîbâ-yı nigâr Eş-şalîb eydür mükerrer kâkûl-i miskîn-i döst (K.4/15)
Nizâmî:	Yüzüñi kim görse aydur eş-şalâ ehli's-şalât Zülfüñe kim baksa dir kim eş-şalîb ehli's-şalîb ³³
Fakîh:	Gerd-i rāhında habîbüñ dem-be-dem reml urmağa Muğle-i çeşmi devât idinmiş[em] müjgân kalem (G.63/3)

³¹ Karamanlı Nizâmî'nin şiirlerine yazılan nazireler için bkz. Halûk İPEKTEN, *Karamanlı Nizâmî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı* (Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1974), 37-43.

³² Halûk İPEKTEN, a.g.e.,108.

³³ Halûk İPEKTEN, a.g.e.,122.

- Nizâmî: Haṭṭuñuñ vaşfin göñül levhine taḥrîr itmege
Muḳle-i çeşmüm devât idinmişem müjgân qalem³⁴
- Fakîh: Gelmedi ḳaddüñ gibi serv-i ḥurāmân bir daḥı
Gülmedi ḥaddüñ gibi verd-i gülistân bir daḥı (G.84/1)
- Nizâmî: Gelmedi ḳaddüñ gibi bûstana serv
Gelmedi ḥaddüñ gibi gülstane gül³⁵
- Fakîh: Dilberâ yaşınma yaşın gözlerümüñ eyle ḥûn
Çün meşeldür didiler ḳan eyle ḳânûn eyleme (G.89/3)
- Nizâmî: Ḳanımı dök itme nālân hecr ile ḳânûn gibi
Çün meşeldür didiler ḳan eyle ḳânûn eyleme³⁶
- Fakîh: Ṭuza teşbîḥ idenüñ leblerüñi gözine ṭuz
Şeker olsun dili nisbet ḳılanuñ hem şekere (G.98/3)
- Nizâmî: Dilüñi lezzet ile şekkere nisbet idenüñ
Olsun iy mışr-ı melâḥat dili ağzında şeker³⁷

³⁴ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 197.

³⁵ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 192.

³⁶ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 256.

³⁷ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 146.

Fakîh'in Karamanlı Nizamî dışında; Ahmedî, Atâyî, Hümâmî, Ahmet Paşa ve Melîhî'den etkilendiği bu şairlerin şiirlerine yazdığı nazirelerden anlaşılmaktadır.

Divan şairlerinin birçoğunun kendilerini İranlı bazı şairlerle karşılaştırdıkları bilinmektedir. Fakîh'in şiirlerinde böyle bir durum görülmemektedir. Ancak şair sadece bir beyitte meşhur Arap şairi Hassân Bin Sâbit'i (öl. 680?) anmaktadır.³⁸

Bir hûb maṭla' irdi dile diler istimâ'

Çün hüsni-nâzma hiss-i simâ' -ı Ḥasân irür (K.6/32)

Aşağıda verilen beyitlerde şair kendi şiirleriyle ilgili düşüncelerine yer vermektedir. Bu beyitlerde de görüleceği gibi Fakîh, şiirlerini “ter sūhan, dūrer-i şāhvār, daḳīḳ, müteḥayyil, rengin söz” ifadeleriyle vasıflandırmaktadır.

Būlbūlem kim şad hezār elḥānda destān bağlaram

Ter sūhan nergis varaḳdan naḥl-i bustān bağlaram (Dib.G/1)

Şafḥa saṭḥ-ı cennet ü tūbā ḳalem kevşer midād

Fikrümūñ bıkırini reşk-i hūr u rıdvān bağlaram (Dib.G/2)

Mihr-i ruḥuñdan aradı maṭla' ki hüsnuñe

Bulur şu'ūr her kim aña şi' rdür şi' ār (K.1/57)

Nazmuma didiler dūrer-i şāhvārdur

Zirā ki gūş idici ṭapuñ gibi şāh var (K.1/68)

³⁸ Hassân Bin Sâbit hakkında bkz. Hüseyin ELMALI, “Hassân Bin Sâbit”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 16 (İstanbul:TDV, 1997): 399-402.

Bustān-serāy-ı medhūne destān ser egüp
Bir ‘andelībdür dime kim olmuşam hezār (K.1/71)

Sen sevād ehli aña di k’ide zūlfünde beyit
Şi’rden beyt binā iden olur şi’r-şinās (Mş.12/4)

Dikḫatıle çü miyânında hayāl ide Fakīh
Nazmını hayli daḫīk ü mütēhayyil bağlar (G.17/10)

Beñzemez birbirine çün sözüñ eylikde Fakīh
Raḫamın di ki çalasın ḳalem eyzan velehūñ (G.49/7)

Rengīn sözile şevḳ-ı ruḥuñdan vird ḳıluram*
Defter durur ki andan ider istifāde gül (G.53/3)

Fakīh, şiirleri için yazılacak nazirelerin taklitten öte geçemeyeceğini belirtir.

Söz düzen sa’y ide nazmuma nazīre diye līk
Nās-ı nesnās gibi öyküne yā nāşa kıyās (Mş.12/5)

Fakīh, Farsça yazdığı gazellerde de zaman zaman şiirle ve kendi şiirleriyle ilgili düşüncelerini dile getirmektedir.

Ber şi’r kes be-ḥadd-i belāgat ne-refteest
İllā meger ki ḥazret-i [Mevlā] be-luṭf u cūd (G.9/2)
(Allah’ın cömertliği ve lutfuyla ihsan ettiğinin dışında, kimse şiirle belāgat sınırına ulaşmamıştır.)

Nazmî-i diger ne-cüyed şâhî zekâyeti*

Ez kavî-i bende ger gâzelî der ‘Acem şevved (G.11/9)

(Eğer bu kulun sözüyle Acem’de bir gazel olursa, şahlık zeka dolu başka bir şiir aramaz.)

Fakîh, “Eğer sevgilinin önünde gazel okumak istersen kendi şiirini oku. Senin yeniliklerin eskilerden çoktur.” derken yeni şeyler söylemeye çalıştığını dile getirmektedir.

Pîş-i ân dildâr eger hûâhî gâzel-hûân tu Fakîh

İhtirâ’ -i tu be-gû ez köhne bes inşâd kon (G.75/5)

Fakîh in gofte râ bâ-eşk-i rengin

Nihân kon çün leb-i la‘l ü gü[he]r-püş (G.39/5)

(Fakîh, gözyaşı renkli bu sözü mücevherle kaplı lâl dudak gibi gizle.)

Fakîh Divanı’nda görülen dil ve anlatım özellikleri ve şairin üslûbunda öne çıkan hususiyetler “Divan İncelemesi” bölümünde ele alınmıştır. Yine aynı bölümde divanda bulunan manzumeler nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif yönüyle değerlendirilmiştir. Burada Fakîh’in şairliğiyle ilgili genel olarak şunlar söylenebilir: Şairin bütün şiirlerinin aynı seviyede olduğunu söylemek zordur. Bazı şiirlerinin yeterince işlenmediği görülmektedir. Bazı mısralarda vezin bozuklukları bulunmaktadır. Ancak bunların hepsi şairden kaynaklanmamaktadır. Birçok yerde vezin bozukluğunun sebebinin müstensih hatası olduğu anlaşılmaktadır. Fakîh’in bazı gazellerinde kafiye olarak aynı kelimeyi iki defa kullanması da dikkati çekmektedir. “Meşâ’ iruhu Fî Hürûfi’t-Teheccî ‘Alâ Veznin Zâ’idetin ve Kâfiyetuhu Vâhîdetun” başlığı altında verilen gazelleri göz önünde bulundurulursa Fakîh’in yeni şeyler söylemeye çalıştığı düşünülebilir.

1. Nazireleri

Nazire geleneğinin Divan şiirinde önemli bir yer tuttuğu ve şairlerin beğendikleri şiirlerin veznine, kafiyesine, redifine ve söyleyişine uygun olarak kendi üslûplarıyla şiirler yazdıkları bilinmektedir.

Nazire/cevap, en etkin şiir öğrenim yöntemidir. Okuma, araştırma, inceleme, ezberleme gibi teorik çalışmaları tamamlayan şair, bundan sonra taklit ve nazire yoluyla şiir yazma becerisini geliştirir. Bu faaliyet, bir çeşit şiir meşkidir. Nazirenin ilk önemli işlevi budur. Nazirenin ikinci işlevi, şiir meşk ederek belli bir söyleyiş yetkinliğine erişen şairlerin bu becerisini korumak ve geliştirmektir. Nazire bu yönüyle hat sanatındaki karalama ve talimleri hatırlatır. Nazirenin üçüncü işlevi ise, örnek olarak alınan anıt şiiri aşmaya yönelik iddialı çalışmalar gerçekleştirmektir. Bu yolla edebiyat yeni ve özgün eserler kazanır, yeni açılımlarla zenginleşir.³⁹ Osmanlı şairleri, şiir yazmayı nazire veya meşk sürecinde öğrenmektedirler. Nazirecilik geleneği, şairler için hem bir okul hem de bir söz meydanıdır. Şairler, bu şair okulunda batılı ressamın müze çalışmalarına benzer şekilde atölye çalışması gerçekleştirmekte, eski şairleri tanzir ve meşk ederek bir çeşit üslûp temrini yapmaktadırlar.⁴⁰

³⁹ Cemâl KURNAZ, “Osmanlı Şair Okulu”, *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, S. 27/II (Günay Kut Armağanı II, 2003): 409-413.

⁴⁰ Cemâl KURNAZ, a.g.m., 419.

Nazire tanımlarında genel olarak şu üç özellik üzerinde ittifak edildiği görülmektedir.⁴¹

- a. Örnek alınan şiirle, yani zemin şiirle veya model şiirle vezin birliği.
- b. Zemin şiirle veya model şiirle kafiye, varsa redif birliği.
- c. Zemin şiirle veya model şiirle söyleyiş (eda), anlam ve hayal benzerliği.

Taranan nazire mecmualarında Fakîh'e ait bir şiir bulunmamaktadır.⁴² Ancak nazire olarak değerlendirilen şiirlerde genel olarak aranan ve yukarıda değinilen özellikler göz önünde bulundurulduğunda Fakîh'in bazı şiirlerinin nazire olduğu anlaşılmaktadır. Tespitlerimize göre bu nazirelerin altı tanesi Atâyî'nin, beş tanesi Nizâmî'nin, üç tanesi Ahmed Paşa'nın, iki tanesi Ahmedî'nin, birer tanesi de Hümâmî ve Melîhî'nin şiirleri için yazılmıştır. Fakîh'in nazire yazdığı zemin şiirler ile kendi şiirleri arasında bir karşılaştırma yapılabilmesi için söz konusu zemin şiirlerin ve Fakîh'e ait şiirlerin matla beyitlerini veya ilk bendlerini vermeyi uygun

⁴¹ M. Fatih KÖKSAL, "Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı", *Diriözler Armağanı* (Ankara, 2003), 228. Bu makalede geçen "zemin şiir" tabiri o kafiye veya redifte yazılan ilk şiir yani kendisine nazire(ler) yazılan şiir; "model şiir" tabiri ise, o kafiye veya redifte yazılan ilk şiir olup olmamasına bakılmaksızın bir şairin tanzir ettiği şiir anlamında kullanılmaktadır. Fakîh'in nazireleri ele alınırken sıklıkla geçen zemin şiir tabiri bu makaledeki anlamıyla kullanılmıştır. Nazire konusunda bkz. Edith Gülçin AMBROS, "Nazire: The Will-o'- The Wisp Of Ottoman Divan Poetry", *Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Des Morgenlandes* S.79 (1989): 57-83. Hüseyin AYAN, "Bir nazire mecmûası", *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi: Amil Çelebioğlu Armağanı*, S.7 (1993):111-118. Mustafa İSEN, "Divan Şiirinde Nazire Geleneği", *Ötelerden Bir Ses* (Ankara: Akçağ Yayınları,1997):326-331. Ahmet MERMER, "XV. Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazire Mecmûası ve Aydınî Visâfî'nin Bilinmeyen Şiirleri", *Millî Folklor*, S.56 (Kış 2002: Prof.Dr. Umay Günay'a Armağan): 75-94.

⁴² Fakîh'e ait şiirin bulunup bulunmadığını tespit etmek için taranan nazire mecmuaları şunlardır: Mustafa CANPOLAT, 'Ömer Bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir (Ankara: TDK Yayınları, 1982). M.Fatih KÖKSAL, *Edirneli Nazmî Mecma'ü'n-Nezâ'ir: İnceleme-Tenkitli Metin* (Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, 2001). Eğridirli Hacı Kemal, *Câmî'ü'n-Nezâ'ir*, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nu.:5782. Pervane Bey, *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*, Topkapı Sarayı Kütüphanesi- Bağdat Nu.: 406. Bilge KAYA, *Hisâfî Hayatı, Eserleri ve Metâliü'n-Nezâ'ir Adlı Eserinin Birinci Cildi: İnceleme-Metin* (Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 2003).

görmekteyiz. Zemin şiirlerin hangi şaire ait olduğu konusunda mecmualarda tespit edilen farklılıklar belirtilmiştir.

1. Atâyî: Yine ‘azm-i rezm kıldı server-i hâver güneş
Kim diyâr-ı Hinde çekdi şubh-dem leşker güneş⁴³

Fakîh: Genc-i maḥfiden zuhûr itmege açup der güneş
İftikâr-ı ‘âleme virdi ğınâ-[yı] zer güneş (K.3/1)

Atâyî, “güneş” redifli kasidesini altıncı Osmanlı padişahı olan 2. Murat’a sunmuş, Fakîh ise “güneş” redifli kasidesini Fatih Sultan Mehmet için yazmıştır.

2. Nizâmî: Şaçdı kâfûr üzre ‘anber kâkül-i müşğîn-i döst
Tutdı cân mülkin ser-â-ser kâkül-i müşğîn-i döst⁴⁴

Fakîh: Hâk-i pâyında koyup ser kâkül-i miskîn-i döst
Oldı hüsñ ilinde server kâkül-i miskîn-i döst (K.4/1)

Hacı Kemal’in Câmîü’n-Nezâ’ir’inde zemin şiir Ahmet Paşa’ya ait gösterilmiştir.⁴⁵ Yukarıda matla beyti verilen şiir Nizâmî Divanı’nda gazel şeklindedir. Nizâmî’ye nazire yazarlar da bu şiiri gazel şeklinde tanzir etmiştir. Fakîh Divanı’nda ise matla beytini verdiğimiz şiir, “Fî Medḥi Sultân-zâde Çelebi Sultân Muştafâ Bin Mehmed Hân” başlığı altında Fatih Sultan Mehmet’in oğlu

⁴³ Faruk Kadri TİMURTAŞ, Eski Türkiye Türkçesi: XV. Yüzyıl Gramer-Metin-Sözlük, 2.bs. (İstanbul: İÜEF Yayınları, 1981), 184.

⁴⁴ M. Fatih KÖKSAL, a.g.t., 591. Halûk İPEKTEN, a.g.e., 124.

⁴⁵ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 28.

Şehzade Mustafa için yazılmış kaside şeklinde bir methiyedir. Ahmed Paşa Divanı'nda da şiir Fatih Sultan Mehmet için kaside şeklinde yazılmış bir methiyedir.⁴⁶

3. XV. yüzyıl şairleri tarafından çok yaygın olarak tanzir edilen “gönül” redifli murabbalara Fakîh'in de “gözüm” redifiyle katıldığı görülmektedir. Bugünkü bilgimize göre “gönül” redifli murabbaların ilki Melîhî tarafından yazılmıştır.⁴⁷ Bu çerçevede yazılan şiirlerde Melîhî, Ahmet Paşa ve Adlî murabba nazım şeklini kullanmıştır. Avnî, Nizâmî, Ruşenî ve Fakîh'in şiirleri ise muhammestir. Melîhî ve diğer şairlere ait tespit edilen “gönül” redifli şiirlerin ilk bendleri aşağıda verilmiştir.

Melîhî: Seni bend itdi çün ol zülf-i semen-sây gönül
Kılmaduñ dağı halâş olmağıçün rây gönül
İtdi sevdâ seni ' âlemlere rüsvây gönül
Gönül eyvây gönül vây gönül eyvây gönül⁴⁸

Ahmet Paşa: Gül yüzünde görelî zülf-i semen-sây gönül
Kuru sevdâda yiler bî-ser ü bî-pây gönül
Dimedüm mi saña dolaşma aña hây gönül
Vây gönül vây bu gönül vây gönül eyvây gönül⁴⁹

⁴⁶ Ali Nihat TARLAN, Ahmet Paşa Divanı (Ankara: Akçağ Yayınları, 1992), 61.

⁴⁷ Nihat Sami BANARLI, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1 (İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1998), 445.

⁴⁸ Nihat Sami BANARLI, a.g.e., 445.

⁴⁹ Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 201.

Avnî: Sevdüñ ol dilberi söz eslemedüñ vâý gönül
 Eyledüñ kendüzini ‘ âleme rüsvây gönül
 Saña cevri eylemede kılmaz o pervây gönül
 Cevre şabr cyleyemezün nideyin hây gönül
 Gönül eyvây gönül vâý gönül eyvây gönül⁵⁰

Nizâmî: Düşeli ‘ ışkûña iy ruhları bedr-ay gönül
 Oldı zülfüñ gibi âşüfte bu bed-rây gönül
 Nice kim hâ didüm eslemeyüp hây gönül
 Eyledi cümle cihâna beni rüsvây gönül
 Gönül eyvây gönül vâý gönül eyvây gönül⁵¹

Rûşenî: Bir gülüñ sünbülünü idübeni cây gönül
 Eyledüñ urmağa el pençesine rây gönül
 Nergisinden hazer it saña direm hây gönül
 Ne yerüñdür senüñ ol zülf-i semen-sây gönül
 İy gönül vâý gönül vâ gönül ey vâý gönül⁵²

Şiirlerinde Adlî mahlasını kullanan İkinci Bâyezid de Melîhî, Ahmet Paşa ve Fatih Sultan Mehmet arasında ortak bir söyleyiş meydana getiren “gönül” redifli murabba ve muhammeslere Fakîh’in şiirinde olduğu gibi “gözüm” redifiyle iştirak etmiştir. İkinci Bâyezid’in “gözüm” redifiyle yazdığı murabbain ilk bendi şöyledir:

⁵⁰ İskender PALA, Fatih Sultan Mehmed (İstanbul: Şule Yayınları, 1999), 146.

⁵¹ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 251.

⁵² Mustafa ERDOĞAN, Türk Edebiyatında Muhammes (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002), 231.

Görelî ol şanemüñ kaşlarını yay gözüm
 Kıldı cevır oklarına sine siper vâý gözüm
 Dimedüm mi saña ben bakma aña hây gözüm
 Gözüm eyvây gözüm vâý gözüm eyvây gözüm⁵³

Fakîh: Ne maḥalde ki göre bir yeri bedr-ay gözüm
 Aḳar ardınca zamānlar nite kim çay gözüm
 İtdürür gönölümü de bî-ser ü bî-pā[y] gözüm
 Gönül itmedigin ider baña bed-rây gözüm
 İy gözüm vâý bu gözüm vâý gözüm eyvây gözüm (G.68/1)

4. Nizâmî: Öldürür laḫzada yüz nâz ile biñ ehl-i niyâz
 Beni öldür disem eyler beni öldürmege nâz⁵⁴

Fakîh: Zâhidâ od ki gönülde kem ola gözde nem az
 Aşşı kılmaz [ki] niçe çoğ riyâyile namâz (Mş.11/1)

5. Hümâmî: Hırāmān serv-i ra‘ nâdur bu kâmet
 Ki kıpar çün kıyām ide kıyâmet⁵⁵

Fakîh: Ne yâruñ ḫüsnine bulındı ğâyet
 Ne gönölüm şevkına hergiz nihâyet (G.5/1)

⁵³ Nihad Sâmi BANARLI, a.g.e., 449.

⁵⁴ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 40.

⁵⁵ Faruk Kadri TİMURTAŞ, a.g.e., 198.

6. Ahmet Paşa: Zülf-i siyeh olmasa yüzünde ‘aceb olmaz
Kim cennet-i Firdevs durur anda şeb olmaz⁵⁶

Fakîh: Aķarsa yaşıum ķapuña ķarşı ‘aceb olmaz
Kim merdüm-i sâyilde bilürsin edeb olmaz (G.33/1)

Hacı Kemal’in Câmiü’n-Nezâ’ir’inde zemin şiir olarak Nizâmî’nin şiiri kaydedilmiştir.⁵⁷

7. Ahmet Paşa: Çeksün müdâm nergis-i mestüñ şarâb-ı nâz
Kim geldi ħüsn bezmine maĥmûr-ı ħ̣āb-ı nâz⁵⁸

Fakîh: Şol nâzenin ki düzdi lebinden şarâb-ı nâz
İtdi müdâm çeşmini mest ü ħarâb-ı nâz (G.38/1)

Pervane Bey’in Mecmû’atü’n-Nezâ’ir’inde zemin şiir olarak Nizâmî’nin şiiri verilmiştir.⁵⁹

8. Nizâmî: Geh var diyüp ağzuña gehî yok dise ‘âşık
Bu sözde ne kâzib dir aña kimse ne şadık⁶⁰

⁵⁶ M. Fatih KÖKSAL, a.g.t., 1258. Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 174.

⁵⁷ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 29.

⁵⁸ M. Fatih KÖKSAL, a.g.t., 1277. Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 171.

⁵⁹ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 29.

⁶⁰ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 37.

Fakîh: Dil yakmağa ğamzeñle rakîb oldı muvâfık
İl yıkmağa ğammâza şerik oldı münâfık (G.44/1)

9. Nizâmî: Tutdı müşg-i Hoten eṭrâfını berg-i semenûñ
Kuşadı sünbül-i ter dayiresin yâsemenûñ⁶¹

Fakîh: Zekanuñ çâhına dil düşdi çün iy yâr senûñ
Zülfüñe di ki kemendin şal aña yâ resenûñ (G.48/1)

10. Nizâmî: Tal' atuñ kevkebi sır kevkebesin mihr ü mehûñ
Güneşe sāye şalar turre-i ṭarf-ı külehûñ⁶²

Fakîh: Bende-i muḳbili olalı dil ol pâdişehûñ
Baḥt u iḳbâli görünmez gözüme hiç şehûñ (G.49/1)

11. Ahmedî: Anuñ içün virdi saña bu cemâli ol Celîl
Kim kemâl-i şun' ina ola yüzüñ rüşen delîl⁶³

Fakîh: İy yüzüñüñ ziyâsıyla mäh-ı ḥayât olup ḥacîl*
V'iy sözüñüñ şafasıyla mâ' -i ḥayât münfa' il (G.54/1)

⁶¹ M.Fatih KÖKSAL, a.g.t., 1605. Halûk İPEKTEN, a.g.e., 178.

⁶² M.Fatih KÖKSAL, a.g.t., 1620. Halûk İPEKTEN, a.g.e., 182.

⁶³ M.Fatih KÖKSAL, a.g.t., 1686.

12. Ahmet Paşa: ‘İşk tāsın çıñradan āh u fiğānumdur benüm
Söylenen dillerde şimdi dāstānumdur benüm⁶⁴

Fakîh: Şol cihān u cān olan cān-ı cihānumdur benüm
Zıkr-i dil fikr-i göñül rūḥ-ı revānumdur benüm (G.60/1)

13. Atâyî: İdeli cānında sevdā-yı ḥaṭuñ pinhān ḳalem
Oldı zūlfüñ gibi ‘anber-riz ü müşg-efşān ḳalem⁶⁵

Fakîh: Yazdı dīvānında Yezdānuñ bulup fermān ḳalem
Nāme-i ḥüsn ü cemāle nāmuñı ‘ünvān ḳalem (G.63/1)

14. Ahmedî: Diler kim bu cihānı tuta ḳamu
Kemān u tîr ile ol çeşm ü ebrû⁶⁶

Fakîh: Bilür dīdār ehli bunı ḳamu
Kim uçmaḳdur senüñle baña ḳamu (G.88/1)

Edirneli Nazmî’nin Mecma‘ü’n-Nezâ’ir’inde zemin şiir Ahmet Paşa’ya ait gösterilmiştir.⁶⁷

⁶⁴ M.Fatih KÖKSAL, a.g.t., 1816. Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 210.

⁶⁵ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 35.

⁶⁶ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 32.

⁶⁷ M.Fatih KÖKSAL, a.g.t., 2234.

15. Atâyî: Saķiyā o zāhidūñ peymānın al peymāneyi
Meclisi germ it ki miħmān ılmışam cānāneyi⁶⁸

Fakīħ: Sāķiyā mey-ħāne olmadın pūr it peymāne[y]i
Cān gibi ūn degme göz görmez gözüm cānāne[y]i (G.90/1)

Hacı Kemal'in Cāmiū'n-Nezā'ir'inde de Atâyî'ye ait olan zemin şiiir⁶⁹, Ömer Bin Mezîd'in Mecnū'atū'n-Nezā'ir'inde Nesīmî'ye ait gösterilmiştir.⁷⁰

16. Atâyî: Aħvālūmi 'arz eyleyeyin bād-ı řabāya
řāyed vara i' lām ide ol māħ-liķāya⁷¹

Fakīħ: Āyā ne Sūhe[y]l oldı ħabībūñ k'ider aya
Anı kim ider řems ulū' itse Sūhāya (G.91/1)

17. Atâyî: Zāhid iħlāř ile gel secde ıl uřbu şaneme
Var riyā ile heves itme avāf-ı Ĥareme

Urdı būnyād gözi buķ' a-i cevır ü siteme
Gönderür ola mı 'āřıkları şehr-i ' ademe⁷²

⁶⁸ M. Fatih KÖKSAL, a.g.t., 2710. Faruk Kadri TİMURTAŞ, a.g.e., 180.

⁶⁹ Halūk İPEKTEN, a.g.e., 35.

⁷⁰ Mustafa CANPOLAT, a.g.e., 207.

⁷¹ M. Fatih KÖKSAL, a.g.t., 2568. Faruk Kadri TİMURTAŞ, a.g.e., 180.

⁷² M. Fatih KÖKSAL, a.g.t., 2430. Faruk Kadri TİMURTAŞ, a.g.e., 170. (Atâyî'ye ait aynı vezin, kafiye ve redifte iki gazel bulunduğundan her iki gazelin de matla beyitleri verilmiştir.)

Fakîh: Kâdem ur gözüme k'oldı şanemâ ğarğa dime
Sâ'ilüñdür kerem it irüşe bu dem kâdeme (G.92/1)

18. Atâyî: Gül hayâdan kızarur döst çü gülzâra gele
Kendüden serv gider yâr çü reftâra gele⁷³

Fakîh: Ğunca ğuncile lebüñ gel dise ğüftâra gele
Nâza nâzile boyuñ gel dise reftâra gele (G.101/1)

Nazire mecmualarının dışında Fakîh'in çağdaşı olan veya ondan önce yaşayan şairlerin divanlarında da vezin, kafiye, redif ve söyleyiş yönüyle Fakîh'in şiirlerine benzer şiirler bulunmaktadır. Ancak bu şiirler nazire mecmualarında bulunmadığından zemin şiirlerin hangi şaire ait olduğunu tespit etmek bugün için oldukça zordur. Bu şiirlerin dört tanesi Nizâmî'ye, ikişer tanesi Ahmet Paşa ve Necâtî'ye, birer tanesi de Ahmedî, Mesîhî ve Adnî'ye aittir. Karşılaştırma yapılabilmesi için söz konusu şiirlerle Fakîh'in şiirlerinin ilk beyitleri aşağıda verilmiştir.

1. Mesîhî: Kânlu yaş ile tola çü cām-ı mey-i şabûh
Her şubhğâh kâse-i çarğa virür zebûh⁷⁴

Fakîh: Sâķî şafâyile şunıvir [cām]-ı şabûh
Tâ k'ola riĥ u rāhile rāhat cenān u rūĥ (G.7/1)

⁷³ Faruk Kadri TİMURTAŞ, a.g.e., 183.

⁷⁴ Mine MENGİ, Mesîhî Divanı (Ankara: AKM Yayını, 1995), 132.

2. Nizâmî: Yine ol mâh sefer ‘azmine maḥmil bağlar
İy göz ağla ki yolın kâfilenüñ kil bağlar⁷⁵

Fakîh: Zülfi ‘ıkdına niçün ‘aqlumuzu dil bağlar
Çünkü zencirile mecnûnları ‘âkil bağlar (G.17/1)

3. Adnî: Ol serv-i gül-‘izâr ki gonçe dehâni var
Bir gün muḳâbil olmaya ayuñ ne cânı var⁷⁶

Fakîh: Şol Türk kim ili vurmağa tır ü kemânı var
Yağmaladı bu cân u dili Türkmânı var (G.18/1)

4. Necâtî: Lebüñe cân u dili ḥaṭṭ-ı semen-bû getürür
Ki meyüñ şoḥbetine âdemi ḳayḡu getürür⁷⁷

Fakîh: Şabâ ki zülfüñ ucından dimâğa bû getürür
Çeker bu ḥaste-i üftâde ṭaru getürür (G.19/1)

5. Ahmet Paşa: Âh k’irdüğine ol şüh-ı sitemkâr öpülür
Dest-bâzî kılup aḡyâr ile oynar öpülür⁷⁸

Fakîh: Keremüñ gerçi [ki] dirler bize ol yâr öpülür
Zevḳ andan sürerüz anda [ki] yâr öpülür (G.28/1)

⁷⁵ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 159.

⁷⁶ Bilâl YÜCEL, Mahmut Paşa: Adnî Divanı (Ankara: Akçağ Yayınları, 2002), 66.

⁷⁷ Ali Nihat TARLAN, Necati Beg Divanı (İstanbul: MEB Yayınları, 1997), 255.

⁷⁸ Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 138.

6. Ahmet Paşa: İşk vîrân itdüğün âkıller âbâd istemez
Hûblar bî-dâdının dâdın bilen dâd istemez⁷⁹
- Fakîh: Şol gönül kim mûnis-i ğamdur dağı şâd istemez
Şehr kim vîrânsuz o[la] zeyn ü âbâd istemez (G.35/1)
7. Necâtî: Cân kıldı sefer hecr ile cânân ele girmez
Dil yandı gider derd ile dermân ele girmez⁸⁰
- Fakîh: Cânân eline tuhfe şunam cân ele girmez
Cân elden eger çıkmaya cânân ele girmez (G.37/1)
8. Nizâmî: İy pertev-i liķāñ ile bî-nûr u fer çerâğ
Nisbet yüzüne şems-i felek muhtaşar çerâğ⁸¹
- Fakîh: Şol şeb ki bezm-i şevk ruhuñdan yaķar çerâğ
Dîñ tās-ı çarhuñ altına kıysun kamer çerâğ (G.41/1)
9. Nizâmî: Faşl-ı güldür taleb-i bâde-i gül-reng idelüm
Nağme-i çeng ile ‘ayş itmege âheng idelüm⁸²

⁷⁹ Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 174.

⁸⁰ Ali Nihat TARLAN, a.g.e., 279.

⁸¹ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 173.

⁸² Halûk İPEKTEN, a.g.e., 196.

- Fakîh:** Geldi gül geñ şanemâ bâde[y]i gül-reng idelüm
Sen semâ‘ eyle vü biz bülbüle âheng idelüm (G.62/1)
- 10. Nizâmî:** Her pelîde egilen qadde şanavber dimeyem
Âlinen ‘ârız u ruhsâre gül-i ter dimeyem⁸³
- Fakîh:** ‘Ahd kıldum yine her bî-dile dilber dimeyem
Serv kim başuma meyl itmeye server dimeyem (G.65/1)
- 11. Ahmedî:** Her ki ol şâhuñ nazar kıla yañağı alına
Vâlih ola kendüzin unıda ‘aqlı alına⁸⁴
- Fakîh:** Nûr-ı Aḥmed görünür billâh baquñ şol alına
Eş-şalâtu ve’s-selâm eydûñ aña vü âline (G.93/1)

C. ESERLERİ

Fakîh’in bugün için bilinen tek eseri çalışmamızın esas konusunu oluşturan divanıdır. Osman Fikri Sertkaya, “Ahmed Fakîh: Anadolu’da Türkçe Eserler Veren Mutasavvıf Şair” başlıklı makalesinde Çarhname’nin⁸⁵ müellifi ile ilgili olarak şöyle bir sonuca ulaşmaktadır: “Mehmed Fuad Köprülü’ye ait olan Çarhname’nin Eski

⁸³ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 201.

⁸⁴ Selami TURAN, Erken Dönem Türk Şiirinde Gazel (Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 2000), 225-226.

⁸⁵ Çarhname için bkz. Mecdut MANSUROĞLU, Ahmed Fakîh: Çarhname (İstanbul: İÜEF Yayınları, 1956). Fahir İZ - Günay KUT, “Divan Nazım ve Nesri”, Başlangıcından Günümüze Kadar Büyük Türk Klâsikleri, C.1 (İstanbul: Ötüken-Söğüt, 1985): 264-268. Turhan GENÇELİ, “Çarhname’nin Müellifi ve Tarihi Hakkında Notlar”, (Çev. Emine GÜRSOY-NASKALİ) Türk Kültürü, Yıl: 25, S.286: 74-77.

Anadolu Türkçesi'nin en eski örneği olduğu görüşü hiç kontrol edilmeden Nihad Sami Banarlı, Mecdut Mansuroğlu, Hasibe Mazıoğlu gibi araştırmacılar tarafından aynen kabul edilmiştir. Hâlbuki elde bulunan metinlerin hepsi de dil bakımından en erken XIV. yüzyılın ikinci yarısı ile XV. yüzyılın ilk yarısına ait metinler olduklarından Turhan Genceî'nin ilk olarak ifade ettiği gibi bu metinlerin bilinen Ahmed Fakîh'lere aidiyeti şüphelidir.”⁸⁶ Sertkaya, Çarhname'nin XIV. yüzyılın ikinci yarısı ile XV. yüzyılın ilk yarısında yazılmış olabileceğini dile getirmektedir. Yine aynı makalede yazar, Ahmed Fakîh isimli veya mahlaslı bir şaire atfedilen Kitâbu Evsâfî Mesâcidî's-Şerîfe⁸⁷ isimli eserin dil özellikleri dikkate alındığında XIV. yüzyılın ikinci yarısı, hatta XV. yüzyılın ilk yarısında yazılmış olabileceğini öne sürmektedir.⁸⁸

Gerek Çarhname'nin gerekse Kitâbu Evsâfî Mesâcidî's-Şerîfe'nin XV. yüzyılda yazılmış olabileceği ihtimali, bu eserlerin divan metnini hazırladığımız XV. yüzyıl şairi Fakîh'e ait olabileceğini düşündürmektedir. Ancak söz konusu eserlerin dili ve üslûbu ile Fakîh'in dili ve üslûbunun oldukça farklı olduğu görülmektedir. Bugün için söz konusu eserlerin XV. yüzyıl şairi Fakîh tarafından yazıldığını düşünmek oldukça zordur. Eğer bu eserler XV. yüzyıla ait ise, aynı yüzyılda yaşamış Fakîh isimli veya mahlaslı başka bir şair tarafından da yazılmış olabilir.

⁸⁶ Osman Fikri SERTKAYA, a.g.m., 136-138.

⁸⁷ Kitâbu Evsâfî Mesâcidî's-Şerîfe için bkz. Hasibe MAZIOĞLU, Ahmed Fakîh: Kitâbu Evsâfî Mesâcidî's-Şerîfe (Ankara: TDK Yayınları, 1974).

⁸⁸ Osman Fikri SERTKAYA, a.g.m., 136.

II. BÖLÜM: DİVAN İNCELEMESİ

A. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1. Nazım Şekilleri

Fakîh Divanı'ndaki şiirlerin nazım şekillerine göre dağılımı şu şekildedir:

	<u>Türkçe</u>	<u>Farsça</u>	<u>Türkçe-Farsça</u>	<u>Türkçe-Fa.-Ar.</u>	<u>Toplam</u>
Kaside	2	—	3	1	6
Gazel	112	15	—	1	128
Muhammes	1	—	—	—	1
Müseddes	1	—	—	—	1
Kıt'a	—	2	—	—	2
Toplam	116	17	3	2	138

Gazeller arasında bulunan ve yukarıda verilen şiir sayılarına ilâve edilen üç Türkçe şiir yaprak kopukluğu nedeniyle eksiktir.

1.1 . Kasideler:

Fakîh Divanı'nda kaside nazım şekliyle yazılmış altı şiir bulunmaktadır. Bunlardan ilki mülemma bir kasidedir. Arapça, Farsça ve Türkçe beyitlerden oluşan bu kaside Fatih Sultan Mehmet için yazılmış bir methiyedir. Yetmiş altı beyitten oluşan kasidenin elli dokuz beyti Türkçe, on dört beyti Farsça ve üç beyti de Arapça'dır.

İkinci kaside, yine Fatih Sultan Mehmet için yazılmış mülemma bir kasidedir. Tamamı elli beyit olan “âyine” redifli bu kasidede kırk dört beyit Farsça ve altı beyit Türkçe'dir.

Üçüncü kaside Fatih Sultan Mehmet için yazılmış bir methiyedir. “Güneş” redifli bu kasidenin tamamı altmış beş beyittir ve bütün beyitleri Türkçe'dir.

Dördüncü kaside “Fî Medhî Sultân-zâde Çelebi Sultân Muştafâ Bin Mehmed Hân” başlığı altında Fatih Sultan Mehmet'in oğlu Şehzade Mustafa (öl. 1474) için yazılmış bir methiyedir. Kırk beyitten oluşan “kâkül-i miskî-i döst” redifli bu kasidede otuz beş beyit Türkçe ve beş beyit Farsça'dır.

“Cemâl” redifli beşinci kaside mülemmadır. Tamamı otuz yedi beyit olan bu kasidenin yirmi beş beyti Farsça, on iki beyti Türkçe'dir. Bu kasidenin Cemâl isimli veya mahlaslı bir kişi için yazıldığı anlaşılmaktadır. Cemâl isimli veya mahlaslı bu kişinin kim olabileceği konusuna divanın muhteva özellikleri ele alınırken değinildiğinden burada yer verilmemiştir.

Bütün beyitleri Türkçe olan “irür” redifli altıncı kaside Fatih Sultan Mehmet için yazılmış bir methiyedir. Bu kasidenin beyit sayısı kırk beştir.

1.2. Gazeller:

Fakîh Divanı'nda 112 Türkçe, 15 Farsça ve 1 Türkçe-Arapça-Farsça gazel bulunmaktadır. Türkçe gazellerden üçü yaprak kopukluğu nedeniyle eksiktir. Divandaki Türkçe ve Farsça gazeller kafiye veya redif olan kelimelerin son harflerine göre şu şekilde sıralanabilir:

	<u>Türkçe</u>	<u>Farsça</u>
ا	2	1
ب	1	—
ت	4	1
ث	1	—
ج	1	—
ح	2	—
خ	2	—
د	1	4
ذ	1	—
ر	17	—
ز	9	1
س	1	—
ش	1	2
ص	1	—
ض	1	—
ط	1	—
ظ	1	—
ع	1	—
غ	2	—
ف	2	1

ق	5	—
ك	6	—
ل	3	—
م	11	4
ن	10	1
و	2	—
ه	15	—
ى	8	—
Toplam	112	15

Yukarıda belirtilmeyen Türkçe-Arapça-Farsça 85 numaralı mülemma gazelde redifin son harfi “yâ”dır. Fakîh Divanı’nda gazeller arasında bulunan 2 ve 9 numaralı Farsça şiirler kıt’a, 68 numaralı şiir muhammes-i mütekerrir, 86 numaralı şiir ise müseddes-i mütekerrir şeklinde yazılmıştır.

Yukarıda verilen tablodan da anlaşılacağı üzere Fakîh, Arap alfabesinin bütün harflerini kullanarak gazel yazmış, en çok “râ”, “mîm” ve “hâ”-i resmiyye” harflerini kullanmıştır.

Fakîh’in Türkçe gazellerinin beyit sayılarına göre değerlendirilmesi şöyledir:

5 beyit: 56 gazel.

6 beyit: 11 gazel.

7 beyit: 36 gazel.

8 beyit: 2 gazel.

9 beyit: 1 gazel.

10 beyit: 1 gazel.

15 beyit: 1 gazel.

Bunların dışında Fakîh Divanı'nda iki beyitlik bir tane nâ-tamam gazel bulunmaktadır. Divanda gazeller arasında bulunan üç şiir de yaprak kopukluğu nedeniyle eksiktir. Bu veriler dikkate alındığında Fakîh'in çoğunlukla beş beyitlik gazeller yazmayı tercih ettiği görülmektedir. Beş beyitlik gazellerden sonra ise divanda en çok yedi beyitlik gazeller bulunmaktadır.

Farsça gazellerdeki beyit sayıları ise şu şekildedir:

5 beyit: 9 gazel.

6 beyit: 1 gazel.

7 beyit: 2 gazel.

9 beyit: 1 gazel.

12 beyit: 1 gazel.

Bunların dışında 13 numaralı Farsça gazelin yaprak kopukluğu nedeniyle ilk dört beyti ve beşinci beytinin ilk mısraı bulunmaktadır. Ayrıca divanda Türkçe, Farsça ve Arapça yazılmış 6 beyitlik bir gazel daha bulunmaktadır. Türkçe gazellerde olduğu gibi Farsça gazellerde de en çok tercih edilen beyit sayısı beştir.

1.3. Musammatlar:

Fakîh Divanı'nda, biri muhammes-i mütekerrir ve diğeri müseddes-i mütekerrir olmak üzere iki musammat yer almaktadır. Her iki musammat da Türkçe'dir. Muhammes olan şiir beş bentten oluşmaktadır. Müseddes olan şiirin ise yaprak kopukluğu nedeniyle ilk beş bendi bulunmaktadır. Beşinci bendde şairin mahlası bulunmadığından bu şiirin beş bendden fazla olduğu düşünülebilir. Her iki musammat da divanda gazeller arasında bulunmaktadır.

1.4. Kıt'alar:

Fakîh Divanı'nda kıt'a nazım şekliyle yazılmış iki şiir vardır. Farsça olan her iki şiir de altışar beyitten oluşmaktadır.

2. Vezin

Fakîh divanında kullanılan vezin sayısı on üçtür. Divan şiirinde en çok kullanılan aruz kalıplarıyla Fakîh divanında kullanılan aruz kalıpları biri dışında uygunluk göstermektedir. Divan şiirinde en çok kullanılan aruz kalıpları şunlardır:⁸⁹

1. Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün
2. Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün Mefâ' ilün
3. Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün
4. Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün
5. Mef' ülü Mefâ' ilü Mefâ' ilü Fe' ülün
6. Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün

Fakîh'in tamamı Türkçe olan şiirlerinde en çok tercih ettiği üç vezin ve bu vezinlerle yazılmış şiir sayısı şöyledir:

1. Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilâtün Fe' ilün: 50.
2. Mef' ülü Fâ' ilâtü Mefâ' ilü Fâ' ilün: 19.
3. Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün: 16.

⁸⁹ Halûk İPEKTEN, Eski Türk Edebiyatı: Nazım Şekilleri ve Aruz, 3.bs. (İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999), 344-346.

Aruzun bu kalıpları dönemin diğer şairleri Nizâmî, Ahmet Paşa ve Necâtî Bey'in de en çok tercih ettiği kalıplardır.⁹⁰ Fakîh'in kullandığı aruz kalıpları bakımından dönemin genel eğiliminin dışında olmadığı söylenebilir. Şairin Divan şiirinde en çok kullanılan kalıplardan “Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün” kalıbıyla yazdığı şiir sayısı ise ikidir.

Fakîh Divanı'nda bulunan 61 numaralı gazel, bugünkü bilgilerimize göre sadece Fuzulî'nin bir gazeline ve Nâ'îlî'nin iki gazeli ve bir kıt'asında görülen⁹¹ “Mütefâ‘ilün Mütefâ‘ilün Mütefâ‘ilün Mütefâ‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır. 69 numaralı gazelde ise, Divan şiirinde şimdiye kadar yapılan çalışmalarda tek örneğine Zâtî divanında rastlanılan⁹² “Mefâ‘ilâtün Mefâ‘ilâtün Mefâ‘ilâtün Mefâ‘ilâtün” vezni kullanılmıştır.

Fakîh'in şiirlerinde kullandığı vezinler ve bu vezinlerle yazılan şiirler aşağıda verilmiştir.

Remel : 1. Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün: K.3, K.4 (Türkçe-Farsça), G.23, G.26, G.29, G.31, G.35, G.54, G.57 (Farsça), G.60, G.63, G.74, G.75 (Farsça), G.83, G.84, G.85 (Türkçe-Farsça-Arapça), G.89, G.90, G.93. Divanın dibace bölümünde bulunan gazel de bu vezinle yazılmıştır. Bu vezinle yazılan şiir sayısı yirmidir.

2. Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün: Fakîh divanında “Meşâ‘iruhu Fî Hurûfi’t-Teheccî ‘Alâ Veznin Zâ‘idetin ve Kâfiyetuhu Vâhîdetun” başlığı altında ve

⁹⁰ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 294-299.

⁹¹ Halûk İPEKTEN, a.g.e., 273.

⁹² Halûk İPEKTEN, a.g.e., 276.

gazel şeklinde yazılan yirmi dokuz şiir bu vezinle yazılmıştır. Gazeller arasında bulunan ve kıt'a nazım şekliyle yazılmış 2 numaralı Farsça şiirde bu vezin kullanılmıştır. Yine gazeller arasında bulunan ve musammat şeklinde yazılmış 68 ve 86 numaralı şiirlerde de bu vezin kullanılmıştır. Bu veznin kullanıldığı diğer şiirler ise şunlardır: G.68, G.86, G.12 (Farsça), G.17, G.27, G.28, G.30 (Farsça), G.42 (Farsça), G.48, G.49, G.50, G.52, G.58 (Farsça), G.59, G.62, G.64, G.65, G.77, G.79, G.80, G.92, G.96, G.98, G.99, G.101. Bu veznin kullanıldığı şiir sayısı elli beştir.

3. Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn: G.56 (Farsça).

Hezec: Mef' ūlū Mefā' ilū Mefā' ilū Fe' ūlūn: G.4, G.32, G.33, G.37, G.44, G.73, G.76, G.78, G.81, G.87, G.91, G.100, G.102. Bu vezinde on üç şiir yazılmıştır.

2. Mefā' ilūn Mefā' ilūn Fe' ūlūn: G.5, G.34, G.39 (Farsça), G.88.

3. Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn Mefā' ilūn: G.10 (Farsça), G.72.

4. Mef' ūlū Mefā' ilūn Mef' ūlū Mefā' ilūn: G.94.

5. Mef' ūlū Mefā' ilūn Fe' ūlūn: G.47.

Muzârî: Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilūn: K.1 (Türkçe-Farsça-Arapça), K.2 (Türkçe-Farsça), K.6, G.3 (Farsça), G.6, G.7, G.8, G.11 (Farsça), G.13 (Farsça), G.14, G.18, G.20, G.21, G.38, G.40 (Farsça), G.41, G.43, G.45, G.46, G.53, G.55 (Farsça), G.66, G.70, G.71, G.82, G.95. Gazeller arasında bulunan kıt'a nazım şekliyle yazılmış 9 numaralı Farsça şiir de bu vezinle yazılmıştır. Yirmiyedi şiirde bu vezin kullanılmıştır.

Müctes: Mefā‘ ilün Fe‘ ilātün Mefā‘ ilün Fe‘ ilün: K.5 (Türkçe-Farsça), G.1 (Farsça), G.15, G.19, G.22, G.24, G.25, G.36, G.51, G.67, G.97. Bu vezin kullanılarak yazılan şiir sayısı on birdir.

Recez: Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün Müstef‘ ilün: G.16.

Kâmil: 1. Mütefā‘ ilün Mütefā‘ ilün Mütefā‘ ilün Mütefā‘ ilün: G.61.

Mefā‘ ilātün Mefā‘ ilātün Mefā‘ ilātün Mefā‘ ilātün: G.69.⁹³

Fakîh Divanı’nda vezin gereği görülen hece düşmeli ulamalar iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Birinci durumda “ki” bağlacı ünlü bir sesle başlayan bir kelimeyle birleşmektedir. İkinci durumda ise biri ünlüyle bitip öteki ünlüyle başlayan iki sözcük birleşmektedir. Birinci durumla ilgili bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Elif-i kıddüñe göñlinde ne cân *k’itmeye* cā

Cin durur cân dime çün elifi yok cânā (Mş.1/1)

Dāldur saçları *k’andan* saçılur küfr ü ‘inād

Hüccet oldı yüzi *k’andan* açılur dîn ü reşād (Mş.8/1)

⁹³ Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda sadece Zâtî’nin bir gazelinde kullandığı tespit edilen bu kalıbın aruzun hangi bahrine ait olduğu konusunda şu eserlerde bir bilgi bulunmamaktadır: Halûk İPEKTEN, a.g.e., 276. Cem DİLÇİN, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, 2.bs. (Ankara: TDK Yayınları, 1992):3-38. Nihad M. ÇETİN, “Aruz”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.3 (İstanbul:TDV, 1991): 424-437.

Zāyi‘ itme gülüñi her yere iy gülşen-i huld
 Kāv-m-i nārı ne revādur *k’idesin* ehl-i riyāz (Mş.15/5)

Aldı ‘aqluñ hükmi başumdan gelüp sevdā-yı ‘ışk
 Rāstdur *k’itmez* delünüñ başına fermān kalem (G.63/6)

Her şi‘r maṭla‘ında *k’ola* mübtedā Ḥasen
 Ehl-i haber işitse diye mūntehā Ḥasen (G.70/1)

‘İşkuñda şehīd ola niçün vāki‘ mi olur
K’ol vāki‘a uğrayana Yā-sīn okıyasın (G.73/4)

Kadem ur gözüme *k’oldı* şanemā ğarḫa dime
 Sā’ilüñdür kerem it irüşe bu dem kademie (G.92/1)

İkinci durum için şu örnekler verilebilir:

Çünkü gördüm gülşenüñ yayı *ik’ayda* faşl olur
 Vaşf-ı ruhsāruñla cāvidān gülistān bağlaram (Dib.G/3)

Gel cebr etegini қо vü tut pendümi benüm
 Kıl devlet işigini tavāf *itmeg’ihtiyār* (K.1/18)

Şekbe *şekb’olurısa* bu cesed Eyyüb gibi
 İtmeyem nāle kılam şabr çü yār ola ğıyās (Mş.4/5)

Züllile yār-ı ‘azīze *nīc’irem* çünkü ḥakīm
 Dir kıyāsına muḥālif gelenüñ cem‘ine şāzz (Mş.9/4)

Leyli-i hüsn cihānda *nitek*’*artar* şeb ü rûz

‘İşk-ı Mecnûn da ‘âlemde kem olmaz meh ü sâl (Mş. 23/2)

Fakîh’in şiirlerinde daha çok Türkçe kelimelerde ve eklerde görülen imale, şairin aruzu Türkçe’ye uydurma çabasından kaynaklanmaktadır. Aşağıda verilen örneklerde imale yapılan heceler italik harflerle yazılmıştır.

Yıl *gi bi* yle yaşum yoluña yüz yıllar eger

Şaçmaya hâk bu *ölü* gözüme şol kefi pây (Mş.29/4)

Ağardı *kara şakalı* kapuñda Fakîhûñ

Çıkup dimedûñ bir gün *aña* pîre ne hâcet (G.4/5)

Didiler hecrlle hoş giç vaşl *umanı* öldürür

Âh ol *ölüm* kanda var âşıklara merğüb olur (G.23/4)

Gün bugündür *yarına* kim *bile* kim *kalur* Fakîh

Dem bu demdür âb-ı vaşla *cânuñı* kândur bugün (G.74/5)

Bir aruz kusuru sayılan zihaf Fakîh’in şiirlerinde de görülmektedir.

Câmi’-i ‘âlemde da’vetler kim olur tapuña

Mukrî-i mahfil *kamerdür* dâ’-i minber güneş (K.3/57)

Çeşm-i şayyâduña zülf öğredeli bende-kemend

Hûn olupdur *cigeri* âhı-yı müşg-i Hotenüñ (G.48/2)

Leylî-i hüsn cihānda nitek'artar şeb ü rûz

‘İşk-ı Mecnûn da ‘âlemde kem olmaz meh ü sâl (Mş.23/2)

Bu Şafîdûr bu Kâender dime bu Hayderîdûr

Kimisi Mevlevî halkuñ kimisi Ca‘ferîdûr (G.86/2)

Fakîh’in şiiirlerinde yer yer vezin bozukluklarına rastlanmaktadır. Ancak bunların hepsi şairden kaynaklanmamaktadır. Birçok yerde vezin bozukluğunun sebebinin müstensih hatası olduğu anlaşılmaktadır.

3. Kafiye ve Redif

Fakîh’in Türkçe şiiirlerinde kafiye yapmak için 1034 kelime kullandığı tespit edilmiştir. Bu kelimelerin 144’ü Türkçe, 426’sı Farsça ve 464’ü Arapça’dır. Bu sayılara göre kafiye için kullanılan bütün kelimeler içinde Türkçe kelimelerin oranı % 13.93, Farsça kelimelerin oranı % 41.20 Arapça kelimelerin oranı ise % 44.87’dir.

Fakîh Divanı’nda kullanılan kafiye çeşitleri şu şekilde ele alınabilir.

Türkçe kelimelerle yapılmış kafiyeler:

Bilür didâr ehli bunı kamu

Kim uçmağdur senüñle baña kamu (G.88/1)

Türkçe ve Farsça kelimelerle yapılmış kafiyeler:

Kenâra gelmedi serv-i revânı gözlerümün

Akarsa yaş yerine n’ola kanı gözlerümün (G.51/1)

Türkçe ve Arapça kelimelerle yapılmış kafiye:

‘İşkuñ ne od durur ki düşicek yürek yaķar
Düdi çıkar felek yaķar andan melek yaķar (G.21/1)

Şorar baña bir şüh ki sen kimi seversin
Didüm seni kim bile ki muhtâc-ı habersin (G.78/1)

Farsça kelimelerle yapılmış kafiye:

Şol mihr ki andan ayru günüm rüşenâ degül
Bîgânedür benümle henüz âşinâ degül (G.53/1)

Yâd itse bu dil-ḥaste[y]i cânân çıkagelse
Tenden ayağın öpmekiçün cân çıkagelse (G.100/1)

Arapça kelimelerle yapılmış kafiye:

Beñzüm şarusın görse ki taķrîre ne ḥâcet
Gözüm yaşına baksa ki taḥrîre ne ḥâcet (G.4/1)

Arapça ve Farsça kelimelerle yapılmış kafiye:

Dâne-i misk olsa âteşde be-gâyet hûb olur
Yâ benefşe dâmeni gülde iken mergûb olur (G.23/1)

İrse yil zülfüne büy-ı ‘anber-i sârâ kıpar
Görse gül ‘aks-i ruḥuñ reng-i gül-i ḥamrâ kıpar (G.29/1)

Cinaslı Kafiye:

Bu ḥaste cânâ cihânda ne deñlü emsem olur
Şefeñden ayru şifâ yok bu kıamu em sem olur (G.24/1)

Nür-ı Aḥmed görünür billāh baḳuñ şol alına

Eş-şalātu ve's-selām eydūñ aña vū āline (G.93/1)

Niçe yıllar olduğı mihrüñle *ḥākister* güneş

İşigüñden kuḥl için bir zerre *ḥāk ister* güneş (K.3/48)

Fakîh'in Türkçe gazellerinde kullandığı kafiye ve rediflerin dökümü aşağıda verilmiştir.

-ān bağlaram (Dib.G); -īre ne ḥācet (G.4); -et (G.5); -ūd 'āḳıbet (G.6); -ūḥ (G.7); -ār çarḥ (G.8); -enden geçüp durur (G.14); -āz mıdur (G.15); -ül dağıdur (G.16); -il bağlar (G.17); -ānı var (G.18); -ū getirür (G.19); -āldür (G.20); -ek yaḳar (G.21); -er olur (G.22); -üb olur (G.23); -em olur (G.24); -āb yiter (G.25); -ābı gezdürür (G.26); -ādan dem urur (G.27); -ār öpülür (G.28); -ā ḳapar (G.29); -et pīrümüz (G.31); -er itmez (G.32); -eb olmaz (G.33); -ānsuz (G.34); -ād istemez (G.35); -ādan uşanmaz (G.36); -ān ele girmez (G.37); -āb-ı nāz (G.38); -er çerāğ (G.41); -ār luṭf (G.43); -ıḳ (G.44); -ende yok (G.45); -āndan şafası yok (G.46); -a yaḳ (G.47); -enüñ (G.48); -ehüñ (G.49); -ağındayıduñ (G.50); -ānı gözlerümüñ (G.51); -āsını anuñ (G.52); -ā degül (G.53); -il (G.54); -ām (G.59); -ānumdur benüm (G.60); -er neye beñzedem (G.61); -eng idelüm (G.62); -ān ḳalem (G.63); -ām umaram (G.64); -er dimeyem (G.65); -er selām (G.66); -āhem (G.67); -ā ḳapusın (G.69); -ā Ḥasen (G.70); -ān Sinān (G.71); -ün (G.72); -āsın (G.73); -āndur bugün (G.74); -ār bilelden (G.76); -em için (G.77); -arsın (G.78); -āhum Çelebi (G.80); -āvī (G.81); -āruñı (G.82); -ā düşmedi (G.83); -ān bir daḥı (G.84); -ū (G.88); -er ḳan eyle ḳānūn eyleme (G.89); -āne[y]i (G.90); -āya (G.91); -eme (G.92); alına (G.93); -aya (G.94); -āḳ ḳanile (G.95); -iz gözine (G.96); -ade (G.97); -em şekere (G.98); -emdür daḥı ne (G.99); -ān çıkagelse (G.100); -āra gele (G.101); -ānum imişse (G.102).

Fakîh Divanı'nda "Meşâ'iruhu Fî Hurûfi't-Teheccî 'Alâ Veznin Zâ'idetin ve Kâfiyetuhu Vâhidetun" başlığı altında verilen yirmi dokuz gazelin kafiyesi ise şu şekildedir:

-ā (1); -āb (2); -āt (3); -aṣ (4); -āc (5); -āḥ (6); -āḥ (7); -ād (8); -āz (9); -ār (10); -āz (11); -ās (12); -āş (13); -āş (14); -āz (15); -āt (16), -āz (17); -ā' (18); -āğ (19); -āf (20); -āk (21); -āk (22); -āl (23); -ām (24); -ān (25); -āv (26); -āh (27); -lā (28); -āy (29).

Farsça gazellerde kullanılan kafiye şunlardır:

-id rā (G.1); -āt (G.3); -ān bīned (G.10); -em şeved (G.11); -ā be-keşed (G.12); -ā-yı 'īd (G.13); -āz (G.30); -er pūş (G.39); -īdeneş (G.40); -eftem bī-ḥavf (G.42); -īstem (G.55); -ān ḥorem (G.56); -ā besteem (G.57); -āb-ı 'ilm (G.58); -ād kon (G.75).

Gazeller arasında bulunan kıt'a şeklinde yazılmış 2 numaralı şiirde "-et-i mā" kafiye ve redif, 9 numaralı şiirde ise "-ūd" kafiye olarak kullanılmıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça beyitlerden oluşan 85 numaralı mülemma şiirin kafiye ve redifi "āmeni"dir.

Fakîh'in kasidelerinde şu kafiye ve redifleri kullandığı görülmektedir: -ār (K.1, Türkçe-Farsça-Arapça); -er āyine (K.2, Türkçe-Farsça); -er güneş (K.3); -er kākūl-i miskīn-i dōst (K.4, Türkçe-Farsça); -āl-i Cemāl (K.5, Türkçe-Farsça); -ān irūr (K.6).

Fakîh, bazı gazellerinde kafiye olarak aynı kelimeyi iki defa kullanmıştır.

Redifler çok defa divan şiirinin, Türkçe'nin ifade imkânlarını, söyleyiş hususiyetlerini, denediği ve ana dilde kendisini bulduğu bir tarafıdır. Divan şiirinin redifleri Arapça ve Farsça kelimelerden çok Türk dilinin malzemesi üzerine kurulmuştur.⁹⁴ Fakîh'in şiirlerinde kullandığı redifler bu değerlendirmeleri doğrulamaktadır. Fakîh Divanı'nda bulunan kasidelerin beş tanesinde ve Türkçe olan yüz on gazelin elli altısında redifler kelimedir. Redif olarak kullanılan kelimelerin kırk dört tanesi Türkçe'dir. Fakîh'in Türkçe gazellerinde redif olarak kullandığı kelime ve ekler aşağıda verilmiştir.

Ek Redifler: -mıdır (G.15); -dür (G.20); -suz (G.34); -üñ (G.48); -üñ G.49); -ındayıduñ (G.50); -em (G.67); -sın (G.73); -sın (G.78); -uñı (G.82); -[y]i (G.90); -ya (G.91); -e (G.92); -ına (G.93); -a (G.94) .

Ek Grubu Redifler:

Ek + Türkçe: -den geçüp durur (G.14); -ı var (G.18); -ı gezdürür (G.26); -dan uşanmaz (G.36); -de yok (G.45); -sı yok (G.46); -ı gözlerümüñ (G.51); -sını anuñ (G.52); -umdur benüm (G.60); -dur bugün (G.74); -um Çelebi (G.80); -dür dañı ne (G.99); -a gele (G.101); -um imişse (G.102).

Ek+Türkçe+Arapça: -e ne hâcet (G.4).

Kelime Redifler:

Türkçe: bağlaram (Dib.G); dağıdur (G.16); bağlar (G.17); getirür (G.19); yakar (G.21); olur (G.22, G.23, G.24); yiter (G.25); öpülür (G.28); kıpar (G.29); itmez (G.32); olmaz (G.33); istemez (G.35); degül (G.53); beñzedem (G.61);

⁹⁴ Ömer Faruk AKÜN, "Divan edebiyatı", TDV İslâm Ansiklopedisi, C.9 (İstanbul:TDV, 1994), 402.

idelüm (G.62); umaram (G.64); dimeyem (G.65); kapusın (G.69); bilelden (G.76); içün (G.77); düşmedi (G.83); kanile (G.95); gözine (G.96); çıkagelse (G.100).

Arapça: ‘ākıbet (G.6); luṭf (G.43); kalem (G.63); selām (G.66); Ḥasen (G.70).

Farsça: çarḥ (G.8); pīrümüz (G.31); -ı nāz (G.38); çerāğ (G.41); Sinān (G.71); şekere (G.98).

Kelime Grubu Redifler:

Türkçe: ele girmez (G.37); bir daḥı (G.84).

Farsça+Türkçe: kan eyle kânün eyleme (G.89); dem urur (G.27).

Divan’da, “Meşā’iruhu Fī Hurūfi’t-Teheccī ‘Alā Veznin Zā’idetin ve Kāfiyetuhu Vāḥidetun” başlığı altında verilen yirmi dokuz gazelde redif kullanılmamıştır.

Farsça gazelerde kullanılan redifler şöyledir:

rā (G.1); bīned (G.10); şeved (G.11); be-keşed (G.12); -yı ‘īd (G.13); pūş (G.39); -eneş (G.40); -tem bī-ḥavf (G.42); -tem (G.55); ḥorem (G.56); besteem (G.57); -ı ‘ilm (G.58); kon (G.75).

Gazeller arasında bulunan ancak kıt’a nazım şekliyle yazılmış 2 numaralı Farsça şiirde “-ı mā” redifi kullanılmıştır.

Fakīh, kasidelerinde şu redifleri kullanmıştır: āyine (K.2, Türkçe-Farsça); güneş (K.3); kākül-i miskīn-i dōst (K.4, Türkçe-Farsça); -i Cemāl (K.5, Türkçe-Farsça); irür (K.6).

B. DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Fakîh'in kasidelerinde Arapça ve Farsça kelimelerin çokluğu dikkati çekerken gazellerinde Türkçe kelime ve deyimlerin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği gibi bazı beyitlerde bir iki kelimenin dışında bütün kelimeler Türkçedir.

Ağardı kara şakalı kapuñda Fakîhüñ

Çıkup dimedüñ bir gün aña pîre ne hâcet (G.4/5)

Öldürmegil Fakîhi yazukdur didüğüme

Hışm itdi çeşm-i Türki dir anuñ ne kanı var (G.18/6)

Eyit iy gözleri âhü kimüñ ağındayıduñ

Gelmedüñ yatağa şeb kimün otağındayıduñ (G.50/1)

Fakîh'in şiirlerinde kullandığı dil Eski Anadolu Türkçesi'nin hemen bütün özelliklerini taşımaktadır. Bugün “e” şeklinde söylenen vokal Fakîh Divanı'nda “i” şeklindedir: di- (K.1/17, vir- (K.1/51), it- (G.18/6). Günümüzde “d” şeklinde söylenen konsonant divanda “t” şeklindedir: toğ- (K.3/33), toğru (G.31/5), tol- (G.82/3), tolu (Mş.16/5), toy- (G.29/6), tur- (G.41/2), tuy- (G.84/7). Yine bugün “k” şeklinde söylenen konsonantın divanda “ğ” şeklinde yazıldığı da görülmektedir: oğ (K.1/59), yoğ (G.32/4), yoğsa (Mş.11/3). Divanda yuvarlak vokal taşıyan kelimeler şunlardır: ayru (G.34/7), incü (G.43/4), kapu (G.69/1), karşı (G.14/1), kayu (G.19/3), kendü (G.44/3), kirpük (Mş.12/2), şaru (G.4/1), sevgü (G.23/5), taru (G.19/1), yazu (G.63/4).

Eski Anadolu Türkçesi'nde kullanılan bazı eklerle ilgili divanda tespit edilen örnekler ise şunlardır: Zarf-fiil eki olan -uban/-üben: idüben (G.25/4), oluban (G.37/3), görüben (G.77/2), idüben (G.96/1). Gelecek zaman eki -ısar/-iser: bulısar (Mş.11/4), dökiser (Mş.16/2). Teklik ikinci şahıs emir eki -ğıl/-gil: öldürmegil (G.18/6). Karşılaştırma eki -rak/-rek: yigrek (G.21/7).

Farsça atıf vavı “ü / vü” metinde çokça geçmektedir. Bazı örneklerde Türkçe kelimeler arasında da kullanılmıştır: yir ü gök (K.3/23), göz ü kaç (Mş.13/3), ay u günsüz (G.71/2).

Şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan ikili tamlamaları sıkça kullanan Fakîh, üçlü tamlamalara fazla rağbet etmemiştir. Şairin Türkçe şiirlerinde kullandığı üçlü tamlamalar aşağıda verilmiştir.

âh-ı dil-i ‘uşşāk: G.86/1
 âb-ı cüy-ı büstân: G.26/2
 bûy-ı ‘anber-i şārâ: G.29/1
 cevher-i zat-ı şeh: Dib.G/7
 çeşm-i cādū-yı nigâr: K.4/7
 ervâh-ı şâ‘ irân-ı cihân: K.1/70
 gerd-i süm-i semend: K.1/35
 gamze-i mestâne-i hûn-rîz: Mş.27/5
 ğark-ı mevc-i bahr: K.6/38
 ğayret-i tâvûs-ı huld: K.1/62
 hâlet-i cezbe-i ‘ışk: G.86/4
 halka-i zûlf-i perişân: G.83/3
 hatt-ı dil-ârâ-yı nigâr: K.4/19
 hayl-i sultân-ı hayâl: Müş.7/5
 hevâ-yı zûlf-i nigâr: G.19/3
 hiss-i simâ‘ -ı Hāsân: K.6/32
 hüsni-i hatt-ı leb: Mş.6/2
 iksir-i kef-i pây: G.32/5
 kākül-i miskîn-i döst: K.4/1-40
 kâmet-i ra‘ nâ-yı yâr: K.4/18

leb-i cân-bağ-ı cânân: G.29/2
 leb-i gül-güne-i yâr: G.96/6
 mâlik-i mülk-i cihân: Mş.24/5
 mişâl-i sāğar-ı şahbâ: G.29/2
 pertev-i nûr-ı ruḥ: G.74/2
 reng-i gül-i ḥamrâ: G.29/1
 rûy-ı zîbâ-yı nigâr: K.4/15
 şabr-ı firâk-ı 'izâr: G.82/6
 sebze-i ḥaṭṭ-ı dehen: G.48/4
 şemme-i ḥışâl-i Cemâl: K.5/25
 şem' -i cân-efzâ-yı dil: G.16/2
 şem' -i ruḥ-ı yâr: G.35/3
 târ-ı zûlf-i ḥûr: Dîb.G/6
 zencîr-i ser-i zûlf: G.4/3
 zîkr-i leb-i ḥabîb: G.21/7

Fakîh'in şiirlerinde kullandığı bugün için arkaik sayılan Türkçe kelimeler şunlardır: *alda-* (aldatmak, kandırmak, oyun etmek) G.26/3, G.76/3; *andan* (ondan) G.46/2, G.53/1, G.53/3, G.73/5, G.99/4; *ansuz* (onsuz, o olmadan) G.7/4, G.41/15; *aşşı kıлма-* (yarar, kazanç, kâr sağlamamak) Mş.11/1; *ayağ* (kadeh, tas) G.7/2; *ayrık* (başka, diğer, gayri) G.19/6; *biliş-* (tanışmak) Mş.8/2; *çav* (şöhret, nam) Mş.26/1; *çer* (asker) K.3/36; *degme* (herhangi bir, gelişigüzel, rastgele) G.90/1; *diñe-* (dikkatle bakmak, gözlemek gözetmek) G.61/1; *döyme-* (dayanamamak, katlanamamak, tahammül edememek) Mş.13/5, Mş.14/2; *düğ-* (dügümlemek, bağlamak, bükme, burmak) G.84/6; *düz-* (yapmak, meydana getirmek, tertip etmek, tanzim etmek) G.38/1, G.63/2; *düzet-* (tanzim etmek, tertip etmek, yapmak) Mş.7/2; *düzdür-* (tertip ettirmek, yaptırmak) G.68/2; *egin* (sırt, arka) Mş.4/4; *eyt-* (söylemek, demek, anlatmak) K.4/15, Mş.6/5, Mş.27/3, G.14/5, G.16/5, G.25/4, G.50/1, G.53/2, G.61/5, G.62/6, G.73/3, G.77/2, G.78/2; *geñ* (bol, geniş) G.38/7, G.62/1; *günile-* (kıskanmak, çekememek, haset etmek) Mş.25/2; *ılan* (yılan) G.34/1; *ır-* (ayırarak, cüda kılmak) K.3/65, G.51/2; *ırıl-* (ayrılmak, uzaklaşmak, uzaklaşıp kaybolmak) G.47/5; *içre* (içinde, arasında, içine) K.4/39, Mş.28/5, G.36/4, 70/4; *ilen-* (beddua etmek, küfretmek, kötü söylemek) G.89/7; *indi* (şimdi) G.78/3; *irte* (ertesi, gelecek sabah,

şafak sökmeye zamanı) G.41/7; *issî* (sahip, malik) G.84/7; *işig* (eşik) K.1/18, K.3/48, K.6/30, Mş.1/3, Mş.4/2, Mş.6/5, G.14/4, G.91/5; *itî* (keskin, sert, şiddetli) Mş.16/4; *kaçan* (ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman) K.3/59, K.4/33, K.6/40, G.22/5, G.29/3; *kamu* (bütün, hep, her, herkes) Mş.13/4, G.61/1, G.64/7, G.69/4, G.83/6, G.88/1; *kanda* (nerede, nereye) K.3/54, G.22/2, G.23/4, G.23/7, G.29/5, G.43/4, G.70/4, G.73/3; *kanı* (hani, nerede) G.60/6; *karavul* (gözcü, nöbetçi, karakol) K.3/36; *katı* (çok, çok fazla, pek şiddetli, sıkı, sert) G.59/1, G.92/4; *kayü* (kaygı, endişe, tasa) G.19/3; *kayur-* (ilgilenmek, önem vermek, sakınmak, çekinmek) G.34/5; *kimesne* (kimse) G.34/7; *kocal-* (ihtiyarlamak) G.28/3; *koç-* (kucaklamak, sarılmak, bağrına basmak) G.28/3, G.93/3; *kurban* (sadak, yay kabı) G.23/3, G.102/5; *oğşa-* (benzemek) G.92/4; *okı-* (çağırmak, davet etmek) Mş.19/3, G.62/4; *ol* (o) K.6/1, K.6/9, G.17/8, G.66/5, G.83/7, G.90/2, G.94/3, G.95/1; *oransuz* (hadsiz, hesapsız, ölçüsüz) G.34/4; *öykün-* (taklit etmek, taklide çalışmak, özenmek) K.3/4, K.3/10, Mş.21/2; *sı-* (kırmak, bozmak) G.52/4; *şır-* (ısırmak) G.16/4; *sin* (mezar, kabir) Mş.12/1, G.80/4; *söğün-* (sönmek, parlaklığı gitmek) Mş.17/2; *süñü* (süngü, mızrak) G.71/6; *süñük* (kemik) G.29/6; *şol* (şu, o) G.60/1, G.66/5, G.96/2, G.96/4, G.100/6, G.102/1; *şamu* (cehennem) G.88/1; *şañ* (hayret, şaşma, şaşıрма, şaşılacak şey) K.4/28, K.4/37, Mş.22/4, G.41/15; *şañla-* (hayret etmek, şaşmak, garip bulmak) Mş.7/4; *şapu* (huzur, nezd, makam, kat) K.1/68, K.3/41, K.3/57, G.41/9, G.76/1; *tek* (gibi) K.3/13, K.3/62, K.4/24, G.21/2; *toyla-* (ziyafet vermek, yedirip içirmek) Mş.5/4; *tırı gel-* (kıyam etmek, ayağa kalkmak) K.3/21; *ucından* (için, -den dolayı, sebebiyle, yüzünden) G.80/2, G.100/5; *uçmak* (cennet) Mş.4/4, G.88/1; *ugurlat-* (çaldırmak) G.98/4; *uş* (işte, şimdi) K.1/9; *yak-* (yaklaşmak, yaklaştırmak) G.47/2, G.47/5; *yakış-* (yaklaşmak, meyletmek) G.90/2; *yap-* (kapamak, kapatmak, örtmek) G.25/5, G.69/3, G.69/5, G.77/2; *yaşdan-* (yaslanmak, dayanmak) Mş.6/5, G.69/6; *yaşur-* (saklamak, gizlemek, örtmek, kapatmak) G.82/5; *yava var-* (kaybolmak, zayı olmak, yitmek) G.60/5; *yay* (yaz, sıcak mevsim) Dib.G/3; *yig* (daha iyi, üstün, kuvvetli, baskın) K.4/25, G.4/4, G.5/6, G.33/2, G.65/3; *yigrek* (daha iyi, üstün,

tercih edilir) G.21/7; *yiġ* (rüzgâr) K.1/44; Mş.29/4; *yiġ*- (koşmak, acele yürümek, esmek) Mş.29/4, G.64/1; *yiñ* (elbise kolunun el üzerine gelen kısmı) G.37/5.

Fakîh, şiirlerinde deyimlerden sık sık yararlanmıştır. Divanda tespit edebildiğimiz deyimler aşağıda verilmiştir.⁹⁵

âb-ı rû kıma-: G.88/7
 adını añma-: G.71/7
 ağız aç-: G.17/5, G.22/2
 âh al-: G.86/1, G.6/3
 ‘ahdinde şâbit-kâdem ol-: G.8/5
 âhı göklere ir-: G.80/1
 ‘aqlını cem‘ eyle-: K.1/19
 ‘aqlını cem‘ ideme-: G.16/1
 alın yazısı: G.4/2
 ayağına baş ko-: G.32/1
 ayağına düş-: G.54/4, G.83/5
 ‘aynına gelme-: Mş.21/1
 bâda vir-: Mş.2/2, G.70/5, G.97/1
 bağırı hûn ol-: G.95/3
 bağırını hûn eyle: G.72/1
 başı bâda vir-: G.70/5
 başına ğavġâ düş-: G.83/6
 baş ko-: G.47/4
 baş üstine: K.3/65
 baş u cân terk it-: G.71/5
 boyun bük-: G.81/4, G.85/2
 boyun eg-: Mş.26/2
 bulıtdan nem kap-: G.29/4
 burunda dü-: G.37/4
 bünyâd urul-: K.2/37
 cân al-: Mş.1/4, Mş.18/1, Mş.23/4, G.78/4, G.84/2

⁹⁵ Bu deyimler tespit edilirken şu kaynaklardan yararlanılmıştır: Ömer Asım AKSOY, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 3 C. 4.bs. (Ankara: TDK Yayınları, 1984). M.Ali TANYERİ, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler* (Ankara: Akçağ Yayınları, 1999). M.Ali TANYERİ, *Örnekleriyle Türk Halk Şiirinde Deyimler* (İstanbul: Özgür Yayınları, 1996). Cem DİLÇİN, (Düzenleyen) *Yeni Tarama Sözlüğü*, (Ankara: TDK Yayınları, 1983). M.Zeki PAKALIN, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 C. 4.bs. (İstanbul: MEB Yayınları, 1993).

cân at-: K.3/37
 cân bul-: G.63/8
 cânâ kal-: G.67/3
 cânâ kıy-: G.78/4
 cân şun-: G.48/3
 cân u ser vir-: G.41/14
 cân tarlıgına düş-: G.77/1
 cân vir-: (ölmek) Mş.22/4, G.52/6, G.78/6, G.84/2, G.100/6
 cân vir-: (diriltmek) K.3/6
 cân yak-: G.90/2
 cigeri hûn ol-: G.48/2
 çâk-i giribân kıl-: G.37/4
 çın şehir: K.3/18
 dâdı göge ir-: G.61/4
 dâmenini dut-: K.4/34
 dem ur-: G.27/1
 derisine şığma-: K.6/31
 destine kına yak-: G.47/3
 dil uzat-: K.6/21, G.88/4
 dile gel-: G.54/2
 dili şeker ol-: G.98/3
 dil yak-: G.44/1
 dış bile-: G.29/7
 dîvân bağla-: Dib.G/5
 elden çık-: G.37/1
 elden koma-: G.7/2
 ele gir-: G.37/1-2-3-4-5-6-7, G.78/5
 eşer itme-: G.32/1
 ğam yi-: G.6/2
 giribânı çâk kıl-: Mş.22/3
 gönlü ol-: G.81/3
 gönül al-: G.101/5
 gönül yak-: G.21/2
 göz bebeginde günile-: Mş.25/2
 göz dik-: K.1/63, G.51/2
 gözi bağlan-: K.3/7
 gözinde uç-: K.1/61
 göz it-: G.47/5
 gûşa koy-: G.86/4
 gün toğ-: G.69/3
 günü dün ol-: G.100/7

hāk ol-: Mş.22/1
 hāk-i reh ol-: G.32/6
 hey di-: Mş.27/5
 hor baq-: G.49/5
 hor gör-: G.18/3
 hora geq-: Mş.18/3
 hoş giç-: G.23/4
 hurde tut-: G.66/2
 'ışq odına yan-: G.88/5
 kadem baş-: G.80/6
 kademe yüz ur-: G.99/4
 kademinde ser qo-: Mş.21/3
 kâl aç-: K.5/26
 kan ağla-: Mş.6/3
 kan dök-: K.2/40, Mş.18/1, Mş.27/3, Mş.27/5, Mş.28/2, G.43/6, G.84/3,
 G.100/3, G.102/2
 kan eyle-: G.89/1-2-3-4-5-6-7-8
 kanına şuşa-: K.1/54, K.6/20
 kan it-: G.36/4
 kan ol-: Mş.9/5
 kan tut-: G.96/2
 kapudan kovsañ bacadan düş-: K.3/43
 kara gün: G.41/15
 kıyâmet kopar-: Mş.24/2
 kim bilir: G.74/5
 meşâmda düt-: K.1/61
 oda yan-: G.47/2
 pâyûña ser qo-: G.84/7
 şakalı ağar-: G.4/5
 sebîl it-: G.77/6
 sebîl ol-: G.100/5
 seccâdeyi şuya şal-: K.4/3
 selâm vir-: G.66/1-2-3-4
 ser düş-: G.83/2
 ser eg-: K.1/71
 ser git-: G.89/1
 ser vir-: G.65/2, G.85/5
 söz aç-: G.61/1
 söz düz-: Mş.12/5
 söz tut-: Mş.20/1
 söz vir-: G.66/3

söze tur-: K.2/40
 serden sevdâ düşme-: G.83/2
 tākātı tāk kıl-: Mş.21/4
 taş bağır(lu): G.59/1, G.92/4
 tatlu dil: G.31/2
 tuş it-: G.82/1
 varını terk it-: G.94/4
 yağa çāk it-: Mş.22/1
 yanup yakıl-: Mş.29/5
 yārī kıl-: G.64/4
 yas tut-: Mş.12/1
 yaş dök-: G.63/4
 yıl gibi yıl-: Mş.29/4
 yoğa şay-: Mş.29/2
 yolu düş-: G.83/6
 yürekde yağ eri-: Mş.19/2
 yürek yak-: G.21/1
 yüz çevür-: G.41/5
 yüz göster-: K.3/12
 yüz kızard-: G.63/4
 yüz ur-: Mş.15/2, Mş.17/2
 yüzi hāk eyle-: G.80/6
 yüzi hāk it-: G.14/4
 yüzüne kadem baş-: G.67/1
 yüz şuyını dök-: G.19/5
 yüz vir-: G.25/6

Şiirlerinde deyimlere sık sık yer veren Fakîh, atasözlerinden çok az yararlanmıştır. Aşağıda verilen birkaç beyitte şair bazı atasözlerini kullanmaktadır.

Olmaz şeker demekden ağız tatlu iy Fakîh
 Zıkr-i leb-i habîb ya niçün yigrek yaçar (G.21/7)

Cānān eline tuhfe şunam cān ele girmez
 Cān elden eger çıkmaya cānān ele girmez (G.37/1)

Dilberā yaşınma yaşın gözlerümüñ eyle hūn
 Çün meşeldür didiler kan eyle kânün eyleme (G.89/3)

Sonuç olarak denilebilir ki Fakîh, şiirlerinde Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan ikili tamlamaları sıkça kullanmış, üçlü tamlamalara fazla rağbet etmemiştir. Deyimlere çokça yer veren şair, atasözlerinden ise fazla yararlanmamıştır. Türkçe'yi aruza uydurmaya çalışmış ve bunun için sık sık imale ve zihaf yapmak zorunda kalmıştır.

C. ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

Fakîh'in şiirlerinde duygu ve düşüncelerini ifade ederken özellikle cinas sanatından yararlandığı görülmektedir. Cinas, Divan şiirinin kuruluş dönemi olan XIII, XIV ve XV. yüzyıllarda şairlerin sıkça başvurdukları sanatlardan birisi olmuştur. Bir taraftan Oğuz Türkçesi'ni yazı dili hâline getirmeye çalışan, bir taraftan da Türkçe'yi Farsça'nın ahengine uydurma gayretinde olan ilk dönem şairlerinin cinas sanatından medet umdukları anlaşılmaktadır.⁹⁶

Aşağıda verilen tam ve mürekkeb cinas örneklerinin dışında divanda diğer cinas türlerine de rastlamak mümkündür.

Çün gösterür cemâli mişâlin *her âyine*
 Olur muhib her âyineye göz *her-âyine* (K.2/36)

⁹⁶ Osman HORATA, "Ses, Anlam Bütünlüğü ve Gazel-i Tecnisler", Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi S.1 (1998), 67.

Niçe yıllar olduğı mihrũñle *hākister* güneş
İşigũñden kuhl içũn bir zerre *hāk ister* güneş (K.3/48)

Bu haste cāna cihānda ne deñlü *emsem* olur
Şefeñden ayru şifā yok bu kamu *em sem* olur (G.24/1)

Zekanuñ çāhına dil düşdi çũn iy *yār senũñ*
Zũlfũñe di ki kemendin şal aña *yā resenũñ* (G.48/1)

‘İşķũñda şeķid ola niçũn vāķi‘ mi olur
K’ol vāķi‘a uğrayana *Yā-sĩn* okıyasın (G.73/4)

Bir *gamzede* biñ *gam-zede* cānını alursın
Cān sen ne ‘aceb böyle niye cāna kıyarsın (G.78/4)

Hĩdmetin kılmayan ol şāh-ı cihān dergehinũñ
Ne deme irũrise irişũr āķir *ne[de]me* (G.92/6)

Nũr-ı Aķmed görinũr billāh baķuñ şol *alına*
Eş-şalātu ve’s-selām eydũñ aña vũ *āline* (G.93/1)

Beş beyitten oluşan 24 numaralı gazelde ilk üç beyitte kafiyei oluşturan kelimeler cinaslıdır. Yedi beyitten oluşan 94 numaralı gazelde de son beyit dışındaki beyitlerde kafiyei oluşturan kelimeler cinaslı kelimelerden seçilmiştir. 47 ve 93 numaralı gazellerde ise kafiyei oluşturan kelimelerin tamamı cinaslıdır.

İştikak sanatının yapıldığı bazı beyitler aşağıda verilmiştir.

Mihr-i ruḥuñdan aradı maṭla' ki ḥüsnüñe
Bulur *şu'ūr* her kim aña *şî'rdür şî'ār* (K.1/57)

*Maṭla'*ından *ṭāli'* olup *muṭṭali'* olsa saña
Ḥüb *ṭāli'*dür diyü bu *maṭla'*ı söyler güneş (K.3/47)

Faḥr ider ehl-i şafā sa'yile kapuñda belī
Her k'ider *mūfteḥir* olur Ḥaremi ḥacc u ṭavāf (Mş.20/3)

Bir kez ki *feth*-i bāb ola yüzüñ göre Faḳīḥ
Varınca cennete bula bir demde biñ *fütūḥ* (G.7/5)

Ġamzenüñ okına kişi virmeyendür ġam-zede
Ḥācibüñ yayına kurban olmayan *maḥcūb* olur (G.23/3)

Faḳīḥ'in şiirlerinde sıklıkla kullandığı edebî sanatlardan biri de tezattır.

Çün Faḳīḥ oldı *faḳīr*üñ senüñ iy şāḥ-ı *ġanī*
İki 'ālemdede daḥı kimseye olmaz muḥtāc (Mş.5/5)

Leyle mecnūndur iden mähını mensüb velī
Rūzā teşbīḥ ide 'āḳıl saña iy şems-i cemāl (Mş.23/3)

Her dem eydür ki *ḥarām* eyleme döksem ḳanuñı
N'idem iy dōst *ḥelāl* eylemeyüp bismi'llāḥ (Mş.27/3)

Divan şairlerinin niyetlerini dile getirme, amaçlarını görünür kılma ve dolayısıyla şiirlerini kurma aşamasında benzetme amacıyla başvurdukları obje alanlarından biri alfabedeki harflerdir.⁹⁷ Değişik mazmunlar biçiminde âşık ile maşukun bazı özellikleri harfler vasıtasıyla ifade edilmeye çalışılmıştır. Harflerin ele alınış nedenlerinin başında şeklî özellikleri gelir. Başta elif olmak üzere birçok harf, sevgilinin güzelliğini anlatmak yolunda teşbih ve mecazlara konu olmuştur.⁹⁸ Fakîh de şiirlerinde, Arap harfleriyle yapılan kelime oyunlarına sık sık başvurmuştur. “Meşâ’ iruhu Fî Hurûfi’t-Teheccî ‘Alâ Veznin Zâ’idetin ve Kâfiyetuhu Vâhîdetun” başlığı altında kaydedilen gazellerde daha çok görülen bu tür kullanımlarla ilgili tespit ettiğimiz beyitler aşağıda verilmiştir.

Râ-yı rif atdur mu’ attar kaçış mânend-i hilâl

Dâl-ı devletdür mu’ anber kâkül-i miskin-i döst (K.4/11)

Elif-i kaddüne gönlinde ne cân k’itmeye cā

Cin durur cân dime çün elif yok cânā (Mş.1/1)

Ülfeti idüm elif kâmetüñüñ lâm oldum

Meyl idüp serv-kađüñ lâma elif olsa n’ola (Mş.1/2)

⁹⁷ Dursun Ali TÖKEL, *Divan Şiirinde Harf Simgeciliği* (Ankara: Hece Yayınları, 2003), 25.

⁹⁸ İskender PALA, “Harfler Dünyası”, *Divan Edebiyatında Müstesna Güzeller* (İstanbul: İnsan Yayınları, 1995), 154. Divan şiirinde harflerin kullanımı konusunda diğer çalışmalar için bkz. Âmil ÇELEBİOĞLU, “Harflere Dair”, “Elif Harfiyle İlgili Bazı Edebî Hususiyetler”, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları* (İstanbul: MEB Yayınları, 1998): 599-624. Mehmet ARSLAN, “Zâfî’nin Şiirlerinde Muamma Benzeri Bazı Harf ve Kelime Oyunlarına Dair”, *Osmanlı Makaleleri* (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2000). Tülay GENÇTÜRK-DEMİRCİOĞLU, “Cemilî Divanı’nda Kelime ve Harf Oyunları”, *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, S. 27/II (Günay Kut Armağanı II, 2003): 153-160.

Cīm-i zūlfüñe ne tañ Çīn ü Hıtā ger vire bāc
Kāfiristāndan alur zulm elin uzatsa harāc (Mş.5/1)

Dāldur saçları k'andan saçılur küfr ü 'inād
Hüccet oldı yüzi k'andan açılur dīn ü reşād (Mş.8/1)

Rā kaçuñ fitnessi ger *dāl* ide ger zār u nizār
Beni redd itmesün itsün ne dilerse zinhār (Mş.10/1)

Şād-ı 'aynuñ dile *dāl*-ı saçuñı kıldı menāş
Saldı şayyād anı şad şeste ki bulmaya halāş (Mş.14/1)

Ġayn-ı zūlfeyni şeb olmış mu[y]-ı ruhsārı çerāğ
Lebi şekker haṭı tūtī yüzi gülşen beñi zāğ (Mş.19/1)

Lām-ı zūlfüñ *elif*-i kaddümi kılduğına *dāl*
Ser-nigün didi sevād ehli aña tır ü dāl (Mş.23/1)

Mīm fem-i dilber elinden çün ola 'īd-ı şıyām
Mey içüp tevbeye girseñ [.....] şıyam (Mş.24/1)

Nūn kaddümle *elif* kâmetüñ iy serv-i revān
Dilerem bağruma çekmek nite kim tır ü kemān (Mş.25/1)

Vāv zūlfüñ ki kemendile ider her gice av
Oldı şeb-revlikile 'āleme ol hindū çāv (Mş.26/1)

Vaşluñ iy şāh gözün şād saçun lāmise

Boynum egüp olayın ben de senün qarşuñ vāv (Mş.26/2)

Lām-elifdür boyum u ol kad-i bālāsı belā

N’ola vaşl olsa elif lāma didüm didi ki lā (Mş.28/1)

Yā qaşun mı görinen yay gimi toğdı be-ğod ay

Kirpügün tır-i kazā mı ola yā tığ-ı Hudāy (Mş.29/1)

Ğubār-ı kaddün elifdür dehān-ı gonçeñ mīm

Boyuñla ağzuñ iy dōst em disem sem olur (G.24/3)

Boynumı büküp iki gözümdeñ aqıdur şu

Şol gözleri şādī şanem ü turreşi vāvī (G.81/4)

Teşbīh idicek zūlfün dil cīme yağud dāla

Temsīl iderem qaşun ben nūma veya rāya (G.94/5)

Kāfidür rā qaşı şāfidür anuñ mīm ağzı

Şormağa gelse bu bīmārı keremdür dağı ne (G.99/2)

Rā qaşını gösterse iki dāl içinde

Derd isteriken tālibe dermān çıkagelse (G.100/4)

Divan şiirinde karşılıklı konuşma biçiminde yazılmış gazellerin bulunduğu ve “dedim-dedi” şeklinde yazılan böyle şiirlere mürâcaa denildiği bilinmektedir.⁹⁹ Fakîh Divanı’nda 67 numaralı gazel mürâcaa şeklinde yazılmıştır.

Didüm yüzüme kadem baş ki hâk-i dergâhem

Didi ki toza bulaşuram iy gedâ şâhem

Didüm kemâlüne nokşân n’ola yakın olsañ

Didi görürseñ ırakdan kanâ’at [it] mâhem

Didi vişâle yol bulmaz ol ki câna kalur

Didüm ki câna kalursam cihânda kim âhem

Didi dimişsin uyurken bir öpdüm ağzında

Didüm ki va’llah efendi bu sözden âgâhem

Didi lebümünden olupdur maḥall-i şekker teng

Didüm ki zevk idüp ölse Faḳiḥe ata hem

Fakîh Divanı’nda redd-i mısraın yapıldığı tek örnek 65 numaralı gazeldir. Bu gazelde matla beytinin birinci mısraı makta beytinin ikinci mısraı olarak tekrar edilmiştir.

⁹⁹ Cem DİLÇİN, “Divan Şiirinde Gazel”, Türk Dili, S. 415-416-417 (Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986), 101. Mürâcaa şeklinde yazılan şiirler hakkında bkz. Lütüf ALICI, “Türk Edebiyatında Mürâcaa Şiirler”, İlmî Araştırmalar, S.14 (Güz, 2002): 1-15. Dilek BATİSLAM, “Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Bir Ortak Söyleyiş Biçimi: Mürâcaa, Dedim-Dedi”, Folklor / Edebiyat, S.23 (2000/3): 201-210.

‘Ahd kıldum yine her bî-dile dilber dimeyem

Serv kim başuma meyl itmeye server dimeyem (G.65/1)

Yine virdi dek olıma bu Fakîh eydüriken

‘Ahd kıldum yine her bî-dile dilber dimeyem (G.65/7)

Fakîh Divanı’nda “Meşâ’ iruhu Fî Ĥurûfî’t-Teheccî ‘ Alâ Veznin Zâ’idetin ve Kâfiyetuhu Vâhîdetun” başlığı altında verilen yirmi dokuz gazelle ilgili şu hususlar dikkati çekmektedir: Bu gazellerin her birinde sırasıyla Arap alfabesinin bir harfi ve lâm-elif kafiye harfi olarak kullanılmıştır. Hepsi beşer beyitten oluşan bu gazelerde redif kullanılmamıştır. Söz konusu şiirlerin tamamı “*Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün*” vezninde yazılmıştır. Bu şiirlerin dikkati çeken diğer bir özelliği ise beyitlerin ilk mısralarındaki ilk kelimenin de kafiye yapılan harfle başlamasıdır. Bugünkü bilgimize göre bu özellikleri taşıyan şiirler Fakîh’in çağdaşı şairlere ait divanlarda görülmediği gibi ondan önce veya sonra yaşayan şairlerin divanlarında da yoktur.¹⁰⁰ Bu bölümdeki şiirler için aşağıdaki gazel örnek olarak verilmiştir:

¹⁰⁰ Fakîh’in “Meşâ’ iruhu Fî Ĥurûfî’t-Teheccî ‘ Alâ Veznin Zâ’idetin ve Kâfiyetuhu Vâhîdetun” başlığı altında verilen gazellerinde bulunan bazı özellikler, Âşık Paşa (ö.1333)’nın yazdığı 29 gazelde de görülmektedir. Bu gazellerle ilgili Cem DİLÇİN, “Divan Şiirinde Gazel” başlıklı makalesinde şu tespitlere yer vermektedir: “Âşık Paşa’nın gazelleri arasında bulunan 29 gazel, Arap alfabesindeki sıraya göre yazılarak dizilmiştir. Örneğin, bâbü’l-bâ (be harfi bölümü)’daki gazelin bütün dizelerinin ilk sözcükleri “be” harfiyle başlamaktadır. Bu gazellerin hepsi de yedişer beyitlik birer musammat gazeldir. Bu nedenle dizelerin ortasında veznin üçüncü tef’ilesinin başladığı ilk sözcük de “be” harfiyle başlamaktadır. Bu gazellerin 26’sı “müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün müstef’ilün” vezniyle, 3’ü de “mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün mefâ’ilün” vezniyle yazılmıştır.” (Cem DİLÇİN, a.g.m., 161.) Bu gazellerden birinin ilk iki beyti örnek olarak aşağıda verilmiştir.

Bâbü’s-Sin

Söylerisem bu derdi ben / sırrum cihâna fâş olur
Sâkin olup oturu[r]sam / sığmaz yüregüm baş olur

Seyrüm kamu senden yana / seyrângehüm senden yana
Sultân durur ışkun bana / süvâr u hem yoldaş olur

Âşık Paşa’nın söz konusu şiirleri için bkz. Abdûlbaki GÖLPINARLI, Yunus Emre ve Tasavvuf (İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1992): 295-346.

Bâğ-ı eyyâm-ı gül ü devr-i mül ü ‘ahd-i şebâb

Nâzûk evkâtdur iy yâr idelüm ‘îşe şitâb

Bâde-i nâbile odlu cigere şu sepelüm

Virmedin bâda ten-i hâki[y]i bu dehr-i harâb

Bağrum ister ki göre gamze-i şûr-engîzûñ

Gör naşîbi k’oda düşmişdür irür meste kebâb

Ben ki derdümden idem yâr-ı şifâ-bahşa su’âl

Kendümi hoş bilürem virmedin ol dağı cevâb

Bâka hâl ü hafile hüsnüme dir gör ki Fakîh

Nicedür nokta vü i‘râbile taşhîh-i kitâb

Şiirlerinde cinaslı söyleyişlere yer veren Fakîh, Arap harflerini kullanarak yapılan kelime oyunlarından da çokça yararlanmıştır. Divanında “Meşâ’iruhu Fî Hurûfi’t-Teheccî ‘Alâ Veznin Zâ’idetin ve Kâfiyetuhu Vâhidetun” başlığı altında verilen şiirlerden Fakîh’in yeni şeyler ortaya koyma düşüncesinde olduğu anlaşılmaktadır.

D. MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Fakîh Divanı’nda kasidelerden önce kısa bir dibace bulunmaktadır. Dibace, hamdele ve salveyle başlamaktadır. Arapça olan bu bölüm düzyazıyla yazılmıştır. Hamdele ve salveden sonra şair, Farsça düzyazıyla şiir ve şairlerle ilgili bazı görüşlerini dile getirmekte ve hayatıyla ilgili birkaç önemli noktaya değinmektedir. Daha sonra ise şairin kendini överek başladığı yedi beyitlik Türkçe bir gazel vardır.

Bu şiirde şair, Fatih Sultan Mehmet'i kastederek onun zamanında divanını tamamladığından dolayı talihli olduğunu ifade etmektedir.

Bülbülem kim şad hezār elhānda destān bağlaram
Ter sühan nergis varağdan naḥl-i bustān bağlaram

Şafha saḥḥ-ı cennet ü tûbâ kalem kevşer midād
Fikrümün bokrini reşk-i hûr u rıdvān bağlaram

Çünkü gördüm gülşenün yayı ik'ayda faşl olur
Vaşf-ı ruhsāruñla cāvidān gülistān bağlaram (Dib.G/1-2-3)

Çeşmi çarḥuñ görmeye hem-tā baña kim*
Devlet-i şāhib-zamān devrinde divān bağlaram (Dib.G/5)

Divan metnindeki 5 numaralı kasidenin nesib bölümünde cemal kelimesi tasavvufi anlamlarıyla kullanılmakta, bazı beyitlerinde de Cemal isimli veya mahlaslı bir şahıs methedilmektedir. Cemal isimli veya mahlaslı kişinin methedildiği bazı beyitler aşağıda verilmiştir.

Cemāl āl-i Karaman u faḥr-ı şāhāneş
Ki bāl heme būden āl āl-i Cemāl* (K.5/13)
(Cemal, Karaman ehliendir ve şahların kıvancıdır. Bütün soylar, Cemal'in soyundan olmak ister.)

Be-dil Sikender-i 'adl ü be-ten Ḥatīm-i luṭf
Be-fer Muzaḥfer-i iḥsān be-zūr Zāl-i Cemāl (K.5/14)
(Cemal'in gönlü adil İskender, teni lütuf sahibi Hatem, ihtişamı ihsan sahibi Muzafer, kuvveti Zāl gibidir.)

Kemāl mişāl-i Süleymān cemāl Yūsuf-ı Mısr
Ki çün gelse begenmez cihān cemāl-i Cemāl (K.5/15)

Mekān-ı devlet ü şavlet sūy-ı yemīneş dān
Me‘ ān-ı fırsat u nuşret sūy-ı şimāl-i Cemāl (K.5/16)
(Devlet ve heybetin mekanını onun sağ tarafında bil. Fırsat ve zaferin yeri
Cemal’in sol tarafındadır.)

Maḥall-i secdegeh-i mihr dergeh-i ‘ āliyeş
Nüzūl-i menzilet-i meh şaf-ı ni‘ āl-i Cemāl (K.5/17)
(Güneşin secde ettiği yer onun yüce dergâhıdır. Ayın doğduğu yer Cemal’in
meclisinde ayakkabıların konduğu yerdir.)

Ne yerde şāh ola k’olmaz görüp yüzün ḥacl
Ne gökde māh ola kim bulırmaz infi‘ āl (K.5/18)

Ne seng-i dil kıla bu ‘ ārıza mu‘ āraza ‘ arz
Ki bir tecelliyile ṭağıdur ḥayāl-i Cemāl (K.5/19)

Kılıcı kahrile ḳatl-i ‘ adū kılınca ḥelāl
Celāliyle ḥarām olmaya ḳıtāl-i Cemāl (K.5/20)

Cihān u cān u cenān kim revān olur fermān
Bu ḥüsn-i ḥulkile ‘ alemde ḥān olalı Cemāl (K.5/33)

Özellikle, “Cemal, Karaman ehliendendir ve şahların kıvancıdır. Bütün soylar, Cemal’in soyundan olmak ister.” anlamındaki beyit kasidede methedilen kişinin Karamanoğulları beylerinden biri olabileceğini düşündürmektedir. Fakih’in

Karamanlı oluşu da böyle bir ihtimali akla getirmektedir. Ancak Karamanoğulları hakkında bilgi veren kaynaklarda Karamanoğulları beyleri arasında Cemal isimli veya mahlaslı birinin bulunmadığı görülmektedir.¹⁰¹ “İkinci Bâyezid, Yavuz ve Kanunî Devirlerinde Cemalî Ailesi” isimli eserde de Fakîh’in methettiği Cemal isimli veya mahlaslı kişinin kim olduğunu aydınlatacak bir bilgi bulunmamaktadır.¹⁰² Bu durumda en güçlü ihtimal, Fakîh’in söz konusu kasideyi yakın dostlarından biri için yazmış olabileceğidir.

Divanda “Der Na‘ t-ı Kâzî‘ asker” başlıklı 58 numaralı şiir gazel şeklinde yazılmış bir methiyedir. Tamamı on iki beyit olan bu şiir Farsça’dır. Başlığından da anlaşıldığı üzere şiirde bir kazasker methedilmektedir. Bu kazaskerin kim olduğu konusunda şiirde açık bir kayıt yoktur. Gazelin ilk beyti şöyledir:

Ḥusrev-i dāniş-i dīn seyyid-i erbāb-ı ‘ilm

Südde-i ‘āliyeest mesned-i aşhāb-ı ‘ilm

(Din ilminin hükümdarı, ilim erbabının efendisi, ilim ashabının dayandığı
yücelik minberidir.)

Şiirin başlığı “Der Na‘ t-ı Kâzî‘ asker” ve birinci beytin ilk kelimesi “Ḥusrev” olduğundan bu şiirde övülen kişinin Fatih Sultan Mehmet devrinin meşhur

¹⁰¹ Karamanoğulları hakkında şu kaynaklara bakılmıştır: Mesut KOMAN, *Şikârî’nin Karaman Tarihi* (Konya, 1946). Tahsin ÜNAL, *Karamanoğulları Tarihi* (Ankara: Berikan Yayınları, 2001). İ. Hakkı UZUNÇARŞILI, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri*, 2.bs. (Ankara: TTK Basımevi, 1969):1-38. Ali SEVİM-Yaşar YÜCEL, *Türkiye Tarihi: Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi* (Ankara: TTK Yayınları, 1989): 310-338. Faruk SÜMER “Karamanoğulları”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.24 (İstanbul: TDV, 2001): 454-460.

¹⁰² Yusuf KÜÇÜKDAĞ, *II. Bâyezid, Yavuz ve Kanunî Devirlerinde Cemalî Ailesi* (İstanbul: Aksarayî Vakfı Yayınları, 1995).

kazaskerlerinden Molla Hüsrev (öl.1480) olduğu düşünülebilir. Dürer, Gurur ve Mirkat isimli eserlerinde kendi künyesini “Mehmed Bin Feramerz Bin Ali” şeklinde gösteren Molla Hüsrev, Hızır Bey’in vefatı üzerine 1458’de İstanbul kadılığına tayin edildi ve bilâd-ı selâse denilen Galata, Eyüp ve Üsküdar kadılıkları da vazifesine ilave olundu. 1462 yılında Bursaya gitti ve orada bir medrese yaparak ders okutmaya başladı. Fatih Sultan Mehmed Molla Hüsrev’i İstanbul’a getirerek müftü yani şeyhülislam tayin etti ve vefatı senesi olan 1480’e kadar bu görevde kaldı.¹⁰³

Şiirde övülen kişinin kazasker olduğu şu beyitte de ifade edilmektedir:

Kâdî-i ‘ asker ü manşûr-ı ‘ ilim der ‘ âlem

Küst der ‘ ilm ü ‘ amel hem ‘ âlem-i bâb-ı ‘ ilm (G.58/9)

(Kazasker ve dünyada ilmin yardımcısıdır. İlim ve amelde, ilim kapısının bayrağıdır.)

Divanda gazellerin arasında verilen 86 numaralı müseddes-i mütekerrir şeklinde yazılmış şiirde dervişlerin bazı vasıfları dile getirilir ve onlara kötü gözle bakılmaması gerektiği üzerinde durulur. Dervişler küçük görülmemeli, ayıplanmamalı ve onlarla alay edilmemelidir. Onları Şafi, Kalender, Hayderî, Mevlevî, Ca’ferî ve Gülşenî şeklinde ayırt etmemek gerekir.

Bu Şafîdür bu Kalendar dime bu Hayderidür

Kimisi Mevlevî halkıñ kimisi Ca’feridür

Gülşenî hân-şahıñ kimi[si] hâk-i deridür

Her biri kisve çeker fakr u fenâ serveridür

İtme dervîş-i ‘ abâ-pûşa hâkâretle nazar

O da hâlince fenâ milketinüñ şâhı geçer (G.86/2)

¹⁰³ İ.Hakkı UZUNÇARŞILI, a.g.e., 657. Molla Hüsrev hakkında bkz. İsmail Hami DANIŞMEND, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi: Osmanlı Devlet Erkânı, C.5 (İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1971),110. Abdülkadir ALTUNSU, Osmanlı Şeyhülislamları (Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1972), 6-7.

Dervişlerin dostu Allah'ı bilen ve gönül ehli olan arif kişilerdir. Onlar, harem-i vahdetin yabancısı değil mahremidir ve onların içinde Mevlânâ (öl.1273), İbrahim Bin Ethem (öl.778), Behlûl-i Dâna (öl.805), Bîşr-i Hâfî (öl.842) gibi olanlar da vardır. İbrahim Bin Edhem ve Bîşr-i Hâfî ilk mutasavvıflardandır.¹⁰⁴

Şanma mâtem-zede dervîşleri kim hırkâdadur
 Hâk-şinâs ehl-i dil 'âriflerle hem-demdûr
 Harem-i vahdete bigâne degül mahremdûr
 Kimisi Hâzret-i Monlâ kimisi Edhemdûr
 İtme dervîş-i 'abâ-pûşa hâkâretle nazâr
 O da hâlince fenâ milketinûñ şâhı geçer (G.86/3)

Dervîş kelimesi bilindiği gibi tarikat mensupları için kullanılmaktadır.¹⁰⁵ Dikkat edilirse şair, hem dervîşleri methetmekte hem de onlarla ilgili bazı eleştirilere cevap vermektedir. Şair, aynı zamanda dervîşlerin farklı tarikatlara mensup olmasının bir ayrılık unsuru olarak görülmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Fakîh'in, farklı düşünceler karşısında insanları daha hoşgörülü davranmaya çağırdığı da söylenebilir. Şairi böyle bir manzume yazmaya iten sebep yaşadığı çevrede gördüğü ve yanlış bulduğu bazı davranışlar olmalıdır.

¹⁰⁴ Mahir İZ, Tasavvuf: Mahiyeti, Büyükleri ve Tarikatlar (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1995), 94-112.

¹⁰⁵ Mehmet Zeki PAKALIN, a.g.e., C.1, 428.

III. BÖLÜM: FAKÎH DÎVANI

1. DÎVANIN YAZMA NÜSHASI¹⁰⁶

Bulunduğu Yer: Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmud Efendi Nu.: 3298.

Eser Adı: Dîvân-ı Fakîh

Yazarı: Fakîh

Yazıldığı Tarih: Bilinmiyor.

Müstensihi: Bilinmiyor.

İstinsah Tarihi: 1001 (1592-1593)

Yaprak Sayısı: 185 Y.

Kitap Ölçüsü: 14.5X27.5; 9X18.5

Satır Sayısı: 15-19

Yazı: Ta'lik. Cetvelli

Kâğıt: Nohudî renkte, aharlı ve damgalıdır.

Cilt: 19 yüzyılda yapılmış kırmızı renk deri cilt. Sırt üzerinde Arap harfli baskıyla “Dîvân-ı Külliyyât” yazılıdır.

Y.1a’da mecmuadaki eserlerin isimleri, bulundukları yaprakların numaraları ve okunması güç olan 15 Fî Ramazân 1213 (20 Eylül 1799) tarihli bir mülkiyet kaydı bulunmaktadır. Bu yaprakta bazı beyitler de kaydedilmiştir. Sayfanın üst tarafında su lekeleri vardır.

¹⁰⁶ Fakîh Divanı’nın bulunduğu mecmuada Çâkerî Divanı’nın bilinen tek nüshası da kayıtlıdır. Mecmuada Y.121b-144a arasında Fakîh Divanı, Çâkerî Divanı’nın kenarına yazılmıştır. Her iki divanın da müstensihi aynı kişidir. Bu hususlar göz önünde bulundurularak Çâkerî Divanı için yapılan nüsha tavsifinden yararlanılmıştır. Bkz. Hatice AYNUR, 15. Yüzyıl Şairi Çâkerî ve Divanı: İnceleme-Tenkitli Metin (İstanbul: Yenilik Basımevi, 1999), 10-11.

185a'nın sonunda yer alan "Temmet li-'avnilāh fī evā'ili sene ahdī elf fī hicri'n-nebevī" (1001/1592) ifadesi mecmuanın istinsah tarihi olduğu fikrini vermektedir.

Mecmuada toplam sekiz şairin şiiri yer almaktadır. Fakîh Dîvânı mecmuanın 103b-146b yaprakları arasında kenara yazılmıştır. Mecmuanın diğer yapraklarında ise şu dîvanlar yer almaktadır. Y.1b-40b: Dîvân-ı Nizâmî. Y.41a-60b: Kenarda Dîvân-ı Şeyhî. 41a beyaza boş. Y.41b-60a: Dîvân-ı Hilâlî. Y.41b-103a: Kenarda Dîvân-ı Le'âlî. Y.60b-61a boş, kenarda Le'âlî Divanı'nın devamı. Y.61b-115a: Dîvân-ı Yetîm. Y.115b'den 121a'ya kadar cetvelin içi boş. Y.121b-144a: Dîvân-ı Çâkerî. Y.145b-185b: Kenar dahil Dîvân-ı Bâkî.

Başı: [Y.103b.]

El-ḥamdulillâhi'llezi enceze kelâme'l-kelâm fi'n-nizâmi 'ale't-tertibî ve'l-vezân ve a'ceze bi-belâğatihi'l-Furḡân ve feşâḡatihi 'azbân ve ḡuḡabâ[e] Ḳaḡḡân ḡaḡḡâ enzeli ḡaḡa'idehumu'l-mu'allâḡati 'alâ muḡarra'an Beytu'llâhi'r-Raḡmân.

Sonu: [Y.146b.]

Ḳurbân bu Faḡîḡ oḡuḡa ḡâḡâ didüm eydür

Kîḡi viredi yayuma ḡurbanum imişse

Müstensihin dikkatsizliğinden kaynaklanan yazım yanlışlarının ve su lekelerinin bulunduğu bu nüshada bazı yaprakların da kopmuş olduğu anlaşılmaktadır.

2. NÜSHANIN İMLÂ ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde Fakîh Divanı'nın metnini hazırlarken kullandığımız bugün için bilinen tek nüshanın imlâ özellikleri üzerinde genel olarak durulacak ve bu özelliklerle ilgili tespit edilen bazı örnekler verilecektir.

1. Nüshada son seslerde yükleme durumu ve iyelik eki ünlülerinin zaman zaman yazılmadığı görülmektedir. (Nüshada gösterilmeyen ünlü harfler için bu bölümde köşeli parantez kullanılmıştır.): cevruñ caħım[i] K.1/27, luṭfuñ nesim[i] K.1/27, aç fem[i] K.6/33, gönüm[i] G.6/1, bir âyet[i] G.22/7. Bu duruma birkaç örneğin dışında vezin gereği açık olan hecelerde rastlanmaktadır.

2. Yükleme durumu ve iyelik eki ünlüleri kadar olmasa da yönelme durumu eki de vezin gereği açık olan bazı hecelerde yazılmamıştır: takrîr[e] ne ḥâcet (G.4/1), taḥrîr[e] ne ḥâcet (G.4/1).

3. Görülen geçmiş zaman kipinin üçüncü kişi çekiminde “ı, i” ünlüleri de vezin gereği açık olan bazı hecelerde kaydedilmemiştir: olurd[ı] K.1/36, düzd[i] G.38/1, şıd[ı] G.52/4, sögünd[i] Mş.17/2.

4. Farsça atıf vavları, özellikle “u, ü” okunması gereken bazı yerlerde yazılmamıştır. Bu durum hem vezin gereği açık olan hecelerde hem de kapalı hecelerde görülmektedir: ḥurrem [ü] ḥandân K.1/48, ḥandân [u] küşâde K.3/45, Hızır [u] Sikender K.4/22, kevn [ü] mekân K.6/15, şabr [u] qarâr G.45/1.

Yukarıda değinilen imlâ özellikleri göz önünde bulundurulduğunda Fakîh Divanı'nın eldeki tek nüshasının harekeli başka bir nüshadan istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Sehî Bey'in Heşt Bihişt isimli tezkiresinde şairin şiirlerine örnek

olarak verilen gazel, divan metninde de bulunmaktadır. Ancak tezkiredeki metinle divandaki metin arasında bazı farklılıkların olduğu dikkati çekmektedir. Bu durumda, Fakîh Divanı'nın şimdilik bilinmeyen veya zaman içinde kaybolmuş başka nüshalarının bulunduğunu ve bugün için bilinen tek nüshanın da bu nüshalardan birinden istinsah edildiğini ifade etmek mümkündür.

5. “Ki” bağlacı ve Farsça atıf vavları bazı durumlarda kendinden önceki kelimelere bitişik yazılmıştır.

6. Nüshada birkaç kelimenin imlâsında hareke kullanılmıştır: hür Dib.G/2, sözüñ G.45/7, itidür Mş.16/4, didi Mş.29/2.

7. Sonu “e” ve “i” ünlüsü ile biten Arapça ve Farsça kelimelere getirilen yükleme durumu eki, arada “ye” kaynaştırma ünsüzü olmadan hemze (ء) ile gösterilmiştir: bende[y]i G.21/6, dide[y]i G.43/2, peymâne[y]i G.90/1, Mekke[y]i Mş.24/4, ten-i hâki[y]i Mş.2/2, ‘ilm-i ‘aklî[y]i Mş.28/5.

8. Nüshada birkaç örnekte bilinen imlânın dışına çıkıldığı görülmektedir. Bu örnekler şunlardır: koştuñ K.3/28, virdigince K.3/64, cennetteyimiş Mş.9/2, uğradığınca G.90/3.

3. METİN TESPİTİ İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

1. Fakîh Divanı'nın transkripsiyonlu metni elde bulunan tek nüshaya göre hazırlanmıştır. Şiirlerin düzeninde herhangi bir değişiklik yapılmamış, gazeller arasında bulunan iki kıt'a ve iki musammat da nüshadaki sıraya göre verilmiştir. Gazellerin sırası “nûn” harfinden sonra bozulmaktadır. “Nûn” harfinden sonra sırasıyla kafiye veya redifleri “yâ”, “vâv” ve “hâ’-i resmiyye” harfiyle biten gazeller

bulunmaktadır. Ancak, kafiye veya redifinin son harfi “yâ” olan gazellerden sonra redifi “hâ’-i resmiyye” ile biten ve yaprak kopukluğu nedeniyle sadece son mısraı bulunan bir şiir kaydedilmiştir.

2. Vezinde görülen bozukluk ve eksiklikler mümkün olduğunca düzeltilmeye çalışılmıştır. Vezin ve anlam dikkate alınarak metne ilâve edilen kelimeler, müstensih hatasından dolayı eksik olan kelimelere yapılan eklemeler, “vü” şeklinde okunması gereken ancak nüshada gösterilmeyen atıf vavları köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Vezin ve anlam düşünülerek metinde yapılan bazı değişiklikler dipnotta kaydedilmiş, vezni bozuk olan mısralar (*) işaretiyle belirtilmiştir.

3. Vezin ve anlam dikkate alınarak tamamlanan bazı ekler ve “u, ü” şeklinde okunan atıf vavları, kullanılan nüshanın harekeli bir nüshadan istinsah edildiği anlaşıldığı için özel bir işaretle belirtilmemiştir.

4. Yaprak numaraları dibace bölümünde metin içinde gösterilmiştir. Şiirlerin bulunduğu yaprak numaraları ise her şiirin sonunda verilmiştir.

5. Metin tespitinde bilimsel eserlerde kullanılan transkripsiyon sistemi kullanılmıştır. Kelimelerin okunuşunda dönemin dil özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Arapça ve Farsça kelimelerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver’in makalesinde¹⁰⁷ belirtilen esaslara genel olarak uyulmuştur.

6. Türkçe şiirlerde geçen Arapça ibarelerle ayet ve hadislerden yapılan iktibaslar italik olarak yazılmış, bu ibarelerin anlamları ve kaynakları dipnotta gösterilmiştir.

¹⁰⁷ İsmail ÜNVER, “Çeviri yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi, C. 11 S. 1 (Ankara, 1993): 51-89.

7. Arapça ve Farsça şiirler transkribe edilmiş ve Türkçe anlamları dipnotta yazılmıştır.
8. Vezin gereği kısa okunması gereken hecelerde uzatma işaretleri kullanılmamıştır.
9. Vezin gereği yapılan ki’li hece düşmeli ulamalarda iki kelime arasında (’) işareti kullanılmıştır.
10. “ile, içün” edatlarıyla “idi, ise, iken” gibi “i-“ fiilinin aldığı şekiller yazmada ayrı yazılmışsa ayrı, bitişik yazılmışsa bitişik gösterilmiştir.
11. İsmi’nin yükleme durumu ekinin hemze (ء) ile kaydedildiği durumlar “[y]i” şeklinde yazılmıştır.
12. Farsça kelimelerdeki vāv-ı ma’ dūle (هـ آ) şeklinde yazılmıştır.
13. Mürekkep lekesi, su lekesi ve müstensih hatasından dolayı okunamayan yerler [.....] işaretiyle belirtilmiş, okunup da anlam verilemeyen mısraların sonunda ise [?] işareti kullanılmıştır.

4. TRANSKRİPSİYON SİSTEMİ

ء	’	ط	t
ا	a,e	ظ	z
آ	ā	ع	’
ب	b	غ	g
پ	p	ف	f
ت	t	ق	k
ث	s	ك	k
ج	c	ل	l
چ	ç	م	m
ح	h	ن	n
خ	h	و	v,o,ō,u,ū,ū
د	d	ه	h,a,e
ذ	z	ی	y,i,i̇
ر	r	گ	g,ñ
ز	z		
ژ	j		
س	s		
ش	ş		
ص	ş		
ض	z, d		

DĪVĀN-I FAḲĪH

[DĪBĀCE]

[103b] El-ḥamdulillāhi'llezī enceze kelāme'l-kelām fi'n-nizāmi 'ale't-tertibī ve'l-vezān ve a'ceze bi-belāḡatihi'l-Furḡān ve feṣāḡatihi 'azbān ve ḡuṭabā[e] Ḳaḡṭān ḡaṭṭā enzelū ḡaṣa'idehumu'l-mu'allāḡati 'alā muṣarra'an Beytu'llāhi'r-Raḡmān. Ve ṣallallāhu 'alā men ḡaṣṣahu'l-Mennān bi-beyānin *Ve mā 'allemnāhu's-ṣi'ra*¹⁰⁸ fi'l-Ḳur'an Muḡammede'l-Muṣṭafā el-meb'ūs ile'l-insū ve'l-cānni'llezī huve insānu'l-insān ve ecnānu'l-cinān ve 'alā ālihi ve aṣḡābihi'llezīne hum a'yānu'l-a'yān ve lehumu'r-raḡmetu ve'l-ḡufrān ve'r-rıḡvān ammā ba'd.¹⁰⁹

Der 'unfūvān-ı cevānī çünān ki mī-dānī ma'ārif ü me'ānī ez zevḡ-i selīm ü zihni-i müstakīm be-ḡaseb-i aḡvāl ü aḡyānā gofte mī-āyed. Tā'ife-i büzürgān ez seyr-i menāzil der edvār u sülūk-ı merāḡil der eṭvār niṣān mī-dehend ḡāḡi ṣariḡ ve ḡāḡi be-kināyet-i zūlf ü ḡaṭṭ u ḡāl veyā teṣbīh-i lām u noḡṭa vü dāl. İṣān ehl-i kemālend. Hiç 'ilm ü ḡikmet der mertebe ne-resed. Çünānki gofteend. Beyt:

Ez kerāmāt-ı bülend-i evliyā

Evveleṣ ṣi' rest ü āḡir kimiyā¹¹⁰

¹⁰⁸ Yasin Suresi, 36/69.

¹⁰⁹ Sözü belli bir tertip ve ölçü içinde koyan, Beytullah'ın duvarlarına asılan Muallaka isimli süslü kasideleri yazan Kahtan kabilesinin hatiplerini Kur'an-ı Kerim ve onun fesahatiyle âciz bırakan Allah'a hamd olsun. Kur'an-ı Kerim'deki "Biz ona şiir öğretmedik." ayetiyle kendisine özel bir önem verilen Muhammed Mustafa'ya salât ve selâm olsun. O peygamber, insanlara ve cinlere gönderilmiştir. O, insanların en olgunu ve cinlerin de en akıllısıdır. Üzerlerinde Allah'ın rahmeti, rızası ve bağışlaması olan O'nun ailesine ve ashabına selâm olsun.

¹¹⁰ Bu beyti, Lâmi'î (ö.1531) de divanı için yazdığı dibacede Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde bulunduğunu belirterek iktibas etmiştir. Ancak "kerāmāt" kelimesi yerine "maḡāmāt" kelimesinin kullanıldığı görülmektedir. Bir kelimelik değişiklik nüsha farklarından kaynaklanmış olabilir. Bkz. Tahir ÜZGÖR, Türkçe Divan Dibaceleri (Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990), 138.

Ve ba'zî müstenid ki hod rā şā'ir sāhteend. [104a] Ya'nî be-çeşm-i ebher ü be-
kiryâmet-i şanavber goften şināhteend. Eger vezn ü kâfiye rā rā'î bâşend ez elfâz-ı
hüb u me'ânî-i mergüb 'âriend. Ve eger şî'r-i yekî rā şu'ûr yâbend ez beytî nüfûr
mî-konend ki aḥbâr der ebhâr-ı efkâr hemçü gāvvas be-çendîn zahmet raḥne ve be-
ḥayâl-i ḥâş dürr-i bî-kiryâs softe buved. Ve ez beytî sürûr mî-yâbend ki ân berây-ı
tekellûmet-i nazm gofte şevved. *Ve 'ş-şu'arâ'u yettebi'uhumu'l-gāvûn*¹¹¹. Ve îşân ehl-i
bâlend çünân ki gofteend: “*Velevlâ 'ş-şu'arâ'u bi'l-'ulemâ'i yedri le-küntü'l-yevme
eş'aru min Lebid.*” Ve in bende-i ḥakîr Fakîh rā *veffaḥahu'llāhu bi-tevfîkihi* be-
mütâba'at-ı dervîşân ki şûret ü ma'nâ der îşânest ki gâh beythâ-yı perîşân ve cem'-i
ân güftehâ-yı perîşân dest mî-dâd. Muḥayyiletü ve 'alâ ıstîlâhi'l-kemâlî mâ [.....]¹¹²

Ba'd ez ân ki sâl-i 'ömr be-kemâl encâmîd be-şehrî resîdem ki Mısr pîş-i ân
karye'i nîst. Ve şehsüvârî dîdem ki 'azîzî Yûsuf rā be-ḥayr ḥîdmet-i ü karyeest. Ve
der in karye dergâheş ḥazîkân zi ehl-i nazar ve müzevvikâ[n]-ı kâmilân ez 'ulemâ vü
ḥukemâ müştîrî-i bendegîyeş geşte. İn 'âciz-i bî-çîzî nîz hemçü ân 'acûze ḡazelhâ ki
ez şevk-ı ḡazâle-[104b] çeşmân ḡazel kerde bûd ender varakî pîçîde der bâzâr-ı in
sevdâ şodem. Belî mî-dânem ki bizâ'at-ı mercân-ı men bî-çîst. Ammâ in hest ki
süḥan-ı hîç kes der hîç câ şalâḥ ne-pezişed meger der ân âsitân ki secdegâh-ı ehl-i

¹¹¹ Şuara Suresi, 26/224.

¹¹² Gençliğin başlarında, zamanın durumuna göre salim zevkten ve düzgün zihinden marifet ve mana sözlerinin geldiğini bilirsin. İleri gelenler bazen açıkça bazen ben, ayva tüyü ve zülf kinayesiyle; bazen de lâm, nokta ve dal benzetmesiyle merhaleleri ve makamları aşarken tavırlarını ortaya koyarlar. Onlar kemal ehlidirler. O mertebeye ilim ve hikmetle ulaşmaz. Şöyle söylenmiştir. Beyit: “Evliyanın büyük kerametlerinden ilki şiir, sonuncusu kimyadır.” Bazısı da kendisinin şair olarak addedilmesine dayanır. Yani çok parlak gözden ve sanavber ağaçlarının ayakta duruşundan bahsetmişlerdir. Eğer vezin ve kafiye uyulursa güzel sözlerden ve beğenilen manalardan uzaklaşırlar. Bir kimsenin şiirinde idrak bulurlarsa o şiirden nefret ederler. Bir dalgıç gibi fikir denizlerinden kendine has hayallerle zahmet çekip inci deler gibi söylenmiş beyitten sevinç ve neşe bulurlar. O şiir, nazm için söylenmiştir. “Şairlere ancak doğru yoldan sapmış kimseler uyarlar.” Gönül ehli olanlar şöyle söylemişlerdir: “Şairler âlimlerin üstünlüklerini bilselerdi, bugün ben Lebid'den daha üstün şair olurum.” Bu hakir kul Fakîh'in -Allah ona tevfiğiyle yardım etsin- bazen dağınık beyitleri ve bazen de perişan sözleri mana ve suret sahibi dervişlerin beğenmesiyle bir araya geldi.

felâhest. Cennet-i rāhat be-fazlest. Ve zaḥmet ne be-ṭa‘at ve zaḥmet-i ĩn kār devletest. Künün tā ger resed fazlet-i Muḥteri‘ a.¹¹³

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā ‘ilūn

- 1 Būlbülem kim şad hezār elḥānda destān baḡlaram
Ter sūḡan nergis varaḡdan naḡl-i bustān baḡlaram
- 2 Şafḡa saṭḡ-ı cennet ü tūbā ḡalem kevşer midād
Fikrümūñ bıkırını reşk-i ḡūr u rıdvān baḡlaram
- 3 Çünki gördüm ḡülşenūñ yayı ik’ayda faşl olur
Vaşf-ı ruḡsāruñla cāvīdān ḡülistān baḡlaram
- 4 Ḳalbūmi şāf itmişem ḡaşşā ḡayālūñ mihrine
Āsafam şan taḡt-ı Belḡis u Süleymān baḡlaram
- 5 Çeşmi çarḡuñ görmeye hem-tā baña kim¹¹⁴
Devlet-i şāḡīb-zamān devrinde dīvān baḡlaram
- 6 Tār-ı zūlf-i ḡūr uyardı sebze-i cildin çü ben
Na‘ tı teşrīfiyle eczā-yı perīşān baḡlaram
- 7 Güft ü ḡū fāñi ḡaraḡdur anı bāḡi ṭutmaḡa
Cevher-i zāt-ı şehūñ vaşfını ‘ünvān baḡlaram

¹¹³ Ömür yıllarım kemalle sona doğru yaklaşınca öyle bir şehre gittim ki Mısır onun yanında köy bile değildir. Orada bir şehsüvar ile müşerref oldum ki Yusuf ona hizmet etmekle aziz olabilir. Kâmil âlimlerden ve işinin ehli hekimlerden birçoğu o şehsüvarın kulluḡuna müşteri olmuşlar. Bu hiçbir şeyi olmayan âciz de ahu gözlülerin şevkiyle yazdığı gazelleri buruşuk kâğıtlarda olarak, yaşlı bir kocakarı gibi bu sevda pazarına karıştım. Evet bu hiçbir şeyi olmayanın mercan sermayesinin bir değerinin olmadığını biliyorum. Fakat hiç kimsenin sözü kurtuluşa erenlerin secde ettiği yer olan bu eşikteki kadar hiçbir yerde kabul görmez. Rahatlık cenneti fazilet iledir. İtaatte zahmet yoktur, bu işin zahmetinin sonucu mutluluktur. Şimdi Yaratan’ın fazlı ulaşırsa.

¹¹⁴ Vezin ve anlam düşünülüğünde mısırda bir kelimenin eksik olduğu anlaşılmaktadır.

[KAŞİDELER]

1

Mā in medahtu Muhammeden bi-maḳāletī lākinne medahtu maḳāletī bi-Muhammedi. Ve ez ehl-i felāḥ metevakḳī‘-i ānest ki be-şalā[h] kūşend ve be-fesādī muṭṭalī‘ şevend [105a] bā-şalāḥ be-pūşend medhet. Şāhibū‘z-zamān Sultān Muhammed Bin Murād Ḥān ḥaledallāhu saltanatehu ebeden ‘ale‘l-‘ālemine memleketehu.¹¹⁵

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Duhiye bi-meḳūlin ve va‘ā ḳavlen ‘ale‘l-cihār*
Kem teşḡalu‘l-melāhī fi‘l-leyli ve‘n-nehār
- 2 Şebbe‘ş-şebābu ve‘ş-ta‘ale‘r-re’su şeybeten
Fe‘ş-şāru ḳad tekerrere ‘indī leke‘l-ḳarār
- 3 Tesbīḥ-i zindeḡān heme yā ḥayy u lā-yemūt
Āhir ne-morde-i tu ez ḥ‘āb ser ber ār*
- 4 Dilhāst der ḥazīre-i ḳudsī ki her yekī
Behr-i şarāb-ı sāḳi-i bāḳī der ihtīşār
- 5 Ey dil çerā tazarru‘-ı dāyim nemi-konī
K‘ān şod yakīn ta‘arruż-ı nefḥāt-ı Kirdigār

¹¹⁵ Ben sözlerimle Muhammed’i övmüş olmuyorum; fakat Muhammed’le sözlerimi güzelleştiriyorum. Kurtuluşa ulaşanlar iyilik için çaba göstermeye hazırdırlar, kötülükten de haberdar olurlar, senin övgünü güzellikle tamamlarlar. Zamanın sahibi, Murat Han’ın oğlu Sultan Muhammed’in saltanatı ve ülkesi âlemlerde ebedî olsun.

1

1. Bu kadar etkili sözleri açıkça işitip anladığın hâlde gece ve gündüzü eğlenceyle geçiriyorsun.
2. Gençlik tükendi ve başa aklar düştü. İntikam duygusu yeniden ortaya çıktı, karar sana aittir.
3. Hayatta olanlar “Ya Hayy u Lâ-yemūt” diye tesbih ederler. Sen de artık uykudan başını kaldır. Ölü değilsin.
4. Cennetteki gönüllerin her biri kısaca baki olan sakinin şarabı için oradadır.
5. Ey gönül, niçin sürekli yalvarmıyorsun? Ancak bu şekilde yaratıcının esintisi yakınlaşır.

- 6 N'eftāde'î meger tu be-şahrâ-yı mümkinât
K'ez bâdeş ıztırâb nümâyî be-ıztırâr
- 7 Yâ bâlu mâ yuḍayyîḡuke ba' de vus' ike
'İnde'l- münezzehi'l müte' âlî 'ani'l-ḡudâr
- 8 İder tazayyuk ol ki tazayyu' revâ degül
Bir naḡd-i ḡalbe k'ola ḡuvâsında iḡtidâr
- 9 Sen tîre-ḡâl künc-i ḡamûli ḡabûl idüp
Sâyeñde ben mükedderem uş nâr içinde nâr
- 10 'Âlem şafâda bende neden zerddür sıfat
Âdem ḡmâda sende neyiḡündür iftiḡâr
- 11 Ḳultu'ḡna' î fe-innehu kenzün bilâ-fenâ'
Tûşâfu bi'l-işṡifâ' ve tun' atu bi'l-işṡibâr*
- 12 Ân k'û cihân berây-ı vücûdeş zuḡûr yâft
Mî-bûd ez iftiḡâr hezârâneş iftiḡâr
- 13 Goftâ geret ḡabîb-i Ḥudâ bûden ârzüst
Der kesb-i kâhili me-kon u bâş merd-i kâr
- 14 Goftem ki cehd veşîle-i Fir'avn ḡ'ânde
[.....] der Musî-i tevekkül âr

6. İmkânlar sahrasına düşmediğin hâlde neden O'nun rûzgârından perişanlıkla ıstırap çekiyorsun?
ıztırâr: ıztırâb N.

7. Ey akıl, her şeyden münezzeh olan yüce yaratıcının katında genişlikten sonra seni bunaltan nedir?

11. Dedim ki kanaat et, çünkü o bitmez bir hazinedir. Kanaat edersen, seçkinlikle ve sabırlı olmakla nitelendirilirsin.

12. Dünyanın kendisi için yaratıldığı o kimse (Hz. Muhammed), fakirlikten binlerce gurur duyuyor.

13. O, "Eğer Allah'ın dostu olma arzusundaysan tembellik etme ve çalışan kimse ol." dedi.

14. İkinci mısra tam olarak okunamadığından beyte anlam verilememiştir.

- 15 [.....]
Hoş ni' metest be-güş u zebân şükr-i ân güzâr
- 16 Cidd ü talebden âhir iderler tevekküli
Bulmuş durur bu kışşa cihânda hod iştiâr
- 17 Didüm ki *bes şavâb ne-dârem şefîk-ı men*
Dir tâlib ol ki 'avnile tevfiķ vire yâr
- 18 Gel cebr etegini ķo vü tüt pendümi benüm
Kıl devlet işigini tavâf itmeg' ihtiyâr
- 19 Cem' eyle 'aķluñ olma perâkende nitekim
Âşüftedür hevâyile ol zülf-i tâbdâr
- 20 Eyle devâm-ı devletine bir şehüñ du' â
Kim melce'-i sığârdur u mesned-i kibâr
- 21 Yûsuf-cemâl-i dehr ü Hızır-sebze-i cihân
İskender-i zamân u Süleymân-ı rûzgâr
- 22 Hürşid-rây u baķr-ı dil ü ma' den-i şehâ
Sultân-ı kâm-yâb u cihândâr-ı kâm-kâr
- 23 Dîvân-ı 'aķlı derk-i dirâyetde şâh-beyt
Meydân-ı fazlı fevķ-i feşâhatda şeh-süvâr
- 24 Ol şems öñindedür 'ulemâ nitekim nücüm
Ol baķr öñindedür hükemâ nitekim ķatâr
- 25 Bâĝ-ı emel vücûdile buldı nemâ vü neşv
Şâķ-ı ümîd cûdile buldı berg ü bâr
- 26 Ruķsâr-ı şubķ mihr-i cemâlüñle ĝark-ı nûr
Ĝisû-yı şâm ķahr-ı celâlüñle ĝark-ı nâr

15. Beytin ilk mısraı okunamadığından anlam verilememiştir. Güzel nimettir, kulaĝına ve diline onun şükrünü koy.

17. Dostuma doğru davranış ve düşüncemin olmadığını söyledim. (dârem: dârî N.)

- 27 Cevrũñ caḥĩmi yansa düşer yerlere güneş
Luṭfuñ nesĩmi esse çıkar göklere ğubār
- 28 Aḥbāb-ı ḥasteye qalemũñden gelür ḥayāt
A‘ dā tebārına kılıcuñdan varur tebār
- 29 Mü‘minlerũñ emānına tĩrũñ ‘ imād-ı mülk
Müslimlerũñ selāmına tĩġuñ demür ḥiṣār
- 30 Gerdũnda gāve ḥamle ider ṣĩr-i rāyetũñ
Ḥurṣĩd-i fetḥ hem-rehidür tĩz ider ṣikār
- 31 Bir bābdur esās-ı sarāyuñda heṣt-ḥuld
Bir faṣldur ḥadiḳa-i kūyuñda nev-bahār
- 32 Keyvāna iṣigũñden irür rif‘ at ü şeref
Hem-sāye sāyesinde irür ḳadre hem-civār
- 33 [.....] ḳıldı kim ḥıdemũñden ṣabā özin
Devrũnde kim hesāba alur aña ne ṣümār
- 34 Dĩn düşmeni ḳanın kılıcuñ şu gibi iḳer
Ḳaṭ‘ ĩ delĩldür ki neden dirler ābdār
- 35 Gerd-i süm-i semendũne seyyāre müṣṣteri
Güçle ḳılır belĩ ulu‘l-ebṣāra i‘ tibār
- 36 Keffũñ ṣeḥābile miṣil olurdı virmese
Giryān ṣeḥāb ḳatre vü ḥandān keffũñ biḥār
- 37 Furṣat emānetine ḳapuñ oldu mü‘temen
Nuṣret ‘ ināyetine ṭapuñ oldu müstetār
- 38 *Ve‘l-‘ādiyātu zabḥa* ayet ṣān-ı esbũñe
Fe‘l-mürriyātu ḳadḥa açar [.....] ü diyār

29. müslimlerũñ: müslimānlaruñ N.

34. ḳaṭ‘ ĩ: ḳaṭ‘ N.

38. And olsun Allah yolunda koṣtukḳa koṣanlara. And olsun kıvılcımlar saḳanlara. Âdiyât Suresi 100/1-2.

- 39 Hülkile halk-ı ‘ālemi handān tutar ki hîç
Bir tîre-hāl görmezem illā ki hāl-i yār
- 40 Cibrîl ol hevâda ki bāl açsa per yaķar
Şayd-ı me‘āniyiçün olur fikrüne meţār
- 41 Müftî ger aşl u fer‘de rāyuñı gözleye
Muhtâr olup kazâsı kıla mecma‘ı menār
- 42 Çetr-i cihānda kutbise ota vü ‘askerüñ
Pergār-ı çarĥa noķta-i rāyuñ durur medār
- 43 ‘Adlün tesāmuĥ itnese bulmazdı dünyede
Gül ĥār u genc mār u gönül zār u mül ĥumār
- 44 Tār-ı siyāsetüñile mestür ehl-i ĥāk
Aĥzını ĥonçenüñ şu etegini yil açar
- 45 Çün ber miĥekk-i himmet-i vālā zedend geşt
Şems ü kamer be-sikke-i nām-ı tu kem ‘ıyār
- 46 Aşĥāb-ı yemn rā be-yemīnet buved yemīn
Erbāb-ı yesr rā zi yesāret resed yesār
- 47 Der ‘ahd-i şāh-ı ‘adl şod ezdād müctemi‘
Süfî bemā ne-sāzed eger der meyān me-yār
- 48 Hülķuñ deminde ĥurrem ü handān durur cihān
Çünki şadr virse girye kār u zār*
- 49 İĥsān-ı sîm ü z[er] elüñe lâzım eyle kim
Dimeñ şükûfe surĥ u sefîd iricek bahār

45. Güneş ve ay senin isminin sikkesine karşılık yüce himmet mihengine vurulsa düşük ayarlı olur.

46. Sağ tarafta olanlar senin sağ tarafına geçerler. Sol tarafta olanlar senin sol tarafına varırlar.

47. Adalet şahının zamanında zıtlar bir araya geldi. Sofî bize uymazsa ortaya getirme.

48. Bir kelime sığacak kadar boşluk bırakılan mısrada yazılmayan kelimeden dolayı vezin bozulmakta ve mısra anlaşılmamaktadır.

- 50 Hüküm eyleriseñ ala kenârına hâki bād
Emr ideriseñ ide der-âgüş âbı nâr
- 51 Ger bîdi yâ lutf-ı şeh âbiste eyleye
Vire bakınca niçe ‘aķīm pisteye şimâr
- 52 Ger emrüne hilâf ide şâhâ ğılâfveş
Atıla nâra şu‘ leyiçün şu‘ be-i enâr
- 53 Kâlb-i hayâle ger nazar-ı heybetün ire
Bulmaya [i]ştigâl-i vakârıyla ki qarâr
- 54 Düşmen kanına şuşayıcak gözlerin döker
Şemşirüne ki tîz ire âb-ı hoş-güvâr
- 55 ‘Aczile secde kılsa ‘aceb mi ‘adû k’ider
Mûsî ‘aşası mu‘ cizesin tîguñ âşikâr
- 56 Her rûz çâker [.....] tu nevrûz u mâh-ı ‘îd
Gerçi ne-dîde be-dîde sâlî şehân du bâr
- 57 Mihr-i ruĥuñdan aradı maţla‘ ki ĥüsnüñe
Bulur şu‘ ür her kim aña şi‘ rdür şi‘ âr
- 58 Her târı mâr gösterür ol zülf-i bî-ķarâr
Her bî-ķarâr anuñçün aña didi târ u mâr
- 59 Ğamzeñ oĥıyla ĥaste-ciger âhû-yı Ĥıţâ
Zülfüñ ucuyla beste geçer nâfe-i Tatâr
- 60 Yüzüñle âfitâb-ı cihân tâbı münfa‘ il
Sözüñle çeşmesâr-ı ĥayât âbı şermsâr
- 61 Şâmuñ şemi meşâmda düter şemâmeveş
Turreñ ĥamı çü perr-i perestü gözümd’uçar

56. Birinci mısra tam olarak okunamadığından beyte anlam verilememiştir.

57. ĥüsnüñe: ĥüsnine N.

58. zülf-i bî-ķarâr: zülf ü bî-ķarâr N.

- 62 Zülfün ruhuñla ğayret-i tāvūs-ı Hülddur
Sen genc-i hūsne anuñiçün dinildi mār
- 63 Göz dikdi dil dudağıña bir buse va' de kıl
Def eyle yoħsa düşdi ölür cânıdur umar
- 64 Şebdiz-i zülfet ez ruħ-ı gülgün çü ser keşed
K'ü ğiremeş riyāzet ü rā be-men güzār
- 65 Naķş-ı ruħuñ çıķa diyü sensüz göz açmazam
Nergis ğibi ki ğün gidicek gözlerin yumar
- 66 Gülşende [gül] tabaķlarile saña zer şunup
Añlana ķadri diyü yapışdı duşuña ħār
- 67 Seyl itdügüm yaşumla revān düşe pāyuña
Balçığa batdı biline dek çıķamaz çenār
- 68 Nażmuma didiler dürer-i şāhvārdur
Zirā ki ğuş idici tapuñ ğibi şāh var
- 69 Medħüm ki midħatüñe maħmül-i medħ ider
Mevzū' dan bulur şerefini her fen ki var
- 70 Ervāh-ı şā' irān-ı cihān cümle olup*
Tekrār-ı vaşfuñiçün olurlar dilüme yār
- 71 Bustān-serāy-ı medħüñe destān ser egüp
Bir ' andelībdür dime kim olmışam hezār
- 72 ' Ömr-i ķadīmüm olsa diyicek ħadışini
Taṭvīl eylesem diyeler itdün iħtişār
- 73 Bir faħre nisbetile faħūr oldılar velī
Mensüb olalı faħr özüñe kılur iftiħār

64. Senin siyah zülfün gül renkli yanaktan başını gösterince bana bırakırsan, ben onunla riyazete girerim.

- 74 Eydür Faḫīh devr ü teselsül degül muḫāl
Ger ṣāh ḫula ṣenā ḫıla yā ḫula ṣeh niṣār
- 75 Var ol cihānda niteki ṣābit durur vüçüd
Ol kerr ü ferrile ki bahār olur u nehār
- 76 Nev‘-i ḫasūduñı nitekim nefy durur ‘adem
Aṣfār ḫazān-miṣāl ü esved leyālvār
104b-107b.

2

Mef‘ūlū Fā‘ilātū Mefā‘ilū Fā‘ilūn

- 1 Rūyet birün çü mäh-ı felek-manzar āyine
Mihret derün zāmīr-i merā mużmer āyine
- 2 Ey ṣāh der niger ki be-deryūze āmedest
Mānend-i zinde pūṣ u berehne-ser āyine
- 3 ‘Ālem çe būd bī-ruḫ-ı çün āfitāb-ı tu
Der zulmet ūftāde bezeng ebter āyine
- 4 Maṣṣūrvār lāf-ı ene’l-ḫaḫ zened kūnūn
Der yāft çün zi ḫāl-i ḫillet zīver āyine
- 5 Kerde vüçüd-ı āyine rā cūd-ı nūr-ı tu
Geṣte zuḫūr-ı nūr-ı tu rā mażhar āyine

2

1. Senin yüzün, aynada feleğin ayı gibi ortaya çıktı. Benim içimdeki senin sevgin aynanın örtülü yüzü gibi gizlidir.
2. Ey şah, dilencilik için gelene bak. Ayna, canlı gibi giyinmiş ve başı açık.
3. Senin güneşe benzeyen yüzün olmasa âlem karanlığa düşmüş, göstermeyen paslı bir ayna gibi olur.
4. Ayna dostluk beninden süs bulunca, Mansur gibi şimdi “ene’l-hak” sözünü söyler.
5. Aynayı senin nurunun cömertliği yapmış. Aynanın görünen yüzü senin nurunun yansıması olmuş.

- 6 Şod yār-i āyine dīl ü aḥvāl-i men nūmūd
Hem sāht ez dīl ān şeh-i meh-peyker āyine
- 7 Tāb-ı ruḥet der āmede şod dīl zi men belī
Pinhān şeved zi şūret-i pīr yekser āyine
- 8 ‘Ālem be-sūht z’āteş-i rūyet meger ki hīç
N’āyed bedīn cüz ruḥ-ı tu der her āyine
- 9 Tā yek zamān be-ḥod ne-dehed ān şanem merā
Sāzed be-çeşm-i ḥ’īş zi her manzar āyine
- 10 Āyine hemçü aḥver-i bülend da‘ vī fūrūğ
Z’ān rū ki geşt rūy-ı tu rā derḥar āyine
- 11 Meftūn-ı ḥüsn-i tu zi çe rūyīm ü vech çīst
Çün şems der niger ki aẓher āyine*
- 12 Bāyed ki cürm-i h’īş koned pāk mişl-i māh
Tā bā ḥor-ı ruḥ-ı tu şeved enver āyine
- 13 Der ‘ārīzet nazar konem efkende ser be-pāt
Hem çün nūmāyed āb konedeş [ender] āyine

-
6. Aynanın dostu olunca benim gönlümü ve hâlimi gösterdi, o ay yüzlü şahla gönülden birleştirdi.
7. Senin yüzünün parlaklığı ortaya çıktı, tıpkı aynanın bir anda yaşlının yüzünden gizlenmesi gibi benden de gönül gitti.
8. Dünya senin yüzünün ateşinden yandı, artık her aynada senin yüzünden başka bir şey görünmez.
9. O put (gibi güzel olan sevgili) bir an bana kendisini vermediği hâlde, her manzaradan kendi gözüne ayna yapar.
10. O aynanın lâıyığı senin yüzündür. Bu yüzden ayna, yüce Jüpiter gibi parlaklık davasındadır.
(derḥar: derḥor N.)
11. Senin güzelliğinin meftunuyuz ve kendimizde değiliz. Sen bize güneş gibi bak ki yüzümüzü görelim.
12. Ayna, senin yüzünün güneşiyle nurlanmak için ay gibi kendi suçunu temizlemelidir.
(enver: envâr N.)
13. Başımı ayağına koyup senin yüzüne bakarım, aynada su gibi parlak görünür.

- 14 Ne'nhād ruḥ be-rūy-ı men eşkem bedīn goft
Zengār āvered zi turāb-ı ter āyine
- 15 Sīmīn-berān āyine dārend nisbetī*
Ki der dil-āhenend heme der ber āyine
- 16 Ger ḥaṭ ḡubār-ı müşg be-rū[y]-ı sade be-zenc
Zīrā be-gerd ü zeng şevēd bī-fer āyine
- 17 Der şūret-i tu ma'ni-i 'ālem 'ayān şode
Mārā çe ḥācetest çūn İskender āyine
- 18 Z'āndem ki kerd bā-leb-i la'let muḳābilī
Meşhūr şod be-ḳābile-i cevher āyine
- 19 Çīned zi rūy-ı zūlf der engūşt kerde ḥūy
Engūşt mī-zened çū muşayḳal ber āyine
- 20 Ān ruḥ me-pūş ez men-i ḥākī vū şūhte
Bū'gşā ki sāde dāred ü ḥākister āyine
- 21 Meşşāṭa gū berū ki be-zūlf ü 'izār-ı yār
Tā men benāne şamme konem sāgar āyine

14. Gözyaşım ona, “Yanağımı yüzüme koyma.” dedi. Ayna ıslak topraktan pas tutar.

15. Gümüş göğüslü güzellerin aynayla ilişkileri vardır, hepsi ayna karşısında aslında taş yüreklidir.

16. Temiz yüze misk tozu sürülürse (iyi olmaz). Çünkü aynanın parlaklığı toz ve pasla azalır.

17. Senin yüzünde âlemin manası belli oldu. İskender ayna oldukça bize bir şey gerekmez.

18. Senin kırmızı dudağınla beni karşı karşıya getirdiğinden beri, ayna cevherinin soyuyla meşhur oldu.

19. Zülfünü parmağında toplamayı huy edinmiş. Cilâ yapar gibi parmağını aynada gezdiriyor.

20. Toprak gibi alçak ve yanmış olan benden o yüzü gizleme. Aç, çünkü aynanın külü sade olur.
(ḥākī vū: ḥākī-i N.)

21. Gelin başı süsleyen kadına sevgilinin saçına ve yanağına gitmesini söyle de ben parmak uçlarıyla ayna kadehini koklayayım.

- 22 Çün fâş dîdenet zi rakîbân nemi-tevân
Bâşem be-dîdenet nigerân ender âyine
- 23 Tûtî mişâl mantık-ı şîrîn dehed merâ
Çün mî-nümâyedem zi lebet şekker âyine
- 24 Ruḡ-be-ruḡeş nihem ü gurîzâ kazâ ki nîst
Cüz vech-i dōst der cihet-i dîger âyine
- 25 Âyîne çünki şüret ü ḡâlem bedîd goft
Ey tîre-rûzgâr çünîn me'gzer âyine
- 26 Rov rûy-ı ḡod be-ḡâk derî mâl u sûd ber
K'ez sûd u mâl mî-şevedet ez zer âyine
- 27 Sultân Muḡammed ân ki be-her k'û nazâr koned
Tîre ne-bâşedeş be-dem-i maḡşer âyine
- 28 Her çâker-i der-i tu zi ḡâtem guzâşteest
Ârî be-yâd-ı şâḡ şevet leşker âyine
- 29 Şemşîr-i tu nümûde ser-i düşmenân be-pîş
Ey [ki] konend ḡâḡ gehî ḡancer âyine

22. Sen rakiplerin yanında açıkça görününce, aynada sana bakamıyorum.

23. Ayna senin dudağından şeker gösterince, bana papağan gibi güzel sözler söylemiş olur.

24. Kaderden kaçış yoktur, yanağımı onun yanağına koyarım. Aynanın diğer yüzünde dostun yüzünden başka bir şey yoktur.

25. Ayna içimi ve dışımı gördü ve “Ey talihsiz böyle aynanın önünden geçme.” dedi.

26. Git yüzünü toprakta parçala, mal ve kazanç elde et. Çünkü altın ayna senin mal ve kazancından oluyor.

27. Sultan Muhammed’in gördüğü kimsenin yüzü, mahşer anında ayna gibi kararmaz.

28. Senin kapının her kölesine mühür vurulmuştur. Evet, ordu şahın ismiyle anılır.

29. Ey düşmanları hançerini zaman zaman ayna gibi parlatan kişi, senin kılıcın düşmanların başını öne düşürmüş.

- 30 Ez na' l u mîh-ı sümme-i semend-i sa' âdet
Rûz-ı şeref konend meh ü ahter âyine
- 31 Der hüsni-i lâ-nazîri vü der hulk-ı lâ-şerîk
V'er bâyedet mişâl be-yâ be'nger âyine
- 32 Mir'ât-ı sâde behr-i ğinâ-yı tu faqr-ı men
Faqr-ı merâ ğinâ-yı tu rüşenter âyine
- 33 Dârem ki ez behâ be-ruhet dil ki merdümân
Dârend rûz-ı ebr be-rûy-ı h'ar âyine
- 34 Rûyet be-müdde'î şode nâr u merâ na'im
Her kes mişâl-i h'iş nümâyed der âyine
- 35 Pâk-ı zihn mî-niger iy şeh ki mî-keşed
Der midhat-i tu matla'-ı hûb enver âyine
- 36 Çün gösterür cemâli mişâlin her âyine
Olur muhib her âyineye göz her-âyine
- 37 Tölmüşdi tâb-hâne-i dil mihr-i şevkile
Bünyâd urulmadın dahı dünyâ serâyına
- 38 Hâk-i derûnde yüz gözile rûz u şeb felek
Zû' diyü âfitâbına nûr ister âyine

30. Saadet atının tırnağının nal ve mihından, ay ve yıldız şeref günü ayna yaparlar.

31. Güzellikte benzersiz ve ahlâkta eşsizsin. Eğer sana örnek gerekirse gel ve aynaya bak.

32. Benim fakirliğim senin zenginliğine basit bir aynadır. Senin zenginlik aynan benim fakirliğimi daha parlak gösterir.

33. Benim senin yüzünle kıymetlenen bir gönlüm var. İnsanlar bulutlu günde aynanın itibarsız yüzüne sahiptir.

34. Senin yüzün müddeiye ateş, bana cennet oldu. Herkes aynada kendi misalini görür.

35. Ey şah, zihnin açıklığına bak. Senin övgünde parlak ayna güzel bir matla beyti söylüyor.

38. diyü: diyeler N.

- 39 Fikr eylemiş ki cevre vefâ ide gözlerin
İnkâr kılmamağa şuhûd ister âyine
- 40 Hışm eyleyüp didûñ ki tıram şanuñı dökem
N'oldı ki tırmaduñ bu söze dilber âyine
- 41 Düzdi şatâr Rûma gözüm 'azm-i bükâda
Bir gün diyâr-ı yârdan [.....] âyine
- 42 Âşüfte-i cemâl-i hodend ânçünân ki mâ
Z'ân rûy-ı döst dâred her dilber âyine*
- 43 Ân zülf râ zi şevk-ı bunâgûş çün meheş
Tâvûs h'ândeem ki şeved der per âyine
- 44 Âyine râ be-döst çe nisbet ki hûsn-i döst
Gerded zi âh bîşter ü kemter âyine
- 45 Pîş-i 'Azîz-i Mısr cemâl âmedî Fakîh
Ber resm-i tuhfе ez dil-i rûşen ber âyine
- 46 Çün der cihân cemâl ü kemâlest bihterîn
Der çeşm-i şâh bes zi heme bihter âyine
- 47 Gerçi munakkezest koned hem şabûl-i şalb
Z'ân rû ki şabilest be-şayr u şer âyine
- 48 Bisyar hem me-gûy egerçi şenâ-yı ûst
Dem pâsdâr tâ ne-şevеd muğber âyine

42. Onlar kendi güzelliğine tıpkı su gibi hayrandır. Bu sebepten her güzel aynayı sever.

43. Ay gibi olan (sevgili)nin zülfünü şevkten kulak ardına dolayıp kanadında ayna olan tavusu çağırdım.

44. Aynanın dostla ne nisbeti vardır ki dostun güzelliğini ahla azaltıp çoğaltır.

45. Fakîh, hediye âdeti olarak gönlünden parlak bir aynayla Mısır Azizi'nin önüne güzel geldin.

46. Dünyada en güzel kemal ve cemal, bütün güzel aynalardan daha çok şahın gözündedir.

47. Ayna bir kurtarıcı gibi değişikliği kabul eder. Bu yüzden hayra da şerre de kabiliyetlidir.

48. Her ne kadar onun övgüsü olsa da fazla söyleme. Aynanın tozlanmaması için korunma zamanıdır.

49 Bādā beḳā-[y1] nuşret ü feth-i tu der cihān
Tā bāşed āfitāb-1 zīyā-güster āyine

50 Bādā ḥasūd-1 mülk-i tu rā çeşm ü rüy-1 zerd
Der zulmeteş maḳām be-dest asḡar āyine
107b-109b.

3

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Genc-i maḥfīden zuḥūr itmege açup der güneş
İftikār-1 'āleme virdi ḡnā-[y1] zer güneş
- 2 Zerre zūrriyyāt-1 a'māsın hevādār itmege
Gösterür sırr-1 'amādan keşf idüp manzar güneş
- 3 Arz-1 istivādan gitmege zulmet-i 'adem*
'Āleme nūr-1 vücūdından şaçar kevşer güneş
- 4 Gün saña öykünmez iy nūr-1 semāvāt u zemīn
Kim kemīne bendeñüñ kārındadur çāker güneş
- 5 Ol güneşsin k'oldı anuñ pertev-i cūdı vücūd
İki ḥarfūnden bezer manzar-ı meh-peyker güneş
- 6 Virdi tābistān zemistānda ölen bustāna cān
Buldı iḥyāda meger mirās-ı peygamber güneş
- 7 Sāḥir lebünüñ füsünından gözi bağlanmışa*
Gösterür her gün yed-i beyzā zīyā-güster güneş
- 8 Gök kara geyüp gice eşk-i Zelīḥā dökdügi
Bu ki sicn-i 'Arabda Yūsuf yüzün gözler güneş
- 9 Āb u āteş reng midi içen kim olur lāle-gün
Yā döker mi ḥāke gül bitmekiçün āzer güneş

49. Aynanın ısk saçan bir güneş gibi olması için dünyada fethinin ve zaferinin devamı olsun.

50. Senin mülküne haset edenin yüzü ve gözü sararsın. Aynanın vasıtasıyla makamı karanlıkta olsun.

- 10 Öykünür ke's-i kirāma k'itmez arzı bī-naşīb
‘Ālemi ser-mest ider çün kim tutar sāgar güneş
- 11 Mül yaḥud hercāyi gül-ruḥdur mu‘ allim aña kim
Bezm kıomaz ki anda kızdırmaya çeşm-i ser güneş
- 12 Yok yok öğrensün ḥayā ehli güzeller kim nice
Gösterür yüzün dimez derviş-i müstaḥzar güneş
- 13 Güyiyā ezhârdur encüm felek gülzâr tek
Nergis-i şehlâ kâmerdür lâle-i aḥmer güneş
- 14 ‘Āleme ferr ü ziyâ viren bugün üç yüzdür
Şâh-ı ‘âlem mâh-ı gerdün mihter-i aḥter güneş
- 15 Nüşâdur ‘âlem cemâlûñ muşḥafından k’âsumân
Lâciverd olmuş [aña] zencir ḥulle zer güneş
- 16 Şafḥa-i şahrâyı neşr idüp ser-â-ser cellile
Başladı bu medḥe nazm ider dür ü gevher güneş
- 17 Şâm kavmin kesr idüp fetḥ itmege kışver güneş
Şubḥ-dem şâdıklarından zamm ider leşker güneş
- 18 Şükr döğdi cevşeni[ni] Ḥabeşî yıldızların
Çın şehir çün tığ-zen oldu çeküp ḥancer güneş
- 19 Kimse reng ü şıfatından gizlû kalmasun diyü
Ḥâneler revzenlerinden [.....] güneş
- 20 Şan ki kâfirlerde Ḥayderdür yıkar Ḥayber derin
Yıkdı şeb sürün süvâr olup şehir ḥayder güneş
- 21 Zülmet-i şebden yatardum zıll-ı şâh irmiş didi
Tır gel gâfil ki tıldı bâliş ü pister güneş
- 22 Ḥ’âb-ı gâfletden beşâret bulup açdum gözlerüm
Şanki kôrdi görmezidi zâde yaşup ber güneş

- 23 ‘Adl-i şeh Sultân Muhammed şöyle tolmış yir ü gök
Kim hayâsından bürümüş başına çâder güneş
- 24 Nev-‘arûs-ı resmine saña helâl itmek için
Nûrdan düzmiş cihân hâtûnına mi‘cer güneş
- 25 Sen şehensâhuñ vücûdıyla mişâli şehlerüñ
Nitekim encüm tûlû‘ itse şeh-i hâver güneş
- 26 Mişlûñi yine senüñ mişlûñ görür âyînde
Zihni taşvîrinde bulur nitekim hem-ser güneş
- 27 Sîm ü zerde aduñı zarb itmek için çâşnî
Seyr kılar nâkıda ay gösterür zerger güneş
- 28 Türk-i tâze rahşuñı hırşide koşduñ şarkdan
Garbı yağmaya virürdi gitmedin isper güneş
- 29 Seng-i simmâk âheninden bir şerer şırrar şabâh
Âsumânüñ sühtü tutar aña ter derler güneş
- 30 Nûr-ı vechi beñzemez sâcidlerüñ sîmâsına
Sümm-i esbüñ gerdile ger olmaya ağber güneş
- 31 Düşdi mi kahrüñ şerârından felek sâzına kim
Gök görünmez kara dütünden düşüp yanar güneş
- 32 Her gice encüm sipendinden tolar taş-ı felek
Bezm-i şehde yakmağ için her şehir micmer güneş
- 33 Nitekmî a‘dâ ölür eşfâkile kılsañ ‘azm-i rezm
Kana garğ olur şafak çün toğmağa başlar güneş
- 34 Şeb ki encüm her taraf yügrişe rezmüñ şanuram
Kim çekilüp tığlar tozdan olur muğber güneş
- 35 Şâm cânın Rûm hânından didüm kurtara mı
Kim hâkim eydür k’irür dün yire çün çıkar güneş

28. koşduñ: koştuñ N.

- 36 Her ne deñlü cem‘ iderse şâm-ı Hindü ceyşini
Tañ karavuluñ gibi çer hükmeden ‘ asker güneş
- 37 Müşteridür yüz gözile gerdüñe gerdün velî
Cân atup her gün olur her zerrede mahzar güneş
- 38 Muntazırdur tapuña a‘yân-ı a‘yân-ı zamân
Nitekim eytâm-ı ‘uryân gözleri gözler güneş
- 39 İy güler yüzlü şehâña kim disün beñzer şehâb
Bahre cûd itmege çün cüyüñdan eyler cer güneş
- 40 ‘Aks-i ruhsâruñla düşmişdür serâyüñ havzına
Şu kadar anuñ semâ sakfında kim dıtrr güneş
- 41 Hâyderî ‘uşşâkdur şan kim tapuñda cerr için
Olmış atlas-püş ahter zeng-i mäh-efser güneş
- 42 Germ ider hengâme-i cân-bâz-ı ‘âlemdür meger
Çâr çenberden nigün ser gösterür manzar güneş
- 43 Ol mülâzımdur yüzüñ şevkında her gün mihrile
Kim kıvar olsañ kapudan bacadan düşer güneş
- 44 [.....] sökellikden ne divânlar ki yazar hâll ola
Her şeb inşâf idüp eyler defterin ebter güneş
- 45 Medh diñler şöyle handân u küşâde vechile
Kim görürse tal‘atın şermile der döker güneş
- 46 Gül tabaqlarında yazmağa ‘Uţarid medhüñi
Zühre urur mühre tırmadan çeker mıstar güneş
- 47 Maţla‘ından tâli‘ olup muţţali‘ olsa saña
Hüb tâli‘dür diyü bu maţla‘ı söyler güneş
- 48 Niçe yıllar olduğı mihrüñle hâkister güneş
İşigüñden kuhl için bir zerre hâk ister güneş
- 49 Yüzüñi görsem gelürdi gün gibi bahtum denî
Rûz mevcûd ol dem olur kim tulû‘ eyler güneş

- 50 Şem‘i şemse döndürür ʔās-ı felek görse yüzüñ
Meh çerāğına nitekim ʔoğıcak enver güneş
- 51 Nūr-ı rüyūñdan durur tābı leb-i renginüññ
Şanma kim bu la‘ le virür ol şafāyı her güneş
- 52 Mührdārdur kim cihān-ārā diyü germ olalar
Kimse bakmaz çün degül ʔaddüñ gibi dilber güneş
- 53 Gerçi çok neşv ü nemā virdi cihānuñ bağına
Dikmedi ʔaddüñ gibi bir serv-i sīmīn-ber güneş
- 54 Serv dirisem saña olmaz ‘ārızı ʔurşīd-i serv
Gün dirisem ʔanda bulur ʔāmet-i ‘ar‘ ar güneş
- 55 Nār-ı ʔaddüñde çü beñzetmez ʔaʔuñ reyhānına
Oda yandurur niçe kim bitürür ‘anber güneş
- 56 Beñzedürler ğayruñuñ medhine meşğül olanı
Tıfla kim zann eyler aşğar aḡteri ekber güneş
- 57 Cāmi‘-i ‘ālemde da‘vetler kim olur ʔapuña
Mukri-i maḡfil ʔamerdür dā‘i-i minber güneş
- 58 Dün gibi ʔulmetdedür gerçi Faḡīhüñ baḡtı līk
Mīhrüñ olmuşdur zāmīrinde bugün muzmer güneş
- 59 Zerre-i bī-pā ʔaçan irürdi ‘ālī ḡazrete
Açmasa şehbāzveş luḡfıyla bāl ü per güneş
- 60 Seng-i ʔābil terbiyet bulsa güneşde la‘ l olur
Ger ḡacerden kemterem şehden degül mihter güneş
- 61 Naẓmı ıslāḡ itmekiçün n’ola gösterseñ şehā
Güş idenler dise olmuş yine dūr-perver güneş
- 62 Nīk ü bed fark itmez oldu līkin illā Hıẓr tek
Gicelerde maḡfi-i lā-būd ʔılur mazḡar güneş

- 63 Cāmını tā mäh ide gerçi ‘arak pür ki vasat
Kāsesini tā müdām ide mey-i aḥmer güneş
- 64 İrmesün hergiz kemāl-i bedrüne naḡş-ı hilāl
Aya revnaḡ virdügince şehden alsun fer güneş
- 65 Zılluñ Allāh ır[ma]sun ‘ālemde iy zıll-ı ilāh
Ḥükmüñ olsun başumuz üstine tā maḡşer güneş
109b-111b.

4

Fî Medḡi Sultān-zāde Çelebi Sultān Muştafā Bin Meḡmed Ḥān

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Ḥāk-i pâyında koyup ser kākül-i miskīn-i dōst
Oldı ḡüsn ilinde server kākül-i miskīn-i dōst
- 2 Zıll-ı Ḥaḡdur baḡtlu başda temāşā ehline
Añdurur Allāhu ekber kākül-i miskīn-i dōst
- 3 Āl-i ‘abāsı şuya seccāde şaldı şank’ider
‘Ārızi üstinde pister kākül-i miskīn-i dōst
- 4 Ḥüsn dīvānında şeh-beytise çeşm-i sāḡiri
Ḥuld tāvūsında şeh-per kākül-i miskīn-i dōst
- 5 Nār-ı ruḡsarı ḡalīlinüñ semendür ‘āşıka
Şandılar k’olmuş semender kākül-i miskīn-i dōst
- 6 Gün yüzinde bu dil-i Fir‘avn mıdur ki olmadı
Dest-i Mūsiden münevver kākül-i miskīn-i dōst

63. ide: ide ide N.

64. virdügince: virdigince N.

4

5. Bu beyitten sonra 6a ve 5b ayrı bir beyit olarak tekrar yazılmış.

- 7 Siħrile bil çāh-ı Bābil çeşm-i cādū-yı nigār
Küfrile şan burc-ı Hāyber kākül-i miskīn-i dōst
- 8 Nīst bālāter digər reng ez siyāhī z'ān sebeb
Ez heme āmed be-ser ber kākül-i miskīn-i dōst
- 9 Ne sebebdendür dil-āvīz olduğı dil-düzdiken
Kendüsidür hōd sitemger kākül-i miskīn-i dōst
- 10 Dilberün hüsni kitābın nüz-deh bāb eyleyüp
Bağlamış yüz dürlü defter kākül-i miskīn-i dōst
- 11 Rā-yı rif' atdur mu' attar kaşı mānend-i hilāl
Dāl-ı devletdür mu' anber kākül-i miskīn-i dōst
- 12 Niçe kim dil bend ider virür gözüñe katl içün
Niçün oldı böyle kāfer kākül-i miskīn-i dōst
- 13 Hātm-bū [yā] gördi müşgi yā benefşe gördi gül
Yā tūrurken dōkdı ' anber kākül-i miskīn-i dōst
- 14 Hemçünān ki der şeb ez revzen der aħter māhtāb
Mī-nümāyed ruħ zi çenber kākül-i miskīn-i dōst
- 15 Eş-şalā eydür muħarrer rüy-ı zībā-yı nigār
Eş-şalīb eydür mükerrer kākül-i miskīn-i dōst
- 16 Bād pīçīdest pindārem zi tīb-ı ħor me' āc
Gerdeniş çün bīnem ender kākül-i miskīn-i dōst
- 17 Dergeh-i deryüzeyiçün nāfe olmuş pōst-puşı
Tā damen kıla mu' attar kākül-i miskīn-i dōst

8. Daha yukarıda siyahtan başka renk yoktur. Bundan dolayı her yerden dostun misk kokulu kākülünün üstüne geldiler.

14. Geceleyin pencereden mehtapta yıldızın görüldüğü gibi, dost misk kokulu ve çembere benzeyen kākülünden yüz gösteriyor.

16. Dostun misk kokulu kākülünü boynunda gördüğüm zaman, güneşin doğuşuyla rüzgârın onun sakinliğini dağıttığını düşünürüm.

- 18 Serve virmiş rāst hil' at kām̄et-i ra' nā-yı yār
Māha virmişdür kec efser kākül-i miskīn-i dōst
- 19 Nakş-ı Erzengī midür haṭṭ-ı dil-ārā-yı nigār
Şüret-i Çīn mi muşavver kākül-i miskīn-i dōst
- 20 Sevgüm arturmağičün la' l itdi yaşın çeşmümüñ
Tā bula şevkumla zīver kākül-i miskīn-i dōst
- 21 Hüs̄n meydānında sulṭānum temāşā kılmağa
Bādile eyler ker ü fer kākül-i miskīn-i dōst
- 22 Dest-i şehden düşmene şemşīr çekse gösterür
Zulmet-i Hızr u Sikender kākül-i miskīn-i dōst
- 23 Leşker-i zenge şebihün itmege her gice mār
Virdi Dāvūdī zırhlar kākül-i miskīn-i dōst
- 24 Zeyn olup şeb-dīze kaşd itse każā tek 'azm-i Rūm
Koparur a' dāya maḥşer kākül-i miskīn-i dōst
- 25 Yā çeküp dāmānına a' dā yitürse yig k'ider
Düşmenüñ kalbini micmer kākül-i miskīn-i dōst
- 26 'Ālemi hilmile bend itmişiken n'ider k'alup
Ġamzesinden tīr ü ḥancer kākül-i miskīn-i dōst
- 27 Çün be-dūzed çeşm-i düşmen rā be-nūk-ı tīr-i şāh
Gonçe peyvended be-'abher kākül-i miskīn-i dōst
- 28 Tañ mıdur mışr-ı cemāli tutsa bir Hindū saçuñ
Hüs̄n ilin kıldı musaḥḥar kākül-i miskīn-i dōst
- 29 'Ārızı feyzini 'ām itmiş şalınur mūr u mār
Ya'ni haṭṭ-ı tāze vū ter kākül-i miskīn-i dōst

25. dāmānına: dāmenine N.

27. Şahın okunun ucu düşmanın gözünü nişan aldığı zaman, dostun misk kokulu kākülü nergise gonca bağlar.

- 30 Ol gubārī haṭ ki yazılmış gülün evrākına
Oldı beñzer aña manzar kākül-i miskīn-i dōst
- 31 Tāb virür rismānına şahumuñ medhin gören
Tā k'ola manzūm-ı cevher kākül-i miskīn-i dōst
- 32 Rūz ruḥsār-ı şehūñ vaşfinda olmasun diyü
Her zamān şeb-gir ol ister kākül-i miskīn-i dōst
- 33 Ka'be-i vaşlına ben horuñ kaçan irür gice
Çün kim oldı halka-i der kākül-i miskīn-i dōst
- 34 Dāmen-i lālāyı dut kim ire şeh gūşına di
Eylesün bu dūrri ezber kākül-i miskīn-i dōst
- 35 Şi' r-i şe' rin iderem şī' rāyı ben üftādesi
Dest-gir ola baña ger kākül-i miskīn-i dōst
- 36 Sūz-ı sinem çok kara koynumda tesvīd itmege
Bilmesün hālūmi kemter kākül-i miskīn-i dōst
- 37 Tañ mı āfākı mu' aṭtar kılsa enfās-ı Faḫīh
K'itdi zihnın müşg-ezfer kākül-i miskīn-i dōst
- 38 Hālem ez zūlf-i siyehkāreş pür şodeest*
Bende tā dil besteem ber kākül-i miskīn-i dōst
- 39 Hoḫka-i çarḥ içre ğayb itsün 'adūsı mūhresin
Haşmiçün geydükçe miğfer kākül-i miskīn-i dōst
- 40 Nuşret ü feth ü zafer dutsun [.....] orduñ senūñ
Hüsnūñe oldukça manzar kākül-i miskīn-i dōst
111b-113a.

31. şahumuñ: şehimūñ N.

36. koynumda: koynında N.

37. Faḫīh: fakīre N.

38. Onun kötü işler yapan zūlfünden sabrım kalmadı. Dostun misk kokulu kākülüne gönül bağlamış bir köleyim.

40. miskīn-i dōst: müşgīn-i dōst N.

5

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Cemâl çün naẓar endāht ber kemāl-i Cemāl
Mecāl şevēd be-mecālī şoden cemāl-i Cemāl
- 2 Zi beşş-i bād-ı bedī' ü zer-i şarāb-ı refī'
Be-i' tidāl ber āmed ẓad-ı nihāl-i Cemāl
- 3 Fūrūğ-ı vaşl be-vaşl-ı ezel resīd ez aşl
Fūrū' -ı bāğ-ı ebed rā ez ittişāl-i Cemāl
- 4 Cemāl būde cüz-i ez lizātihi maḥbūb
Ez ān ne-mānd ḥāki vū ḥūsn ber kemāl-i Cemāl
- 5 Ḥūsūf u kūsūf-ı meh ü mihr naẓar-ı rüy*
Ne-būdeest ü ne-bāşed yaqīn zevāl-i Cemāl
- 6 Cemāle-i şanemī ger reved me-bāş melūl
Ki nīst ez du cihān hergiz infişāl-i Cemāl
- 7 Eger niķāb-ı şifāteş ḥicāb-ı rū ne-şodī
Ne-yāftī heme cüz sūhten mecāl-i Cemāl

5

1. Cemil, Cemal'in kemaline bir baktığında Cemal'in cemali mecalli olmaya fırsat bulur.
2. Yeni rüzgârın sırrını açmasından ve yüce şarabın sarılığından Cemal'in fidana benzeyen boyu dosdoğru çıktı.
3. Gerçekte vuslatın aydınlığı ezeli kavuşmaya ulaştı. Ebet bahçesinin dalları, Cemal'in ulaşmasındandır.
4. Cemal, sevgiliden bir parça olmuş. Bunun için Cemal'in kemali üzerinde bir hak ve güzellik kalmaz.
5. Güneş ve ay tutulur, Cemal'in yüz güzelliği kesinlikle kaybolmamıştır ve kaybolmayacaktır.
6. Putun (sevgilinin) güzelliği giderse üzülme. Cemal'in iki dünyadan ayrılması asla mümkün değildir.
7. Sıfatlarının peçesi yüzüne örtü olmasaydı, Cemal her şeyi yakmaktan başka çare bulamazdı.

- 8 Dilâ zi sūz meyendîş ü kalb kon şâfî
Zi cān eger şevedet ârzû-[y1] vişâl-i Cemâl
- 9 Cemâl her mütecemmil ki mest der ‘âlem
Yekî du harf nüviştet ez mişâl-i Cemâl
- 10 Ümîd-i mest zi reyhân resed zi hindu-y1 hūsn
Murād çünki erihnâst ez Bilâl-i Cemâl
- 11 Gönül cemâl-i hayâlindeyiken irdi hitâb
Ki çün cemâl-i hayâlûñ var it hayâl-i Cemâl
- 12 Be-‘âlem ân ki zi hūsn ü cemâl dared çîzî
Zi kalb ü kâlîb u cān dâr imtisâl-i Cemâl
- 13 Cemâl âl-i Karaman u fahr-ı şāhāneş
Ki bāl heme būden âl âl-i Cemâl*
- 14 Be-dil Sikender-i ‘adl ü be-ten Hatîm-i lutf
Be-fer Muzafer-i ihsân be-zûr Zâl-i Cemâl
- 15 Kemâl mişâl-i Süleymân cemâl Yûsuf-ı Mısr
Ki çün gelse beğenmez cihân cemâl-i Cemâl
- 16 Mekân-ı devlet ü şavlet sūy-ı yemîneş dān
Me‘ân-ı fırsat u nuşret sūy-ı şimâl-i Cemâl

8. Ey gönül, eğer sende gönülden Cemal’e kavuşma arzusu varsa yanmaktan korkma ve kalbi saflaştır.

9. Cemal, dünyada sarhoş olan her süslü şeydir. Birisi Cemal’in benzerinden iki harf yazmıştır.

10. Reyhandan ve güzellik beninden sarhoşluk ümidi ulaşır. Cemal’in Bilal’inden maksat “erihna”dır.

12. Cemal ve güzellik adına dünyada olan şey, kalpten, bedenden ve ruhtan Cemal’in görüntüsüdür.

13. Cemal, Karaman ehliendendir ve şahların kıvancıdır. Bütün soylar, Cemal’in soyundan olmak ister.

14. Cemal’in gönlü adil İskender, teni lütuf sahibi Hatem, ihtişamı ihsan sahibi Muzafer, kuvveti Zâl gibidir.

16. Devlet ve heybetin mekanını onun sağ tarafında bil. Fırsat ve zaferin yeri Cemal’in sol tarafındadır.

- 17 Maḥall-i secdegeh-i mihr dergeh-i ‘āliyeş
Nüzül-i menzilet-i meh şaf-ı ni‘āl-i Cemāl
- 18 Ne yerde şāh ola k’olımağ görüp yüzün ḥac
Ne gökde māh ola kim bulımağ infi‘āl
- 19 Ne seng-i dil kıla bu ‘ārıza mu‘āraza ‘arz
Ki bir tecelliyile ṭağıdur ḥayāl-i Cemāl
- 20 Kılıcı kahrile ḳatlı-i ‘adū kılınca ḥelāl
Celāliyle ḥarām olmaya ḳıtāl-i Cemāl
- 21 [.....]
Diler serābı şarāb eyleye ḳılāl-i Cemāl
- 22 ‘Aṭā-yı şāmil-i en‘ām ḥaşş-ı ū rāst
Ki nist zerre ki ne’grift ez nevāl-i Cemāl
- 23 Ez efşah-ı ḥuṭabā der semā‘i- māsṭ ki goft
Lisān-ı ḳāl ne-tābed beyān cemāl-i Cemāl
- 24 Ne şuğl-i ders ū ḳirā’at Faḳīh-i ḥāfız-ı kem
Ḳamudan eyledi meşğul iştiğāl-i Cemāl
- 25 Şurū‘ ḳıldı şî‘ārında ḳamu ehl-i şu‘ūr
Bu şî‘re gerçi degül şemme-i ḥışāl-i Cemāl
- 26 Müdām-ı devletdür dāl-ı zülf ū dāl-ı Cemāl
Göñül bu nite[ki] bağludur açsa ḳāl-i Cemāl

17. Güneşin secde ettiği yer onun yüce dergâhıdır. Ayın doğduğu yer Cemal’in meclisinde ayakkabıların konduğu yerdir.

21. Beytin ilk mısraı okunamamıştır.

22. Nimetlerin kapsamlı bağışının ona mahsus olması doğrudur. Cemal’in bağışının dışında bir zerre bile yoktur.

23. Semamızda en fasih hatiplerden biri, “Cemal’in güzelliğinin açıklanmasına söz dili kafi gelmez.” dedi.

- 27 Dehân mı yâ ser-i mû mı bu yoḥsa nokṭa-i ḥüsn
Duḥân mı baḥt-ı siyeh mi bu yoḥsa ḥâl-i Cemâl
- 28 Be-mûy-ı sünbüleş ân rûz-ı mey cemâl-i celâl
Be-rûy çün gülşen ân mû zihî celâl-i Cemâl
- 29 Be-naḳş-ı zülf ü dehân u ḳad ü ḥaṭeş be-niger
Nezâre şov be-temâşâ konî cemâl-i Cemâl
- 30 Ne-tâbem ez leb ü rûyeş demî şoden be-firâk
Ki ḥ'ân-ı ḥüsn şodest ân in zülâl-i Cemâl
- 31 Cihân çünânki be-şevḳend ber meh-i 'îdî
Mihân hemân şode pur ebru-yı hilâl-i Cemâl
- 32 Eger gül ez ser-i serv-i sehî [.....]
Çü ḥüsn-i şâh ne-bâşed der i'tidâl-i Cemâl
- 33 Cihân u cân u cenân kim revân olur fermân
Bu ḥüsn-i ḥulḳile 'âlemde ḥân olalı Cemâl
- 34 Cemâl-i râz-ı maḳâlem kemâl nîst velîk
Buved cemâl maḳâl-i men ez maḳâl-i Cemâl
- 35 Du'â-yı devlet-i şeh kon çe medḥ-i şî'r Faḳîh
Ki şod ṭavîl lisânân kelâl ü lâl-i Cemâl

28. Celâlin güzelliği, şarap günü sünbüle benzeyen saçıyladır. Cemal'in celâli ne güzel! O saç gülşene benzeyen yüzle birlikte.

29. Zülfünün, ağzının, boyunun ve beninin nakşına bak. Cemal'in güzelliğinin karşısına geçip temaşa et.

30. Onun yüzünden ve dudağından bir an ayrılığa güç yetiremem. Biri güzellik sofrası, biri Cemal'in berrak suyu olmuştur.

31. Dünya bayram hilâlinden dolayı şevklidir. Büyüklerin Cemal'in hilâle benzeyen kaşına sabrı kalmadı.

32. Gül, düz servinin tepesinde Cemal'in doğruluğu karşısında şahın güzelliği yoktur.

34. Sözümün sırrının güzelliği kemale ulaşmadı; ancak benim sözüm Cemal'in sözüyle güzelleşir.

35. Ey Fakîh, şahın devletine duacı ol. Methiye nedir? Söz uzadı, Cemal'in suskunluğu ve yorgunluğu arttı.

- 36 Nice ki ‘âlem içinde ola melûl kadeh
Piyâle ola feraḥ görmeye melâl-i Cemâl
- 37 Meheş çü rûz-ı ezel bâd u hefteeş bâz
Çü sermedî ebed-âbâd bâd sâl-i Cemâl
113a-114b.

6

Meḥḥülü Fâ‘ilâtü Meḥḥülü Fâ‘ilün

- 1 Devletlû ol ki raḥmet aña râyegân irür
Furşatlu ol ki nuşret aña nâ-gehân irür
- 2 Çün tâlib-i ‘inâyet ü tevḥîḥ-i Ḥaḥḥ ire
Dilber maḥabbeti ki gözden nihân irür
- 3 Yanan belâda ḥarr-ı temûz molla vü beg
Diñlen ki şimdi zıll-ı Ḥudâ sāyebân irür
- 4 Her şey’ kemâle irse döner ‘aksine bugün
Noḥşân kemâle irdi şeh-i kām-rân irür
- 5 Yunan serîr ü efserini bîn sürûrile
Atdı göge ki ḥusrev ü şâh-ı cihân irür
- 6 Şems-i semâ bi-cân u müşerref asmân-ı dil
Kim geldi ad aña şeh-i şâhib-kırân irür
- 7 Āfât içinde pister-i rāḥat dōşendi şehir
Hindü-yı tîḡ mülke meger pāsban irür
- 8 İy bağ-ı ḥuşk ehl-i şafâ mı lebin tırâz
Kim feyz-i keff-i şâhdan âb-ı revân irür
- 9 Bî-berg ü bâr dutmağa zer bağ-ı ol kadar
Kim şanuram zemîne zamân-ı ḥazân irür

37. Onun ayı ezel günü gibi, haftası açık olsun. Cemal’in yılı ebediyet gibi sonsuz olsun.

- 10 ‘Aqlum tutup kulağum uyarur ki iy saķım
Āgāh ol ki pādīshēh-i zer-feşān irūr
- 11 Sultān-ı nev-cevān ki anuñ baķtı ‘avnile
Pīr-i zamāneye yine baķt-ı cevān irūr
- 12 Bir şāh-ı şāh-zāde k’anuñ ķadri evcine
Yüz yıl hayāl irürse degüldür gümān irūr
- 13 Bir āfitāb-ı nūr kim anuñ ziyāsına
Hırşīd ü māh u kevkebe-i kūn fe-kān irūr
- 14 Bir Sidre-şāhđur kim anuñ berg ü bārına
Her hāş u ‘ām nitekim ehl-i cinān irūr
- 15 Bir māğ-ı ġaysđur ki ġiyāsına feyzinüñ
Bī-minnet ü dirīğ bu kevn ü mekān irūr
- 16 Her kim evin harem idinüp kıla ‘azm-i rezm
Ķalb-i ‘adūya şān melek-i cān-sitān irūr
- 17 Devlet-i şā‘idüñ ki sa‘ādetlü sā‘idüñ
Atar ķader okın çü ķazā-yı kemān irūr
- 18 Tecnīsdür güzel gözile okıların gezi
K’ol ķalbi pāre dūşmene bu bī-amān irūr
- 19 Dūşmen [ki] dūşdi teşne-ciger āb-ı tıģuñā
İder çü ten fedā ola maķşūda cān irūr
- 20 Dūşmen ķanına şuşaduğı ķanmadı meger
Ol dem ķana ki bağrına nūk-ı sinān irūr
- 21 A‘dāya mār gibi dil uzatdı hancerüñ
Andan meger nevāle aña üstüñ‘ān irūr
- 22 Ķanlar saçar başından u dirler ki lāledür
Çün mār zaķmı gözüñe kūh-kenān irūr

15. māğ-ı ġays: mār-ı ġays N.

- 23 Āteş mişālũñ āb aķsa dūşmene*
Şarşar zemīni niteki şarşar revān irūr
- 24 Meydān-ı āsumānda görinen hilāl mi[dür]
Yāhud şehũñ semendi süminden nişān irūr
- 25 Bilmezem āsumānı görüp kuḥli geñ şanan
Ḳahruñ şerārı düşdügi yerden duḥān irūr
- 26 Kām-ı cihānı çarḥ koyar āstīnine
Anuñ ki āsitānına ol bu zamān irūr
- 27 Āz u niyāz u āz bilinmez olur şehā
Bāruñdan ol menāzile kim kārvin irūr
- 28 Feryād-ı fakr kalmadı dādıyla destũñũñ
Ancak ḳapuña bahrile kāndan fiḡān irūr
- 29 Şeh ferrine bu şeh ir eli ‘arş ider ḥased
Ol ḳadre k’āsumān iremez ḥākdān irūr
- 30 Bi’llāh ne ‘ālī ḥazret olur şāhuñ işigi
K’iren gedāya memleket-i cāvidān irūr
- 31 Şıgmaz deriye gonçe sevincile gonçeden
Bir dem ki ḥulḳ-ı ḥalḳuña bir gülsitān irūr
- 32 Bir ḥüb maṭla‘ irdi dile diler istimā‘
Çün ḥüsn-i nażma ḥiss-i simā‘ -ı Ḥasān irūr
- 33 Eşḳ-i revānum aç gözi serv-i revān irūr
Āh-ı cenānum aç femi verd-i cinān irūr
- 34 Pür-mürde müjdeye varan ne umsun*
Çün bildi kim Mesīḥ-dem irdi revān irūr
- 35 Reyḥān saçuñ meşāmuma reyḥān irürdi ḥüb
Sen Rūma şan ki nāfe-i Çin armağan irūr

- 36 Yok bir kişiye cevher-i ferdũnde hışmı hıç
 Āb-ı Hızırdur ol lebe şanma dehān irũr
- 37 La' l-i lebũñ nigĩnine pĩrũze mařla' ı
 Yazıldı hırz egerçi degũldũr zamān irũr
- 38 Īrmez kenār-ı vuşlata her ġarķ-ı mevc-i baħr
 Kõl řalsa zer gũciyle kemer nā-miyān irũr
- 39 Sıñũp lebũñe mihr-giyā karalı řařuñ
 Maħkũm olup maħabbetũñe ins ũ cān irũr
- 40 Dirdũm ne pāyeyile irem āsitānına
 Dirlerdi āsumāna kaçan nerdũbān irũr
- 41 Virdũm niřām dũr gibi ři' re niřār iřũn
 Ćũn didiler ġubār-ı mũlke mihmān irũr
- 42 Lāyık degũl egerçi řapuña řabũl kıl
 Řavl buyurursa řāh degũldũr ziyān irũr
- 43 Diñle ki size resm virũr medħ diñlemek
 Bir demde ger řapunuza biñ medħ-ħ'ān irũr
- 44 Řařr iderem kelāmı řalĩlũ'l-lisān olup
 Tavřıf-i řāhdan Ćũ řavĩlũ'l-beyān irũr
- 45 Tā şeş cihet řapuñda řenā-ħ'ān olalar
 Īķlĩm-i hefte dāduñile dāstān irũr
 114b-116a.

Meşâ'iruhu Fî Hürufî't-Teheccî 'Alâ Veznin Zâ'idetin ve Kâfiyetuhu Vâhidetun*

1

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Elif-i kıaddüne gönlünde ne cân k'itmeye cā
Cin durur cân dime çün elifi yok cânā
- 2 Ülfeti idüm elif kıametüññ lām oldum
Meyl idüp serv-kadün lāma elif olsa n'ola
- 3 İşigüñden ne şafādur ki rakıbüñi sürem
N'ola şāhā ki sürem ben de işigüñde şafā
- 4 Alma şanma zekānum ayvasına şunma dime
Kıo şunalum şanemā cānumuz alma eyvā
- 5 İy 'aceb la'l-i lebüñde ne güher var kim olur
Dile düşünāmı du'ā derde devā cevır ü cefā
116a-116b.

2

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bāğ-ı eyyām-ı gül ü devr-i mül ü 'ahd-i şebāb
Nāzük evkātđur iy yār idelüm 'işe şitāb
- 2 Bāde-i nābile odlu cigere şu sepeñüm
Virmedin bāda ten-i hāki[y]i bu dehr-i harāb
- 3 Bağrum ister ki göre gānze-i şür-engizüñ
Gör naşibi k'oda düşmişdür irür meste kebāb

*Onun alfabe harflerinin sırasına göre aynı vezinde yazılmış şiirleri fazladır. Bu şiirler tek kafiyelidir.

- 4 Ben ki derdümden idem yâr-ı şîfâ-bahşâ su'âl
Kendümi hoş bilürem virmedin ol dahı cevâb
- 5 Bağa hâl ü hafile hüsnüme dir gör ki Faķih
Nicedür nokta vü i' râbile taşhîh-i kitâb
116b.

3

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Târ-ı zülfi zulümât u ruḥıdur nûr-ı necât
Hızrdur hâli lebinüñ deheni âb-ı hayât
- 2 Teşneyem tîğ-ı revân-bahşuña tîz ol ki gelû
Ḳurudı şöyle ki kandurmaz anı âb-ı Fûrât
- 3 Tâze gül mi diyesin ol mehe yâ serv-i sehî
İy gönül yâ leb ü haṭṭına anuñ kand ü nebât
- 4 Terk it esmâ vü şîfatı sen eger tâlibiseñ
Tâ ki bî-perde-i evşâf tecellî kıla Zât
- 5 Taḥliye taḥliyeden hâli degül çünki Faķih
Ḳıl eger isteriseñ taḥliye tebdîl-i şîfât
116b.

4

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Şâbit oldı şuhuf-ı cânda ezel bu ebḥâş
Kim ilen 'ışķına ma'sûķımış 'âşık-ı [.....]
- 2 Şemen-i şümn degül ḥuld-i şemân gözlerüme
Kuḥl içün ger işigüñden kılalar bey' ü tûrâş
- 3 Şemer-i ḥuldi n'idem ḥâlüñi göster baña kim
Cenneti dâneye satmaḳdur atamdan mirâş

- 4 Şevbüm ol hür ki kūyında dirilinceye ben
Şanuram kim şunalar egnüme uçmağdan eşās
- 5 Şekbe şekb'olurısa bu cesed Eyyüb gibi
İtmeyem nāle kılam şabr çü yār ola ğıyās
116b-117a.

5

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Cīm-i zūlfūne ne tañ Çin ü Hıta ger vire bāc
Kāfiristāndan alur zūlm elin uzatsa harāc
- 2 Cām-ı dil bāde-i şevkı ruḥuḥa virdi zuhūr
Nūr-ı mişbāhı belī rūşen ider zū'-i zücāc
- 3 Cān otı devr-i dehānuḥda ḥaṭuñ sebzesidür
Ki bilür nūş iden [anı] elem-i cāna ' ilāc
- 4 Cümle cānile cihāndan bu gönül toyladıḡı
Āb-ı la' lūne şusuzdur ni' am-ı ḥüsnūne ac
- 5 Çün Faḳīh oldı faḳīrūñ senūñ iy şāh-ı ğanī
İki ' ālemde daḡı kimseye olmaz muḥtāc
117a.

6

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Hāzır it cām-ı şabūhı şanemā vaqt-i şabāḥ
Ki vire bu şeb-i iḥyāda dutan ḥayya felāḥ
- 2 Hüs-n-i ḥaṭṭ-ı lebidür revḥine ḥūruñ reyḥān
Virmez ol rāḥatı ger müşgile maḥtūm ola rāḥ

5

4. toyladıḡı: toyladıḡı N.

6

2. virmez: viremez N.

- 3 Hâşilum ‘ahd ü qarârında o peymân-şikenüñ
İntizârıyla kan ağlamağımıñ şâm u şabâh
- 4 Hürmeti var kanumuñ sihre helâl itme şehâ
Çeşm-i cellâduña bārī demek olaydı mübâh
- 5 Harem-i vaşla dilâ çün saña açılmadı bâb
Yaşdan ümmîd işigin her dem eyit yâ Fettâh
117a-117b.

7

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Hâne-i çeşmüme bu âbile dinildi kâh
Ki Fūrât oldu yapar âbilesinden niçe kâh
- 2 Hoş hıramân şalın iy serv-i gül-endâm ki bâğ
Gönçe lebler düzedüp beñzedemedi saña şâh
- 3 Hurrem ol dîde ki hürmâ-yı lebüñ şevkında
Hâr-ı hecrile açar hün-ı cigerden sūrâh
- 4 Havf-ı gamzeñsüz eger nûş-ı lebe kaçd ide dil
Tañlama k’ayık olur nuqline mestüñ güstâh
- 5 Hayl-i sultân-ı hayâlüne gönül meydândur
Dil-i ‘ârif heme güyüdür u ‘arşest ferâh
117b.

8

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Dâldur saçları k’andan saçılur küfr ü ‘inâd
Hüccet oldu yüzi k’andan açılur dîn ü reşâd
- 2 Dimiş anuñla bilişmege ferâmûş eyleñ
Ki rakıbinüñ öñinde ne hoş itmiş beni yâd
- 3 Dil mürîd oldu saña çünki murâd olduñ aña
Sen de luţf eyle ‘alâ rağm-ı rakıb aña murâd

- 4 Dād şol va‘desi çok hūblaruñ ‘ahdinden
Dād u feryād huşūsā bu vefāsuzdan dād
- 5 Derdüm iderdüm aña rüşen idüp sinemi şerh
Ne kılam k’ol oda döymez kalem ü rakḳ u midād
117b.

9

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Zeyl-i gīsūñ ki kıldı dil-i şūrīde [.....]
Didi ‘ālemde yiter baña bu ta‘vīz me‘āz
- 2 Zerreveş cāna hevā-yı dehenüñ oldu heves
Mühri cennetdeyimiş qanda ki var istilzāz
- 3 Zenbi bilmez ider ol hūb haṭā hūn-ı Hıṭā
Fitne fi‘linde geçer gerçi be-gāyet üstāz
- 4 Züllile yār-ı ‘azīze nic’irem çünki ḥakīm
Dir kıyāsına muḥālif gelenüñ cem‘ine şāzz
- 5 Zerre ider kıllarını şāhuma irdükçe*
Raḳīb anca nā-ḥaḳ qan ola bulursa ḥükm-i nūfāz*
117b-118a.

10

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Rā qaşuñ fitnessi ger dāl ide ger zār u nizār
Beni redd itmesün itsün ne dilerse zinhār
- 2 Re’y-i yār ol[ma]sa kim cān ala oldum rāzī
Yāre yaramağıcün cānileyim yārına yār

- 3 Ruḥlarıñ ‘aksi virür yaşlu gözüme fütür
Alsa gülden fer olur ‘aksi belî ebr-i bahār
- 4 Rāstî çünki kenār ide gözümden ol serv
Yaşum ırmağ ideyin k’idem anı ben de kenār
- 5 Ravzadur sebze-i ḥaṭṭıyla baña rûy-ı nigār
K’ışigi zülfi ḥesābıyladur rûz-ı şümār
118a.

11

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Zāhidā od ki gōñülde kem ola gözde nem az
Aşşı kılmaz [ki] niçe çoğ riyâyile namāz
- 2 Zühd saçan beli ‘ışkuñ ‘arafâtında bugün
Ki şafâyile dilerseñ k’idesin ṭavf-ı Hicāz
- 3 Zār u zerdüm nitekim şem‘ odum ider beni fāş
Yoḥsa başum keseriseñ dimezem kimseye rāz
- 4 Zülfüne ire elüm buse virürse ṭudağun
Nüş iden āb-ı ḥayātı bulısar ‘ömr-i dırāz
- 5 Zer ü zürum yoğımış bildi çü dildār benüm
Nāz ider baña kaçır benden işitdükçe niyāz
118a-118b.

12

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Sin içinde kademinden beni yār itmese be’s
Dōstlar şad ola öldüğümüçün dutmaya yas

- 2 Sitem öldürdi beni hışmı kime kirpügüñ
Gel okı kı okı Yâ-sın kaçuñ yasın yas
- 3 Ser kıosa kapuñ ayağında elin öpüp eyit
Bâde kim kıurtara buñdan bize şun bir iki ke's
- 4 Sen sevâd ehli aña di k'ide zülfünde beyit
Şi' rden beyt binâ iden olur şi' r-şinâs
- 5 Söz düzen sa'y ide nazmuma nazîre diye lîk
Nâs-ı nesnâs gibi öyküne yâ nâşa kıyâs
118b.

13

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

- 1 Şeynden kaçmaya ' aşık ki yoluñda vire baş
Nâm u nâmûsına ahsent dimişken sâbâş
- 2 Şâhumuñ derde devâdur şefesi şîftevâr
Dil eger la' le şebîh ide [u]ruñ dişine taş
- 3 Şer ü şûr u fiten ü mekr cihânda çoğ ola
Cennet içinde eger hûruñ ola o göz ü kaç
- 4 Şâb u şeyh ol puserüñ gözleri یدında kamu
Mey içüp düşdi harâbât u rind ü evbâş
- 5 Şems yüzlülere zâhid nâzar itmezse n'ola
Döyimez çün güneşüñ tâbına çeşm-i huffâş
118b.

14

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Şād-ı 'aynuñ dile dāl-ı saçuñı kıldı menāş
Şaldı şayyād anı şad şeste ki bulmaya ḥalāş
- 2 Şabr kıl yā sefer it dir baña ol zülf ü zeķan
Diñ ikisin de döyimez anı ḥabs it yaḥud aş
- 3 Şıfat-ı luṭf u vefāsını n'idem 'āşıkā çün
Kıldı ol şāh bugün bendesini cevde ḥāş
- 4 Şad e'ūziyle raķīb olmasa yanuñdan ırak
Ne kılam bu kūhene yakınıdır [.....] ḥalāş
- 5 Şāfdur şöḥbetümüz [.....] -i sīmīn bula
Diyelüm müdde' inüñ gūşına sīm-āb u reşāş
118b-119a.

15

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Dāldur bugün iden sen büt-i Çinden i' rāz
Şol ümīdile ki yarın bula ḥavrā vü ḥıyāz
- 2 Żū' virürse ne 'aceb aya güneş kim ḳapuña
Yüz urup nūr-ı cemālūñden ider istikrāz
- 3 [.....] tıgı revān itmekičün ser dilemiş
[.....] meger ol baḥşışe cān ola Ayāz
- 4 Dāḥik itse n'ola aḡladuḡum ol ḡonçe-lebi
Ki virür ebr-i sevādī ruḡ-ı nesrīne beyāz
- 5 Żāyi' itme gülüñi her yere iy gülşen-i ḥuld
Ḳavm-i nārı ne revādur k'idesin ehl-i riyāz
119a.

16

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Tālib ol sāki-i gül-büyile kılmağa neşât
Çün ola nergis ü lāleyle muraşşa‘ bu bisât
- 2 Tarab u ‘işrete nev-rūzda meyl itdüm kim
‘Ömri bir gün dökiser[dür] yere bu köhne ribât
- 3 Ta‘n iderler ki geçem gönçe-dehān fikrinden
Geçürem yol olurısa cümleye sümm-i hıyât
- 4 Tarf u müjgān u miyāndan nice geçsün şōfī
Kıldan ince vü kılıçdan itidür çün bu şırât
- 5 Tolu şun rāhı ki rāhat bula şāķī dil ü cān
Rūh-ı şānī dir aña çünki hākīm-i Bokrať
119a-119b.

17

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Zāhir olmazsa eger vā‘ize ‘ışķuñda şuvāz
Binse kızdurmaz anı minber-i dārū’l-huffāz
- 2 Zann-ı bed kılma yoluñ tozu hākıçün şāfem
Yüzüm uram yine dirseñ dağı sögündi ğılāz
- 3 Zarfidi pür-gezek içmege gönül kanile līk
Havzdur şīşe raķīķ olsa muşāhib Āyāz
- 4 Zulm-i ğamzeñle kaçır cān saçuñuñ zulmetine
Terkden küfrini yig buldı meger istihfāz
- 5 Zafer ü fetħ bulur biñ dil ü cān kal‘asına
Tarfetü’l-‘aynda çeşmüñ çün aça zarf-ı lihāz
119b.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 'Ayn-ı şehlānuñ olaldan işi mekrile ħidā'
Ḳan döküp cān alurısañ idemez kimse nizā'
- 2 [.....] almasa raḳībūñ mülke
Ḥamr dek müdde' isüz k'anda bilinmezdi şudā'
- 3 'Azm ider dil k'ilede tuḥfe ser ü cān ḳapuña
Bilmez ol bābda kim ḥora geḫer mī bu metā'
- 4 'Ahd ü ḳavlūñ ezelen bu mıdı ben ḳulile kim
Merḥabā eylemeden ḳılasın iy ḥ'āce vedā'
- 5 'İlmini mihr ü vefānuñ okıyup neyleye yār
'İlmdür ḫünki 'amelsüz cedel ü baḥş ü nizā'
119b.

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Ğayn-ı zülfeyni şeb olmış mu[y]-ı ruḫsārı ḫerāğ
Lebi şekker ḫatı tūṭı yüzi gülşen beñi zāğ
- 2 Ğayreti odıyile ḫamıde şem' olduḫuña
Yandı bu rişte-i cān eridi yürekde yağ
- 3 Ğır u ṭurreñile cāna cihan[uñ] bağı cinān
Līk sensüz okıram sūnbūli gül bağma bağ
- 4 Ğuşşa vü ḡamdan eyā şāḳı-i gül-bū dil ü cān
Müle meşḡul olalum kim bula bir laḫza ferāğ
- 5 Ğayz-ı ruḫsār u lebūñden ger ölürse gül ü mül
Şanma iy rāḫātū'l-ervāḫ ki umar tāze vü ağ
119b-120a.

20

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Fāriğ ol şōfi kūdūretten içüp bāde-i şāf
Söz k’ola ‘aqla muvāfıķ tūt anı itme hılāf
- 2 Fikri fāsıd durur ol zāhid-i maḥrūmuñ kim
Mey yimez ‘āşık-ı mestem dir ider bî-hude lāf
- 3 Faḥr ider ehl-i şafā sa’yile kapuñda belî
Her k’ider müfteḥir olur Ḥaremi ḥacc u ṭavāf
- 4 Fem-i cānān çü nihān itdi bize luṭfların
Cān aña gözlü degül dirse ḥafıyyü’l-elṭāf
- 5 Fiten-i ğamze vü zülfinden anuñ kaçmadı dil
Ṭırile ḥaşm düşüp tîre olur gerçi nihāf
120a.

21

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Kāf-ı kurbetde eger vaşla bulam istiḥkāk
‘Aynuma gelmeye Ṭūr olurısa bu’d u firāk
- 2 Kāra iy misk yüzüñ zülfine öykünüriseñ
Ḥāk iderseñ yolına özüñ i nesrîn yüzüñ aķ
- 3 Kademinde serüñi ķo zerüñi terk it eger
Lāle-reng ola yakūt şuna [saña] şimîn-sāk
- 4 Kābe kavseyn kaşuñdur kademî kavş kılan
Ṭāķatum ṭāk kılandur şanemā yine bu ṭāk
- 5 Kavl-i şāhuñ yine kavliyle vifāk itmege var
Ger ‘adāvet kıluban müdde’i itmezse nifāk
120a.

22

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Kāf-ı kabrümde yatan gül-ten eger ola helāk
Saña irmezse yağa çāk idüp ola yine hāk
- 2 Güldi gül bülbüle gösterdi maḥabbet koḥusın
Gerçi uzatdı zebān ṭaffına ḥār u ḥāşāk
- 3 Gül özin yüzüne beñzetdigiçün bād elini
Degdi dāmānına kim kıla giribānını çāk
- 4 Kevşer-i la‘ lūñ uman teşne-dil ü şādık-ı ‘ışk
Virse ṭañ mı saña şirīnlikile cānını pāk
- 5 Ger ölem fāni şaçuñ zulmile di *ṭābe şerāh*
Ki revānum diye [ol] serv-i sehī *ṭāle beḳāk*
120b.

23

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Lām-ı zūlfūñ elif-i ḳaddūmi ḳılduğına dāl
Ser-nigūn didi sevād ehli aña tır ü dāl
- 2 Leyli-i ḥusn ciḥānda nitek’artar şeb ü rüz
‘İşk-ı Mecnūn da ‘ālemde kem olmaz meh ü sāl
- 3 Leyle mecnūndur iden mähını mensüb velī
Rüzı teşbīh ide ‘āḳıl saña iy şems-i cemāl
- 4 Leb-i cānāneye dir cāna yine buse disem
Çünki cān cānayımış buse[y]i vir cānumı al

22

5. Toprağı iyi ve temiz olsun. Ömrün uzun olsun.

23

1. ḳaddūmi: ḳaddūñ N.

- 5 Lutf u mihr ü kereminde didiler nokşân yok
 Qahr u cevır ü siteminden buluram ben de kemâl
 120b.

24

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Mīm fem-i dilber elinden çün ola ‘îd-ı şıyâm
 Mey içüp tevbeye girseñ [.....] şıyam
- 2 Mest olup çeşmi eger ḥāba vara fitne uyur
 Qaddi başuma kıyâmet kıparur kılsa kıyâm
- 3 Mekriçün beñleri olursa cemâ‘ at n’ola çün
 Sihr ider gânzesi mihrâbda olmuşken imâm
- 4 Mekke[y]i meykededen gösterelüm müftiye ger
 Sa‘y iderse ki tavâf ide bugün Beyt-i Harâm
- 5 Mâlik-i mülk-i cihânem diridüm ben de eger
 Şoḥbet ü ‘ömr-i dil-ârâm müdâm olsa müdâm
 120b-121a.

25

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Nün-ı qaddümle elif qâmetüñ iy serv-i revân
 Dilerem bağruma çekmek nitekim tır ü kemân
- 2 Nür-ı ruḥsâruñı gözüm bebeginden güniler
 Merdüm isterem k’anuñ göre cebînin insân
- 3 Nergisüñ gözlerinüñ göki şarardı şuda
 Bir görem diyü yüzüñ ‘aksini iy gülşen-i cân

24

2. vara: vire / qaddi: qaddü N.

3. olmuşken: olmuşiken N.

- 4 N'ola şikeste-dile cennet-i Raḥmān dirisem
Kim olur 'ayn-ı cinān ger öle meksūr-ı cenān
- 5 Nevḥa kıllur baña zūlf añma diyü zāhid-i şehir
'Akrēb irdi meger anı ki kıllur böyle figān
121a.

26

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Vāv-ı zūlfūn ki kemendile ider her gice av
Oldı şeb-revlikile 'āleme ol Hindū çav
- 2 Vaşluñ iy şāh gözūñ şād saçūñ lāmise
Boynum egüp olayın ben de senūñ karşıña vāv
- 3 Varma iy Zühre-cebīn evlerine müdde' inūñ
Gerçi evkāt mehise menzil olur ḥāne-i gāv
- 4 Virdük od cāna raķibile gönül bir ideli
Düşdi taşile demür arasına sūhte-ķav
- 5 Vāy anuñ cānına kim cismini kılmaya nişān
Kaşını yay kılıcaķ ğamzeler oķın pertāv
121a.

27

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Hā beni gözler o gözlerūñ ide ḥālüm tebāh
Āh eger perde-i zūlfūñ baña olmaya penāh
- 2 Hep hevādāruñ olupdur kamu 'uşşāk senūñ
Leblerūñ ḥazz-ı şarāba katalı mihr-giyāh

- 3 Her dem eydür ki harām eyleme döksem kanuñı
N'idem iy dōst helāl eylemeyüp bismi'llāh
- 4 Himmet-i serv saña benzemege aḥmak u kür
Ayağı gilde başı gökde k'ola hem-ser-i māh
- 5 Hey di şol ğamze-i mestāne-i ḥūn-rizūñe kim
Ḳan dōker zulmile dimez ki ḥaṭādur ya günāh
121b.

28

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

- 1 Lām-elifdür boyum u ol ḳad-i bālāsı belā
N'ola vaşl olsa elif lāma didüm didi ki lā
- 2 Lā dimez ehl-i nazar sehl görüp luṭfile dir
Ḳanını dōkmege gelseñ saña ehlen ve sehlā
- 3 Lāle ister ki yaḳa bağına nār-ı ruḥuñı
Serv-i āzād didiler kaddūñe ola lālā
- 4 Lāyık oldur varıcaḳ taḥt-ı Süleymān eline
Tuḥfemüz cān ola çün mūr-ı ḥaḳīrāne dilā
- 5 Lāzım oldı k'idesin mekteb-i 'ışk içre Faḳīh
'İlm-i 'aḳli[y]i yuyup taḥta-i ḳalbūñe cilā
121b.

29

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

- 1 Yā ḳaşuñ mı görinen yay gimi toḡdı be-ḥod ay
Kırpügüñ tır-i ḳazā mı ola yā tiḡ-ı Ḥudāy
- 2 Yāre di[dü]m dehenüñ gibi laṭif ola mı hiç
Didi luṭfum şu ḳadar var ki sen anı yoḡa şay

- 3 Yüzüñ iy meh görünür şemsden azher dirisem
Eyledür dir nazar ehli kim ola rüşen-rây
- 4 Yıl gibi yile yaşum yoluña yüz yıllar eger
Şaçmaya hâk bu ölü gözüme şol kefi-pây
- 5 Yansa yakılsa ‘aceb mi lebi hecrinde Faķih
İñledür ‘âlemi çün kıandden ayru düşe nây
121b-122a.

[ĠAZELLER]

1

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

- 1 Dilā çü ħuld-i berīn dīdeīm šāhid rā
Be-gūy dōst-ı berīn dīde-i mūšāhid rā
- 2 Me-keş ser ez der-i pīr-i muġān ħalkā be-zen
Ki fetĥest yaġīn-i her mūrīd mūrşid rā
- 3 Be-şevġ-ı şeyh niger der sema' tā bīnī
Be-çarĥ āmede mihr ü meh ü 'Uţārid rā
- 4 Nihāde hemçü ħamer ser be-hidmet ān ki çü mā
Nikū şināhte nūr-ı cebīn-i 'ābid rā
- 5 Meger be-ħalb muġābil şod ān kemān-ebrū
Ki secde-i ġalaţ şod ħaţīb-i sācid rā
- 6 Dimāġ-ı ter ner-i rindān kerem şod vā'iz [rā]
Çü dīde serd konī maġz-ı ħuşġ-ı zāhid rā
- 7 Kılāde gerded ü zūlfeş Fakīh ra vū geşted
Belī be-ħalkā-i guşend çünīn muġallid rā
122a.

1

1. Ey gönül, güzeli yüce cennet gibi görmüşüm. Söyle, yüce dost gözleyenin gözünü görmüş mü?
2. Başını pir-i muğanın kapısından ayırma. Her müridin doğru ve sağlam bilgisi mürşidin kapıyı açmasıyla olur.
3. Şeyhin şevkiyle bakarsan semada feleği, güneşi, ayı ve Utarid'i nasıl döndürdüğünü görürsün.
4. Bizim gibi olanın hizmetine ay gibi başını koymuş. Kulun alınının nurunu iyi tanımış.
5. O yaya benzeyen kaş, gönlün karşısına durunca secde eden hatip hata secdesi yaptı.
6. Rintlerin ıslak burnu vaiz için kerem oldu. Zahidin kuru özünü görünce sertleşirsin.
7. Fakih için onun zülfü gerdanlık olur ve döner. Evet böyle bir mukallit bir halkaya bağlandı.
(çünün: inçünün N.)

2

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Çün ruḥ ez luṭf nümūdi vū minnet müşkil şod
Raḥmet ez nokṭa-i mevḥūm-ı tu şod zaḥmet-i mā
- 2 Ger ziyāret zi tu der zindegi-i mā īnest
Tā kıyāmet ne-neḥī pā be-ser-i türbet-i mā
- 3 Ḥāne-i dīde-i mā gerçi resīlest ḥarāb
Ḥāk-i pāyet çū şod dīde zihī fırsat-ı [mā]
- 4 Kerīmā ez mey ü ma‘ şūka ḥuzūrī be-resed
Zāhidā künc-i ḥarābāt biḥ ez ḥalvet-i mā
- 5 Der dil ü dīde sezā-yı der-i tu nīst nişār
Āh eger beste şodī feth-i tu ber ḥidmet-i mā
- 6 Dōst tefsīr-i Celālest nikū ḥānde Fakīh
Şūreteş şūre-i nūr nūrst u lebeş āyet-i mā
122a-122b.

2

1. Sen lütufla yüz gösterince minnet zorlaştı. Senin belli belirsiz rahmetin bize zahmet oldu.
2. Eğer biz hayattayken senin ziyaretin buysa, kıyamete kadar bizim mezarımızın başına adım atmayasın.
3. Her ne kadar habercilerden göz evimiz harap olmuşsa da senin ayağının toprağı görününce bize ne güzel fırsat olur.
4. Ey kerim, şarap ve sevgiliden bir huzur ulaşsın. Ey zahit, meyhane köşesi bizim halvetimizden iyidir.
5. Eğer açılmasını bizim hizmetimize bağlamışsan, gönülle ve gözle ah saçmak senin kapına lâayık değildir.
6. Fakīh güzel okumuş, dost Celālī tefsiridir. Onun yüzü Nur suresi gibi nurlu, dudağı ayetimizdir.

3

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Vaqtı eger zi Ka' be-i küyet resed şalāt
Sāzem be-āb-ı çeşm vüzü niyyet-i şalāt
- 2 Ger bende rā 'urüc-ı 'ibādet ne-şod yakīn
Ez lutf-ı şāh u rabbenā şod tenezzülāt
- 3 Yā Rab sūkūn kocāst zi telvīn dil-i merā
Kālbest çünki rişte-i mülkāt fī melāt
- 4 Şūfī merā zi vird-i zebān gū borīde bāş
Bes tīr-i gamzeeş be-dil-i haste v'irādāt
- 5 Cān-ı Fakīh rā zi du la' let girifteend
Aşleş hemīn būd ki be-tu h'āhed ū şalāt
122b.

4

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Beñzūm şarusın görse ki takrīre ne hācet
Gözüm yaşına baksa ki tahrīre ne hācet
- 2 Kūr'ān gibi alnum yazusın ezber okırsın
Bir ma'ni ki ma'lūm ola tefsīre ne hācet

3

1. Senin Kâbe gibi semtinden ezan gelince, ben namaz için gözyaşıyla abdest alırım.
2. Eğer kulun ibadet basamaklarında sağlam ve kesin bilgisi yoksa, şahın ve rabbimizin lutfunda eksilme olur.
3. Ya Rab, bu çokluktan benim gönlümün sakinliği nerededir? Gönlüm, tıpkı sıvadaki toz gibi sahtedir.
4. Sofi bana vird-i zebanı bırak der. Onun gamze oku yorgun gönle ve iradeye yeter.
5. Fakih'in canını senin iki dudağından aldılar. Bunun gerçeği onun sana dua etmesi içindir.

- 3 Zencir-i ser-i zülfi virün ‘ aşık eline
Diller hod uyar dilbere zencire ne hâcet
- 4 Teslîm-i kazâ eylese yig kesb-i ‘ amelden
Takdire rızâ virene tedbire ne hâcet
- 5 Ağardı kara şakalı kapuñda Faķihûñ
Çıkup dimedûñ bir gün aña pîre ne hâcet
122b.

5

Mefâ‘îlün Mefâ‘îlün Fe‘ûlün

- 1 Ne yāruñ hüsnine bulındı gāyet
Ne göñlüm şevķına hergiz nihāyet
- 2 Güneşdür lâjeverdî levh üzre
Cemālûñ muşhafından vakf-ı âyet
- 3 Hayât âbı lebûñden isti‘ âre
Hızır sebze-i hattuñdan kināyet
- 4 Vefâ itmez degül ‘ ahdine dilber
Velîkin olmasun dir terk-i ‘ âdet
- 5 Firākı guşşası zî telh kışşa
Vişâli hişşesi şîrîn hikāyet
- 6 Kitābı ķo Faķih andan haber vir
Ki yigdür yüz varaķdan bir rivāyet
122b-123a.

5

1. nihāyet: nihāyet var N.

5. hikāyet: şikāyet N.

6

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Hāk-i rehinden itse bezim sūd 'ākıbet
İdem ziyānlu gönlümi hoşnūd 'ākıbet
- 2 Maḥmūd 'ākıbet bizüm olursa bir nefes
Ġam yime kim bizüm ola maḥmūd 'ākıbet
- 3 Āh alma ḥaṭ belürdi çün iy Sidre boylu bil
Kim müntehā-yı ḥüsn olur ol dūd 'ākıbet
- 4 Ol ḥür yüzlünüñ kaşı miḥrābıdur kılan
Bir ādemi ferīşteye mescūd 'ākıbet
- 5 Ol Ka'be yüzlüyle şafāsın süren Faḳīḥ
Pür-cürm olursa olmaya merdūd 'ākıbet
123a.

7

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Sākī şafāyile şunıvır [cām]-ı şabūḥ
Tā k'ola riḥ u rāḥile rāḥat cenān u rūḥ
- 2 Elden şarāb ayağını kımazam diyü
Her demde şad hezār direm tevbe-i naşūḥ
- 3 Dil fülki baḥr-ı ğamda ḥayālüñdedür ne ğam
Ol keştiye ne ğuşşa kim ola içinde Nūḥ
- 4 Ansuz benem gelürse revānsuz cihāna cism
Bensüz odur varursa bedensüz zuḥūra rūḥ
- 5 Bir kez ki feth-i bāb ola yüzüñ göre Faḳīḥ
Varınca cennete bula bir demde biñ fütūḥ
123a-123b.

8

Meḥ'ülü Fä'ilātü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Āh u figānla kıldı beni dil-figār çarḥ
Derd ü dirîğ ki olmadı bir lahza yār çarḥ
- 2 Biñ kanile bürād elüme şundı bir kadeh
Kılup cesed bıraḳdı aña ḥāki ḥār çarḥ
- 3 'Ömrüm dükendi yāriḥ muḥkem kılınca ḳavl
İllā ki süst imiş ne ḳılam bî-ḳarār çarḥ
- 4 Yārāna diñ ebr gibi gezem çünki ol şehūñ*
Bu ḳula şöḫbetinden irürmedi bār çarḥ
- 5 'Ahdinde çünki yār ola şābit-ḳadem Faḳīḥ
Yüz devr dönse olmaya māni' hezār çarḥ
123b.

9

Meḥ'ülü Fä'ilātü Mefā'ilü Fä'ilün

- 1 Çün 'ayn u şīn u rā zi Ḥudā emr-i kūn şenīd
Bā-'arş istikāmet-i Aḥmed şadreş dūrūd
- 2 Ber şī' r kes be-ḥadd-i belāḡat ne-refteest
İllā meger ki ḥazret-i [Mevlā] be-luṭf u cūd
- 3 İ'cāz hem-çünān ki be-ḥatm-i rūsul resīd
Siḥr-i ḥelāl der sūḥan-ı ūst der şuhūd

9

1. Ayn, şın ve ra harfleri Allah'tan ol emrini alınca, arşla Ahmed'e doğru gitti ve onun göğsü rahmetle (doldu).
2. Allah'ın cömertliği ve lutfuyla ihsan ettiğinin dışında, kimse şiirle belāḡat sınırına ulaşmamıştır.
3. Peygamberlerin sonuncusuyla icazm ulaştığı gibi, onun sözünde sihr-i helāl görünmektedir.

- 4 Şeh-beyt-i defter keremest ü berâ'at-i ân*
K'ender şecâ'atest ten-i ferd ke'l-cünüd
- 5 Men kâşırâyem er şifateş Cebrâ'il eger
Ez levh vahy râ be-dilem âvered dürüd
- 6 Yâ Rab nigâhdâr zi âftâb-ı hâdişât
Tâ der zebân u gûş goften ü şünüd*
123b-124a.

10

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kesi k'ez cevri-ı çeşm-i dil-rübâyân bîm-i cân bîned
'Aceb bâşed ki ü zevk u şafâ-yı in cihân bîned
- 2 Cihân u cân be-ümmîd-i ruh-ı yârest 'âşık râ
Be-cüz ma' şûk çeşm-i ü kocâ cân u cihân bîned
- 3 Be-vaşleş h'ış râ ender hayâlem müşteri bînem
Seg-i cev'ân bi-şek hod râ ki der bâzâr-ı hûn bîned
- 4 Be-ferş üftâde dervîş ber an 'arş-ı âstan-ı sulţân
Ne-şâyed 'ışk verziden ki bes derd ü figân [bîned]

4. Kitabın şahbeyti, onun keremi ve üstünlüğüdür. Bundan dolayı bir tek fert ordu gibi cesaretlidir.

5. Onun sıfatı Cebrail ise, ben de kusurluyum. Levha'dan kalbime vahyi getirdi, selâm olsun.

6. Ya Rab, dil konuştuğu ve kulak işittiği sürece hadiselerin güneşinden korusun.

10

1. Gönül çalanların gözünün cefasından can korkusu duyan kimsenin, bu dünyanın zevk ve safasına düşmesi hayret vericidir.

2. Âşık, dünyaya ve cana sevgilinin yüzünü görmek için ihtiyaç duyar. Sevgiliden başka onun gözüne dünya ve can görünmez.

3. Hayalimde kendimi ona kavuşmaya müşteri görürüm. Şüphesiz aç köpek kendini kan pazarında görür.

4. Derviş, sultanın eşiğinin gölgesinde yatağa düşmüş. Çok dert ve figan görünce aşk beslemek mümkün değildir.

- 5 Be-tîr-i rûzigâr ey dil nişân şev rû me-gerdân hîç
Kesî râ çün derîn ‘âlem ne-dîdî k’û emân [bîned]
124a.

11

Mef’ûlû Fâ’ilâtû Mefâ’ilû Fâ’ilûn

- 1 Her dil ki der hayâl-i gonçe-fem şeved*
Ez hîç tengeş âyed ü ender ‘adem şeved
- 2 Bârî k’ez ebrû-yı tu keşem bâ-ten hilâl
Tâk-ı felek ne-tâbed ü püşteş necem şeved
- 3 K’ez bende râ resed zi leb-i la’l perestî
Ez lutf-ı bî-nihâyet-i şâhî çe kem şeved
- 4 Yâ Rab tu âb-ı rû me-deh ü râ ki mâni‘ st
Ger baħr-ı bî-kerâne leb-i teşne nem şeved
- 5 Z’ân ki be-tertibiyet nazar-ı mihr dâştem
Nâ ehl-perver-i nazar-ı men nedem şeved
- 6 Ger müşterî karîn şeved in bî-sitâre râ
Ez tâli‘ em be-vaşf-ı Zühâl müttehem şeved

5. Bu âlemde emniyette olan birini görmediğin için zamanın okuna gönlünü hedef yap, hiç yüz çevirme. (me-gerdân: kemdân N.)

11

1. Hayalinde goncaya benzeyen ağız olan her gönle yoktan daralma gelir ve o gönül yokluğa gider.
2. Bir kez kaşından vücuduma bir hilâl çekeyim. Feleğin takı doğmaz ve onun peşinden yıldızlar çıkar.
3. Bir kuldân kırmızı dudağa tapınma ulaşırsa şahın sonsuz lutfundan ne eksilir?
4. Ey Allahım, o mani olduğu için yüz suyunu dökme. Senin sınırsız denizin susuz dudağa ıslaklık verir.
5. Eğitime, şefkat gözüyle baktığım için benim bakışımın ehil olmayı gözetmesi pişmanlık olur.
6. Eğer bu bahtsız Jüpiter yaklaşırsa, şansından Zühâ vasfıyla suçlanırım.

- 7 Ez fi‘l-i çarḥ ḥayretem āyed ki ender ān
Ġāfil ziyed be-şādī vü ‘ākıl be-ġam şeved
- 8 Der ġuşe-i rızā-yı kazā şabr kon Faḳīh
Fikr-i cihān me-kon ki necāt-ı elem şeved
- 9 Naẓmī-i diger ne-cūyed şāhī zekāyetī*
Ez ḳavl-i bende ger ġazelī der ‘Acem şeved
124a-124b.

12

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Her ki ū nāme-i iḳbāl ber imlā be-keşed
Ez mişāl-i ḥam-ı ebrū-yı tu tuġrā be-keşed
- 2 Zülf-i çün dūd-ı tu rā ber ĩn hevā-yı dil*
K’ū çü men z’āteş-i ruḥsār-ı tu sevdā be-keşed
- 3 Her ki imrūz ne-ber be-ḥayr ser-i zülf-i tu nīst
Bes selāsil ki ezīn muzlime ferdā be-keşed
- 4 Be-keşid ṭa‘n-ı raḳībān dil-i rişem ber-ser
Yā be-cān-ı tu belā z’ān ḳad-i bālā be-keşed

7. Feleğin hareketine şaşarım, çünkü onda gafil mutlulukla, akıllı gamla doğar.

8. Fakih, kazaya rıza köşesinde sabırlı ol. Elemden kurtulmak için dünya fikrine kapılma.

9. Eğer bu kulun sözüyle Acem’de bir gazel olursa, şahlık zeka dolu başka bir şiir aramaz.

12

1. İkbāl mektubu yazan herkes, senin kıvrıma benzeyen kaşından tuğra çeker.

2. Senin duman misali saçın bu gönlün hevası üstündedir. O, benim gibi senin yüzünün ateşinin sevdasını çeker.

3. Senin zülfün, bugün ucundan hayırla tutmayı götürmez. Onda bu karanlıktan yarım çekecek kadar çok zincir vardır.

4. Rakipler, başımda gönül yaram var diye kınayımız. Ya senin canınla ya da o uzun boyla bela çıkar.

- 5 Dil mihr-i leb-i cân-bahş-ı tu ufted be-deret
Egereş nâ-felek mihr-i Mesîhâ be-keşed
- 6 Sâyvâr ez kad-i dil-cû-yı tuem nîst k'ez in
Ki giriftest merâ nâşıye her câ be-keşed
- 7 Dâfi'-i derd-i ser mer zi ser mî-h'âst Faķîh*
Gû ki meyhâne reved sāgar-ı şahbâ be-keşed
124b.

13

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Eyyâm-ı hoş şode vü mübarek likâ-yı 'îd
Haşşâ ki dîde şod ruĥ-ı ân pâdişâ-yı 'îd
- 2 Sâķî be-yâd-ı bâdiye peryân-ı teşne-leb
Pür kon merâ zi bâde-i şâfî şafâ-yı 'îd
- 3 Kerdîm çeşm-i surĥ beyûs-ı lebân-ı la'1
Cânem fedâ-yı döst res-i merĥabâ-yı 'îd
- 4 Çün şâh nakş kerde-i 'îd lebst dilberân
Piş-i tu iy gulâm-ı kadd-i livâ-yı 'îd

5. O feleksiz Mesih'in sevgisini çekse de gönül, senin can bahşeden dudağının sevgisinden kapına düştü.

6. Senin gönül alan boyuna gölgeden başka bir şey değilim. Çünkü alnın beni tutmuş, her yere çeker.

7. Fakîh, baş ağrısını başından atmak istiyordu. Söyle, meyhaneye gidip şarap kadehi çeksin.

13

1. Güzel günler ve mübarek bayram gelmiş. Özellikle o bayram şahının yüzü görünmüş.
2. Ey saki, bakır tası, dudakları susamış perilerin yadıyla bayram safasına benim için saf şarapla doldur.
3. Lâl dudaklıları beklemekten gözümüzü kızarttık. Canım dosta feda olsun, bayram karşılaması geliyor.
4. Ey bayram sancağının direği gibi boylu olan köle, senin önünde dilberler şah gibi bayramı dudaklarına nakş etmişler.

- 5 Bismi'llah ey nigâr ki kurbân-ı tığ best
124b.

14

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Meyl itdügüni bağa işitdükde cüy-ı çeşm
Sen serve karşı âbı çemenden geçüp durur
- 2 Dil kal'asında taht-ı revân kaçdını iden
Gamzeñ ki zahmı burc-ı bedenden geçüp durur
- 3 Hoş-bü görüp bahârda bağı didüm meger
Bir kerre ol şanem bu vatandaşan geçüp durur
- 4 Hâk itdüm ışiginde yüzüm başmaz ayağın
Beñzer meger maḥabbeti benden geçüp durur
- 5 Eydür raķibe dağı Faķihûñ ne yiri var
Şunmağile dehânuñı senden geçüp durur
125a.

15

Mefâ'ilûn Fe'ilâtün Mefâ'ilûn Fe'ilûn

- 1 Kaşuñ kapuñ şanemâ kıbelüm Hicâz mıdur
Sücûdı kâmetüñe kılduğum namâz mıdur
- 2 Yaşumile başumı sünbülü gibi her dem
Ayaklara şalan ol serv-i ser-firâz mıdur

5. Ey sevgili; Allah'ın adıyla, kılıcın kurbanı yeter.
(Bir sonraki yaprak kopmuş olduğundan şiirin devamı yoktur.)

14

1. Bir önceki yaprak kopmuş olduğundan şiirin ilk beyti veya beyitleri eksiktir.

5. dehânuñı: dehenüñi N.

- 3 Tıttup kemendi şaçın dir ‘ adũñı di aşın
Didũm gõtũr reseni dũřmenũm boğaz mıdur
- 4 Kulum dirise baña ben Ayāzem ol Maħmũd
V’eger muħib diye Maħmũdum ol Ayāz mıdur
- 5 Cefā vũ cevır nigāruñ olalı kãnũnı
Fiğān u āh-ı ciger-sũz nāle-sāz mıdur
- 6 řikāyet itmezem řabrum az u derdũm çok
K’iden kũlını dil-āzārde dil-nũvāz mıdur
125a.

16

Mũstef’ ilũn Mũstef’ ilũn Mũstef’ ilũn Mũstef’ ilũn

- 1 Bād-ı řabā kim bir nefes gũl ũzre sũnbũl dağıdur
řeydā olur cem’ idemez ‘ aqlını bũlbũl dağıdur
- 2 Ehl-i řafānuñ mecma’ ın kılur mu’ anber vaķt kim
Ol şem’ -i cān-efzā-yı dil ruħsāra kākũl dağıdur
- 3 şol ħũsni ħ’ānına gedā niçũn ħariř olmaya kim
Kim ħaķķı saçar sebze ki ħāli fũlfũl dağıdur
- 4 Zũlfũñile murgum gelũr gider şırıcak leblerũñ
Teřviř-i gũñũlden belĩ bir cāmile mũl dağıdur
- 5 Eydũr ki tũnd ũ tĩresin gũñlũñde ġam mı var Faķĩħ
Yokdur ġamum ger varısa ħāl-i karanfũl dağıdur
125a-125b.

17

Fe’ ilātũn Fe’ ilātũn Fe’ ilātũn Fe’ ilũn

- 1 Zũlfi ‘ ıķdına niçũn ‘ aqlumuzu dil bağlar
Çũnki zencirile mecnũnları ‘ āķıl bağlar

- 2 Tâ ki yâruñ yaza müy-ı miyânuñ şıfatın
 alemüñ ucına şüretger-i Çîn ‘âkıl bağlar*
- 3 Tâ arım-i aremüñ virmeye nâ-mareme râh
 Seddiçün çeşmümüze âr düşer gül bağlar
- 4 Dîde-i bedden ider nîk azet kim çep ü râst
 Boynına heykel-i zûlfın amâ’il bağlar
- 5 Ben nice ağızum açam ol lebe kim atıtle
 Şekkere mihr-giyâ ara beni dil bağlar
- 6 a budur kim ne resen bağlarısı câzûlar
 Zûlf-i şu‘ bânuñ öñinde amu bâtıl bağlar
- 7 Görse dûzada seni dil dutamaz anı behişt
 ûr zûlfıle ger ağılâl u selâsil bağlar
- 8 Nice urtıla göz ol çâh-ı zekân baırından
 Merdüm öldise melek ol çeh-i Bâbil bağlar
- 9 Bend-i kâfirde bulur malaş esîr bulımaz
 Dil kim ol urre-i dil düzdiyise dil bağlar
- 10 Dikatıle çü miyânında ayâl ide Faîh
 Nazmını aylı daı ü müteayyıl bağlar
 125b.

18

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlü Fâ‘ilün

- 1 Şol Türk kim ili urmaa tîr ü kemânı var
 Yağmaladı bu cân u dili Türkmânı var
- 2 İnce ayâlile nice olmaya ten nizâr
 Mûdan miyân deminüñ ucında dehânı var
- 3 La‘ lûñde or görme at u âlûñi çü mûr
 Kim cân ‘azîz olur n’ola anuñ da cânı var

- 4 Şāfī lebūn ‘ıyādete gelmiş durur meger
Bīmār-ı ‘ışķa [ki] şeker ü nār-dānı var
- 5 Kollar uzatdı ince ḥayālüm miyānuña
İrişmedi yaķınine daķı gümānı var
- 6 Öldürmegil Faķīhi yazuķdur didügüme
Hışm itdi çeşm-i Türki dir anuñ ne kanı var
126a.

19

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

- 1 Şabā ki zūlfuñ ucından dimāğa bũ getürür
Çeker bu ḥaste-i üftāde ṭaru getürür
- 2 Muḥyi-i dil iledür kūyuña dili bũyuñ*
Egerçi bu getürür anı anı bu getürür
- 3 Hevā-yı zūlf-i nigār ki ‘aceb ne sūd ider
Ki gözden uyķu iledür başa kayu getürür
- 4 Şu ‘ahdsüz güle beñzer vefāsı yok muḥib
Hemān bu ‘āleme bir hafta reng ü bũ getürür
- 5 ‘Aceb degül mi dil ü dīde ‘ışķ yolında
Bu yüz şuyını döker ol yüzine şu getürür
- 6 Bu ‘ömr nice bir ayrıkile geķer şūfī
Ḥarīf-i rind olalum kim bize sebũ getürür
- 7 Biş on müderris ü ķāđī başında bulunmaz
Bu dem Faķīhe şu zevķı ki bir kedũ getürür
126a.

20

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Göz gördi mi gözüñi ki sihr-i helâldür
Dil şordı mı lebüñi ki âb-ı zülâldür
- 2 Ol kıadd ü kâmeti Hâbeşî beñlerüñ hâkı
Kad kâmeti's-salâh göricek Bilâldür
- 3 Şâbit degül vücûd u 'adem ortasında şey'
Ağızuñ durur ki mu'izi añma [mu]hâldür
- 4 Cân [.....] lâleveş ol gonçe lebüñe
Dâyimâ ki vâkı-i teng bulunmaz mecâldür*
- 5 'Âlemde dem harâm diyü hüküm iden Fakîh
Mest oldu hûn gözüñe ki kanum helâldür
126b.

21

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'İşkuñ ne od durur ki düşicek yürek yaķar
Dûdı çıkar felek yaķar andan melek yaķar
- 2 Yaķan beni hemân bir sen şanma fitne tek
Göñlümi kaşuñile gözüñ müşterek yaķar
- 3 Dâmen çekerse haddine Hindü-yı zülfî diñ
Hem-reng-i düdiseñ ne var âteş etek yaķar
- 4 Şöyle ki dil melâhat-i la'lüñe teşnedür
Kandi abile şor cigeri kim nemek yaķar

- 5 İy mäh māhiyāne yüzüñüzde kılsam āh
Arı deñizde sūz-ı maḥabbet semek yaḳar
- 6 Luṭf eyle baş ḳadem gözüme iy şeb-i vişāl
Di nār-ı hecr bende[y]i niçeye dek yaḳar
- 7 Olmaz şeker dimekden ağız tatlu iy Faḳīh
Zıkr-ı leb-i ḥabīb ya niçün yigrek yaḳar
126b.

22

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Bu dem ki şafḥa-i gül müşgile muḥarrer olur
Saña ḥilāfeti ḥüsn ilinüñ muḳarrer olur
- 2 Lebün dile gelicek ağız açmazam ḳanda
Ki söze zevḳ ḳomaz ḳanda kim mükerrer olur
- 3 Ruḳūm-ı zıddile devr-i ḳamerde vefḳ-ı ḥaṭuñ
Budur ki Rūm u Ḥıṭā ḥükmüne musaḥḥar olur
- 4 Hemīşe şadra vü pehlüya çekdügüm veli bu
Ki şekl-i ḳāmeti servün gibi şanavber olur
- 5 Mesīhvār olur ölmışlere müferriḥ-i rūḥ
Ḳaçan ki ḥamr ile ḥurma lebün muḥammer olur
- 6 Baña da ceḥd ide gör bir eşer ḳıl iy nāle
Ki resm-i ḥaṭ dil-i senginde naḳş-ı mermer olur
- 7 Revān okur yüzünün müşḥafına baksa Faḳīh
Bir āyeti okımaz rāst çünki ezber olur
126b-127a.

23

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dāne-i misk olsa âteşde be-ğāyet hūb olur
Yā benefşe dāmeni gülde iken mergūb olur
- 2 Sūnbülün şūrīde-hāl olup tağılsa gül yüze
Hādīmūñ destinde reyhān deste-i cārūb olur
- 3 Ğamzenūñ okına kīşi virmeyendür ğam-zede
Hācībūñ yayına kırbān olmayan maħcūb olur
- 4 Didiler hecrile hoş giç vaşl umanı öldürür
Āh ol ölüm kanda var 'āşıqlara mergūb olur
- 5 'Āşıkı senden kesem şanma sivānı katl idüp
Sevgü ayrılmaz güzellerden güzel maħbūb olur
- 6 Cūş-ı kāmīl çilleden mey bulmuşam ancak zahid
Kim ħarābāta düşüp ser-fitne-i āşūb olur
- 7 Mübtelā olmuş Faķīh ol kalbīle kim kanda bir
Hūsnīle Yūsuf görürse hūznīle Ya'ķūb olur
127a.

24

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Bu ħaste cāna cihānda ne deñlū emsem olur
Şefeñden ayru şifā yok bu ķamu em sem olur
- 2 Devā-yı ķalb ü şafā-yı revān u şıĥhat-i ten
Bu vakt nuķlīle İśī lebinden emsem olur
- 3 Ğubār-ı ķaddūñ elifdūr dehān-ı ğonçeñ mīm
Boyuñla aĝzuñā iy dōst em disem sem olur
- 4 Ķadehlerile raķībūm açarsa em semdür
Piyāle tolu ħabībūm şunarsa sem em olur

- 5 Faḳīh-i ḥaste-dile em durur ḥabīb*
Raḳībile em olursam ne degme hem-dem olur
127b.

25

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Çü nuḳl idem dehenüñden yaşum şarāb yiter
Şarābum olsa lebüñden ciger kebāb yiter
- 2 Çü çeşm-i şem' şahid sāḳi sen olsañ cānā
Sözüm bu sözile kūyuñda vir bāb yiter
- 3 Cihāmı eyleme vīrān bu genç yaşıñda
Ne deñlü genciseñ iy cān gönül ḥarāb yiter
- 4 Eyit ḥicāb idüben kaçmasun bu dilbere kim
Yüzine bakmağa utandugum ḥicāb yiter
- 5 Kāpuña uğrasam iy ḥ'āce yapmasañ yüzüme
İki cihānda ḳuluña bu fetḥ-i bāb yiter
- 6 Yiter 'itāb baña bu ki yüz virüp ğayra
Bu bende görmedi bir kez tır-i 'itāb yiter
- 7 Mey-i kühen puser-i nev-cevān ola Faḳīh
Bulur muşāḥabet itmege şeyḥ ü şāb yiter
127b.

26

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Kālebüm ḳalb itdürüp dehr-i ḥarābı gezdürür
Yā Rab ābum mı çeker yāḥud türābı gezdürür
- 2 Aḳduğı şevḳ-ı zenaḥdānuñla kūyuñda yaşum
Āb-ı cūy-ı büstāndur şan kim ābı gezdürür

- 3 Aña beñzer gösterüp şunmaduğı la' lüñ şarāb
Kim şudur dir teşne[y]i aldar serābı gezdürür
- 4 Zülfi 'ahdinde kesād oldı bulunmaz müşteri
Der-be-der 'atṭār düşmiş müşg-i nābı gezdürür
- 5 Gün yüzüñ görsün azīne germ olmasun diyü
Çarḡ ser-gerdān olupdur āfitābı gezdürür
- 6 Gezdürür seyl-āb-ı çeşmüm ben za' īfi götürüp
Nıldür taşdı şanasın kim ḡabābı gezdürür
- 7 Yā zāhirdür yakīn her yerde ḡatırdur velī
Bu Faḡīh-i der-be-der kendü ḡicābı gezdürür
127b-128a.

27

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Şubḡ mihr-i ruḡile şıdḡ u şafādan dem urur
Şām çīn-i zülfile müşg-i ḡıṭādan dem urur
- 2 Lebi İsī gibi virdükçe şifā mürdelere
Nefesi rûḡ virür nefḡ-i ḡudādan dem urur
128a.

28

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

- 1 Keremün gerçi [ki] dirler bize ol yār öpülür
Zevḡ andan sürerüz anda [ki] yār öpülür
- 2 Zulm elin gerçi ki zülfüñ uzadur ḡo öpelüm
Kesmedüḡün ḡo k'ışitdünise nā-çār öpülür
- 3 Ḳocalursın daḡı didüm didi nāzüklikile
Bili olan koçulur ol k'aḡızı var öpülür
- 4 Her dem öpüp göze sürsem n'ola zülf ü ruḡuñı
Ka' benün örtüsi ta' zīmīle tekrār öpülür

- 5 Öpse ‘ayb eyleme yüzünde vü zülfünde Faḳīh
 Ḥod bilürsin şanemâ muşḥaf u tûmâr öpülür
 128a.

29

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 İrse yil zülfüne bûy-ı ‘anber-i sārâ ḳapar
 Görse gül ‘aks-i ruḥuñ reng-i gül-i ḥamrâ ḳapar
- 2 Zihñ-i pākile leb-i cān-baḥş-ı cānāndan ḥayāl
 Şāf iden ḳalbin mişāl-i sāğar-ı şaḥbâ ḳapar
- 3 Ḥüsn ḥ‘ānın her ḳaçan çekseñ boyuñı gözden ört
 Yoḥsa ‘ālemde gedâ ḳalmaz gelür ḥalvâ ḳapar
- 4 Kim ki bārān gibi yaş iy çeşm gördükçe yüzün
 Çün nemi bulıtdan ol şems-i cihān-ārâ ḳapar
- 5 Türk iline düşmiş üzüm gibi diller dānesin
 Ḳanda bulsa ġāret eyler şol gözi şehlâ ḳapar
- 6 Hiç toyımaz it süñük ḳapmışa döner nice kim
 Bûseler ḥālinde anuñ ‘āşık-ı şeydâ ḳapar
- 7 Diş biler [her] dem raḳīb ki ben za‘īfi ḳapmağā
 Üstüḥ‘ān atılsa şöyle kim seg-i şaḥrâ ḳapar
 128b.

30

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 Men-i dil-dāde be-şad cān talebem vaḳt-i niyāz
 Tâ keşed gamze-i şuḥ-ı tu merâ bāz niyāz

29

6. ḳapar: ḳopar N.

7. ḳapar: ḳopar N.

30

1. Senin şuh gamzene bir kez daha çeksın diye, gönül vermiş olan ben dua vakti yüz can isterim.

- 2 Çün şevem sūhte çün ‘ūd şevem sāhte dil
Şem‘-i men kār-ı men sūhte dil-sūz u be-sāz
- 3 Behr-i rūy-ı tu giriftār-ı du zūlfet menem ān
Ki keşendeş be-selāsil cihet-i cennet-i nāz
- 4 Be-leb-i tust hevā-yı ser-i zūlf-i tu velī
Ne-ħored şehd kesī k’eş buved engüşt dırāz
- 5 Koned geşte heme dendān Faķih ez perī
Leb-i ħalvā-yı tu rā tīz koned be’ngereş āz
128b.

31

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Çekse şāh-ı gül gibi gülşende kāmēt Pīrūmūz
Ögredür serv-i ħurāmāna żarāfet Pīrūmūz
- 2 Tatlu dilinden şeker-rīz olsa mürde cān olur
Āh eger bir öpmege vire irādet Pīrūmūz
- 3 Ĥavz-ı kevşer gösterür geh gāh gülzār-ı behişt
Ol leb ü ruḥsārile olmuş kıyāmet Pīrūmūz
- 4 Oda karşı bāde nūş itse açılur reng reng
Kış gösterür gülleri kerāmet Pīrūmūz*

2. Yanınca gönül yapan ud gibi olurum. Gönül yakan benim mumumu ve işimi yakmış, (mumumu ve işimi) yap.

3. Senin yüzün için iki zūlfünün tutkunu olan benim. Naz cennetinde onu zincire vurdular.

4. Senin zūlfünün ucunun hevası dudağındadır; fakat hiç kimse ona parmağını uzatıp tatlı yiyemez.

5. Fakih, dilberden dolayı hep dişlerini ısırır. Hırsla bakmak senin helva dudağını acılaştırır.

- 5 Def' ider derd-i seri dersi Faḳīhūñ cāmīle
 Toḡru yoldan azmıṣa virür hidāyet Pīrümüz
 128b-129a.

32

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Zülfile ḳodum baş ayaḡma naẓar itmez
 Tā' at kim ola küfrile hergiz eṣer itmez
- 2 Men' itme yüzüñden gözümü dime günehdür
 İmānile insāna günāhı zarar itmez
- 3 Her dem dil-i pervāne ki varur saña iy ṣem'
 N' olur ki mekānına düşüp bir naẓar itmez
- 4 Yoḡ[sa] meger ol kūy durur Cennet-i Firdevs
 Ervāḡ çün ol menzile irür sefer itmez
- 5 Ol sīm-tenüñ rüyı sürüb görmemesin kim
 İksīr-i kef-i pāyı ḳomaz ruḡ ki zer itmez
- 6 Dil ḡāk-i reh oldı ki öpe yāruñ ayaḡın
 'Aḡlum didi toz eyleme yolın güzer itmez
- 7 Irma resenüñ daḡlı bu yıl ḡarc-ı meyüñ çok [?]
 Ḳurutma Faḳīḡ anuñiçün leb ki ter itmez
 129a.

33

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Aḡarsa yaṣum ḡapuña ḡarṣu 'aceb olmaz
 Kim merdüm-i sāyilde bilürsin edeb olmaz
- 2 Bālı resen-i zülf ki ulaṣdurdı belāya
 Bundan yig ulaṣmaḡa belāya sebeb olmaz

- 3 Bir cān ki ciger anına olmaya leb-ā-leb
Cānānıyile cām gibi leb-be-leb olmaz
- 4 Dīdār muıbbūn durur iy zāhid-i yābis
Kim em‘ sezādur bu erāa atab olmaz
- 5 Bir secdeyiūn aua yunma atuma farz
Līk olmasa sūnnete u u mūsteab olmaz
- 6 İtse aleb-i būse Faīhe dime gūstā
ūn aleb-i rız itse ayā vū edeb olmaz
- 7 urmā-yı ter ol lebdür ü bu zūlf-i siyeh ām
Niūn diyesin Rūm ilidür bu ruab olmaz
129a-129b.

34

Mefā‘ilūn Mefā‘ilūn Fe‘ulūn

- 1 Gözūn kāfirdür imānlu amānsuz
au sāirdür ılanlu yalansuz
- 2 Mek ü būs‘itmege zūlfini tūtdum
Megesden bal alınmaz ūn duānsuz
- 3 Ne ney-ekker kemer balar miyānsuz
Ne od tūi sūan sūyler dehānsuz
- 4 Hevālar dilde dilberden belālar
Cefālar cānda pāyānsuz oransuz
- 5 o bende tozua sūd eylesūn yüz
ayurma h‘āce bey‘ olsa ziyānsuz
- 6 Fiān ol cādu-yı mekkārdan kim
Beni gōrse omaz bir dem fiānsuz
- 7 ayātı yok Faīhūn senden ayru
Kimesne olmasun ‘ālemde cānsuz
129b.

35

Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilātūn Fā'ilūn

- 1 Şol gönül kim münis-i ğamdur dağı şād istemez
Şehr kim vīrānsuz o[la] zeyn ü ābād istemez
- 2 Ol muhib ki mu' terif ola Hakuñ hıdmetine
Zulmile öldürse yarı kimseden [dād] istemez
- 3 Güşe-i tārıkden zāhid ne ister vecd ü hāl
Çün gelüp şem' -i ruḥ-ı yārumdan irşād istemez
- 4 Dil ki pūr-envār olupdur faşl-ı envārı n'ider
H'ân ki pūr-envār olupdur vaqt-i evrād istemez
- 5 Serv āzād olduğıçün olmamışdur hāşılı
Hāşıl isteyen özin kullıktan āzād istemez
- 6 İster öle hıdmetinden kurtıla dirmiş Faḫīh
Bu sözi zinhār kōsın yār feryād istemez
129b-130a.

36

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

- 1 Egerçi ' aşık-ı miskīn vefādan uşanmaz
Bu cān-ı şādıķı gör kim cefādan uşanmaz
- 2 Ne deñlü derd ü ğam irse dağı ziyāde diler
Cihānda ben bunı gördüm belādan uşanmaz
- 3 Çün āsitānına irdüm cihāndan uşandum
Kim ola cenneti görüp nigārdan uşanmaz
- 4 Fedā gözüñe revānum ki bir dem içre mezār
İder niçe kanı nā-ḥaḳ ḥaḫādan uşanmaz

- 5 Uşanur iki cihānda Faḳīh cān u göñül
Velīk zūlf ü ruh-ı dil-rübādan uşanmaz
130a.

37

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Cānān eline tuḥfe şunam cān ele girmez
Cān elden eger çıkmaya cānān ele girmez
- 2 Alup ele alma aluruz būsın būsın
Çün cān gibi ol sīb-i zenaḥdān ele girmez
- 3 Biñ ḥār u ḥasuñ cevriḷe gülzār-ı cihānda
Giryān oluban bir gül-i ḥandān ele girmez
- 4 Reyḥānları burnumda düter mişl-i benefşe
Niçe ki kılam çāk-i girībān ele girmez
- 5 Bir sâ'id-i simin umaram ben de kim andan
Sultānlara yin ucı vü dāmān ele girmez
- 6 Sākī kuru boş el saña şundum anı devr it
Bir cāmile kim bir daḥı devrān ele girmez
- 7 Didüm zeḳānuñ girse Faḳīh avcına didi
Düşvārdur āsānligile cān ele girmez
130a-130b.

38

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Şol nāzenin ki düzdi lebinden şarāb-ı nāz
İtdi müdām çeşmini mest ü ḥarāb-ı nāz
- 2 Dirdi nazar tutuñ nazarum sehmi irişe
Tutdı meger ki çeşm-i ḥumārını ḥāb-ı nāz

- 3 Çekse bu şeb teselsül-i tatbîk bula mı
Zülfüñle dil şümâr-ı niyâz u hesâb-ı nâz
- 4 Müsî-i dil niyâzile didâr-ı yârdan
Her dem ki ider su'âl işidür cevâb-ı nâz*
- 5 Yüz nâzile çıkup bu cihânı münevver it
Gel nâzlanma nâzilen iy âfitâb-ı nâz
- 6 Çün âb-ı 'ârızına nazar cür' adur lebi
Ser-hoşlaruñ şuyını çoğ itmiş şarâb-ı nâz
- 7 Nâzûklile nâzını it dil-nüvâz u geñ
Yaz iy Faķih ehl-i niyâza kitâb-ı nâz
130b.

39

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün

- 1 Hoşâ ân la' l-i cân-bağş-ı dürer-püş
Mübârek ân du Hindü-yı kamer-püş
- 2 Me-şev dūr ez men ey mâh-ı külehdâr
Kenârem gîr iy serv-i kemer-püş
- 3 Guşâ rû çün der-i cennet be-rüyem
Leb ez zâhid çü havz-ı şîr der püş
- 4 Çü dilber gamze zed dildâr pîşş
Hadeng âmîz zi pîş ey cân be-serpüş

38

5. nâzlanma: nâzlanmaya N.

39

1. İnciler giymiş can bağışlayan dudak, o ayla bezenmiş iki mübarek ben ne güzel.
2. Ey ay külâhlı, benden uzaklaşma. Ey kemer kuşanmış servi, yanıma gel.
3. Yüzünü benim yüzüme cennet kapısı gibi aç. Süt havuzu gibi dudağını zahide kapat.
4. Ey can, sevgili onun önünde dilber gibi, başörtüsüne ok misali gamze attı.

- 5 Faḳīḥ īn gofte rā bā-eşk-i rengīn
Nihān kon çün leb-i la'1 ü gü[he]r-pūş
130b-131a.

40

Meḥ'ülü Fā'ilātü Meḥā'ilü Fā'ilün

- 1 Murğ-1 dilī ki hest zi zūlfet remīdeneş
Bād-1 esīr-i dām u me-bādā remīdeneş
- 2 Ger be'ngerī be-āteş-i rüy-1 ḥalīl-i men
Be'nger şigūften-i gül ü sebze demīdeneş
- 3 Şāhī ki be'kşed ānki be-rūyeş nazar koned
İn bende koşte şoden temennā-yı dīdeneş
- 4 Zūlfet be-men ki dest-i teṭāvül dırāz kerd
Būşeş dehem gedār ki ne-tevān borīdeneş
- 5 Z'ān ḥüsn gü Faḳīḥ-i gedā rā be-gīr zūlf
K'ez ḥırmen-i tu kem ne-koned ḥūşe çīdeneş
131a.

5. Fakih, gözyaşı renkli bu sözü mücevherle kaplı lâl dudak gibi gizle.

40

1. Gönül kuşunun ürkmesi senin zülfündendir. Tuzağın esiri ol, ondan ürkmek.
2. Benim dostumun yüzüne ateşle bakarsan bak; onun gülünün açması ve yeşilliğinin çıkmasıdır.
3. O, yüzüne bakarı öldüren bir şahtır. Bu kulun öldürülmesi, onu görme isteğindendir.
4. Senin zülfün bana isyan elini uzattı. Geçidi kesemesin diye ona öpücük veririm.
5. Dilenci Fakih'e söyle, o güzellikten bir zülûf tutsun. Onun başak toplaması senin harmanından bir şey eksiltmez.

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Şol şeb ki bezm-i şevk ruhuñdan yaķar çerāġ
Diñ tās-ı çarhuñ altına ķoysun ķamer çerāġ
- 2 Her meh-likāya sūhte şem' a dur[ur] velī
Boyuñcadur saña ' alem iy sīm-ber çerāġ
- 3 Mevzūn ķadile şem' den ir[ūr] şu' āvār
Şem' ki velīķ ķanda olur leb-şeker çerāġ
- 4 Zūlfūñde ārzūm bulam u çeşmūñ uyusun
Şeb-düzda h'āb nāzır olur mu' abber çerāġ
- 5 Dirsem çevürme yüzüñi baķ āh u eşķūme
Dir ki ol[ur]sa hūb ola bād u maķar çerāġ
- 6 Gelmiş raķīb germile dinleñmesūn dimiş
Diñlensūn özi niteki vaķt-i seher çerāġ
- 7 Bīmār olursa hūsnūñe olsa gözüñ gibi
K'ola ķatında irteye dek giceler çerāġ
- 8 Ay yüzüñüñ ġaynıda ġüneş bī-şu' ā' olur
Şems-i đuhāda niteki bī-nūr u fer çerāġ
- 9 Düşdüġi āsitānuña şemsūñ gedā-şıfat
Rūşen delīldür ki tapuñdan yaķar çerāġ
- 10 Mevci yaşumda şevķ virür merdūme dişūñ
Olur zālām-ı baķrde arı ġüher çerāġ

- 11 ‘Ömrüm fetîle geçdi dükendi yerüñ yağı
Cân ol bize iriş ki kavuñdan uyar çerâğ
- 12 Tursañ şehîd-i ‘ışk mezârında bir kadem
Ol meşhed ola haşre degin ser-be-ser çerâğ
- 13 Didüm n’olur güneş gibi her-câyi olmasañ
Didi niçün dirîğ ide nûrın sizer çerâğ
- 14 Pervâne dil çerâğına ger vaşl ola Faķîh
Zer n’ola kim fakîre virem cân u ser çerâğ
- 15 Ansuz günüm kara benüm adımı añma dir
Kara güninde tañ mıdur açılsa ger çerâğ
131a-131b.

42

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

- 1 Derdem ân sîb-i zenağ bûd giriftem bî-ğavf
Bâğbân yâftemeş hoftu vü reftem bî-ğavf
- 2 Çün zenâhdân püreş ez âb-ı mu‘ allak didem
Teşne-dil bûdem ü der-çâh be-yoftem bî-ğavf
- 3 Didem ân nergis-i maħmûr ki der ħ‘âb reved
İllet-i ħastegiyem zûd be-goftem bî-ğavf

11. kavuñdan: ğavuñdan N.

42

1. Elmaya benzeyen çenenin derdindeyim, onu korkusuzca tuttum. Onun bahçivanını uyumuş buldum ve korkusuzca gittim.
2. Onun çene çukurunu asılı suyla dolu görünce, gönlüm susamıştı; korkusuzca kuyuya attım.
3. Nergise benzeyen mahmur gözlerini uykuya dalmış görünce, korkusuzca hemen yorgunluğunun sebebini sordum.

- 4 Dil-i men tâ ki zi 'iyâri-i ân gamze şinaht
Mest ü üftâde be-meyhâne be-hoftem bi-ḥavf
- 5 Yâftem ḥâk-i dereş ḥâlî ez aḡyâr Fakîh
Be-müjde tâ be-ser-i kūy be-reftem bi-ḥavf *
131b-132a.

43

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Sen cāna virmiş ol kadar ol Kirdgār luṭf
Kim töldi ḥüsn-i ḥulk[uñ]ile rûzgār luṭf
- 2 Yüzünde gördi dîde[y]i mäh-ı sipihr ü mihr
Özünde buldı servi-i cūybār luṭf *
- 3 Dilde ya dîde menzilüñ iy rûḡdan laṭîf
Pür-luṭfsın nihân ol eger âşikâr luṭf
- 4 İncü dişüñe söyleriken dil görüp didi
Kanda bulur bu deñlü dūr-i âbdâr luṭf
- 5 Hâḡ maḡz-ı luṭfindan yaradupdu[r] meger seni*
Kim ḡahr daḡı kılsañ olur iy nigâr luṭf
- 6 Mestâne çeşmi luṭfiyile ḡanımı doker
Dir saña ser-ḡoş oldum iderem nişâr luṭf
- 7 Dāyim Fakîh-i ḡaste belāyile mübtelâ
N'idem olursa yâre şî'âr u dişâr luṭf
132a.

4. O gamzeyi ayarından tanıyan gönlümü, sarhoş ve düşkün olarak meyhanede korkusuzca uyuttum.

5. Fakîh, onun eşiğinin toprağını yabancılardan boş buldum. Sevinçle, korkusuzca semtin başına kadar gittim.

44

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Dil yakmağa ğamzeñle raķib oldı muvāfıķ
İl yıķmağa ğammāza ŗerık oldı münāfıķ
- 2 Cān sırrını aĝzuñ ki nihā[n] eyledi bildüm
Ŗeksüz bu cihānda yoĝımıŖ maķrem-i ŗādık
- 3 HıŖm itme benümsin disem iy cān cihānda
Her kime ne hoŖ gelse görür kendüye lāyık
- 4 'Arz ide gözüm yaŖıle aķvālümü yāre
İnsānise bu dem benüm içün ola [nā]tık
- 5 Fırķatde cefā çok degül olsa ŗoña vuŖlat
VuŖlatda ŗafā az olur olmasa cüdālık
- 6 Yok 'ıŖķumuz anuñla ki bī-mihr ü vefādur
Ma' ŗūķsuz oldur kim ola ol bize 'āŖık
- 7 Hāķ ğaybda ħalketmiŖ rız[kını] Faķihūñ*
Aĝzuñda yaratmıŖ meger ol Hālık u Rāzık
132a-132b.

45

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 'Ahd ü ķarār bende var iy yār sende yok
Ŗabr u ķarār sende var iy yār bende yok

44

1. münāfıķ: muvāfıķ N.

5. olmasa: añlasa N.

7. ħalketmiŖ: ħalkedmiŖ N.

- 2 Sen mihrsin münîr benem zerre-i hâkîr
Yüz mihr bende var ola bir zerre sende yok
- 3 Dil-bend-i zülfünün niçe bendile bendi var
Bende dil andan özgeye bir kılca bende yok
- 4 Ol âb-ı ten ne şâf durur gör dise hayâl
Mûdur miyân idinse miyân ol bedende yok³³⁶
- 5 Boyun zarâfetiyle bûyûn leâfeti
Serv-i çemende yokdur u müşg-i Hotende yok
- 6 Dil hasret ol leb-i güle n'itsün ki gülde hiç
Güftâr-ı dil-nüvâz u feraḥ-baḥş ḥande yok
- 7 Dendânı nazmı vaşfiyile her sözüñ Faḫîh
Dürr-i yetîmdür ki mişâli 'Adende yok
132b.

46

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Âvâre gön'lümün bu cihândan şafâsı yok
Evḳât olur ki tendeki cândan şafâsı yok
- 2 Şâyed şafâ bulam diyü nâ-çâr tasadan
İşler ider ki zerrece andan şafâsı yok
- 3 Dil şabr kıl ki gözleye derdini dilberün
Âḥ u fiğân ki âḥ u fiğândan şafâsı yok
- 4 Mağzını zâhidün n'ola sözüñ şormasa
Bir ḥuşkdur ki âb-ı revândan şafâsı yok
- 5 Miskîn Faḫîh-i bî-dile 'arz it cemâlünü
Müşṭâkdur ki ḥür-ı cinândan şafâsı yok
132b-133a.

47

Mef'ûlû Mefâ'ilün Fe'ûlün

- 1 Pervâne-i cânı oduña yak
Âvâre ğarîbdür saña yak
- 2 'Arz it 'arızuñ niçe hecrile
Bu odlara yanmışı şuya yak
- 3 Destân olayın cihânda dirseñ
Destûne kânumile kına yak
- 4 Biñ başı koyam bir ayağında
Şunarsa eliyile bir ayak
- 5 Yakmasa Faķîh ırılsa gözden
Şol göz ideyin ırıldı ayak
133a.

48

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Zekânuñ çâhına dil düşdi çün iy yâr senüñ
Zülfüne di ki kemendin şal aña yâ resenüñ
- 2 Çeşm-i şayyâduña zülf öğreveli bende-kemend
Hûn olupdur cigeri âhu-yı müşg-i Hotenüñ
- 3 Meyl ider tıfl-ı gönül şirine şirîn lebünüñ
Şunar cân çün elümde göre sîb-i zekânuñ
- 4 Zerrece kând tadurmaz içün ölürisem
Cân otıdur meger ol sebze-i haţţ-ı dehenüñ
- 5 Bir ayağ üstine biñ baş şalı[nu]r serv ü çenâr
Uğramış kaddi hevâsı meger ol pür-fitenüñ
133a.

49

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Bende-i muḳbili olalı dil ol pâdişehüñ
Baḥt u iḳbâli görinmez gözüme hiç şehün
- 2 Yâre hem-tâйдüñ iy serv dirimişise ḳabañ
Añma mânendüñi iy mäh ger oyısa külehüñ
- 3 Dil uzunluḡın ider cânuma ḡulmile saḡuñ
Göz ḳarañusı ider göñlüme ḡeşm-i siyehüñ
- 4 Elin öpdüm gice ḡışmile didüm kim ḡuluñam
Didi 'arzına baḡıncaḡ senüñ azdur güneñüñ
- 5 Yüzüme ḡor baḡup başamaz ayak ḡatında
Yüzümüz üstine yâr 'izzeti var ḡâk-i rehüñ
- 6 Hâ-yı şavtı çü semâ' a gele ol âhû-ḡeşm
Hû-yı mestânise âfâḡı tutar ḡânḡahuñ
- 7 Beñzemez birbirine çün sözüñ eylikde Faḡîh
Raḡamın di ki ḡalasın ḡalem eyzan veleñüñ
133a-133b.

50

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Eyit iy gözleri âhû kimüñ aḡındayıduñ
Gelmedüñ yataḡa şeb kimün otaḡındayıduñ
- 2 Sünbülün tâba varup nergis-i mestün ḡ'âba
Ḳoḡulamış gülün ol kişi ki bâḡındayıduñ

49

4. güneñüñ: günâñhuñ N.

50

Heşt Bihişt (HB)'te şairin şiirlerine örnek olarak bu gazel verilmiştir. Bkz. Sehî Beg, a.g.e., 195.

Tespit edilen farklılıklar şöyledir:

2. varup: virüp N. / kişi ki: kimse ki HB.

- 3 Ser-ḥumār eylemiş ol kimse ki hem-kāseyidūñ
Leb-figār eylemiş anuñ ki kucağındayıduñ
- 4 Bu gice ṭolmışıdı ‘ālem içi bũ[y]-ı kebāb
İy dil-i ḥaste meger miḥnet ocağındayıduñ
- 5 Eşk-i mey-gün lebi hecrinde görüp didi Faḳīḥ
İy ciger kanı ne ḡam ḥūra kabağındayıduñ
133b.

51

Mefā‘ilūn Fe‘ilātūn Mefā‘ilūn Fe‘ilūn

- 1 Kenāra gelmedi serv-i revānı gözlerümūñ
Aḡarsa yaş yerine n’ola kanı gözlerümūñ
- 2 Sihām-ı ḡamzeñe göz dikdüm ırmazam şanemā
Çürürse giryeyile üstüḥ‘ānı gözlerümūñ
- 3 Yaşumla yazdı yazum şafḥasına şüret-i ḥāl
Revān oḡı ki ‘ayāndur beyānı gözlerümūñ
- 4 Şafā-yı māh-ruḡuñ mihrine deger Pervīn
Şabāḡa dek giceler dīdebānı gözlerümūñ
- 5 Tecellī kıl dime tārik olur güneşde çerāḡ
K’anuñla rūşen olur şem‘ dāmı gözlerümūñ
- 6 Kılām diyü leb ü dendān yazılsa bāzāra
‘Aḡīḡ ü dürrile ṭoldı dükānı gözlerümūñ

3. İlk mısra HB’de şu şekildedir: Ser-firāz itmiş özüñi kime hem-kāseyidūñ.
leb-figār: leb-nigār N.

4. İlk mısra HB’de şu şekildedir: Dün gice ‘ālem içi ṭolmışıdı bũy-ı kebāb.

5. Bu beyit HB’de yoktur. HB’de makta beyti şöyledir:
Bir Faḳīḥ avlamışam dirimiş ol Türk-nejād
Dil-i āvāre meger zūlfı duzağındayıduñ
HB’de beyitlerin sırası şu şekildedir: 1, 3, 4, 2, 5.

- 7 Gel imdi ‘aks-i haṭ u ḥālūñi temāşā kıl
Kim oldı ḥāne-i çin ḥānedānı gözlerümün
- 8 Beni ḥayālile her ḥūyuñ eyledi vırān
Ḥarāb ola göreyin ḥānumānı gözlerümün
- 9 Ḥayālüm oldı kemerden bilene kılca Faḫih
Çözülse bendi giderdi gümānı gözlerümün
133b-134a.

52

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Dil devā gibi diler derd ü belāsını anuñ
Cān vefā gibi çeker cev̄ ü cefāsını anuñ
- 2 Okı bir kez yañılup uğrarısa sīneme rāst
Şad şavāb üzre çekem şadra ḥaṭāsını anuñ
- 3 Dürd-i derdün kadeḥin nūş-ı revān bilene şun
Zevkı olmayana gösterme şafāsını anuñ
- 4 Dilberün zülfi ayağına ser-endāz olalı
Miski toprağa şalup şıdı bahāsını anuñ
- 5 Baḥşışi vā‘iz-i şehrūñ varana tevbeyise
Virme bağışla likāsına ‘aṭāsını anuñ
- 6 Cān virür gerçi dilā şoḥbet-i maḥbūba muḥib
Gicedür fūrkatile gözle rızāsını anuñ
- 7 İy cevān-baḥt ser-i pīr-i Faḫīhe nazar it
Günehi çok diyü redd itme du‘āsını anuñ
134a.

51

8. ḥānumānı: ḥānedānı N.

52

2. çekem: çeke mi N.

53

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şol mihr ki andan ayru günüm rüşenâ degül
Bîgânedür benümle henüz âşinâ degül
- 2 Ol serve hâk yüzüme baş koluñı didüm
Eydür ki şu katında yatamam revâ degül
- 3 Rengin sözile şevk-ı ruhuñdan vird kıluram*
Defter durur ki andan ider istifâde gül
- 4 Mürşid ki kûy-ı dilbere itdürmeye sülûk
Olma gönül mürîd aña kim reh-nümâ degül
- 5 Bu cehldür ne 'ilm dimeziseñ Faķîh kibr
Ol mü'mine ki şâhı anuñ Muştafa degül
134b.

54

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İy yüzüñüñ ziyâsıyla mâh-ı hayât olup hacîl*
V'iy sözüñüñ şafasıyla mâ'-i hayât münfa' il
- 2 Dildeki râzı dilberâ dil dilese dile gelse*
Tîğla tut kalem gibi başımı kes dön iki dil
- 3 Silsilesiyle zülfüñüñ nehri müselsel olmadıñ*
Luţfla gel bu çeşme-i çeşümümi dāmānuñla sil

53

2. koluñı: kolumı N.

54

1. mâ'-i hayât: mâh-ı hayât N.

3. çeşümümi: çeşümüñi / dāmānuñla: dāmenüñle N.

- 4 Şol boyı serv niçe kim isterdi benden inîşâl
Düşüp ayağına gözüm dökdi yaşın muţtaşıl
- 5 Tırle tığ yağmadın başa rakıbden [iy] Faķih
Kim didi saña ide kim kūy-ı ĥabıbden kesil
134b.

55

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 'Ömrem şod ān çist ne porsed ki kistem
Dermāndeem der ender ü hem-derd nistem
- 2 Z'ān çeşm ü leb ki düşmen-i cānest ü rūĥ-baĥş
Der bīm ü ümīd ne-mordem ne-zistem
- 3 Dīdem ki men fūrüter ü ü bes ferāterest
Pāy-ı taleb şikestem ü ez reh be-istem
- 4 Zencir-i zūlf-i dōst merā ger keşān ne-kerd
Pes şeyd şekl-i silsile conbān zi çistem
- 5 Ne'kşād perde ān gül-i ĥandān be-rüy-ı men
Çendān ki hemçü ebr-i bahārān giristem

4. dökdi yaşın: yaşın dökdi N.

55

1. Ömrüm geçti; bu önemli değil, kim olduğumu sormadı. İyice bitkinleştım ve hâlâ bir dert ortağım yok. (hem-derd: hem-dert N.)
2. Can düşmanı olan gözden ve ruh bağışlayan dudaktan korku ve ümit arasındayım. Ne öldüm ne yaşıyorum.
3. Kendimin daha aşağı ve onun çok daha yukarıda olduğunu gördüm. Talep ayağımı kırdım ve yola çıkmaktan geri durdum.
4. Sevgilinin zincire benzeyen saçı beni çekmediği hâlde neden zincir gibi sallanıp duruyorum?
5. Bahar bulutları gibi ağlamama rağmen, o gülen gül bana perdesini açmadı.

- 6 Der hecr her şebem dem-i morgest tã künün
İrsâl-i 'ömr der vaşat u sî vü bîstem
134b-135a.

56

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Cümle şeb ber tevbe sūgendān horem
Çünkü āyed rüz ber kıandān horem
- 2 Sākiyem mey mî-dehed nāşîh yemîn
Herçi ber dest-i men ārend ān horem
- 3 Bî-gezîden nūşem ān halvā-yı leb
Şehd bî-dü dest ü bî-dendān horem
- 4 Çeşm-i men çün ebr eger giryān dehed
Katrehāyeş men çü gül handān horem
- 5 Mî-nehem ser pîş-i şemşîreş Fakîh
Guşsa-i merdüm be-gü çendān horem
135a.

6. Şimdiye kadar ayrılıktan her gece ölüm gözyaşı (döktüm). Ömrüm ortada otuz ve yirmiye (elliye) ulaştı.

56

1. Bütün gece tövbe edeceğim diye yemin ederim. Gündüz olunca şekerler yerim.
2. Saki bana şarap nasihatçı yemin veriyor. Ben elime ne verilirse onu içerim.
3. O helvaya benzeyen dudağı ısırmadan yerim. Tatlıyı iki elsiz ve dişsiz yerim.
4. Gözüm eğer bulut gibi ağlarsa, onun damlalarını ben gül gibi gülerek yerim.
5. Fakîh, onun kılıcının önüne baş koyuyor. İnsanların gamını söyle, ne kadarsa çekerim.

57

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Dil be-sevdā-yı yekî hâl-i süveydâ besteem
Bâz bîn hâl-i siyâhem tâ çe sevdâ besteem
- 2 Besteem fikrî ki be-güşâyem gonçe'i*
Ey gül-i ter fikr-i nîkû bîn ki zîbâ besteem
- 3 Çeşm ez nakş-ı ruḥ-ı rengîn-i ü bâ şad nigâr
Ḥâne-i çînest k'ez behr-i temâşâ besteem
- 4 Der hevâ-yı ân leb-i nîkû vücûd-ı ḥîştên
Hemçü ney be'şkesteem şad cā vü her cā besteem
- 5 Şod cihânî halk ender halka-i zülf-i tu bend
Bende-i miskîn der ân zencîr hem-pâ besteem
135a-135b.

58

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

Der Na' t-ı Kâdî' asker

- 1 Ḥusrev-i dāniş-i dîn seyyid-i erbâb-ı 'ilm
Südde-i 'âliyeest mesned-i aşhâb-ı 'ilm

57

1. Gönül, bir kara benin sevdasına tutulmuş. Perişan hâlime tekrar bak, ne sevdaya tutulmuşum?
2. Bir goncayı açma düşüncesindeyim. Ey taze gül, iyi fikre bak, güzel düşünmüşüm.
3. Yüz güzelle göz, onun renkli yanağının nakşından temaşa için bağladığım kıvrım yuvası olmuştur.
4. O güzel dudağın hevesiyle kendi vücudumu kamış gibi yüz yerinden kırmışım ve her yerini bağlamışım.
5. Bütün dünya halkı, senin halkaya benzeyen zülfüne bağlandı. Bu miskin kul da o zincire ayağını bağlamıştır.

58

1. Din ilminin hükümdarı, ilim erbabının efendisi, ilim ashabının dayandığı yücelik minberidir.

- 2 Ey ki pūşt-i ‘ulemā’ vū penāh-ı fuḳarā
Ki meḳāyeşt şerīf-i nur-ı miḫrāb-ı ‘ilm
- 3 Ger melik bā tu koned da‘vi-yi baḫt-ı taḳdīs
Nāẓaret gū ki be-yāmūzeş-i ādāb-ı ‘ilm
- 4 Ber-i āḫbār-ı Buḫārā vū Semerkānd heme
‘Ārız ez ebḫār-ı ĩn cısr bered āb-ı ‘ilm
- 5 Ger nebūdī tu vū eşlāb-ı tu ender ‘ālem
Kes ne-rāndī be-zebān ḥiç zi elḳāb-ı ‘ilm
- 6 Hemçū ebced zi eb u ced ta‘līm konend*
Zāhir ü bāṭn-ı dāniş ulu’l-elbāb-ı ‘ilm
- 7 Kerde bī-vāsıṭa ez levḫ fūnūn rā maḫfūz
Be-ẓamīret ne-buved ḫācet-i esbāb-ı ‘ilm
- 8 Ey benān-ı tu şode ḫall-i ma‘ḳūl-ı eşkāl
V’ey benān-ı tu şode muḫşih-i erbāb-ı ‘ilm
- 9 Ḳāḫī-i ‘asker ü maṣşūr-ı ‘ilim der ‘ālem
Kūst der ‘ilm ü ‘amel hem ‘ālem-i bāb-ı ‘ilm

2. Ey âlimlerin dayanağı , fakirlerin sığınağı ve ilim mihrabının şerefli nuru. (pūşt-i: pūşt ü N.)

3. Melik seninle kutsî talih dava ederse, senin görüşünün ona ilim adabını öğreteceğini söyle.

4. Bütün Buhara ve Semerkant haberleri üzerine, denizlerden ilim suyuna köprü kurar.

5. Sen ve ataların âlemde olmasaydınız, hiç kimse ilim lakaplarını kullanamazdı.

6. İlim sahipleri, zahirî ve batınî ilimleri babasından ve atasından ebced gibi öğrenir.

7. Fenleri levhalardan vasıtasız hıfz ettin. Sen varken ilim sebeplerine gerek olmaz.

8. Ey parmağı zorlukları akılcıca halleden ve ilim ehlinin açıklaması olan kişi.

9. Kazasker ve dünyada ilmin yardımcısıdır. İlim ve amelde, ilim kapısının bayrağıdır.

- 10 Kābilān ber tu be-gīrend ber-i kuṭb çü çarḥ
‘Ayn-ı der yābi vü ṭüllāb-ı tu ṭüllāb-ı ‘ilm
- 11 Ey şebāt-ı be-niyātet ḥareket rā bereket
Ki zi bīdāri-i cehlest be-hemīn ḥāb-ı ‘ilm
- 12 Tā be-cedvel ber-i taṣdīḳ taṣavvur gerded
Ṭālib-i ān ra heme ‘ayn-ı tu dehr-āb-ı ‘ilm
135b.

59

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Sen ki baḡruñ katı taṣdur cigerūm nāzūk cām
Gönlüm ol ṭaşa diler k’uḡraya bu cāma müdām
- 2 Dir saña sā‘ id-i şimīnūmile bāde şunam
İre ‘ömr āḡire vü ırmeye bu va‘de-i ḥām
- 3 Murḡ-ı dil niçe ki bālā uçar iy serv-i seḥī
‘Āḡibet zūlfūñ ü ḡālūñdür aña dāne vü dām
- 4 Zūlf-i şūrīdeñi bend it ya ḡo bendūñ dutayım
Şāyed iy şāḡ ki elümde ola bu ser-keşe rām
- 5 Yāre dir ‘ömr gibi iremeyüp ḡaste Faḡīḡ
İremedüm saña bir gün meḡer irişe du‘ām
135b-136a.

10. Kabiliyetliler senin etrafında, kutbun etrafındaki çarh gibi toplandılar. Senin talebelerin ilim talebeleri gibi dikkatlidir.

11. Ey niyetlerindeki sebatla hareketi bereketlendiren, cahil uyanıklığını ilim uykusuna çeviren.

12. İlim talep edenlerin hepsi göz kesilmiş, sen zamanın ilim ırmağısın.

60

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şol cihān u cān olan cān-ı cihānumdur benüm
Zıkr-i dil fikr-i gönül rūḥ-ı revānumdur benüm
- 2 Çün benümle leb-be-leb olan maḥal kımaz söze
Ḥātem-i la'li meger mühr-i dehānumdur benüm
- 3 Bi'llah iy yār [.....] bir daḳıḳayile naẓar kıl*
Ger yaḳındır mey beyānı yā gümānumdur benüm
- 4 Sāye şanma şalınan yanuñca iy ḥurşid-rüy
Bir dem ārām eyle kim bu ḥaste cānumdur benüm
- 5 Bendeñüñ kalbindeki dāḡı nedür şāhā didüm
Yava varmasun diyü didi nişānumdur benüm
- 6 Yarı terk itmez cefā vü cevrdan almaz Faḳīḥ
Ḳanı anuñ göñli mi yāḥud revānumdur benüm
136a.

61

Mütefā'ilün Mütefā'ilün Mütefā'ilün Mütefā'ilün

- 1 Söz açarsa lebleri zevḳile diñiler şeker neye beñzedem
Yüz açarsa ruḥları şevḳile diñeler ḳamer neye beñzedem
- 2 Gözüm ırmağından anuñ ḳamu ḳadüñi çü beñzede serve ben
Şeker-i lebin kemer-i belin görüben kemer neye beñzedem
- 3 Didiler ki bu gözde yāruñı görelüm kime şebīhdür*
Şu ḳadar di[re]m ki günile ay ala nūr u fer neye beñzedem
- 4 Şaḳı zulmiyile geçer duḡān k'iriser göge niçe dādum
Tir-i şevḳile yaşumı seher ki gözüm döker neye beñzedem

61

1. diñeler: dineler N.

1, 2, 3,4,5. beñzedem: beñzedürem N.

- 5 Şanemā Faḳīh şıfātuñı diyümez ḥalāyık içinde fāş
Bes eyit baña k'anı bilmeye melek ü beşer neye beñzedem
136a-136b.

62

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Geldi gül geñ şanemā bāde[y]i gül-reng idelüm
Sen semā' eyle vü biz bülbüle āheng idelüm
- 2 Zülfüñüñ müşgile reyḥānı perākende kılup
Ağzuñuñ reşkile şırın şekerüñ teng idelüm
- 3 Zühdle güşede niçe dutalum levn-i naqş
Rind olup bādeyle ḥırқа[y]ı gül-reng idelüm
- 4 Varmazam cennete ḥūriler okurlar sensüz
Vaşluñuñ 'idına ḳurbāna okı sen gidelüm
- 5 Demidür ki i[le]de ol büt-i Çin vaşla seni
Niçe fūrḳatde ciger vaşlasını seng idelüm
- 6 Kılca cānuma niçe zaḥm ire ṭanbūra gibi
Eyidüñ perde-i zülfin bu gice çeng idelüm
- 7 Dirimiş lebleri ḥalvāmuza şüfiliğ iden
Ger Faḳīhise anı ḳarşumuza deng idelüm
136b.

63

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Yazdı dīvānında Yezdānuñ bulup fermān ḳalem
Nāme-i ḥüsn ü cemāle nāmuñı 'ünvān ḳalem
- 2 Beñzedür zülf ü ḥad ü ḥaṭṭuñ mişālin yazıcı
Ger düze sünbül mürekkeb gül varaq reyḥān ḳalem

- 3 Gerd-i rāhında ḥabībūñ dem-be-dem reml urmağa
Mukle-i çeşmi devāt idinmiş[em] müjgān qalem
- 4 Zülfine müşg-i Hıṭā dimiş ḥaṭāsından bugün
Yüz kızardup yaş döker yazuda ser-gerdān qalem
- 5 Baḥr-ı eşk ü terk-i ser ger olmazısa evāsıtı*[?]
Bulmaz ol bir māğ ucından merḥabā āsān qalem
- 6 Gitdi ‘aqluñ ḥükmi başumdan gelüp sevdā-yı ‘ışk
Rāstdur k’itmez delünüñ başına fermān qalem
- 7 Dilüm irmez ol leb ü dendānuñ illā zıkrine
Nitekim bî-mühre yazar lü’lü’ [vü] mercān qalem
- 8 Ol şehūñ zülf ü ruḥı vaşfinda keşf itdi Faḫīh
Bir yed-i beyzā ki şu‘bān gibi buldı cān qalem
136b-137a.

64

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Āsitānuñda gedā gelmişem in‘ām umaram
Yileyim kām-ı dil almazısa düşnām umaram
- 2 Umaram [rahm] gözünüñden k’ide āḫir sitemi
‘Aklı gör kāfir-i ḥūn-rizden İslām umaram
- 3 Bî-ḳarārem niçe yıldur taleb-i vaşluñda
Ölmedin hecrile senden bu dem ārām umaram
- 4 Dir lebümden benüm umarsañ ola cūr‘a didüm
Baḫt eger yāri kılurısa tolu cām umaram
- 5 İtme sımın zekānum sībine dir şunma elūñ
Ṭama‘ itdüm şu ki ger puhte vü ger ḥām umaram
- 6 Zülf-i müşgīnūñ umaram ki tutam қоһulayam
Ṭurfe murgam ki belā çekmekičün dām umaram

- 7 Gözlerüñden ne ‘aceb umarısam sehm-i belā
Ger Faķihem kamu bīmārdan in‘ām umaram
137a.

65

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

- 1 ‘Ahd kıldum yine her bī-dile dilber dimeyem
Serv kim başuma meyl itmeye server dimeyem
- 2 Dimeyem sırruñı yoluñda virem ser didüm
Ser virem kimseye terki de virem ser dimeyem
- 3 Çünkü yig gördi gözüñden lebi her bī- [.....]
Āb-ı hayvānımıñ ol çeşme-i kevşer dimeyem
- 4 Bilürem haķķını ben şöhet-i yāruñ diyene
Ta‘ne-i düşmen eger [a]nda ola er dimeyem
- 5 Şükrini bil dime halvetde olan şöheti dir
Kāfire ni‘met ölüm gibi gelür ger dimeyem
- 6 Olmaz mercümeķ ağızında senüñ didi didüm
Anca hāl-i lebüñi kıla dilüm ter dimeyem
- 7 Yine virdi dek olmaz bu Faķih eydüriken
‘Ahd kıldum yine her bī-dile dilber dimeyem
137a-137b.

66

Mef‘ülü Fā‘ilātü Mefā‘ilü Fā‘ilün

- 1 Şordum lebine kim niye virmez şeker selām
Handān didi virüñ buña cāndur umar selām
- 2 Cān biñ selām virse yok ağızında bir ‘aleyk
Hürde tutup kimseden işitmez şeker selām*

- 3 Eş kılmadı ki kılmadı [.....] meger vefā
Söz virmedi ki virmedi la' lūñ meger selām
- 4 İy serv vir selām maḥalleñ muḳīmīne
Cennetde virür ehline çün şāḫ-ı ter selām
- 5 Dārū's-selāmdur ki selāmet bulur selīm
Şol öñe luṭfile gelüp ol ḥūr ider selām
- 6 Müşgīn durur şaçuñ ger ola dāmuña zalām
Şīrīn durur lebūñ vire düşnām eger selām
- 7 Yüz iştiyāk-nāme yaz ol yāre iy Faḳīh
Baḳmaz dilūme gele diyü bī-ḥaber selām
137b.

67

Mefā'ilūn Fe'ilātūn Mefā'ilūn Fe'ilūn

- 1 Didüm yüzüme ḳadem baş ki ḥāk-i dergāhem
Didi ki toza bulaşuram iy gedā şāhem
- 2 Didüm kemālūñe noḳşān n'ola yakın olsañ
Didi görürseñ ırāḳdan ḳanā' at [it] māhem
- 3 Didi vişāle yol bulımaz ol ki cāna ḳalır
Didüm ki cāna ḳalursam cihānda kim āhem
- 4 Didi dimişsin uyurken bir öpdüm ağzında
Didüm ki va'llah efendi bu sözden āgāhem
- 5 Didi lebūmden olupdur maḥall-i şekker teng
Didüm ki zevḳ idüp ölse Faḳīhe ata hem
138a.

67

3. cihānda: bu cihānda N.

Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilātūn Fe' ilūn

- 1 Ne maḥalde ki göre bir yeri bedr-ay gözüm
Aḡar ardınca zamānlar nite kim çay gözüm
İtdürür gönłümü de bî-ser ü bî-pā[y] gözüm
Gönül itmedigin ider baña bed-rāy gözüm
İy gözüm vāy bu gözüm vāy gözüm eyvāy gözüm
- 2 Merdüm-i çeşm ki yur yaşıle kâşānesi[ni]
Düzdür[ür] genc-i ḡayāline bu vîrānesini
Ḳomadı ḡāba ḡarāb ide diyü ḡānesini
Ṭoldurur bâde-i gül-rengile peymānesini
İy gözüm vāy bu gözüm vāy gözüm eyvāy gözüm
- 3 Bir güzel gözledi gönłüm kim aña gözde ḡicāb
İstesem mihr ü vefāsını olur sözde ḡicāb
Vaşl umarsañ özüñi ḡo kim olur özde ḡicāb
Ḥāzer eyle ki naẓar düşmesün añsuzda ḡicāb
İy gözüm vāy bu gözüm vāy gözüm eyvāy gözüm
- 4 Dîde didükleri didāra baḡan āletimiş
Dîde kim dîdesi dildār degül āfetimiş
Behresi baḡmaḡa ḡāni' olanuñ fūrḡatimiş
Göz kim olmaya aralıkda hemān vuşlatimiş
İy gözüm vāy bu gözüm vāy gözüm eyvāy gözüm
- 5 Göz şalar leşker-i derd ü ḡamı gönül iline
Göz şalar ḡaşdile şūr u şeri cān menziline
Göz o merdüm degül iy dōst ki yaşı siline
Bu gelür gözden acıduḡça Faḡīhūñ diline
İy gözüm vāy bu gözüm vāy gözüm eyvāy gözüm
138a-138b.

Mefā' ilātūn Mefā' ilātūn Mefā' ilātūn Mefā' ilātūn

- 1 Şikeste gönül ne sa'y ide kim ṭavāf ide Muşṭafā ḡapusın
Meger ki cemāl-i Ka'be gibi yüzüme açā şafā ḡapusın

- 2 Hüdâ kapusı gedâsı olan bu ‘âleme pâdişâh olur
V’eger ne gedâ nerler ki du‘âsı kerem anuñ fenâ kapusın*
- 3 Çü gün toğa mağribden urur Hüdâ der-i tevbe kilid üzre
Saçuñda yüzüñ görindügi yevm kim yapasın vefâ kapusın
- 4 Hezâr ola derdmend senüñ kapuñda kamusı halka olup
Lebûñden umar Mesîh gibi ki açâ bulara şifâ kapusın
- 5 Açarsa gönüle meykededden muğân-beçe ferce revzenesin
Yaparsa ne guşsa hânkâhuñ yüzümüze pârsâ kapusın
- 6 Egerçi virür ‘ibâdeti yok Faķihe günâh çokluğı havf
Velîk Raķîm işigini yaşıdanup döger ol recâ kapusın
138b.

70

Mef‘ûlû Fâ‘ilâtü Mefâ‘îlû Fâ‘ilün

- 1 Her şî‘r matla‘ında k’ola mübtedâ Hasen
Ehl-i haber işitse diye müntehâ Hasen
- 2 Kevşer lebûñ şafâsına dil-teşnedür Hüseyin
Kâfir gözüñ belâsıyile mübtelâ Hasen
- 3 Ger lutf ide rakîb durur ger vefâ kabîh
Ger cevri ide habîb durur ger cefâ hasen
- 4 Hüsn içre kanda bulına hem-tâ şu mâha kim
Hulķı Hasen şifâtı Hüseyin adıla Hasen
- 5 Virsem hevâ-yı zülfüñile başı bâda ben
Koma şafâ-yı la‘lûñile dâdı râha sen
- 6 Zülf ü haķuñ koķusını müşğ ü ‘abîrveş
Olsun esen ki câna irürür şabâ hasen

- 7 Çeşmüñ Faḳīhi bāde-perest itse tañ mıdur
Mey-ḥ̣ār olur dōkerse Cūneyd anı yā Ḥasen
138b-139a.

71

Mef̣'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

- 1 Kılalı çeşm-i Türkine cānı mekân Sinân
Tolmuş durur bu sîne ḥüsâm u [.....] Sinân
- 2 Rüşen kılurdu rû [vü] cebînilē 'âlemi
Ger ay u günsüz olsaydı bu cihân Sinân
- 3 Ol zülf ü kaş u kirpükile şayd olur cihân
Ḥācet degül ki ala kemend ü kemân Sinân
- 4 Mısr-ı cemāle şāh-süvār-ı 'azîzsin
Saña meger ki Yūsuf ola hem-'inân Sinân
- 5 Dilber şınamak istedi 'ışkında çün seni
Terk it yolında sen de dilâ baş u cān Sinân
- 6 Cānā sinân lügatde sūñūdūr didüm didi
Bağruña uğrasun göreyim her zamân Sinân
- 7 Şabr idem añmayam diriken aduñı Faḳīh
Tesbīḥ idindi zikre düzüpdür sinân Sinân
139a.

72

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

- 1 Ḥabībūñ çeşm-i āhūsı k'ider bağruñı şirūñ ḥūn
Baña seg gibi derbān oldısa zī ḫālī'-i meymūn
- 2 Ne şāhidsin ki sende cem'-i küfr ü dīn ol iki zülf
Hemân Fir'avn u Hāmāndur iki ruḥ Mūsi [vü] Hārūn

- 3 Gelüp çāh-ı zenaḥdānuñla iki göz gören görsün
Ṭaleb Hārūt u Mārūtile Bābilden kılan efsün
- 4 Şu zāhid kim göz öğretmez yüzinde pes perī-zātuñ
Bugün yarın ne ḥazz alur cemāl-i ḥürdan ol dün
- 5 Ḥabībūñ sengdür ḳalbi rakībūñ daḡı saḡt ammā
Faḳīhi gör ṭama' kılar iki taş arasında un
139a-139b.

73

Mef'ülū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ülün

- 1 İy reşk-i perī kim melek-i ḥür-liḳāsın
Teshīr iden insāna ne ḥoş zevḳ ü şafāsın
- 2 İy mäh-liḳā va' de-i cevruñfe vefā it
Tā biline 'uşşāḳa çü pür-mihr ü vefāsın
- 3 Didüm leb-i şirīnūñi ben ḳanda şoram
Eydür leb-i şir ābını sen ḳanda şorasın
- 4 'İşḳuñda şehīd ola niçün vāḳi' mi olur
K'ol vāḳi' a uğrayana Yā-sın okıyasın
- 5 Ger Fātiḡa bilmez dirisem rāst Faḳīhe
Andan bugün iy ruḡları muşḡaf ki cüdāsın
139b.

74

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Şāh kim mışr-ı cemāl ü ḡüsne sultāndur bugün
Buyurup teşrīf dervīşinde mihmāndur bugün
- 2 Pertev-i nūr-ı ruḡından bende ḡalvet-ḡānesin
N'ola rüşen ḳıldısa ḡurşīd-i tābāndur bugün

- 3 Hecrile ‘aẓm-i remīm idūm revānsuz dūn gice
Şan kim anuñ mihriile cismümde biñ cāndur bugūn
- 4 Hōş şafādur kim kabağından gözüm yaşı tolu
Şevk-ı dendān u lebinden dürr ü mercāndur bugūn
- 5 Gün bugūndür yarına kim bile kim alur Faīh
Dem bu demdür āb-ı vaşla cānuñı andur bugūn
- 6 Bende-i Allāh olandur bu cihānda şād olan
Rūşen olsun şāh-ı ‘ālem ‘abd-i Raḥmāndur bugūn
139b-140a.

75

Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilātūn Fā‘ilūn

- 1 Rūz-ı virdest ey murād-ı mā be-bāğ irşād kon
Yā mürīdān rā demī ez ğam be-sāğar şād kon
- 2 Sāiyā feyyāz-ı meclis çü tu mey ez ḥod ḥor
Cūr‘ a ez ān mey merā der ke’s isti‘ dād kon
- 3 Bāde-i çendīn be-deh ey ‘al berāber kon esās
Yā neşāt-ı ‘iṣ ū ‘iṣret ‘iṣḫ rā būnyād kon
- 4 Zāhid-i fāsı ki her yek ber arīi refteend
İttiḥādī rāh şān deh çāre-i ilḥād kon

74

5. āb-ı vaşla: āb u vaşla N.

75

- 1.Ey muradımız, zikir günüdür, bahçede irşat yap veya müritleri bir an gamdan, kadehle mutlu et.
2. Ey saki, meclisin cömerdi senin gibi şarabı kendinden içer. Kâsede o şaraptan bir yudum da benim için hazırla.
3. Ey akıl, böyle kadeh ver, temeli düzgün at veya zevk ve eğlence neşesiyle aşkı sağlamlaştı.
4. Her biri bir yola giden günahkâr zahitlerin gerçek inançtan dönmelerine çare bul ve yollarını birleştir.

- 5 Pîş-i ân dildâr eger h̃'âhî gâzel-h̃'ân tu Faķîh
İhtirâ'-i tu be-gû ez köhne bes inşâd kon
140a.

76

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Ğam yârum olupdur seni ğam-h̃'âr bilelden
Dil dardadur tapuñı dildâr bilelden
- 2 Yâridi baña sevdüğümü bilmedin ol yâr
Düşmenden ider şimdi tiri bâr bilelden
- 3 Aldayup alurdum ezeli cām lebinden
Düşnām dañı virmedi bāzâr bilelden
- 4 Dildâr muhibbin bilüp iderdi tecāhül
Fâş oldu bu sır 'âleme ağıyâr bilelden
- 5 Hecr acısına şabr iderem gûşe-i ğamda
Fürķatde imiş h̃âtır-ı dildâr bilelden
- 6 'İrfânı Faķîhüñ bu mı kim medrese bâbın
Terk itdi reh-i h̃âne[y]i h̃ammâr bilelden
140a.

77

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

- 1 Yine cân tarlığına düşdi gönül şol femiçün
Hîç düşme dil-i miskîne sebebdür ğam içün
- 2 Yapdı kapu görüben müflis ü giryân beni yâr
Feth-i bâb eyleye bî-zer baña eydüñ nemiçün

5. Ey Fakîh, eğer sevgilinin önünde gazel okumak istersen kendi şiirini oku. Senin yeniliklerin eskilerden çoktur.

- 3 Cānı ebrūsı şikār itdi dili çeşm-i nigār
Ol şanem geldi meger kim fiten-i ‘ālem içün
- 4 Bende habs eyleme hîç gül yüze reyhân gibi saç
Cānı bir kılile aşma yine şol perçemiçün
- 5 Müdde‘îler dilemez cennet-i kûyuñda beni
Bunca şeytân niye yâ Rab bu za‘îf âdemiçün
- 6 Bir dem idem demüñi didi sebîlümde sebîl
Dem-be-dem başuma demler gelür ol bir dem içün
- 7 ‘İllet eydür ki Faķîh umma yimiş servem ben
Hasteyem ber de mi bulunmaya didüm emiçün
140a-140b.

78

Mef‘ûlû Mefâ‘îlû Mefâ‘îlû Fe‘ûlûn

- 1 Şorar baña bir şüh ki sen kimi seversin
Didüm seni kim bile ki muhtâc-ı habersin
- 2 Didüm tudağüñ şehd mid[ür] yâ dehenüñ kând
Eydür hele sen bu aralıkda ne şorarsın
- 3 Şîrîn lebüñüñ hakkıyıcıñ ‘âşık-ı pākem
Ağzuma kıomazsın su benüm indi kıoparsın
- 6 Bir ğamzede biñ ğam-zede cānını alursın
Cān sen ne ‘aceb böyle niye cāna kıyarsın
- 7 Zülfüñ elüme girse bu uzun gicelerde
Şaysam aña ğam kışşaların dir ne şayarsın
- 8 Şîrāne Faķîhile çün oynaya ol āhū
Reşkile rakīb it gibi cān vir ne bakarsın
140b.

79

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Serverâ gözlerümüñ yaşı revân oldu*
140b.

80

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yine irür irişür göklere âhum Çelebi
Neden irmez saña iy mihr ü mâhum Çelebi
- 2 Zülfüññ zulmi ucından göremezem yüzüñi
Gün yüzün tutdı meger dūd-ı siyâhum Çelebi
- 3 Bende-i ħor u ħaķirine n'ola eylese raħm
Ĥ'âcem emîrüm ü sultânüm u şâhum Çelebi*
- 4 Ger ölem derdile sinüm üzerinde bite ot
Şarmaşup dâmenüñi tuta giyâhum Çelebi
- 5 Her nazarda niçe biñ bî-güneh öldürse gözüñ
Baña kılmaz nazarı n'oldı günâhum Çelebi
- 6 Eylerem reh-güzeründe yüzümi ħâk yiter
Bir kâdem başarısañ manşıb u câhum Çelebi
- 7 Niçe sa'y eylemişem hecr kışâşında Faķîħ
Ka'be-i vaşla 'aceb ire mi râhum Çelebi
141a.

79

1. Bir sonraki yaprak kopmuş olduğundan şiirin devamı yoktur.

80

Başlık: Ėazel-i Müsebbâ' N.

81

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Āhum ki irür tîr-i qazâ gibi semâvî
Rûbâh olayım şîrveş almasam [ol] avı
- 2 Mümkin demek ağızına anuñ zerre[ce] vardur
K'anuñ 'ademi oldu vücûdıyla mûsâvî
- 3 Şevkıyle bir ayuñ yine oldu göñüli kim
Gün gibi tolup şöhretile 'âleme çavı
- 4 Boynumı büküp iki gözümnden akıdur şu
Şol gözleri şādî şanem ü turesi vâvî
- 5 Keşf itdi Faķih âyet-i hûsni yañağından
Tefsîr okıdı ahsen-i vechile bu râvî
141a.

82

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Şāhā bu haste-hâtıra tuş it diyāruñı
Her derde mübtelā koma derviş-i zāruñı
- 2 Cān vaşladur bu hırkada vaşluñdan iy şanem
Unutduñısa bendeñi añ yādigāruñı
- 3 Dil tıldı kanile şişe-i mey gibi çü şāh
Şāyed nazar kıla diyü çeşm-i humāruñı
- 4 Hayf itme müşteri güzelüm la' l ü dürrüñi
Gözler nesim-i kâfilesinden gubāruñı

81

Başlık: Gazel N.

82

1. mübtelâ: mübtelâya N.

3. kanile: kana N.

- 5 İy ney-şeker yaşıma kemer çöz kenâra gel
Bağlama sâ'ilüne miyân u kenâruñı
- 6 Teslîm idüp kazâña rızâ virürem velî
Cân küfre şaydı şabr-ı firâk-ı ' izâruñı
- 7 Şusuzlîgile cân-ı Faķih eydür halkına*
Ne tîguñı görür ne leb-i âbdâruñı
141a-141b.

83

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kalmadı menzil ki mihr-i ' âlem-ârâ düşmedi
Sâkin-i bende neden sen mâha me'vâ düşmedi
- 2 Dil hüveydâ-yı sivâdur zülfin eyle sūd kim
Düşdi bu sevdâda ser serden bu sevdâ düşmedi
- 3 Halka-i zülf-i perişân yok durur cem' iyyeti
Ol siyeh-püşuñ ki zülfin gördi şeydâ düşmedi
- 4 Şâm-ı hecrüñ şubh-ı vaşlı yok mı yâ Rab kim bu şeb
Şad Şüreyyâ düşdi çeşmümden Şüreyyâ düşmedi
- 5 Anca kâhiller gibi düşdüm şu şâh-ı nâzüküñ
Ayağında leblerinden iki hurmâ düşmedi
- 6 Düşmedi nâ-gâh bir bâzâra yoluñ k'anda halk
Kamu işiden turup başına gavgâ düşmedi
- 7 Hâke düşer nâ-tüvân mest ü harâb olan Faķih
Bir gün üstüme benüm ol çeşm-i şehlâ düşmedi
141b.

84

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Gelmedi kıaddün gibi serv-i hırāmān bir dağı
Gülmedi kıaddün gibi verd-i gülüstān bir dağı
- 2 Būse virüp cān alursañ ğabġabuñ dağmemde kıo
Tā biriyle kıānī' olmazsam virem cān bir dağı
- 3 Tek yüzün göster kıanum dokerse bi'smillāh gözün
'İd-ı ađhā gelmege gitmez bu kıurbān bir dağı
- 4 Senden ayru 'ōmr-i Nūhile Süleymānlıġısa
Göge gitsün gelmesün yā Rab bu hicrān bir dağı
- 5 Ölmüşiken bulduġumı nūş-ı cūr' āndan hayāt
Zāhidā ġmān baġışla göster ihsān bir dağı
- 6 Sākıyā sīmīn elūnden Faķīhe [.....]
Düğ başın söğ aġzına datmazsa āsān bir dağı
- 7 Mestlik zevķını bir kez tuysa biñ kez pāyuña
Ser kıoyup dirdi şun iy luţf issi sultān bir dağı
142a.

85

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

- 1 Münyetī kıad cā'enī kıalbī hevāhā hāmenī
Rabbi zidnī hayreten zer lāmenī men lā menī
- 2 Dāla döndürdi büküp boynumı şol kıaddi elif
Dest-ġir olmazısa ger vāv zūlfūñ vā menī

84

7. pāyuña: pāyuñı N.

85

1. Kalbimin isteġi aklımı başımdan aldı. Rabbim, şaşkınlıġımı artır; bırak kınayan beni kınasın.
2. olmazısa: olmasa N.

- 3 Serv mî-goftem tu rā ey servi-i gūlzār-ı huld
Ger zi ābeş cism būdi ve'z gili pīrāmenī
- 4 Men huve'l-maṭlūbu fī ḳalbī ve rūḫī vaşluhu
Ḳad semi'tum min Ḥabīrin ḳable rūḫī rāmenī
- 5 Ser virüp çün irmedük zūlf-i sevāduñ bûyına
Ol hevādan sevmişem sevdāyı vü sevdā meni
- 6 Zāhidā zi bed be-yāmūz ez Faḳīh-i mest gū
Çü rengin kerd ez mey nisteş ter dāmenī
142a.

86

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

- 1 Alma āh-ı dil-i 'uşşāḳı şehā eyle hāzer
Ser-i kūyuñda görüp itme şitābile güzer
Ne var ol ḳavm-i gedā luṭfuña düşüp mazhar
Terk ü tecrīde yürür meşrebi şāfī diller
İtme dervīş-i 'abā-pūşa ḥaḳāretle nāzar
O da ḥālince fenā milketinūñ şāhı geçer
- 2 Bu Şafīdūr bu Ḳalender dime bu Ḥaydaridūr
Kimisi Mevlevi ḥalkuñ kimisi Ca' feridūr
Gülşenī ḥān-ḳahınuñ kimi[si] ḥāk-i deridūr
Her biri kisve çeker faḳr u fenā serveridūr
İtme dervīş-i 'abā-pūşa ḥaḳāretle nāzar
O da ḥālince fenā milketinūñ şāhı geçer

3. Serviye, "Ey cennet bahçesinin servisi, cismin cennetin suyundan olduğu için etrafın çamur olmuştur." diye seslendim.

4. Kalbimin ve ruhumun kavuşmayı arzuladığı kişi odur. Siz bunu canımdan ve ruhumdan önce beni isteyen ve her şeyden haberdar olandan işittiniz.

6.Ey zahit, kötünden öğren, sarhoş Fakih'ten söz et. Şarapla arındığı için onun günahı yoktur.

86

2. Mevlevi: Mevlevîdür N.

- 3 Şanma mâtem-zede dervîşleri kim hırkâdadur
 Hâk-şinâs ehl-i dil ‘âriflerle hem-demdûr
 Harem-i vaḥdete bigâne degül mahremdûr
 Kimisi Hâzret-i Monlâ kimisi Edhemdûr
 İtme dervîş-i ‘abâ-pûşa ḥakâretle nazar
 O da ḥâlince fenâ milketinûñ şâhı geçer
- 4 Ta’ n u tanz eyleme dervîş-i nemed-pûşlara
 Hâlet-i cezbe-i ‘ışkile o medhûşlara
 Mûnkirûñ koymadılar sözlerini gûşlara
 Kim ulaşdı nefise uğradı ḥâmûşlara
 İtme dervîş-i ‘abâ-pûşa ḥakâretle nazar
 O da ḥâlince fenâ milketinûñ şâhı geçer
- 5 Kılma erbâb-ı ḥarâbâtdan istinkâfı
 Hırkası gerçi mey-âlûde vü kalbi şâfı
 Vardur ol tâyifenûñ ḥâli degül eşrâfı
 Kimi Behlûl-i zamâne kimi Bişr-i Hâfı
 İtme dervîş-i ‘abâ-pûşa ḥakâretle nazar
 O da ḥâlince fenâ milketinûñ şâhı geçer
 142b.

87

Mef’ûlû Mefâ’îlû Mefâ’îlû Fe’ûlûn

- 1 İskender-i devrân gibi iy sâki su eyle
 143a.

3. İlk mısradaki kafiye olarak kullanılan kelime bendin kafiye düzenine uymamaktadır. Bu durum müstensih hatasından da kaynaklanmış olabilir.
 Edhemdûr: Edhemîdûr N.

4. o: ol N.

5. kılma: kılmasa N.

Bir sonraki yaprak kopuk olduğundan bendin son iki mısrası eksiktir. Ancak şiir müseddes-i mütekerrire şeklinde yazıldığına göre bendin son iki mısrası diğer bendlerin son iki mısrası gibi olacaktır.

87

1. Bir önceki yaprak kopmuş olduğundan şiirin sadece son mısrası bulunmaktadır.

88

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

- 1 Bilür didār ehli bunı kamu
Kim uçmağdur senüñle baña tamu
- 2 Tozuñ dirler gör iy mäh olmasun hayf
Kabağın müşterinüñ kıl terazü
- 3 Kolum biline şalmağ remzin itdüm
Hayälüñdür senüñdür eyledi mü
- 4 Lebün kandise n'ola dil uzatsam
Sezâdur kanda tûti olsa hoş-gü
- 5 Koyansun 'ışk odına hâne-i dil
Ki sâkin kılmaz anı girdügi şu
- 6 O şayyâduñ kaşı altında gözin
Görüp dirler yatar şol kaşda âhü
- 7 Fağih-i mest olup mihrâb içinde
Komadı anda âb-ı rû şol ebrü
143a.

89

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

- 1 Dönme yoldan iy başağ kan eyle kânün eyleme
Görme yarı gitse ser kan eyle kânün eyleme
- 2 Resm-i bürka' şevka yanmasun diyü ehl-i nazâr
Gerçi 'âdetdür k'ider kan eyle kânün eyleme
- 3 Dilberâ yaşınma yaşın gözlerümüñ eyle hün
Çün meşeldür didiler kan eyle kânün eyleme

- 4 Dösti düşmen gibi öldür düşmenile olma döst
İtme düşmenden beter kan eyle kânün eyleme
- 5 Öper olup yine dönme râzıyam ısır kanat
İy lebi reşk-i şeker kan eyle kânün eyleme
- 6 Sağarı boş itme tıldur şol şurâhı kanile
İçelüm hün-ı ciger kan eyle kânün eyleme
- 7 Ağzına ilenmesün açdurma ağzın gonçenüñ
İrişür bād-ı seher kan eyle kânün eyleme
- 8 Yaz ciger kanıyla muṭrib tutma her âheng sâza
Çün Faḳîh âğâz ider kan eyle kânün eyleme
143a-143b.

90

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Sâkiyâ mey-hâne ṭolmadın pür it peymâne[y]i
Cân gibi çün degme göz görmez gözüm cânâne[y]i
- 2 Cānumı yakdı vü yakışmadı ol dilber baña
Şem' kim gördi ki yakışmaz yaqar pervâne[y]i
- 3 Urduğūñdan başuma uğraduğınca seng ü hışt
Bildüm iy dilber süpür sen bu dil-i vîrâne[y]i
- 4 Her nigāruñ naqşını gözden hayālūñ kıldı pāk
Mülk idinmekdür meger kaşdı bu mihmān-hâne[y]i
- 5 Zülf ü hālın men' ider cân murğı şaydıñdan meger
K'oda şalmışdur bugün ruḥsār u dām u dāne[y]i

89

7. irişür: irişür iy N.

90

3. uğraduğınca: uğradığınca N.

- 6 Dişlerüñ nazmı nigârı nitekim neşr tekerek
Kaṭre kaṭre dökdi gözüm tolusı mercâne[y]i
- 7 Cān raḳībūñ mevtin ister zūlf-i şeydāñı gōñül
Kim Faḳīh ölü sever dirler deli dīvāne[y]i
143b.

91

Mef'ulū Mefā'ilū Mefā'ilū Fe'ulūn

- 1 Āyā ne Sühe[y]l oldı ḥabībūñ k'ider aya
Anı kim ider şems tulū' itse Sühāya
- 2 Bām-ı ruḥile māh-ı felek kılsa teraḳḳī
İy Zühre-cebīn irmeyesin māh-liḳāya
- 3 Üstinden anuñ esdüğini istemez[em] yıl
Ḥālüm nice 'arz it diyeyüm bād-ı şabāya
- 4 Dehrūñ siteminden şıgıñup zūlfüñe başum üzre*
Zūlfūñ per-i ṭāvūs gibi ger şala sāye
- 5 Şeylillahın arturdu işigüñde du' ā-gū
Düşnām olalı la' lūñūñ in' āmı gedāya
- 6 Derviş şorar lebleri kim la' l ide 'aṭā
Bī-çāre Faḳīhem ki faḳīrem bu 'aṭāya
143b-144a.

92

Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilātūn Fe'ilūn

- 1 Ḳadem ur gözüme k'oldı şanemā ḡarḳa dime
Sā'ilūñdür kerem it irüşe bu dem ḳademe
- 2 Var dehānumca ḳatımda ḳaderūñ dir baña yār
Yine bir şiveyile şaydı vücūdum 'ademe

- 3 Gözüñ itdi kapuñ öñinde gönül murğını katl
Kılmadı gör bu harāmī[y]i ki hürmet hareme
- 4 Üns dutmaduğın insānile beñzer periye
Taş bağırluluğın iy cān katı oğşar şaneme
- 5 Dilerem ol dili kim ğamze-i dildār diler
Neme boyandı benüm ğark eger olmaya neme
- 6 Hıdmetin kılmayan ol şāh-ı cihān dergehinüñ
Ne deme irürise irişür āhır ne[de]me
- 7 Hadd-i ‘ışkı nice ta‘rīf ide ‘aqlile Faķīh
Resm kılmaz çü berāber ola hādīs kıdeme
144a.

93

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

- 1 Nūr-ı Aħmed görünür billāh baķuñ şol alına
Eş-şalātu ve’s-selām eydüñ aña vü āline
- 2 Niçe diller bestedür yok rāh-ı zūlfüñ ağına
Niçe cānlar ħastedür gül-gün yañağın alına
- 3 Bir güzel kaçmak diler gönüm didüm ħışm eyledi
Bilmedüm ol dilberi kim kendüsine alına
- 4 Ğamze-i şīr-efkenüñ mekrine zāhid irmemiş
Ol bir āhūdur anuñ rübāh irişmez ālına
- 5 İy Faķīh ol ħaṭṭ u ħad mecmū‘ a-i renginimiş
Gel okı bu nūşha[y]ı gör se[b]zi nedür alı ne
144a-144b.

94

Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün

- 1 Āh itmege yā efgān yār urduğı yaraya
Zühre ne kişinüñ var kimüñ ola yār āyā
- 2 Bāb-ı ruḥı bağışlar ḥurşide ziyā vü fer
Çün nūr-ı cebiniyle revnaḳ vire yār aya
- 3 Ma' kûl olan oldur kim var bir kemer-i maḥsûs
Yoḥsa bilini şanmañ fikre gele yā rāya
- 4 Ağzuñ gibi cān özin hiç itmegedür kaşdı
Tā varını terk idüp sen dilbere yaraya
- 5 Teşbîh idicek zülfüñ dil cîme yaḥud dāla
Temsîl iderem kaşuñ ben nūna veya rāya
- 6 Cevrile idersin yād beni niçe yad olsam
Luṭfile dili hergiz añañ neye yaraya
- 7 Dir görse ḥelāl olsun kanını Faḳîhüñ yār
Şol şartile ammā girmeye tehi araya
144b.

95

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol dehr ki ṭola dîde-i 'uşşâḳ ḳanile
Ger ğarḳ ola 'aceb degül âfâḳ ḳanile
- 2 Şām u seḥer ğarîḳ görüp ḥūna 'âşîḳı
Çeşm-i şafaḳ ṭolar ḳalb-i eşfâḳ ḳanile

- 3 Hûn olsa bağırla lāle gibi ‘āşıkuñ n’ola
Halt itdi çünki hâkini Hallâk kanile
- 4 Batın-ı cihānda mişl-i cenīnem ki her zamān
İtdüm dil-i hāzīnūme infāk kanile
- 5 Alsa kalem firāk-ı ruḥuñdan Faḫīh ele
Ağlar şu deñlū k’al olur evrāk kanile
144b-145a.

96

Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilātūn Fe‘ilūn

- 1 Girmedi nergis anuñ şīvede hergiz gözine
İrmedi gamz idüben fitnede gāmiz gözine
- 2 Çeşm-i şīr-efkeni öñinde şol āhūlara diñ
Sizi kan tutdı meger kim görinürsiz gözine
- 3 Zülf-i miskini çözüp şāne [u]rursa dökülür
‘Anber ü misk ki ayak [.....] çıkar diz gözine
- 4 Kebkebūñ nakşına mihrāb diyü secde kıılır
Kıble ehli nerede kim gele şol iz gözine
- 5 Göz içindekini kāmınca görimezdi raḫīb
Toğmayız şimdi ḫilāl oldıgısa biz gözine
- 6 Görinür ol leb-i gül-güne-i yarı ki anuñ
Bu Faḫīhūñ nitekim pāre[y]i kıomaz gözine
145a.

95

3. hûn olsa: hûn-ḥor olursa N.

5. ele: eline N.

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

- 1 Gelürse vaqt-i hazān sākiyā eger yāda
Bahār-ı 'ömri gözet virme bāda vir bāde
- 2 Şafā-yı rūḥ bilinmez meger mey-i şāfī
Cilā-yı kalb bilinmez meger ruḥ-ı sāde
- 3 Yaşum ki zāde-i merdümdür it teraḥḥum aña
Bırakma gözden anı düşdi ise üftāde
- 4 Egerçi serv-i ser-efrāz-ı şāhid-i zaḥmuñ
Degülse boyuñda bende degüldür āzāde
- 5 Şuyūḥa zerre[ce] yol yok şebāb 'ahdinden
Dil-i Faḫīh ki itmişdi vaḳf ūlāda
145a.

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Lebi bāzārda çün kıldı bahā kem şekere
Kimsene tālib olup şaymadı dirhem şekere
- 2 Vaṭanından düşüp āvāre yürür idi [.....]
Ki irürdi lebünün lezzeti mātem şekere
- 3 Ṭuza teşbih idenün leblerün gözine ṭuz
Şeker olsun dili nisbet kılanuñ hem şekere
- 4 Būs uğurlatmaya diyü lebin ağzı şakınup
Kodı tar yerde vü mühr urdı bu ḥātem şekere
- 5 Kānī' olmasam anuñ leblerin öpmege ne tañ
Kim durur k'öper ü қо dimez ısırsam şekere
145a-145b.

99

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Dil ü dīdem ğamuñile dem ü nemdür dağı ne
Ehl-i 'ıŝkuñ işi her dem nem ü ğamdur dağı ne
- 2 Kāfidür rā kaşı şāfidür anuñ mīm ağızı
Şormağa gelse bu bīmārı keremdür dağı ne
- 3 Didi dil-ħastesine tudağum emdür didüm
Şanemā ħaste-dile tudağun emdür dağı ne
- 4 Ķademine urayum yüzümi k'andan gözüme
Bir avuç toprak irişürse Ķademdür dağı ne
- 5 Gözüñüñ 'illetini gizlerise şıĥhat-i dil
Tā kıyāmet işimüz derd ü elemdür dağı ne
- 6 Dem-be-dem demdeme idüm dem idüm dimedi mi
Dem benümdür bu dem ol hoş-deme demdür dağı ne
- 7 Defterün zülf-i sevādile tağılduğı Faķīh
'Ālem içinde saña Ķara 'alemdür dağı ne
145b.

100

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

- 1 Yād itse bu dil-ħaste[y]i cānān çıkagelse
Tenden ayağın öpmekiçün cān çıkagelse
- 2 Çok göz yaşıle toħm-ı hevāyı dile ekdüm
Sa'yüme sezā serv-i ħurāmān çıkagelse
- 3 Āh okını tuşman kanı gibi kim ol āhū
Dökse Ķanımı nitekim aşlan çıkagelse

- 4 Râ kaçını gösterse iki dâl içinde
Derd isteriken tâlibe dermân çıkagelse
- 5 Her yire sebîl oldu kanum gamzeñ ucından
Her yara k'irür cāna eger kan çıkagelse
- 6 Şol genci ki cânlar virüben kimsene bulmaz
Bî-çäre taleb kılmadın āsān çıkagelse
- 7 Çil-sāle Faḳīhūñ günü dün oldu kapuñsuz
Şöyl'olsa çile kim meh-i tābā[n] çıkagelse
145b-146a.

101

Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilātün Fe'ilün

- 1 Ğunca ğuncile lebūñ gel dise güftāra gele
Nāza nāzile boyuñ gel dise reftāra gele
- 2 Gül yüzūñ vaşfin işitmege hevādāruñ olup
Perdesüz baş açā şerm itmeye bāzāra gele
- 3 Cür' ā-i la' lūñe mey-ḡānede ger kıymet ola
Zühd çil-sāle-i zāhid ile ḡammāra gele
- 4 Āteş-i 'ışkuñ eger tâlibe göstermese şevḡ
Şanma pervāne gibi şu' le-i dīdāra gele
- 5 Ḥālümüz şo[r]mağa yāruñ deheni yok diyesin
Göñlümüz almağa biñ dilile güftāra gele
- 6 Zülfūñūñ ḡalkaları 'ārızuñ ābında bu kim
Şayd ola dāmuña her teşne-i āvāre gele
- 7 'Ömri ḡatm oldu Faḳīhūñ yüzūñi göster āña
Vaḡtidür kim dönüp inkārdan iḡrāra gele
146a.

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Şol mûr ki irişmiş lebûñe cānum imişse
Cān lezzetin alurıdı dendānum imişse
- 2 Tamlatmaya aldum disem ağzuma sebük şu
Dökerdi dirîğ itmezidi kıanum imişse
- 3 Ol serv-kad ok gibi gelür gezer oturmaz
N'olayıdı ol tîre nişān yanum imişse
- 4 Çarh ay gibi kaçamazımış nāleden eyvāh
Bu gice semā' itdügi efgānum imişse
- 5 Kıurbān bu Faķih okuñā şāhā didüm eydür
Kîşi viredi yayuma kıurbanum imişse
146a-146b.

SONUÇ

“Fakîh: Hayatı, Eserleri, Divanı” isimli bu tezde öncelikle, bugüne kadar hakkında herhangi bir çalışma yapılmamış olan XV. yüzyıl şairi Fakîh’in hayatı ele alınmıştır. Şairin hayatı değerlendirilirken Sehî Bey’in Heşt Bihişt isimli tezkiresinden ve divanındaki şiirlerden yararlanılmıştır. Heşt Bihişt dışındaki şüara tezkirelerinde ve Türk edebiyatı tarihiyle ilgili diğer biyografik eserlerde Fakîh hakkında bir bilgi bulunamamıştır. Taranan nazire mecmualarında da Fakîh’e ait bir şiirin kaydedilmediği görülmüştür. Şair hakkında çeşitli çalışmalarda öne sürülen bazı tutarsız ve yanlış bilgiler çalışmanın ilgili bölümlerinde düzeltilmeye çalışılmıştır.

Divanındaki şiirlerden hareket ederek Fakîh’in şahsiyeti değerlendirilmiştir. Tasavvufî ifade, mefhum ve mazmunlara özellikle Farsça şiirlerinde yer veren şairin tasavvufa meyli olduğunu ifade etmek mümkündür, ancak bir tarikata mensup olup olmadığı konusunda bir şey ileri sürmek oldukça zordur.

Fakîh’in şiir konusunda Mevlânâ’nın düşüncelerine benzer düşünceleri olduğu görülmektedir. Şairin kendinden önce yaşayan veya çağdaşı olan şairler içinde özellikle Ahmedî, Atâyî, Karamanlı Nizâmî ve Ahmet Paşa’dan etkilendiği bu şairlerin şiirlerine yazdığı nazirelerden anlaşılmaktadır.

Ahmed Fakîh isimli veya mahlaslı kişilere atfedilen ve son yıllarda yapılan çalışmalarda XV. yüzyılda yazılmış olabileceği öne sürülen “Çarhname” ve “Kitâbu Evsâfî Mesâcidî’s-Şerîfe” isimli eserler dil ve üslûb bakımından incelenmiş ve bu eserlerin XV. yüzyıl şairi Fakîh tarafından yazıldığını söylemenin oldukça zor olduğu ifade edilmiştir.

Fakîh Divanı'nda kaside, muhammes, müseddes, gazel ve kıt'a olmak üzere toplam 138 manzume bulunmaktadır. Divanda bulunan kasidelerin dört tanesi ve gazellerin bir tanesi mülemmadır. Fakîh'in manzumeleri içinde bulunan iki kıt'a ve on beş gazel Farsça yazılmıştır. Divan metnini oluştururken kullanılan tek nüshanın dört yerinde yaprak kopukluğu olduğu belirlenmiştir. Bu durumda Fakîh'in şiirlerinin daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

Fakîh divanında bulunan 61 numaralı gazel, bugünkü bilgilerimize göre sadece Fuzulî'nin bir gazelinde ve Nâ'îlî'nin iki gazeli ve bir kıt'asında görülen "Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün Mütefâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Metinde 69 numaralı gazelde ise, Divan şiirinde şimdiye kadar yapılan çalışmalarda tek örneğine Zâtî divanında rastlanılan "Mefâ'ilâtün Mefâ'ilâtün Mefâ'ilâtün Mefâ'ilâtün" vezni kullanılmıştır. Fakîh'in şiirlerinde yer yer görülen vezin bozukluklarının çoğunun müstensih hatasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Fakîh, duygu ve düşüncelerini ifade ederken deyimlerden sık sık yararlanmasına mukabil atasözlerine fazla rağbet etmemiştir. Dönemin şiir anlayışında önemli bir yeri olan cinaslardan yararlanma eğilimi Fakîh'in şiirlerinde de görülmektedir. Şair, Arap harflerini kullanarak yapılan kelime oyunlarına da sık sık başvurmuştur. "Meşâ'iruhu Fî Hurûfi't-Teheccî 'Alâ Veznin Zâ'idetin ve Kâfiyetuhu Vâhidetun" başlığı altında verilen gazeller düşünüldüğünde Fakîh'in yeni şeyler ortaya koyma düşüncesinde olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışmayla birlikte XV. yüzyıl şairi Fakîh'in hayatıyla ilgili bugüne kadar bilinmeyen bazı noktalar aydınlatılmış ve divanı Klâsik Türk edebiyatıyla ilgilenenlerin istifadesine sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Ahmet Vefik Paşa. *Lehce-i Osmânî*. Haz. Recep Toparlı.

Ankara: TDK Yayınları, 2000.

A. KADİR. *Bugünün Diliyle Mevlânâ*. İstanbul: İstanbul Matbaası, 1955.

ALICI, Lütfi. "Türk Edebiyatında Mürâcaa Şiirler", *İlmî Araştırmalar*.

S.14 (Güz, 2002): 1-15.

AKSOY, Ömer Asım. *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. 3 C. 4.bs.

Ankara: TDK Yayınları, 1984.

AKÜN, Ömer Faruk. "Divan Edebiyatı". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C.9

İstanbul: TDV, 1994: 389-427.

ALTUNSU, Abdülkadir. *Osmanlı Şeyhülislâmları*. Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1972.

AMBROS, Edith Gülçin. "Nazire: The Will-o'- The Wisp Of Ottoman Divan

Poetry". *Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Des Morgenlandes*. S.79 (1989): 57-83.

ARSLAN, Mehmet. "Zâtî'nin Şiirlerinde Muamma Benzeri Bazı Harf ve Kelime

Oyunlarına Dair", *Osmanlı Makaleleri*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2000.

ATEŞ, Ahmed. "Metin Tenkidi Hakkında". *Türkiyat Mecmuası*.

C. VII-VIII/I (1940-1942): 253-267.

AYAN, Hüseyin. *Nesîmî Divanı*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1990.

_____. "Bir Nazire Mecmûası". *MÜFEF Türklük Araştırmaları Dergisi*:

Amil Çelebioğlu Armağanı. S.7 (1993):111-118.

AYDEMİR, Yaşar. *Behiştî Divanı*. İstanbul: MEB Yayınları, 2000.

AYNUR, Hatice. 15. Yüzyıl Şairi Çâkerî ve Divanı: *İnceleme-Tenkitli Metin*.

İstanbul: Yenilik Basımevi, 1999.

AYVERDİ, Samiha. *Edebî ve Manevî Dünyası İçinde Fatih*. 5. bs.

İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1990.

BANARLI, Nihat Sami. **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. 2 C.**
İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1998.

BATISLAM, Dilek. “Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Bir Ortak Söyleyiş Biçimi: Mürâcaa, Dedim-Dedi”. *Folklor / Edebiyat*. S.23 (2000/3): 201-210.

BİLGEGİL, Kaya. **Edebiyat Bilgi ve Teorileri: Belağat.**
İstanbul: Enderun Kitabevi, 1989.

Bursalı Mehmed Tahir. **Osmanlı Müellifleri I-II-III ve Ahmed Remzi Akyürek-Miftâhu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi.** Haz. Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatçı. Ankara: Bizim Büro Basımevi, 2000.

CANIM, Rıdvan. **Latîfî, Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzamâ: İnceleme-Metin.** Ankara: AKM Yayınları, 2000.

CANPOLAT, Mustafa. **'Ömer Bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir.**
Ankara: TDK Yayınları, 1982.

CENGİZ, Halil Erdoğan. “Divan Şiirinde Musammatlar”. *Türk Dili*. S. 415-416-417 (Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986): 291-429.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet. “Kaside”. *Türk Dili*. S. 415-416-417 (Temmuz- Ağustos-Eylül 1986): 17-77.

ÇELEBİOĞLU, Âmil. “Harflere Dair”. *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: MEB Yayınları, 1998: 599-606.

_____. “Elif Harfiyle İlgili Bazı Edebî Hususiyetler”. *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: MEB Yayınları, 1998: 607-624.

ÇETİN, M. Nihad. “Aruz”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 3
İstanbul: TDV, 1991: 424-437.

DANIŞMEND, İsmail Hami. **İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi: Osmanlı Devlet Erkânı. C. 5** İstanbul: Türkiye Yayınevi, 1971.

DERDİYOK, Çetin. **Cemâlfî: Hayatı, Eserleri ve Divanı.** Turkish Sources XXI, Harvard University, 1994.

DEVELLİOĞLU, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. 15. bs. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1998.

DİLÇİN, Cem. "Divan Şiirinde Gazel". *Türk Dili*. S. 415-416-417 (Temmuz-Ağustos-Eylül, 1986): 78-247.

_____. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. 2. bs. Ankara: TDK Yayınları, 1992.

_____. *Düzenleyen. Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları, 1983.

Eğridirli Hacı Kemal. *Câmi'ü'n-Nezâ'ir*. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Nu.: 5782.

ELMALLI, Hüseyin. "Hassân Bin Sâbit". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 16 İstanbul: TDV, 1997: 399-402.

ERDOĞAN, Mustafa. *Türk Edebiyatında Muhammes*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

ERSOYLU, İ.Halil. *Cem Sultan'ın Türkçe Divanı*. Ankara: TDK Yayınları, 1989.

Fakîh. *Divân-ı Fakîh*. Süleymaniye Kütüphanesi-Hacı Mahmud Efendi Nu.: 3298. Millî Kütüphane Mikrofilm Arşivi (D.) 132.

GENCEÎ, Turhan. "Çarhname'nin Müellifi ve Tarihi Hakkında Notlar". Çev. Emine Gürsoy-Naskali. *Türk Kültürü*. Yıl: 25, S. 286: 74-77.

GENÇTÜRK-DEMİRCİOĞLU, Tülay. "Cemilî Divanı'nda Kelime ve Harf Oyunları", *Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları)*, S. 27/II (Günay Kut Armağanı II, 2003): 153-160.

GIBB, E.J. Wilkinson. *Osmanlı Şiir Tarihi I-V*. Çev. A. Çavuşoğlu. Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.

GÖLPINARLI, Abdülbaki. *Yunus Emre ve Tasavvuf*. 2. bs. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1992

HORATA, Osman. "Ses, Anlam Bütünlüğü ve Gazel-i Tecnisler". *Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi*. S.1 (1998): 65-75.

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu. 4 C.
İstanbul: MEB Yayınları, 1947-1976.

İPEKTEN, Halûk. Divan Edebiyatında Edebî Muhitler.
İstanbul: MEB Yayınları, 1996.

_____. **Eski Türk Edebiyatı: Nazım Şekilleri ve Aruz. 3.bs.**
İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999.

_____. **Karamanlı Nizâmî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı.**
Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1974.

_____. **vd. Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü.**
Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1988.

İSEN, Mustafa. Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısım. Ankara: AKM Yayını, 1994.

_____. **Sehî Bey Tezkiresi: Heşt –Behişt** Ankara: Akçağ Yayınları, 1998.

_____. **“Divan Şiirinde Nazire Geleneği”. Ötelerden Bir Ses.**
Ankara: Akçağ Yayınları, 1997: 326-331.

_____. **-Cemâl KURNAZ. Şeyhî Divanı.** Ankara: Akçağ Yayınları, 1990.

İZ, Fahir - Günay KUT. “Divan Nazım ve Nesri”. Başlangıcından Günümüze Kadar
Büyük Türk Klâsikleri. C.1 İstanbul: Ötüken-Söğüt, 1985: 264-268.

İZ, Mahir. Tasavvuf: Mahiyeti, Büyükleri ve Tarikatler.
İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1995.

KARABEY, Turgut. Ahmed Paşa: Hayatı, Sanatı, Eserleri.
Ankara: Akçağ Yayınları, 1996.

KARATAY, Fehmi Edhem. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar
Kataloğu. 2 C. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi, 1961.

Kâtip Çelebi. Keşfü'z-Zünûn ‘an Esâmi’l-Kütûbi Ve’l-Fünûn.
2 C. 2. bs. Haz. Şerefeddin Yalıtıkaya - Kilisli Rıfat Bilge.
İstanbul: Maarif Vekâleti Yayınları, 1971-1972.

KAYA, Bilge. Hisâfî Hayatı, Eserleri ve Metâliü'n-Nezâir Adlı Eserinin Birinci Cildi: İnceleme-Metin. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 2003.

KILIÇ, Filiz. Meşâ'irü's-Şu'arâ: İnceleme – Tenkitli Metin. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 1994.

Kınalı-zâde Hasan Çelebi. Tezkiretü's-Şuârâ. Haz. İbrahim Kutluk. 2 C. 2. bs. Ankara: TTK Yayınları, 1989.

KOMAN, Mesut. Şikârî'nin Karaman Tarihi. Konya, 1946.

KONYALI, İbrahim Hakkı. Abideleri ve Kitabeleriyle Karaman Tarihi, Ermenak ve Mut Abideleri. İstanbul, 1967.

_____. Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi. Konya, 1964.

KORTANTAMER, Tunca. Eski Türk Edebiyatı: Makaleler. Ankara: Akçağ Yayınları, 1993.

KÖKSAL, M. Fatih. Edirneli Nazmî Mecma'ü'n-Nezâ'ir: İnceleme-Tenkitli Metin. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, 2001.

_____. “Nazire Kavramı ve Klâsik Türk Şiirinde Nazire Yazıcılığı”. Dirîözler Armağanı. Ankara, 2003: 215-290.

KÖPRÜLÜ, Fuat. Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1980.

KURNAZ, Cemâl. Hayâlî Bey Divanı'nın Tahlili. İstanbul: MEB Yayınları, 1996.

_____. Divan Edebiyatı Yazıları. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.

_____. Türkiye-Orta Asya Edebî İlişkileri. Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.

_____. Mustafa Tatcı. Ümmî Divan Şairleri ve Enverî Divanı. Ankara: MEB Yayınları, 2001.

_____. Mustafa Tatcı. İstanbul'da Buharalı Bir Mutasavvıf: Emir Buharî. 2.bs. Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.

_____. “Osmanlı Şair Okulu”. Journal of Turkish Studies (Türklük Bilgisi Araştırmaları). S. 27/II (Günay Kut Armağanı II, 2003): 403-419.

KUT, Günay. “Heşt Bihişt”. TDV İslâm Ansiklopedisi. C. 17 İstanbul: TDV, 1998.

_____. “Metin Tespitinde Birinci Aşama: Vezin ve Anlam”. İlmî Araştırmalar. S. 8
İstanbul: İlim Yayma Cemiyeti, 1999: 189-198.

KÜÇÜKDAĞ, Yusuf. II. Bâyezid, Yavuz ve Kanunî Devirlerinde Cemalî Ailesi.
İstanbul: Aksarayî Vakfı Yayınları, 1995.

LEVEND, Ağâh Sırrı. Türk Edebiyatı Tarihi. C.1. 4. bs.
Ankara: TTK Yayınları, 1998.

_____. Divan Edebiyatı: Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve
Mefhumlar. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1980.

_____. “Fatih Devrinde Türk Dili ve Edebiyatı”. Türk Dili Dergisi.
S. 20 (Mayıs, 1953): 495-505.

MACİT, Muhsin. Divan Şiirinde Ahenk Unsurları. Ankara: Akçağ Yayınları, 1996.

MANSUROĞLU, Mecdut. Ahmed Fakih: Çarhname.
İstanbul: İÜEF Yayınları, 1956.

MAZIOĞLU, Hasibe. Ahmed Fakih: Kitâbu Evsâfı Mesâcidi’ş-Şerife.
Ankara: TDK Yayınları, 1974.

Mehmet Süreyyâ. Sicill-i Osmanî: Osmanlı Ünlüleri. Haz. Nuri Akbayır.
İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.

MENGİ, Mine. Eski Türk Edebiyatı Tarihi: Edebiyat Tarihi-Metinler. 6.bs.
Ankara: Akçağ Yayınları, 2000.

_____. Mesîhî Divanı. Ankara: AKM Yayını, 1995.

MERMER, Ahmet. Karamanlı Aynî ve Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları, 1997.

_____. “XV. Yüzyılda Yazılmış Bilinmeyen Bir Nazire Mecmûası ve Aydınlı
Visâlî’nin Bilinmeyen Şiirleri”. Millî Folklor. S. 56
(Kış 2002: Prof.Dr. Umay Günay’a Armağan): 75-94.

ONAY, Ahmet Talât. Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar. Haz. Cemâl Kurnaz.
Ankara: TDV Yayınları, 1993.

ÖZTUNA, Yılmaz. Büyük Osmanlı Tarihi. C.1 İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1994.

ÖZYILDIRIM, Ali Emre. Hamdullah Hamdî ve Divanı.

Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.

PAKALIN, Mehmet Zeki. Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. 3 C. 4.bs. İstanbul: MEB Yayınları, 1993.

PALA, İskender. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2000.

_____. Fatih Sultan Mehmed. (İstanbul: Şule Yayınları, 1999), 146.

_____. "Harfler Dünyası". Divan Edebiyatında Müstesna Güzeller. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995: 153-163.

Pervane Bey. Mecmû'atü'n-Nezâir. Topkapı Sarayı Kütüphanesi-Bağdat Nu.: 406.

REDHOUSE, Sir James W. A Turkish and English Lexicon: Shewing In English The Significations Of The Turkish Terms. New Edition. Beirut: Librairie Du Liban, 1996

Rıza Kulihan HİDAYET, Mecma' u'l-Fusahâ. Tahran, 1960.

Sehî Beg. Heşt Bihişt: The Tezkire by Sehî Beg, An Analysis Of The First Biographical Work On Ottoman Poets With a Critical Edition Based On Ms. Süleymaniye Library, Ayasofya 3544. Prepared by Günay Kut. Cambridge, Mass. Harvard University Printing Office, 1978.

SERTKAYA, Osman Fikri. "Ahmed Fakîh: Anadolu'da Türkçe Eserler Veren Mutasavvıf Şair". İlmî Araştırmalar. S. 2 İstanbul: İlim Yayma Cemiyeti, 1996: 131-140.

_____. "Ahmed Fakîh: Anadolu'da, Çoğu XIII. Yüzyılda Yaşamış Bazı Mutasavvıf ve Şairlerin Taşıdıkları Ortak Ad ve Mahlas". TDV İslâm Ansiklopedisi. C. 2 İstanbul: TDV, 1989: 65-67.

SEVİM, Ali. – Yaşar YÜCEL. Türkiye Tarihi: Fetih, Selçuklu ve Beylikler Dönemi. Ankara: TTK Yayınları, 1989.

SOLMAZ, Süleyman. Ahdî Tezkiresi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 1997.

STEINGASS, F. **A Comprehensive Persian-English Dictionary: Including The Arabic Words and Phrases To Be Met With In Persian Literature.** Beirut: Librairie Du Liban, 1975.

SÜMER, Faruk. “Karamanoğulları”. TDV İslâm Ansiklopedisi. C. 24. İstanbul: TDV, 2001: 454-460.

Şakâik-i Numaniyye ve Zeyilleri. Haz. Abdülkadir Özcan. 5 C. İstanbul, 1985.

Şemseddin Samî. **Kâmûs-ı Türkî.** 5. bs. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1995.

_____. **Kâmûsu'l-A'lâm.** 6 C. İstanbul, 1898.

ŞENTÜRK, Ahmet Atillâ. **Ahmed Paşa'nın Güneş Kasidesi Üzerine Düşünceler.** İstanbul: Enderun Kitabevi, 1994.

ŞÜKÛN, Ziya. **Farsça-Türkçe Lûgat: Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya.** 3 C. 2. bs. İstanbul: MEB Yayınları, 1996.

Tahirü'l-Mevlevî. **Edebiyat Lûgatı.** İstanbul: Enderun Kitabevi, 1994.

TANYERİ, M.Ali. **Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler.** Ankara: Akçağ Yayınları, 1999.

_____. **Örnekleriyle Türk Halk Şiirinde Deyimler.** İstanbul: Özgür Yayınları, 1996.

TARLAN, Ali Nihat. **Ahmet Paşa Divanı.** Ankara: Akçağ Yayınları, 1992.

_____. **Necati Beg Divanı.** İstanbul: MEB Yayınları, 1997.

_____. **Şeyhî Divanını Tetkik.** İstanbul, 1964.

_____. **“Metin Tamiri”.** Edebiyat Meseleleri. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1981: 207-226.

TEKİN, Gönül. **“Fatih Devri Edebiyatı”.** İstanbul Armağanı I: Fetih ve Fatih. Yayına Haz. Mustafa Armağan. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları, 1995: 161-235.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri. **Eski Türkiye Türkçesi: XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük.** 2. bs. İstanbul: İÜEF Yayınları, 1981.

TOLASA, Harun. Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası. 2. bs.
Ankara: Akçağ Yayınları, 2001.

_____. Şehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda
Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi I. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat
Fakültesi Yayınları, 1983.

TÖKEL, Dursun Ali. Divan Şiirinde Harf Simgeciliği.
Ankara: Hece Yayınları, 2003.

TUMAN, Mehmet Nâil. Tuhfe-i Nâilî: Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri.
2 C. Haz. Cemâl Kurnaz, Mustafa Tatcı. Ankara: Bizim Büro Yayınları, 2001.

TURAN, Selami. Erken Dönem Türk Şiirinde Gazel.
Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, 2000.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı. Büyük Osmanlı Tarihi. C. 2
Ankara: TTK Yayınları.

_____. Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu Karakoyunlu Devletleri, 2. bs.
Ankara: TTK Basımevi, 1969.

ÜNAL, Tahsin. Karamanoğulları Tarihi. Ankara: Berikan Yayınları, 2001.

ÜNVER, İsmail. "Çeviri yazıda yazım birliği üzerine öneriler". Ankara Üniversitesi
DTCF Türkoloji Dergisi. C.11, S.1 (Ankara,1993): 51-89.

_____. "Hamidî'nin Türkçe Şiirleri". Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji
Dergisi. C.6, S.1 (Ankara, 1974): 197-233.

_____. "Mesnevi". Türk Dili. sayı 415-416-417 (Temmuz- Ağustos-Eylül 1986):
430-563.

ÜZGÖR, Tahir. Türkçe Divan Dibaceleri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.

WALSH, J.R. "Divançe-i Kemâl-i Zerd". Journal Of Turkish Studies III.
Harvard University, 1979: 403-442.

YÜCEL, Bilâl. Mahmut Paşa: Adnî Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.

DİZİN

A

- āb K.3/9, 6/23
 ābād G.35/1
 ābdār K.1/34
 abd-i Rahmāndur G.74/6
 ābı K.1/50, 1/60, G.5/3, 14/1, 26/2
 āb-ı 'arızına G.38/6
 āb-ı cūy-ı büstāndur G.26/2
 āb-ı Fūrāt Mş.3/2
 āb-ı hayāt Mş.3/1
 āb-ı hayātı Mş.11/4
 āb-ı hayvānımı G.65/3
 āb-ı Hızırdur K.6/36
 āb-ı hoş-güvār K.1/54
 āb-ı la' lūfie Mş.5/4
 āb-ı revān K.6/8
 āb-ı revāndan G.46/4
 āb-ı rû G.88/7
 āb-ı ten G.45/4
 āb-ı tığuña K.6/19
 āb-ı vasla G.74/5
 āb-ı zülāldür G.20/1
 ābında G.101/6
 ābını G.73/3
 ābile Mş.7/1, G.21/4
 ābilesinden Mş.7/1
 abırveş G.70/6
 ābiste K.1/51
 ābum G.26/1
 ac Mş.5/4
 aceb K.1/55, Mş.1/5, 15/2, 29/5,
 G.19/3, 19/5, 33/1, 64/7, 78/4,
 80/7, 95/1
 acıdukça G.68/5
 acısına G.76/5
 aczile K.1/55
 aç K.6/33, 6/33
 açā Mş.17/5, G.69/1, 69/4, 101/2
 açam G.17/5
 açar K.1/38, 1/44, Mş.7/3
 açarsa G.24/4, 61/1, 61/1, 69/5
 açdum K.3/22
 açdurma G.89/7
 açılmadı Mş.6/5
 açılma G.41/15
 açılur Mş.8/1, G.31/4
 açmasa K.3/59
 açmazam K.1/65, G.22/2
 açsa K.1/40, 5/26
 açup K.3/1
 ad Dib.G/1, K.6/6
 a' dā K.1/28, 4/25
 adāvet Mş.21/5
 a' dāya K.4/24, 6/21
 Ādem K.1/10
 adem K.1/76, G.20/3
 ademe G.92/2
 ādemi G.6/4
 ademi G.81/2
 ādemiçün G.77/5
 Adende G.45/7
 ādetdūr G.89/2
 adıla G.70/4
 adl-i şeh K.3/23
 adlūñ K.1/43
 adū K.1/55
 adumı G.41/15
 aduñı K.3/27, G.71/7
 adūñı G.15/3
 adūsı K.4/39
 āfāk G.95/1
 āfākı K.4/37, G.49/6
 āfāt K.6/7
 āfetimiş G.68/4
 āfitābı G.26/5
 āfitāb-ı cihān K.1/60
 āfitāb-ı nāz G.38/5
 āfitāb-ı nūr K.6/13
 āfitābına K.2/38
 āgāh K.6/10
 āgāhem G.67/4
 ağ Mş.19/5
 ağardı G.4/5
 āgāz G.89/8
 ağber K.3/30
 ağına G.93/2
 ağındayıduñ G.50/1
 ağız G.21/7, 22/2

ağladuğum Mş.15/4
 ağlâl G.17/7
 ağlamağımı Mş.6/3
 ağlar G.95/5
 ağyâr G.76/4
 ağzı G.98/4, 99/2
 ağzın G.89/7
 ağzına G.81/2, 84/6, 89/7
 ağzında G.65/6, 66/2, 67/4
 ağzını K.1/44
 ağzum G.17/5
 ağzuma G.78/3, 102/2
 ağzuñ G.20/3, 44/2, 94/4
 ağzuña G.24/3
 ağzuñda G.44/7
 ağzuñuñ G.62/2
 âh Mş.27/1, G.8/1, 21/5, 23/4, 31/2,
 41/5, 46/3, 46/3, 94/1, 100/3
 âh alma G.6/3
 ahhâb-ı hasteye K.1/28
 ahd Mş.6/3, 18/4, G.45/1, 65/1, 65/7
 ahd-i şebâb Mş.2/1
 ahdinde G.8/5, 26/4
 ahdinden Mş.8/4, G.97/5
 ahdine G.5/4
 ahdsüz G.19/4
 âhem G.67/3
 âheng G.62/1, 89/8
 âheninden K.3/29
 âh-ı cenânım K.6/33
 âh-ı ciger-süz G.15/5
 âh-ı dil-i 'uşşakı G.86/1
 âhir K.1/16, G.64/2, 92/6
 âhire G.59/2
 ahmak Mş.27/4
 ahsen-i vechile G.81/5
 ahsent Mş.13/1
 ahter K.3/41
 ahteri K.3/56
 âhû G.50/1, 78/6, 88/6, 100/3
 âhû-çeşm G.49/6
 âhûdur G.93/4
 âhûlara G.96/2
 âhum G.80/1, 81/1
 âhû-yı Hıtâ K.1/59
 âhu-yı müşg-i Hotenûñ G.48/2
 ahvâlûmi G.44/4
 ak Mş.21/2

akar G.68/1
 akarsa G.33/1, 51/1
 akduğı G.26/2
 âkıbet G.6/1, 6/1, 6/2, 6/2, 6/3, 6/4, 6/5, 59/3
 akıdur G.81/4
 âkıl Mş.23/3, G.17/1, 17/2
 akîk G.51/6
 akîm K.1/51
 akla Mş.20/1
 aklı G.64/2
 aklını G.16/1
 aklıle G.92/7
 aklum K.6/10, G.32/6
 aklumuñ G.17/1
 akluñ K.1/19, G.63/6
 akreb Mş.25/5
 aksa K.6/23
 aksi Mş.10/3, 10/3
 aks-i hat G.51/7
 aks-i ruhsârûfîla K.3/40
 aks-i ruhuñ G.29/1
 aksine K.6/4
 aksini Mş.25/3
 al Mş.23/4
 ala K.1/50, Mş.10/2, G.61/3, 71/3
 alâ rağm-ı rakîb Mş.8/3
 aldar G.26/3
 aldayup G.76/3
 aldum G.102/2
 alem G.41/2
 âlem K.1/10, 3/15, 5/36, G.50/4, 99/7
 âlemde K.3/65, 5/33, Mş.23/2, 5/5, 9/1, G.20/5, 29/3,
 34/7
 âlemdür G.99/7
 âleme K.3/3, 3/14, Mş.26/1, G.19/4, 69/2, 76/4,
 81/3
 âlemi K.3/10, 4/26, Mş.29/5, G.71/2
 âletimiş G.68/4
 aleyk G.66/2
 alı (kırmızı) G.93/5
 alına (alın) G.93/1
 âlîna (hile) G.93/4
 alına (kırmızı) G.93/2
 alınmaz G.34/2
 âl-i 'abâsı K.4/3
 âlî K.3/59
 âli K.6/30
 âline G.93/1

Allāh K.3/65

Allāhu ekber K.4/2

alma (elma) G.37/2

alma Mş.1/4, 1/4, G.86/1

almağa G.101/5

almasa Mş.18/2

almasam G.81/1

almaz G.60/6

almazısa G.64/1

alnum G.4/2

alsa Mş.10/3, G.95/5

alsun K.3/64

altına G.41/1

altında G.88/6

alup G.37/2

alur K.1/33, Mş.5/1, G.72/4

alurdum G.76/3

alurdı G.102/1

alursañ Mş.18/1

alursañ G.84/2

alursın G.78/4

aluruz G.37/2

‘ām K.4/29, 6/14

amānsuz G.34/1

amelsüz Mş.18/5

ammā G.72/5, 94/7

añ G.82/2

aña K.1/33, 1/57, 1/58, 3/11, 3/15,
3/29, Mş.8/3, 8/3, 8/5, 23/1, G.4/5,
8/2, 26/3, 48/1, 53/4, 59/3, 68/3,
78/5, 93/1, 97/3, 101/7

añan G.94/6

anber K.3/55, K.4/13, G.96/3

anca Mş.9/5, G.65/6, 83/5

ancak K.6/28, G.23/6

anda K.3/11, G.28/1, 65/4, 88/7

andan K.6/21, G.5/6, 21/1, 28/1, 37/5,
45/3, 46/2, 53/1, 53/3, 73/5

andelibdür K.1/71

añdurur K.4/2

anı Dib.G/7, Mş.3/2, 5/3, 10/4, 14/1, 14/2,
17/1, 20/1, 25/5, 29/2, G.17/7,
19/2, 19/2, 37/6, 62/7, 70/7, 88/5,
91/1, 97/3

añlana K.1/66

añma Mş.25/5, G.20/3, 41/15, 49/2

añmayam G.71/7

ansuz G.7/4, G.41/15

añsuzda G.68/3

anuñ K.3/5, 3/40, 6/11, 6/13, 6/14, 6/26, Mş.3/3,
20/5, 26/5, G.18/3, 18/6, 29/6, 50/3, 52/1,
52/1, 52/2, 52/3, 52/4, 52/5, 52/6, 52/7, 53/5,
60/6, 61/2, 69/2, 74/3, 81/2, 91/3, 93/4, 96/1,
96/6, 98/5, 99/2

anuñçün K.1/58

anuñçün K.1/62, G.32/7

anuñla Mş.8/2, G.44/6

aradı K.1/57

arafatında Mş.11/2

arak K.3/63

aralıkda G.68/4, 78/2

ārām G.60/4, 64/3

arasma Mş.26/4

arasında G.72/5

araya G.94/7

ardınca G.68/1

ar’ ar K.3/54

arı G.21/5, 41/10

ārıza K.5/19

ārızı K. 3/54, 4/3, 4/29

arızuñ G.47/2, 101/6

āriflerle G.86/3

armağan K.6/35

arş K.6/29

arşest ferāh Mş.7/5

arturdu G.91/5

arturmağičün K.4/20

arz K.5/19, G.44/4, 46/5, 47/2, 91/3

arızı K.3/10

arz-ı istivādan K.3/3

arzına G.49/4

ārzum G.41/4

as Mş.14/2

Āsafam Dib.G/4

āsān G.63/5, 84/6, 100/6

āsānhıñle G.37/7

asāsı K.1/55

asfar K.1/76

asgar K.3/56

asın G.15/3

āsītānına K.6/26, 6/40, G.36/3

āsītānuñla G.41/9

āsītānuñda G.64/1

asker K.3/36

askerüñ K.1/42

asl K.1/41

aslan G.100/3
 asma G.77/4
 asmân-ı dil K.6/6
 assı Mş.11/1
 âstînine K.6/26
 âsumâna K.6/40
 âsumânı K.6/25
 âsumânı K.3/29
 âşık Mş.4/1, 13/1, G.4/3, 44/6
 âşika K.4/5, Mş.14/3
 âşıkı G.23/5, 95/2
 âşık-ı mestem Mş.20/2
 âşık-ı miskîn G.36/1
 âşık-ı pākem G.78/3
 âşık-ı şeydâ G.29/6
 âşıklara G.23/4
 âşıkı G.95/3
 âşikâr K.1/55, G.43/3
 âşinâ G.53/1
 âşüftedür K.1/19
 ata G.67/5
 ‘atâ G.91/6
 atamdan Mş.4/3
 atar K.6/17
 ‘atâsını G.52/5
 ‘atâya G.91/6
 atdı K.6/5
 âteş K.6/23, 3/9, G.21/3
 âteşde G.23/1
 âteş-i ‘ışku G.101/4
 atıla K.1/52
 atılsa G.29/7
 atlas-püş K.3/41
 attâr G.26/4
 atup K.3/37
 av Mş.26/1
 âvâre G.46/1, 47/1, 98/2
 avcına G.37/7
 avı G.81/1
 avnile K.1/17, 6/11
 avuç G.99/4
 ay K.3/27, Mş.29/1, G.41/8, 61/3, 71/2, 102/4
 âyâ G.91/1, 94/1
 aya K.3/64, Mş.15/2, G.91/1, 94/2
 ayağ G.48/5
 ayağı Mş.27/4
 ayağın G.14/4, 32/6, 100/1

ayağına G.32/1, 52/4, 54/4
 ayağında Mş.12/3, G.47/4, 83/5
 ayağını G.7/2
 ayak (kadeh) G.47/4
 ayak G.47/5, 49/5, 96/3
 ayaklara G.15/2
 ayândur G.51/3
 a‘yân-ı a‘yân-ı zamân K.3/38
 Ayâz Mş.15/3, 17/3, G.15/4
 Ayâzem G.15/4
 ayb G.28/5
 ayet K.1/38
 âyeti G.22/7
 âyet-i hüsni G.81/5
 âyine K.2/36, 2/38, 2/39, 2/40, 2/41
 âyinede K.3/26
 âyineye K.2/36
 ayn-ı cinân Mş.25/4
 ayn-ı şehlanı Mş.18/1
 aynuma Mş.21/1
 ayırıkile G.19/6
 ayrılmaz G.23/5
 ayru Mş.29/5, G.24/1, 34/7, 53/1, 84/4
 ayu G.81/3
 ayvasına Mş.1/4
 âz K.6/27, 6/27
 az Mş.11/1, G.15/6, 44/5
 âzâd G.35/5, 35/5
 âzâde G.97/4
 azdur G.49/4
 âzer K.3/9
 azher Mş.29/3
 azîne G.26/5
 azîz G.18/3
 azm Mş.18/3
 azmı G.31/5
 azm-i bükâda K.2/41
 azm-i remîm G.74/3
 azm-i rezm K.3/33, 6/16
 azm-i Rûm K.4/24

B

bâb K.4/10, Mş.6/5, G.25/2
 bâbda Mş.18/3
 bâbdur K.1/31
 bâb-ı ruhi G.94/2
 bâbın G.76/6
 Bâbilden G.72/3

bāc Mş.5/1
 bacadan K.3/43
 bād K.1/50, Mş.22/3, G.41/5
 bāda Mş.2/2, G.70/5, 97/1
 bāde Mş.12/3, G.31/4, 59/2, 97/1
 bāde-i gül-rengile G.68/2
 bāde-i nābile Mş.2/2
 bāde-i sāf Mş.20/1
 bāde-i şevkı Mş.5/2
 bāde-perest G.70/7
 bādeyi G.62/1
 bādeyile G.62/3
 bād-ı sabā G.16/1
 bād-ı sabāya G.91/3
 bād-ı seher G.89/7
 bādile K.4/21
 bāğ Mş.7/2, 19/3
 bağa G.14/1
 bāğı K.6/9, Mş.19/3, G.14/3
 bāğ-ı emel K.1/25
 bāğ-ı eyyām-ı gül Mş.2/1
 bāğ-ı huşk K.6/8
 bāğına K.3/53, Mş.19/3
 bāğındayıduñ G.50/2
 bağırluluğuñ G.92/4
 bağışla G.52/5, 84/5
 bağışlar G.94/2
 bağlama G.82/5
 bağlamış K.4/10
 bağlanmışa K.3/7
 bağlar G.17/1, 17/1, 17/2, 17/3, 17/4,
 17/5, 17/6, 17/7, 17/8, 17/9, 17/10,
 34/3
 bağlaram Dīb.G/1, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
 bağlarısı G.17/6
 bağıludur K.5/26
 bağırı G.95/3
 bağırina K.6/20, Mş.28/3
 bağırum Mş.2/3
 bağıruma Mş.25/1
 bağıruñ G.59/1
 bağıruña G.71/6
 bağıruñı G.72/1
 bahā G.98/1
 bahār K.1/49, 1/75
 bahārda G.14/3
 bahār-ı ‘ömri G.97/1
 bahāsını G.52/4

bahr K.1/24
 bahre K.3/39
 bahrıdan G.17/8
 bahr-ı dil K.1/22
 bahr-ı eşk G.63/5
 bahr-ı gamda G.7/3
 bahrile K.6/28
 bahs Mş.18/5
 bahşişe Mş.15/3
 bahşişi G.52/5
 baht G.49/1, 64/4
 bahtı K.3/58, 6/11
 baht-ı cevān K.6/11
 baht-ı siyeh K.5/27
 bahtlu K.4/2
 bahtum K.3/49
 bak G.41/5
 baka Mş.2/5
 bakan G.68/4
 bakarsın G.78/6
 bakınca K.1/51
 bakıncak G.49/4
 bākī Dīb.G/7
 bakmağa G.25/4, 68/4
 bakmaz K.3/52, G.66/7
 baksa G.4/1, G.22/7
 bakuñ G.93/1
 bakup G.49/5
 bal G.34/2
 bāl K.1/40, 3/59
 bālā G.59/3
 balçığa K.1/67
 bālı G.33/2
 bālış K.3/21
 bām-ı ruhile G.91/2
 baña Dīb.G/5, K.4/35, Mş.4/3, 9/1, 10/5, 11/5,
 14/2, 25/5, 27/1, G.15/4, 22/6, 25/6, 61/5,
 68/1, 72/1, 76/2, 76/2, 77/2, 78/1, 80/5, 88/1,
 90/2, 92/2
 bār K.1/25, 6/9, G.8/4, 76/2
 bārān G.29/4
 bārına K.6/14
 bārī Mş.6/4
 bāruñdan K.6/27
 bas G.21/6, 53/2, 67/1
 basamaz G.49/5
 basar G.89/1
 basarısaiñ G.80/6

basmaz G.14/4
 baş Mş.13/1, G.32/1, 48/5, 71/5, 101/2
 başa G.19/3, 54/5
 başda K.4/2
 başı Mş.27/4, G.47/4, 70/5
 başın G.84/6
 başına K.3/23, G.63/6, 83/6
 başında G.19/7
 başından K.6/22
 başını G.54/2
 başladı K.3/16
 başlar K.3/33
 başum Mş.11/3, G.91/4
 başuma Mş.24/2, G.65/1, 77/6, 90/3
 başumdan G.63/6
 başımı G.15/2
 başumuz K.3/65
 batdı K.1/67
 bātıl G.17/6
 batn-ı cihānda G.95/4
 bāzār G.76/3
 bāzāra G.51/6, 83/6, 101/2
 bāzārda G.98/1
 bebeginiden Mş.25/2
 bed K.3/62
 bedende G.45/4
 bedensüz G.7/4
 bedr-ay G.68/1
 bed-rāy G.68/1
 beg K.6/3
 be-gāyet Mş.9/3, G.23/1
 begenmez K.5/15
 behişt G.17/7
 Behlül-i zamāne G.86/5
 be-hod Mş.29/1
 behresi G.68/4
 belā Mş.28/1, G.64/6
 belāda K.6/3
 belādan G.36/2
 belālar G.34/4
 belāsını G.52/1
 belāsiyle G.70/2
 belāya G.33/2, 33/2
 belāyile G.43/7
 belī K.1/35, Mş.5/2, 10/3, 11/2, 20/3, G.16/4
 belürdi G.6/3

ben K.1/9, 4/33, 4/35, Dib.G/6, Mş.1/3, 2/4, 4/4, 10/4, 18/4, 23/5, 24/5, 26/2, G.15/4, 17/5, 26/6, 29/7, 36/2, 37/5, 61/2, 65/4, 70/5, 73/3, 77/7, 94/5
 bend K.4/12, 4/26, G.59/4
 bende K.1/10, G.25/6, 45/1, 45/1, 45/2, 45/3, 45/3, 74/2, 77/4, 97/4
 bende-i Allāh G.74/6
 bende-i hor G.80/3
 bende-i mukbili G.49/1
 bende-kemend G.48/2
 bendeñ G.34/5
 benden Mş.11/5, G.14/4, 54/4
 bendeñi G.82/2
 bendeñüñ K.3/4, G.60/5
 bendesini Mş.14/3
 bendeyi G.21/6
 bendi G.45/3, 51/9
 bend-i kāfirde G.17/9
 bendile G.45/3
 bendüñ G.59/4
 benefşe K.4/13, G.23/1
 benem G.7/4, 45/2
 beñi Mş.19/1
 beni Mş.8/2, 10/1, 11/3, 12/1, 12/2, 27/1, G.8/1, 17/5, 21/2, 34/6, 51/8, 77/2, 77/5, 94/6
 beñleri Mş.24/3
 beñlerüñ G.20/2
 bensüz G.7/4
 benüm K.1/18, Mş.11/5, G.41/15, 44/4, 60/1, 60/1, 60/2, 60/3, 60/4, 60/5, 60/6, 64/4, 78/3, 83/7, 92/5
 benümdür G.99/6
 benümle G.53/1, 60/2
 benümsin G.44/3
 beñzede G.61/2
 beñzedem G.61/1, 61/1, 61/2, 61/2, 61/4, 61/5
 beñzedemedi Mş.7/2
 beñzedür G.63/2
 beñzedürler K.3/56
 benzemege Mş.27/4
 beñzemez K.3/30, G.49/7
 beñizer K.3/39, 4/30, G.14/4, 19/4, 26/3, 92/4
 beñzetdigiçün Mş.22/3
 beñzetmez K.3/55
 beñzüm G.4/1
 ber K.3/22, G.77/7
 berāber G.92/7

berg K.1/25, 6/14
 be's Mş.12/1
 bes G.61/5
 beste K.1/59
 bestedür G.93/2
 beşâret K.3/22
 beşer G.61/5
 beter G.89/4
 beyânı G.51/3, 60/3
 beyâz Mş.15/4
 bey' Mş.4/2, G.34/5
 beyit Mş.12/4
 beyt Mş.12/4
 Beyt-i Harâm Mş.24/4
 bezer K.3/5
 bezim G.6/1
 bezm K.3/11
 bezm-i şehde K.3/32
 bezm-i şevk G.41/1
 bırakdı G.8/2
 bırakma G.97/3
 bi'llâh K.6/30, G.60/3
 bi'smillâh Mş.27/3, G.84/3
 bî-amân K.6/18
 bî-berg K.6/9
 bî-cân K.6/6
 bî-çâre G.91/6, 100/6
 bîdi K.1/51
 bî-dile G.65/1, 65/7
 bigâne G.86/3
 bigânedür G.53/1
 bî-güneh G.80/5
 bî-haber G.66/7
 bihâr K.1/36
 bî-hude Mş.20/2
 bî-karâr K.1/58, G.8/3
 bî-karârem G.64/3
 bikrini Dîb.G/2
 bil K.4/7, G.6/3, 65/5
 Bilâldür G.20/2
 bildi K.6/34, Mş.11/5
 bildüm G.44/2, 90/3
 bile G.74/5, 78/1
 bilelden G.76/1, 76/1, 76/2, 76/3, 76/4,
 76/5, 76/6
 bilene G.52/3
 biler G.29/7
 bili G.28/3

biline K.1/67, G.51/9, 73/2, 88/3
 bilini G.94/3
 bilinmez K.6/27, G.97/2, 97/2
 bilinmezdi Mş.18/2
 bilişmege Mş.8/2
 billâh G.93/1
 bilmedin G.76/2
 bilmedüm G.93/3
 bilmesün K.4/36
 bilmeye G.61/5
 bilmez Mş.9/3, 18/3, G.73/5
 bilmezem K.6/25
 bilüp G.76/4
 bilür Mş.5/3, G.88/1
 bilürem Mş.2/4, G.65/4
 bilürsin G.28/5, 33/1
 bîmâr G.41/7
 bîmârdan G.64/7
 bîmârı G.99/2
 bîmâr-ı 'ışka G.18/4
 bî-mihr G.44/6
 bî-minnet K.6/15
 bî-mühre G.63/7
 biñ K.6/5, 6/43, Mş.17/5, G.7/5, 8/2, 37/3, 47/4,
 48/5, 66/2, 74/3, 78/4, 80/5, 84/7, 101/5
 binâ Mş.12/4
 bî-nasîb K.3/10
 binse Mş.17/1
 bî-nür G.41/8
 bî-pây G.68/1
 bî-perde-i evsâf Mş.3/4
 bir K.1/8, 1/20, 1/31, 1/31, 1/39, 1/63, 1/71,
 1/73, 2/41, 3/29, 3/48, 3/53, 4/28, 5/19, 6/12,
 6/13, 6/14, 6/15, 6/31, 6/32, 6/36, 6/43,
 Mş.12/3, 16/2, 19/4, 25/3, 26/4, G.4/2, 4/5,
 5/6, 6/2, 6/4, 7/5, 7/5, 8/1, 8/2, 14/3, 16/1,
 16/4, 19/4, 19/6, 19/7, 21/2, 22/6, 22/7,
 23/7, 25/6, 31/2, 32/3, 33/3, 33/5, 34/6, 36/4,
 37/3, 37/5, 37/6, 37/6, 41/12, 45/2, 45/3,
 46/4, 47/4, 47/4, 48/5, 52/2, 59/5, 60/3, 60/4,
 63/5, 63/8, 66/2, 67/4, 68/1, 68/3, 77/4, 78/1,
 78/4, 80/6, 81/3, 83/6, 83/7, 84/7, 92/2, 93/3,
 93/4, 94/3, 99/4
 birbirine G.49/7
 bir dahı G.84/1, 84/1, 84/2, 84/3, 84/4, 84/5, 84/6,
 84/7
 bir dem (an, zaman) K.6/31, G.34/6, 36/4, 60/4,
 77/6, 77/6

biri G.86/2
 biriyle G.84/2
 bisât Mş.16/1
 bî-ser G.68/1
 biş G.19/7
 Bişr-i Hâfî G.86/5
 bî-şu'â' G.41/8
 bite G.80/4
 bitmekîçün K.3/9
 bitürür K.3/55
 biz G.62/1, 96/5
 bize Mş.12/3, 20/4 G.19/6, 28/1, 41/11, 44/6
 bî-zer G.77/2
 bizüm G.6/2, 6/2
 boğaz G.15/3
 boş G.37/6, 89/6
 boyandı G.92/5
 boyı G.54/4
 boylu G.6/3
 boynına G.17/4
 boynum Mş.26/2
 boynumı G.81/4, 85/2
 boyum Mş.28/1
 boyuñ G.45/5, 101/1
 boyuñcadur G.41/2
 boyuñda G.97/4
 boyuñı G.29/3
 boyuñla G.24/3
 böyle K.4/12, Mş.25/5, G.78/4,
 bu K.1/16, 2/40, 3/8, 3/16, 3/47, 3/51, 4/6, 4/34, 5/19, 5/25, 5/26, 5/27, 5/27, 5/33, 6/15, 6/18, 6/26, 6/29, Mş.2/2, 4/1, 4/5, 5/4, 6/1, 7/1, 8/4, 9/1, 14/4, 16/1, 16/2, 16/4, 18/3, 18/4, 19/2, 21/4, 29/4, G.8/4, 14/3, 18/1, 19/1, 19/2, 19/2, 19/4, 19/5, 19/6, 22/4, 24/1, 24/1, 24/2, 25/2, 25/3, 25/4, 25/5, 25/6, 25/6, 26/7, 32/7, 33/4, 33/7, 33/7, 35/6, 36/1, 38/3, 38/5, 43/4, 44/2, 46/1, 47/2, 50/4, 53/5, 54/3, 59/1, 59/2, 59/4, 60/4, 61/3, 62/6, 64/3, 65/7, 67/4, 68/1, 68/2, 68/2, 68/3, 68/4, 68/5, 68/5, 69/2, 71/1, 71/2, 74/5, 74/6, 76/4, 76/6, 77/5, 78/2, 78/5, 81/5, 82/1, 82/2, 83/2, 83/2, 83/4, 84/3, 84/4, 86/2, 86/2, 86/2,

90/3, 90/4, 91/6, 92/3, 93/5, 96/6, 98/4, 99/2, 100/1, 101/6, 102/4, 102/5
 bu dem G.19/7, 22/1, 44/4, 64/3, 92/1, 99/6
 budur G.17/6, 22/3
 bu' d Mş.21/1
 bugün K.3/14, 3/58, 6/4, Mş.11/2, 14/3, 15/1, 24/4, G.63/4, 72/4, 73/5, 74/1, 74/1, 74/2, 74/3, 74/4, 74/5, 74/6, 90/5
 bugündür G.74/5
 bula K.4/20, Mş.14/5, 15/1, 16/5, 19/4, G.38/3, 7/5
 bulam Mş.21/1, G.41/4, G.46/2
 bulara G.69/4
 bulaşuram G.67/1
 buldı K.1/25, 1/25, 3/6, Mş.17/4, G.43/2, 63/8
 bulduğımı G.84/5
 bulımaz K.5/18, G.17/9, 67/3
 bulına G.70/4
 bulındı G.5/1
 bulınmaya G.77/7
 bulınmaz G.19/7, 20/4, 26/4
 bulısar Mş.11/4
 bulıtdan G.29/4
 bulmaya K.1/53, Mş.14/1
 bulmaz G.63/5, 100/6
 bulmazdı K.1/43
 bulmış K.1/16
 bulmuşam G.23/6
 bulsa K.3/60, G.29/5
 bulup K.3/22, G.63/1
 bulur K.1/57, 1/69 3/26, 3/54, Mş.17/5, G.17/9, 25/7, 43/4, 66/5
 buluram Mş.23/5
 bulursa Mş.9/5
 buña G.66/1
 bunca G.77/5
 bundan G.33/2
 buñdan Mş.12/3
 bunı G.36/2, 88/1
 burc-ı bedenden G.14/2
 burc-ı Hayber K.4/7
 burnumda G.37/4
 bustâna K.3/6
 bustân-serây-ı medhüñe K.1/71
 buyurup G.74/1
 buyurursa K.6/42
 büküp G.81/4, 85/2
 bülbul G.16/1

bûlbûle Mş.22/2, G.62/1
 bûlbûlem Dîb.G/1
 bûnyâd K.2/37
 bûrâd G.8/2
 bûrimiş K.3/23
 bût-i Çîn G.62/5
 bût-i Çinden Mş.15/1
 bû G.19/1, 19/4
 bûs G.98/4
 bûse K.1/63, Mş.11/4, 23/4, G.84/2
 bûs'itmege G.34/2
 bûseler G.29/6
 bûse[y]i Mş.23/4
 bûsın G.37/2
 bûsını G.37/2
 bûy-ı 'anber-i sârâ G.29/1
 bûy-ı kebâb G.50/4
 bûyına G.85/5
 bûyuñ G.19/2, 45/5

C

cā Mş.1/1
 cādu-yı mekkârdan G.34/6
 Ca'feridür G.86/2
 cahîmi K.1/27
 cāhum G.80/6
 cām G.33/3, 59/1, 64/4, 76/3
 cāma G.59/1
 cām-ı dîl Mş.5/2
 cām-ı sabûh G.7/1
 cām-ı sabûhı Mş.6/1
 cāmını K.3/63
 cāmi'-i 'âlemde K.3/57
 cāmîle G.16/4, 31/5, 37/6
 cān K.3/6, 3/37, 5/33, 6/19, 6/39,
 Mş.1/1, 1/1, 5/3, 10/2, 15/3, 17/4,
 17/5, 18/1, 18/3, 19/4, 20/4, 23/4,
 28/4, G.18/1, 18/3, 20/4, 25/3,
 31/2, 33/3, 36/5, 37/1, 37/1, 37/2,
 37/7, 41/11, 41/14, 44/2, 44/3,
 48/3, 48/4, 52/1, 52/6, 60/1, 63/8,
 66/2, 68/5, 71/5, 77/1, 78/4, 78/6,
 82/2, 82/6, 84/2, 84/2, 90/1, 90/5,
 90/7, 92/4, 94/4, 100/1, 102/1
 cānā Mş.1/1, G.25/2, 71/6
 cāna Mş.9/2, 23/4, 19/3, 26/4, G.24/1,
 43/1, 67/3, 67/3, 70/6, 78/4, 100/5
 cānān G.37/1, 37/1, 100/1

cānāne[y]i G.90/1
 cānānıyile G.33/3
 cānayımış Mş.23/4
 cānda G.34/4
 cāndan G.46/1
 cāndur G.66/1, 74/3
 cāmı G.18/3, 71/1, 77/3, 77/4
 cān-ı cihānumdur G.60/1
 cān-ı Fakîh G.82/7
 cān-ı sādıkı G.36/1
 cāmdur K.1/63
 cānın K.3/35
 cānına Mş.26/5
 cānını Mş.22/4, G.78/4
 cānile Mş.5/4
 cānileyim Mş.10/2
 cānlar G.93/2, 100/6
 cānsuz G.34/7
 cānum G.102/1
 cānuma G.49/3, 62/6
 cānumdur G.60/4
 cānumı Mş.23/4, G.90/2
 cānumuz Mş.1/4
 cānuñı G.74/5
 cāvidān Dîb.G/3
 cāzûlar G.17/6
 cebînile G.71/2
 cebînin Mş.25/2
 cebr K.1/18
 cedel Mş.18/5
 cefā Mş.1/5, G.15/5, 44/5, 60/6, 70/3
 cefādan G.36/1
 cefālar G.34/4
 cefāsını G.52/1
 cehd G.22/6
 cehdür G.53/5
 celāliyle K.5/20
 cellile K.3/16
 cemā'at Mş.24/3
 cemāl K.5/15
 Cemāl K.5/33
 cemāle G.63/1
 cemālî K.2/36
 cemāl-i Cemāl K.5/15
 cemāl-i hayālindeyiken K.5/11
 cemāl-i hayālîñ K.5/11
 cemāl-i hürdan G.72/4
 cemāl-i Ka'be G.69/1

cemâlûñ K.3/15, G.5/2
 cemâlûñi G.46/5
 cem' K.1/19, 3/36, G.16/1
 cem'-i küfr G.72/2
 cem' ine Mş.9/4
 cem' iyyeti G.83/3
 cenân K.5/33, G.7/1
 cennet Mş.13/3
 cennetde G.66/4
 cennetdeyimiş Mş.9/2
 cennete G.7/5, 62/4
 cenneti Mş.4/3, G.36/3
 cennet-i Firdevs G.32/4
 cennet-i küyüñda G.77/5
 cennet-i Rahmân Mş.25/4
 cer K.3/39
 cerr K.3/41
 cesed Mş.4/5, G.8/2
 cevâb Mş.2/4
 cevâb-ı nâz G.38/4
 cevân-baht G.52/7
 cevher-i ferdüñde K.6/36
 cevher-i zât-ı şehûñ Dib.G/7
 cevri Mş.1/5, 23/5, G.15/5, 52/1, 70/3
 cevride Mş.14/3
 cevriden G.60/6
 cevre K.2/39
 cevriye G.37/3, 94/6
 cevriñ K.1/27
 cevşenini K.3/18
 ceyşini K.3/36
 Cibrîl K.1/40
 cidd ü talebden K.1/16
 ciger G.25/1, 33/3, 50/5, 62/5, 89/8
 cigere Mş.2/2
 cigeri G.21/4, 48/2
 cigerüm G.59/1
 cihân K.1/48, 3/24, 5/15, 5/33, G.60/1, 71/2, 71/3
 cihâna G.7/4
 cihân-ârâ K.3/52
 cihânda K.1/16, 1/75, Mş.13/3, 23/2, G.24/1, 25/5, 36/2, 36/5, 44/2, 44/3, 47/3, 67/3, 74/6
 cihândan Mş.5/4, G.36/3, 46/1
 cihândâr-ı kâm-kâr K.1/22
 cihânı G. 25/3, 38/5

cihânuñ K.3/53, Mş.19/3
 cihet K.6/45
 cilâ Mş.28/5
 cilâ-yı kalb G.97/2
 cîme G.94/5
 cîm-i zülfüñe Mş.5/1
 cin Mş.1/1
 cinân Mş.19/3
 cism G.7/4
 cismini Mş.26/5
 cismümde G.74/3
 cüdâlık G.44/5
 cüdâsın G.73/5
 cümle K.1/70, Mş.5/4
 cümleye Mş.16/3
 Cüneyd G.70/7
 cür' a G.64/4
 cür' adur G.38/6
 cür' â-i la' lüñe G.101/3
 cüd K.3/39
 cüdile K.1/25
 cüş-ı kâmil G.23/6
 cüy-ı çeşm G.14/1
 cüyüñdan K.3/39

Ç

çâder K.3/23
 çâh-ı Bâbil K.4/7
 çâh-ı zekan G.17/8
 çâh-ı zenahdânuñla G.72/3
 çâhma G.48/1
 çâk Mş.22/1, 22/3
 çâker K.3/4
 çâk-i girîbân G.37/4
 çalasın G.49/7
 çâr K.3/42
 çarh K.6/26, G.8/1, 8/1, 8/2, 8/3, 8/4, 8/5, 26/5, 102/4
 çarhuñ Dib.G/5
 çâşnî K.3/27
 çav Mş.26/1
 çavı G.81/3
 çay G.68/1
 çeh-i Bâbil G.17/8
 çekdügüm G.22/4
 çekem G.52/2
 çeker K.3/46, G.19/1, 26/1, 52/1, 86/2
 çekerse G.21/3

çekilüp K.3/34
 çekmek Mş.25/1
 çekmek için G.64/6
 çekse K.4/22, G.31/1, 38/3
 çeksefi G.29/3
 çeküp K.3/18
 Çelebi G.80/1, 80/1, 80/2, 80/3, 80/4,
 80/5, 80/6, 80/7
 çemenden G.14/1
 çenâr K.1/67, G.48/5
 çenberden K.3/42
 çeng G.62/6
 çep G.17/4
 çer K.3/36
 çerâğ Mş.19/1, G.41/1, 41/1, 41/2, 41/3,
 41/4, 41/5, 41/6, 41/7, 41/8, 41/9,
 41/10, 41/11, 41/12, 41/13, 41/14,
 41/15, 51/5
 çerâğa G.33/4
 çerâğına K.3/50, G.41/14
 çeşm G.29/4
 çeşme-i çeşmümi G.54/3
 çeşme-i kevser G.65/3
 çeşmesâr-ı hayât K.1/60
 çeşmi Dib.G/5, Mş.24/2, G.43/6
 çeşm-i âhûsı G.72/1
 çeşm-i cādū-yı nigâr K.4/7
 çeşm-i cellâduña Mş.6/4
 çeşm-i huffâş Mş.13/5
 çeşm-i humârını G.38/2
 çeşm-i humârufı G.82/3
 çeşm-i nigâr G.77/3
 çeşm-i sâhiri K.4/4
 çeşm-i sayyâduña G.48/2
 çeşm-i ser K.3/11
 çeşm-i siyehüñ G.49/3
 çeşm-i şafak G.95/2
 çeşm-i şehlâ G.83/7
 çeşm-i şem' G.25/2
 çeşm-i şîr-efkeni G.96/2
 çeşm-i Türki G.18/6
 çeşm-i Türkine G.71/1
 çeşmini G.38/1
 çeşmümden G.83/4
 çeşmümüñ K.4/20
 çeşmümüze G.17/3
 çeşmüñ Mş.17/5, G.41/4, 70/7
 çetr-i cihânda K.1/42

çevürme G.41/5
 çıka K.1/65
 çıkagelse G.100/1, 100/1, 100/2, 100/3, 100/4, 100/5,
 100/6, 100/7
 çıkamaz K.1/67
 çıkar K.1/27, 3/35, G.21/1, 96/3
 çıkmaya G.37/1
 çıkup G.4/5, 38/5
 çın seher K.3/18
 çile G.100/7
 çilleden G.23/6
 çil-sâle G.100/7
 çil-sâle-i zâhid G.101/3
 Çîn Mş.5/1
 çîn-i zülfile G.27/1
 çoğ Mş.11/1, 13/3, G.38/6
 çok K.3/53, 4/36, Mş.8/4 G.15/6, 32/7, 44/5,
 52/7, 100/2
 çokluğı G.69/6
 çöz G.82/5
 çözülse G.51/9
 çözüp G.96/3
 çü Dib.G/6, K.1/61, 3/55, 6/17, 6/19, 6/44,
 Mş.4/5, 11/5, 20/4, G.17/10, 18/3, 25/1, 25/2,
 49/6, 61/2, 69/3, 73/2, 82/3, 92/7
 çün K.2/36, 3/10, 3/18, 3/33, 3/35, 3/39, 3/52,
 4/33, 5/11, 5/15, 6/2, 6/22, 6/32, 6/34, 6/41,
 Mş.1/1, 5/5, 6/5, 13/5, 14/3, 16/1, 16/4, 17/5,
 24/1, 24/3, 28/4, 29/5, G.6/3, 29/4, 32/4,
 33/6, 34/2, 35/3, 36/3, 37/2, 38/6, 48/1, 48/3,
 49/7, 60/2, 66/4, 71/5, 78/6, 85/5, 89/3, 89/8,
 90/1, 94/2, 98/1
 çünkü Dib.G/3, K.1/48, Mş.3/5, 8/3, 9/4, 10/4, 16/5,
 18/5, 23/4, G.8/4, 8/5, 17/1, 22/7, 65/3, 95/3
 çürürse G.51/2

D

da Mş.23/2, G.18/3, 22/6, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4,
 86/5
 dād Mş.8/4, 8/4 G.35/2
 dādı G.70/5
 dādıyla K.6/28
 dādum G.61/4
 dādūñile K.6/45
 dā' i-i minber K.3/57
 dā' vetler K.3/57
 dāğ (yara) G.60/5
 dağıdur G.16/1, 16/1, 16/2, 16/3, 16/4, 16/5

dahı K.2/37, Mş.2/4, 5/5, 17/2, G.14/5,
 18/5, 28/3, 35/1, 36/2, 37/6, 43/5,
 72/5, 76/3
 dahı ne G.99/1, 99/1, 99/2, 99/3, 99/4,
 99/5, 99/6-7
 dāhik Mş.15/4
 dahlı G.32/7
 dahmemde G.84/2
 dakik G.17/10
 dakikayile G.60/3
 dāl Mş.10/1, 23/1, 23/1, G.100/4
 dāla G.85/2, 94/5
 dāldur Mş.8/1
 dāldur Mş.15/1
 dāl-ı Cemāl K.5/26
 dāl-ı devletdür K.4/11
 dāl-ı saçuñı Mş.14/1
 dāl-ı zülf K.5/26
 dām G.59/3, 64/6, 90/5
 dāmān G.37/5
 dāmānına K.4/25, Mş.22/3
 dāmānuñla G.54/3
 dāmen K.4/17, G.21/3
 dāmeni G.23/1
 dāmen-i lālāy K.4/34
 dāmenüñi G.80/4
 dāmuñla G.66/6, 101/6
 dāne G.59/3
 dāne-i misk G.23/1
 dānesin G.29/5
 dāneye Mş.4/3
 dāne[y]i G.90/5
 dardadur G.76/1
 dārū's-selāmdur G.66/5
 dāstān K.6/45
 datmazsa G.84/6
 Dāvūdī K.4/23
 dāyim G.43/7
 dāyimā G.20/4
 de Mş.1/3, 8/3, 10/4, 14/2, 23/5,
 24/5, 26/2, G.37/5, 65/2, 68/1,
 71/5, 77/7
 def K.1/63, G.31/5
 defter K.4/10, G.53/3
 defterin K.3/44
 defterüñ G.99/7
 degdi Mş.22/3
 deger G.51/4

degin G.41/12
 degme G.24/5, 90/1
 degül K.1/8, 1/74, 3/52, 3/60, 5/25, 6/42, Mş.3/5,
 4/2, 20/4, G.5/4, 19/5, 20/3, 44/5, 53/1, 53/1,
 53/2, 53/4, 53/5, 68/4, 68/5, 71/3, 86/3,
 86/5, 95/1
 degüldür K.6/12, 6/37, 6/42, G.97/4
 degülse G.97/4
 dehān K.5/27, 6/36
 dehānı G.18/2
 dehān-ı gonçeñi G.24/3
 dehānsuz G.34/3
 dehānumca G.92/2
 dehānuñı G.14/5
 deheni Mş.3/1, G.101/5
 dehenüñ Mş.29/2, G.78/2
 dehenüñden G.25/1
 dehr G.95/1
 dehr-i harāb Mş.2/2
 dehr-i harābı G.26/1
 dehrüñ G.91/4
 dek K.1/67, Mş.18/2, G.21/6, 41/7, 51/4, 65/7
 deli G.90/7
 delıldür K.1/34, G.41/9
 delünüñ G.63/6
 dem bu demdür G.74/5
 dem harām G.20/5
 dem urur G.27/1, 27/1, 27/2
 dem 99/6
 dem-be-dem G.63/3, 77/6, 99/6
 demde K.6/43, G.7/5
 demdeme G.99/6
 demdür G.99/6
 demidür G.62/5
 deminde K.1/48
 deminüñ G.18/2
 demler (kan) G.77/6
 dem ü nemdür G.99/1
 demüñi (kan) G.77/6
 demür K.1/29, Mş.26/4
 dendān G.51/6
 dendānı G.45/7
 dendānum G.102/1
 dendānuñ G.63/7
 deng G.62/7
 denī K.3/49
 deñizde G.21/5
 deñlū K.3/36, G.24/1, 25/3, 36/2, 43/4, 95/5

der K.3/1, 3/45
 der-âgûş K.1/50
 derbân G.72/1
 der-be-der G.26/4
 derd G.8/1, 36/2, 52/1, 99/5, 100/4
 derde Mş.1/5, 13/2, G.82/1
 derdile G.80/4
 derdini G.46/3
 derd-i seri G.31/5
 derdmend G.69/4
 derdüm Mş.8/5, G.15/6
 derdümnden Mş.2/4
 dergah-i deryûzeyiçün K.4/17
 dergahinûñ G.92/6
 derin K.3/20
 der-i tevbe G.69/3
 deriye K.6/31
 derk-i dirâyetde K.1/23
 derler K.3/29
 dermân G.100/4
 dersi G.31/5
 dervîş G.91/6
 dervîş-i ‘abâ-pûşâ G.86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5
 dervîş-i müstahzar K.3/12
 dervîş-i nemed-püşlara G.86/4
 dervîş-i zârufî G.82/1
 dervîşinde G.74/1
 dervîşleri G.86/3
 destân Dîb.G/1, K.1/71, G.47/3
 deste-i cārûb G.23/2
 dest-gîr G.85/2
 dest-gîr K.4/35
 dest-i Müsîden K.4/6
 dest-i şehden K.4/22
 destinde G.23/2
 destûñe G.47/3
 destûñûñ K.6/28
 devâ Mş.1/5, G.52/1
 devâdur Mş.13/2
 devâm-ı devletine K.1/20
 devât G.63/3
 devâ-yı kalb G.24/2
 devlet K.1/18
 devlet-i sâ‘idûñ K.6/17
 devlet-i sâhib-zamân Dîb.G/5
 devletlû K.6/1
 devr K.1/74, G.37/6

devrân G.37/6
 devr-i dehânuñda Mş.5/3
 devr-i kamerde G.22/3
 devr-i mül Mş.2/1
 devrinde Dîb.G/5
 devrûñde K.1/33
 di K.4/34, Mş.12/4, 22/5, G.21/6, 48/1, 49/7
 dî (dün, geçen gün, dün gece) G.15/3
 dîdâr G.33/4, 88/1
 dîdâra G.68/4
 dîdâr-ı yârdan G.38/4
 dîde Mş.7/3 G.19/5, 43/3, 68/4, 68/4
 dîdebânı G.51/4
 dîde-i bedden G.17/4
 dîde-i ‘uşşâk G.95/1
 dîdem G.99/1
 dîdesi G.68/4
 dîde[y]i G.43/2
 didi K.1/58, 3/21, Mş.9/1, 23/1, 28/1, 29/2, G.28/3, 32/6, 37/7, 41/13, 43/4, 49/4, 50/5, 54/5, 60/5, 65/6, 66/1, 67/1, 67/2, 67/3, 67/4, 67/5, 71/6, 77/6, 99/3
 didiler K.1/68, 6/41, Mş.23/5, 28/3, G.23/4, 61/3, 89/3
 didügüme G.18/6
 didükleri G.68/4
 didüm K.1/17, 3/35, Mş.28/1, 29/2, G.14/3, 15/3, 28/3, 37/7, 41/13, 49/4, 53/2, 60/5, 64/4, 65/2, 65/6, 67/1, 67/2, 67/3, 67/4, 67/5, 71/6, 73/3, 77/7, 78/1, 78/2, 93/3, 99/3, 102/5
 didûñ K.2/40
 dikdi K.1/63
 dikdüm G.51/2
 dikkatile G.17/10
 dikmedi K.3/53
 dil (dilmek) G.54/2
 dil uzatdı K.6/21
 dil K.1/63, 4/12, Mş.7/4, 8/3, 13/2, 16/5, 17/5, 18/3, 19/4, 20/5, G.7/3, 14/2, 17/1, 17/5, 17/7, 17/9, 17/9, 19/5, 20/1, 21/4, 32/6, 35/4, 38/3, 41/14, 43/4, 44/1, 45/3, 45/6, 46/3, 48/1, 49/1, 49/3, 52/1, 54/2, 76/1, 82/3, 83/2, 88/4, 94/5, 99/1
 dilâ Mş.6/5, 28/4, G.52/6, 71/5
 dil-âvîz K.4/9
 dil-âzârde G.15/6
 dil-bend-i zûlfûñûñ G.45/3

dilber K.2/40, 3/52, 6/2, G.5/4, 65/1,
 65/7, 71/5, 90/2, 90/3
 dilberā G.54/2, 89/3
 dilberden G.34/4
 dilbere G.4/3, 25/4, 94/4
 dilberi G.93/3
 dilberūñ K.4/10, G.46/3, 52/4
 dildār Mş.11/5, G.68/4, 76/1, 76/4
 dilde G.34/4, 43/3
 dildeki G.54/2
 dil-düzdiiken K.4/9
 dile K.6/32, Mş.1/5, 14/1 G.22/2, 54/2,
 100/2
 dilemez G.77/5
 dilemiş Mş.15/3
 diler K.5/21, 6/32, G.36/2, 52/1, 59/1,
 92/5, 93/3
 dilerem Mş.25/1, G.92/5
 dilerse Mş.10/1
 dilerseñ Mş.11/2
 dilese G.54/2
 dil-figār G.8/1
 dil-hastesine G.99/3
 dil-haste[y]i G.100/1
 dili G.18/1, 19/2, 77/3, 92/5, 94/6, 98/3
 dil-i 'arīf Mş.7/5
 dil-i Fakīh G.97/5
 dil-i Fir'avn mıdır K.4/6
 dil-i haste G.50/4
 dil-i hazīnūme G.95/4
 dil-i miskīne G.77/1
 dil-i pervāne G.32/3
 dil-i sengīnde G.22/6
 dil-i şūrīde Mş.9/1
 dil-i vīrāne[y]i G.90/3
 dilile G.101/5
 dilinden G.31/2
 diline G.68/5
 diller G.4/3, 29/5, 86/1, 93/2
 dil-nūvāz G.15/6, 38/7
 dil-teşnedür G.70/2
 dilüm G.63/7, 65/6
 dilūme K.1/70, G.66/7
 dimāğa G.19/1
 dime K.1/71, Mş.1/1, 1/4, G.32/2, 33/6,
 51/5, 65/5, 86/2, 92/1
 dimedi G.99/6

dimedūñ G.4/5
 dimek Mş.6/4, G.81/2
 dimekten G.21/7
 dimeñ K.1/49
 dimeyem G.65/1, 65/1, 65/2, 65/2, 65/3, 65/4, 65/5,
 65/6, 65/7
 dimez K.3/12, Mş.27/5, 28/2, G.98/5
 dimezem Mş.11/3
 dimeziseñ G.53/5
 dimiş Mş.8/2, G.41/6, 63/4
 dimişken Mş.13/1
 dimişsin G.67/4
 diñ G.8/4, 21/3, 41/1, 96/2
 dīn K.1/34, Mş.8/1, 14/2, G.72/2
 diñeler G.61/1
 dinildi K.1/62, Mş.7/1
 diñiler G.61/1
 diñle K.6/43
 diñlemek K.6/43
 diñlen K.6/3
 dinleñmesün G.41/6
 diñlensün G.41/6
 diñler K.3/45
 dir K.1/17, Mş.2/5, 9/4, 14/2, 16/5, 20/2, 23/4,
 28/2, 29/3, G.5/4, 15/3, 18/6, 26/3, 41/5,
 41/15, 43/6, 59/2, 59/5, 64/4, 64/5, 65/5,
 78/5, 92/2, 94/7
 dirdi G.38/2, 84/7
 dirdüm K.6/40
 direm G.7/2, 61/3
 dirhem G.98/1
 diridüm Mş.24/5
 dirīğ K.6/15, G.8/1, 41/13, 102/2
 diriken G.71/7
 dirilinceye Mş.4/4
 dirimiş G.62/7
 dirimişise G.49/2
 dirise G.15/4
 dirisem K.3/54, Mş.25/4, 29/3 G.73/5
 dirler K.1/34, 6/22, G.28/1, 88/2, 88/6, 90/7
 dirlerdi K.6/40
 dirmiş G.35/6
 dirse Mş.20/4
 dirsem G.41/5
 dirseñ Mş.17/2, G.47/3
 disār G.43/7
 dise K.3/61, G.45/4, 101/1, 101/1
 disem Mş.23/4, G.24/3, 44/3, 102/2

disün K.3/39
 diş G.29/7
 dişine Mş.13/2
 dişlerüñ G.90/6
 dişüñ G.41/10
 dişüñe G.43/4
 ditrer K.3/40
 dīvān Dib.G/5
 dīvāne[y]i G.90/7
 dīvān-ı ‘aklı K.1/23
 dīvānında K.4/4, G.63/1
 dīvānlar K.3/44
 diyār K.1/38
 diyār-ı yārdan K.2/41
 diyāruñı G.82/1
 diye Mş.12/5, 22/5, G.15/4, 70/1
 diyeler K.1/72
 diyelüm Mş.14/5
 diyene G.65/4
 diyesin Mş.3/3, G. 33/7, 101/5
 diyeyüm G.91/3
 diyicek K.1/72
 diyü K.1/65, 1/66, 2/38, 3/19, 3/47,
 3/52, 4/32, Mş.25/3, 25/5, G.7/2,
 20/5, 26/5, 46/2, 51/6, 52/7, 60/5,
 66/7, 68/2, 82/3, 89/2, 96/4, 98/4
 diyümez G.61/5
 diz gözine G.96/3
 döst Mş.27/3, G.24/3, 68/5, 89/4
 döstü G.89/4
 döstlar Mş.12/1
 dögdi K.3/18
 döger G.69/6
 dökdi K.4/13, G.54/4, 90/6
 dökdügi K.3/8
 dökem K.2/40
 döker K.1/54, 3/9, 3/45, Mş.27/5,
 G.19/5, 43/6, 61/4, 63/4
 dökerdi G.102/2
 dökerse G.70/7, 84/3
 dökiserdür Mş.16/2
 dökmege Mş.28/2
 dökse G.100/3
 döksem Mş.27/3
 dökülür G.96/3
 döküp Mş.18/1
 dön G.54/2
 döndürdi G.85/2

döndürür K.3/50
 döner K.6/4, G.29/6
 dönme G.89/1, 89/5
 dönse G.8/5
 dönüp G.101/7
 döşendi K.6/7
 döyimez Mş.13/5, 14/2
 döymez Mş.8/5
 du‘ā K.1/20, Mş.1/5
 du‘ā-gū G.91/5
 du‘ām G.59/5
 du‘āsı G.69/2
 du‘āsını G.52/7
 dudağña K.1/63
 duhān K.5/27, 6/25, G.61/4
 duhānsuz G.34/2
 durur K.1/16, 1/42, 1/48, 1/75, 1/76, 3/51, Mş.1/1,
 20/2, G.14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 14/5, 18/4,
 20/3, 21/1, 24/5, 32/4, 33/4, 41/2, 45/4, 53/3,
 66/6, 66/6, 70/3, 70/3, 71/1, 83/3, 98/5
 duşña K.1/66
 dut K.4/34
 dutalum G.62/3
 dutamaz G.17/7
 dutan Mş.6/1
 dutayım G.59/4
 dutmaduğın G.92/4
 dutmağa K.6/9
 dutmaya Mş.12/1
 dutsun K.4/40
 düğ G.84/6
 dükânı G.51/6
 dükendi G.8/3, 41/11
 dün K.3/35, 3/58, G.74/3, 100/7
 dünyā K.2/37
 dünyede K.1/43
 dür K.3/16, 6/41
 dürd-i derdüñ G.52/3
 dürer-i şāhvārdur K.1/68
 dür-i ābdār G.43/4
 dür-perver K.3/61
 dürr G.74/4
 dürrî K.4/34
 dürr-i yetimdür G.45/7
 dürrile G.51/6
 dürrüñi G.82/4
 düşdi K.1/63, 3/31, 6/19, Mş.13/4, 26/4, G.48/1,
 77/1, 83/2, 83/4, 97/3

düşdügi K.6/25, G.41/9
 düşdüm G.83/5
 düşe K.1/67, Mş.29/5
 düşer K.1/27, 3/43, G.17/3, 83/7
 düşecek G.21/1
 düşme G.77/1
 düşmedi G.83/1, 83/1, 83/2, 83/3, 83/4,
 83/5, 83/6, 83/6, 83/7
 düşmen K.1/54, 6/19, 6/20, G.89/4
 düşmenden G.76/2, 89/4
 düşmene K.4/22, 6/18, 6/23
 düşmeni K.1/34
 düşmenile G.89/4
 düşmenüm G.15/3
 düşmenüñ K.4/25
 düşmesün G.68/3
 düşmiş G.26/4, 29/5
 düşmişdür K.3/40, Mş.2/3
 düşnām G.64/1, 66/6, 76/3, 91/5
 düşnāmı Mş.1/5
 düşüp K.3/31, Mş.20/5, G.23/6, 32/3,
 54/4, 86/1, 98/2
 düşvārdur G.37/7
 düter K.1/61, G.37/4
 dütünden K.3/31
 düzdi K.2/41, G.38/1
 düzdiyise G.17/9
 düzdürür G.68/2
 düze G.63/2
 düzedüp Mş.7/2
 düzen Mş.12/5
 düzmiş K.3/24
 düzüpdür G.71/7
 düd G.6/3
 düdī G.21/1
 düd-ı siyāhum G.80/2
 dün G.72/4
 düzahda G.17/7

E

ebhās Mş.4/1
 ebr G.8/4
 ebr-i bahār Mş.10/3
 ebr-i sevādī Mş.15/4
 ebrū G.88/7
 ebrūsı G.77/3
 ebter K.3/44
 eczā-yı perīşān Dīb.G/6

edeb G.33/1, 33/6
 Edhemdür G.86/3
 efendi G.67/4
 efgān G.94/1
 efgānum G.102/4
 efser K.4/18
 efserini K.6/5
 efsün G.72/3
 eger Mş.3/4, 3/5, 7/4, 13/2, 13/3, 17/1, 21/1, 21/3,
 22/1, 24/2, 24/5, 27/1, 29/4, , G.31/2, 37/1,
 43/3, 64/4, 65/4, 66/6, 92/5, 97/1, 100/5,
 101/4
 egerçi K.6/37, 6/42, G.19/2, 36/1, 69/6, 97/4
 egnūme Mş.4/4
 egüp K.1/71, Mş.26/2
 ehlen ve sehlā Mş.28/2
 ehli K.3/12, Mş.12/4, 23/1, 29/3, G.88/1, 96/4
 ehl-i cinān K.6/14
 ehl-i dil G.86/3
 ehl-i haber G.70/1
 ehl-i hāk K.1/44
 ehl-i 'ışkuñ G.99/1
 ehl-i nazar Mş.28/2, G.89/2
 ehl-i niyāza G.38/7
 ehl-i riyāz Mş.15/5
 ehl-i safā K.6/8, Mş.20/3
 ehl-i safānuñ G.16/2
 ehl-i şu'ūr K.5/25
 ehline K.4/2, G.66/4
 ekber K.3/56
 ekdüm G.100/2
 el G.37/6
 elden G.7/2, 37/1
 ele G.37/1, 37/1, 37/2, 37/2, 37/3, 37/4, 37/5,
 37/6, 37/7, 95/5
 elemdür G.99/5
 elem-i cāna Mş.5/3
 elhānda Dīb.G/1
 elif Mş.1/2, 1/2, 25/1, 28/1, G.85/2
 elifdür G.24/3
 elifi Mş.1/1
 elif-i kaddūmi Mş.23/1
 elif-i kaddūñe Mş.1/1
 elin Mş.5/1, 12/3, G.28/2, 49/4
 elinden Mş.24/1
 eline Mş.28/4, G.4/3, 37/1
 elini Mş.22/3
 eliyile G.47/4

elüm Mş.11/4
 elümde G.48/3, 59/4
 elüme G.8/2, 78/5
 elüñ G.64/5
 elüñden G.84/6
 elüñe K.1/49
 em G.24/1, 24/3, 24/4, 24/4, 24/5, 24/5
 emānetine K.1/37
 emānına K.1/29
 emdür G.99/3, 99/3
 emiçün G.77/7
 emirüm G.80/3
 emr K.1/50
 emrüne K.1/52
 emsem (ilaç, deva) G.24/1
 emsem G.24/2
 encüm K.3/13, 3/25, 3/32, 3/34
 enfās-ı Fakih K.4/37
 enver K.3/50
 er G.65/4
 erbāb-ı harābātđan G.86/5
 eridi Mş.19/2
 ervāh G.32/4
 ervāh-ı şā' irān-ı cihān K.1/70
 esās Mş.4/4
 esās-ı sarāyuñda K.1/31
 esdügini G.91/3
 esen G.70/6
 eser G.22/6, 32/1
 esir G.17/9
 esmā Mş.3/4
 es-salā K.4/15
 es-salātu ve's-selām G.93/1
 es-salib K.4/15
 esse K.1/27
 esved K.1/76
 eş G.66/3
 eşfākile K.3/33
 eşk-i mey-gün G.50/5
 eşk-i revānum K.6/33
 eşk-i Zelihā K.3/8
 eşküme G.41/5
 eşrāfi G.86/5
 etegini K.1/18, 1/44
 etek G.21/3
 e' üziyle Mş.14/4
 evāsıtı G.63/5
 evbāş Mş.13/4

evcine K.6/12
 evin K.6/16
 evkāt Mş.26/3, G.46/1
 evkātđur Mş.2/1
 evlerine Mş.26/3
 evrāk G.95/5
 evrākına K.4/30
 eyā Mş.19/4
 eydüñ G.77/2, 93/1
 eydür K.1/74, 3/35, 4/15, 4/15, Mş.27/3, G.14/5,
 16/5, 53/2, 73/3, 77/7, 78/2, 82/7, 102/5
 eydüriken G.65/7
 eyidüñ G.62/6
 eyit Mş.6/5, 12/3, G.25/4, 50/1, 61/5
 eyle K.1/19, 1/20, 1/49, 1/63, Mş.8/3, G.21/6,
 60/4, 62/1, 68/3, 83/2, 86/1, 87/1, 89/1, 89/1,
 89/2, 89/3, 89/3, 89/4, 89/5, 89/6, 89/7, 89/8
 eyledi K.5/24, G.44/2, 51/8, 88/3, 93/3
 eyledür Mş.29/3
 eyleme Mş.27/3, G.25/3, 28/5, 32/6, 77/4, 86/4,
 89/1, 89/1, 89/2, 89/3, 89/4, 89/5, 89/6, 89/7,
 89/8
 eylemeden Mş.18/4
 eylemeyüp Mş.27/3
 eylemiş K.2/39, G.50/3, 50/3
 eylemişem G.80/7
 eyleñ Mş.8/2
 eyler K.3/44, 3/49, 3/56, 4/21, 3/39, G.29/5
 eylerem G.80/6
 eyleriseñ K.1/50
 eylese G.4/4, 80/3
 eylesem K.1/72
 eylesün K.4/34, G.34/5
 eyleye K.1/51, 5/21, G.77/2
 eyleyüp K.2/40, 4/10
 eylikde G.49/7
 eytām-ı 'uryān K.3/38
 eyvā Mş.1/4
 eyvāh G.102/4
 eyvāy G.68/1, 68/2, 68/3, 68/4, 68/5
 Eyyüb Mş.4/5
 eyzan velehüñ G.49/7
 ezber K.4/34, G.4/2, 22/7
 ezel Mş.4/1
 ezelen Mş.18/4
 ezeli G.76/3
 ezhardur K.3/13

F

fähr K.1/73, Mş.20/3

fahre K.1/73

fahür K.1/73

Fakîh K.1/74, Mş.2/5, 3/5, 5/5, 28/5, 29/5, G.5/6, 6/5, 7/5, 8/5, 16/5, 17/10, 20/5, 21/7, 22/7, 23/7, 25/7, 28/5, 32/7, 35/6, 36/5, 37/7, 38/7, 41/14, 45/7, 47/5, 49/7, 50/5, 51/9, 53/5, 54/5, 59/5, 60/6, 61/5, 63/8, 65/7, 66/7, 71/7, 74/5, 77/7, 80/7, 81/5, 83/7, 89/8, 90/7, 92/7, 93/5, 95/5, 99/7, 102/5

Fakîhe G.19/7, 33/6, 67/5, 69/6, 73/5, 84/6

Fakîhem G.64/7, 91/6

Fakîh-i bi-dile G.46/5

Fakîh-i der-be-der G.26/7

Fakîhi G.18/6, 70/7, 72/5

Fakîh-i hâfiz-i kem K.5/24

Fakîh-i haste G.43/7

Fakîh-i haste-dile G.24/5

Fakîh-i mest G.88/7

Fakîhile G.78/6

Fakîhise G.62/7

Fakîhûn K.3/58, G.4/5, 14/5, 31/5, 34/7, 44/7, 68/5, 76/6, 94/7, 96/6, 100/7, 101/7

fakîre G.41/14

fakîrem G.91/6

fakîrûn Mş.5/5

fakr G.86/2

fânî Dib.G/7, Mş.22/5

fariğ Mş.20/1

fark K.3/62

farz G.33/5

fâsid Mş.20/2

fasl Dib.G/3

fasldur K.1/31

fasl-ı envârı G.35/4

fâş Mş.11/3, G.61/5, 76/4

Fâtiha G.73/5

Fe'l-mürîyâtu kadha K.1/38

fedâ K.6/19, G.36/4

felâh Mş.6/1

felek K.2/38, 3/13, 3/31, G.21/1

femi K.6/33

fem-i cânân Mş.20/4

fem-i dilber Mş.24/1

femiçün G.77/1

fen K.1/69

fenâ G.69/2, 86/1, 86/2, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5

fer K.3/64, 4/21, Mş.10/3 G.41/8, 61/3, 94/2

ferâğ Mş.19/4

ferah K.5/36

ferah-bahş G.45/6

ferâmûş Mş.8/2

ferce G.69/5

fer' de K.1/41

ferişteye G.6/4

fermân K.5/33, G.63/1, 63/6

ferr K.3/14

ferrile K.1/75

ferrine K.6/29

feryâd Mş.8/4, G.35/6

feryâd-ı fakr K.6/28

feth K.3/17, 4/40, Mş.17/5

feth-i bâb G.7/5, 25/5, 77/2

fetile G.41/11

fevk-i fesâhatda K.1/23

feyz-i keff-i şâhdan K.6/8

feyzini K.4/29

feyzintûn K.6/15

figân K.6/28, Mş.25/5, G.15/5, 34/6, 46/3

figândan G.46/3

figânla G.8/1

figânsuz G.34/6

fıkr K.2/39

fikre G.94/3

fıkri Mş.20/2

fıkr-i göñül G.60/1

fıkrinden Mş.16/3

fıkrümûn Dib.G/2

fıkrûne K.1/40

fi' lînde Mş.9/3

firâk Mş.21/1

firâkı G.5/5

firâk-ı ruhuñdan G.95/5

Fir' avn G.72/2

fiten Mş.13/3

fiten-i 'âlem G.77/3

fiten-i gamze Mş.20/5

fitne Mş.9/3, 24/2, G.21/2

fitnede G.96/1

fitnesi Mş.10/1

fursat K.1/37

fursatlu K.6/1

fülfül G.16/3
 fülki G.7/3
 Fürât Mş.7/1
 fûrkatde G.44/5, 62/5, 76/5
 fûrkatile G.52/6
 fûrkatimiş G.68/4
 fûsûnından K.3/7
 fütüh G.7/5
 fütûr Mş.10/3

G

gabgabıñ G.84/2
 gâfil K.3/21
 gâh G.31/3
 gam G.6/2, 7/3, 16/5, 36/2, 50/5, 76/1, 77/1, 78/5
 gamdan Mş.19/4
 gamdur G.99/1
 gam-h'âr G.76/1
 gamı G.68/5
 gâmir G.96/1
 gammâza G.44/1
 gamum G.16/5
 gamuñile G.99/1
 gamz G.96/1
 gamzede G.78/4
 gam-zede G.23/3, 78/4
 gamze-i dildâr G.92/5
 gamze-i mestâne-i hûn-rizûñe Mş.27/5
 gamze-i şîr-efkenüñ G.93/4
 gamze-i şûr-engizüñ Mş.2/3
 gamzeler Mş.26/5
 gamzeñ K.1/59, G.14/2, 100/5
 gamzeñile G.44/1
 gamzenüñ G.23/3
 gamzesi Mş.24/3
 gamzesinden K.4/26
 garazdur Dîb.G/7
 garbı K.3/28
 gâret G.29/5
 garîbdür G.47/1
 garîk G.95/2
 gark K.3/33, G.92/5, 95/1
 garka G.92/1
 gark-ı mevc-i bahr K.6/38
 gark-ı nûr K.1/26
 gâve K.1/30
 gavgâ G.83/6

gayb K.4/39
 gaybda G.44/7
 gâyet G.5/1
 gaynıda G.41/8
 gayn-ı zûlfeyni Mş.19/1
 gayra G.25/6
 gayreti Mş.19/2
 gayret-i tâvûs-ı Hulddur K.1/62
 gayruñuñ K.3/56
 gayz-ı ruhsâr Mş.19/5
 geçdi G.41/11
 geçem Mş.16/3
 geçer K.1/59, Mş.9/3, 18/3, G.19/6, 61/4, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 102/3
 geçsün Mş.16/4
 geçüp G.14/1, 14/2, 14/3, 14/4, 14/5
 geçûrem Mş.16/3
 gedâ G.16/3, 29/3, 64/1, 67/1, 69/2
 gedâsı G.69/2
 gedâ-sıfat G.41/9
 gedâya K.6/30, G.91/5
 geh G.31/3
 gel K.1/18, Mş.12/2, G.38/5, 51/7, 54/3, 82/5, 93/5, 101/1, 101/1
 geldi K.6/6, G.62/1, 77/3
 gele G.49/6, 66/7, 94/3, 96/4 101/1, 101/1, 101/2, 101/3, 101/4, 101/5, 101/6, 101/7
 gelenüñ Mş.9/4
 gelicek G.22/2
 gelmedi G.51/1, 84/1
 gelmedüñ G.50/1
 gelmege G.84/3
 gelmesün G.84/4
 gelmeye Mş.21/1
 gelmiş G.18/4, 41/6
 gelmişem G.64/1
 gelse K.5/15, G.44/3, 54/2, 99/2
 gelseñ Mş.28/2
 gelü Mş.3/2
 gelüp G.35/3, 63/6, 66/5, 72/3
 gelür K.1/28, G.16/4, 29/3, 65/5, 68/5, 77/6, 102/3
 gelürdi K.3/49
 gelürse G.7/4, 97/1
 geñ K.6/25, G.38/7, 62/1
 genc K.1/43
 genci G.100/6
 genc-i hayâline G.68/2
 genc-i hüsne K.1/62

genc-i mahfiden K.3/1

genciseñ G.25/3

genç G.25/3

ger K.1/41, 1/51, 1/52, 1/53, 1/74,
3/30, 3/60, 4/35, 6/43, Mş.4/2, 5/1,
6/2, 10/1, 10/1, 19/5, 21/5, 22/5,
24/4, 25/4, G.16/5, 17/7, 41/14,
41/15, 49/2, 60/3, 62/7, 63/2, 63/5,
64/5, 64/5, 64/7, 65/5, 66/6, 70/3,
70/3, 70/3, 71/2, 73/5, 80/4,
85/2, 91/4, 95/1, 101/3

gerçi K.3/53, 3/58, 3/63, 5/25, Mş. 9/3,
20/5, 22/2, 26/3, G.28/1, 28/2,
52/6, 86/5, 89/2

gerdile K.3/30

gerd-i rāhında G.63/3

gerd-i sūm-i semendūñe K.1/35

gerdün K.3/37

gerdūnda K.1/30

gerdūñe K.3/37

germ K.3/42, 3/52, G.26/5

germile G.41/6

getürür G.19/1, 19/1, 19/2, 19/2, 19/3,
19/4, 19/5, 19/6, 19/7

gevher K.3/16

geydükçe K.4/39

geyüp K.3/8

gezdürür G.26/1, 26/1, 26/2, 26/3, 26/4,
26/5, 26/6, 26/6, 26/7

gezem G.8/4

gezi K.6/18

gılāfveş K.1/52

gılāz Mş.17/2

gīnāda K.1/10

gīnā-yı zer K.3/1

gır Mş.19/3

gıyās Mş.4/5

gıyāsına K.6/15

gibi K.1/34, 1/65, 1/68, 3/36, 3/49,
3/52, 3/53, 3/58, 6/21, 6/41,
Mş.4/5, 12/5, 29/2, 29/4, G.4/2,
8/4, 15/2, 22/4, 27/2, 29/4, 29/5,
31/1, 33/3, 37/2, 41/7, 41/13, 52/1,
52/1, 54/2, 59/5, 62/6, 63/8, 65/5,
69/1, 69/4, 72/1, 77/4, 78/6, 81/1,
81/3, 82/3, 83/5, 84/1, 84/1, 87/1,
89/4, 90/1, 91/4, 94/4, 95/3,
100/3, 101/4, 102/3, 102/4

gice K.3/8, 3/32, 4/23, 4/33, Mş.26/1, G.49/4,
50/4, 62/6, 74/3, 102/4

gicedür G.52/6

giceler G.41/7, 51/4

gicelerde K.3/62, G.78/5

giç G.23/4

gidelüm G.62/4

gider G.16/4

giderdi G.51/9

gidicek K.1/65

gilde Mş.27/4

gimi Mş.29/1

girdügi G.88/5

gırībānmı Mş.22/3

girmedi G.96/1

girmeye G.94/7

girmez G.37/1, 37/1, 37/2, 37/3, 37/4, 37/5, 37/6,
37/7

girse G.37/7, 78/5

girseñ Mş.24/1

giryān K.1/36, G.37/3, 77/2

girye K.1/48

giryeyile G.51/2

gīsū-yı şām K.1/26

gitdi G.63/6

gitmedin K.3/28

gitmege K.3/3

gitmez G.84/3

gitse G.89/1

gitsün G.84/4

giyāhum G.80/4

gizlerise G.99/5

gizlū K.3/19

gonçe K.6/31, Mş.7/2, G.20/4

gonçe-dehān Mş.16/3

gonçeden K.6/31

gonçe-lebi Mş.15/4

gonçenūñ K.1/44, G.89/7

göge K.6/5, G.61/4, 84/4

gök K.3/8, 3/23, 3/31

gökde K.5/18, Mş.27/4

göki Mş.25/3

göklere K.1/27, G.80/1

göñli G.60/6

göñlinde Mş.1/1

göñlüm G.5/1, 59/1, 68/3, 93/3

göñlüme G.49/3

göñlümi G.6/1, 21/2, 68/1

gönlümüñ G.46/1
 gönlümüz G.101/5
 gönlüñde G.16/5
 göñül K.1/43, 5/11, 5/26, Mş.3/3, 5/4, 7/5, 17/3, 26/4, G.25/3, 35/1, 36/5, 53/4, 68/1, 68/5, 69/1, 77/1, 90/7, 92/3
 göñülde Mş.11/1
 göñüle G.69/5
 göñülü G.81/3
 gör Mş.2/3, 2/5, G.36/1, 45/4, 64/2, 72/5, 88/2, 92/3, 93/5
 gördi K.4/13, 4/13, G.20/1, 43/2, 65/3, 83/3, 90/2
 gördükçe G.29/4
 gördüm Dib.G/3, G.36/2
 göre Mş.2/3, 25/2, G.7/5, 48/3, 68/1
 görelüm G.61/3
 görem Mş.25/3
 göremezem G.80/2
 gören K.4/31, G.72/3
 göreyim G.71/6
 göreyin G.51/8
 göricek G.20/2
 görimezdi G.96/5
 görindügi G.69/3
 görinen K.6/24, Mş.29/1
 görünmez K.3/31, G.49/1
 görünür Mş.29/3, G.93/1, 96/6
 görünürsüz G.96/2
 görme G.18/3, 89/1
 görmedi G.25/6
 görmemesin G.32/5
 görmeye Dib.G/5, K.5/36
 görmez G.90/1
 görmezem K.1/39
 görmezidi K.3/22
 görse K.3/50, G.4/1, 17/7, 29/1, 34/6, 94/7
 görsem K.3/49
 görsün G.26/5, 72/3
 görüben G.61/2, 77/2
 görüp K.5/18, 6/25, Mş.28/2, G.14/3, 36/3, 43/4, 50/5, 86/1, 88/6, 95/2
 görür K.3/26, G.44/3, 82/7
 görürse K.3/45, G.23/7
 görürseñ G.67/2
 göster Mş.4/3, G.84/3, 84/5, 101/7
 gösterdi Mş.22/2

gösterelüm Mş.24/4
 gösterme G.52/3
 göstermese G.101/4
 gösterse G.100/4
 gösterseñ K.3/61
 gösterüp G.26/3
 gösterür K.1/58, 2/36, 3/2, 3/7, 3/12, 3/27, 3/42, 4/22, G.31/3, 31/4
 götür G.15/3
 götürüp G.26/6
 göz K.1/63, 1/65, 2/36, Mş.13/3, G.17/8, 20/1, 47/5, 49/3, 51/2, 68/4, 68/5, 68/5, 68/5, 72/3, 72/4, 90/1, 96/5, 100/2
 gözde Mş.11/1, G.61/3, 68/3
 gözden G.19/3
 gözden K.6/2, G.29/3, 47/5, 68/5, 90/4, 97/3
 göze G.28/4
 gözet G.97/1
 gözi K.3/7, 6/33, G.29/5
 gözile K.6/18
 gözün G.88/6
 gözine G.96/1, 96/1, 96/2, 96/4, 96/5, 96/6, 98/3
 gözle G.52/6
 gözledi G.68/3
 gözler K.3/8, 3/38, Mş.27/1, G.82/4
 gözleri K.3/38, Mş.13/4, G.50/1, 81/4
 gözlerin K.1/54
 gözlerin K.1/65
 gözlerin K.2/39
 gözlerinüñ Mş.25/3
 gözlerüm K.3/22
 gözlerüme Mş.4/2
 gözlerümüñ G.51/1, 51/1, 51/2, 51/3, 51/4, 51/5, 51/6, 51/7, 51/8, 51/9, 79/1, 89/3
 gözlerüñ Mş.27/1
 gözlerüñden G.64/7
 gözleye K.1/41, G.46/3
 gözölü Mş.20/4
 gözüm K.2/41, Mş.25/2, G.4/1, 44/4, 54/4, 61/2, 61/4, 68/1, 68/1, 68/1, 68/1, 68/1, 68/1, 68/1, 68/2, 68/2, 68/2, 68/2, 68/3, 68/3, 68/3, 68/3, 68/4, 68/4, 68/4, 68/4, 68/5, 68/5, 68/5, 68/5, 74/4, 90/1, 90/6
 gözümünden Mş.10/4, G.81/4
 gözümd'uçar K.1/61
 gözüme Mş.10/3, 29/4 G.21/6, 49/1, 92/1, 99/4
 gözümü G.32/2

gözüñ Mş.26/2, G.21/2, 34/1, 41/7, 70/2,
 80/5, 84/3, 92/3
 gözünden G.64/2, 65/3
 gözüne K.4/12, 6/22, G.20/5, 36/4
 gözünü G.20/1
 gözünüñ G.99/5
 gü Dib.G/7
 gubâr K.1/27
 gubâr-ı kaddüñ G.24/3
 gubâr-ı mülke K.6/41
 gubârî K.4/30
 gubârıñ G.82/4
 gunca G.101/1
 guncile G.101/1
 gussa Mş.19/4, G.7/3, 69/5
 gussası G.5/5
 güş K.1/68, 3/61
 güşede G.62/3
 güşe-i gamda G.76/5
 güşe-i târikden G.35/3
 güşına K.4/34, Mş.14/5
 güşlara G.86/4
 güyıdur Mş.7/5
 güyyâ K.3/13
 güciyle K.6/38
 güçle K.1/35
 güft Dib.G/7
 güftâra G.101/1, 101/5
 güftâr-ı dil-nûvâz G.45/6
 güher Mş.1/5, G.41/10
 gül K.1/66, 1/43, 3/9, 3/46, 4/13,
 Mş.3/3, 19/3, 19/5, 22/2, 22/3,
 G.16/1, 17/3, 23/2, 29/1, 53/3,
 62/1, 63/2, 77/4, 101/2
 gülde G.23/1, 45/6
 gülden Mş.10/3
 güldi Mş.22/2
 güle G.19/4
 güler K.3/39
 gül-gün G.93/2
 gül-i handân G.37/3
 gülîstân Dib.G/3
 gülleri G.31/4
 gülmedi G.84/1
 gül-reng G.62/1, 62/3
 gül-ruhdur K.3/11
 gülsitân K.6/31
 gülşen Mş.19/1

gülşende K.1/66, G.31/1
 gülşen-i cân Mş.25/3
 gülşen-i huld Mş.15/5
 Gülşenî G.86/2
 gülşenüñ Dib.G/3
 gül-ten Mş.22/1
 gültüñ K.4/30, G.50/2
 gültüñi Mş.15/5
 gülzâr K.3/13
 gülzâr-ı behişt G.31/3
 gülzâr-ı cihânda G.37/3
 gümân K.6/12
 gümânı G.18/5, 51/9
 gümânumdur G.60/3
 gün K.1/65, 2/41, 3/4, 3/7, 3/37, 3/43, 3/49, 3/54,
 4/6, Mş.16/2, G.4/5, 26/5, 59/5, 69/3, 74/5,
 80/2, 81/3, 83/7
 günâh Mş.27/5, G.69/6
 günâhı G.32/2
 günâhum G.80/5
 günehdür G.32/2
 günehi G.52/7
 günehüñ G.49/4
 güneş K.1/27, 3/1, 3/1, 3/2, 3/3, 3/4, 3/5, 3/6, 3/7,
 3/8, 3/9, 3/10, 3/11, 3/12, 3/13, 3/14, 3/15,
 3/16, 3/17, 3/17, 3/18, 3/19, 3/20, 3/21, 3/22,
 3/23, 3/24, 3/25, 3/26, 3/27, 3/28, 3/29, 3/30,
 3/31, 3/32, 3/33, 3/34, 3/35, 3/36, 3/37, 3/38,
 3/39, 3/40, 3/41, 3/42, 3/43, 3/44, 3/45, 3/46,
 3/47, 3/48, 3/48, 3/49, 3/50, 3/51, 3/52,
 3/53, 3/54, 3/55, 3/56, 3/57, 3/58, 3/59, 3/60,
 3/61, 3/62, 3/63, 3/64, 3/65, Mş.15/2, G.41/8,
 41/13
 güneşde K.3/60, G.51/5
 güneşdür G.5/2
 güneşsin K.3/5
 güneşüñ Mş.13/5
 günü G.100/7
 günile G.61/3
 güniler Mş.25/2
 güninde G.41/15
 günsüz G.71/2
 günüm G.41/15, 53/1
 güstâh Mş.7/4, G.33/6
 güzel K.6/18, G.23/5, 68/3, 93/3
 güzeller K.3/12
 güzellerden G.23/5
 güzelüm G.82/4

güzer G.32/6, 86/1

H

hā Mş.27/1

h'āb G.41/4

h'āba Mş.24/2, G.50/2, 68/2

habābı G.26/6

haber G.5/6

Habeşî K.3/18, G.20/2

h'āb-ı gafletden K.3/22

h'āb-ı nāz G.38/2

habīb G.24/5, 70/3

habībüm G.24/4

habībūñ G.63/3, 72/1, 72/5, 91/1

habs Mş.14/2, G.77/4

hacc Mş.20/3

h'āce Mş.18/4, G.25/5, 34/5

h'ācem G.80/3

hacerden K.3/60

hācet G.4/1, 4/1, 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 71/3

hācibūñ G.23/3

hacıl G.54/1

hacıl K.5/18

had G.63/2, 93/5

hadd-i 'ışkı G.92/7

haddine G.21/3

haddūñ K.3/52, G.84/1

hadika-i küyünde K.1/31

hādimūñ G.23/2

hādis G.92/7

hādīsini K.1/72

hāfiyyü'l-eltāf Mş.20/4

hafta G.19/4

hak G.17/6

Hak G.43/5, 44/7

hāk K.3/48, Mş.21/2, 22/1, 29/4,

G.14/4, 53/2, 80/6

hakāretle G.86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5

hākdān K.6/29

hāke K.3/9, G.83/7

hakı G.20/2

hakıçūn Mş.17/2

hāki K.1/50, G.8/2

hāk-i dergāhem G.67/1

hāk-i deridür G.86/2

hāk-i derüñde K.2/38

hāk-i pâyında K.4/1

hāk-i reh G.32/6

hāk-i rehinden G.6/1

hāk-i rehūñ G.49/5

hakīm K.3/35, Mş.9/4

hakīm-i Bokrat Mş.16/5

hākini G.95/3

hakirine G.80/3

hākister K.3/48

hakkını G.65/4

hakkıyıcūn G.78/3

hak-şinās G.86/3

Hakuñ G.35/2

hāl Mş.2/5, G.35/3

halās Mş.14/1, 14/4

halāyık G.61/5

hālet-i cezbe-i 'ışkile G.86/4

Hālık G.44/7

hāl-i Cemāl K.5/27

hāl-i karanfül G.16/5

hāl-i lebūñi G.65/6

hāli Mş.3/1, 3/5, G.16/3, 86/5

hāl-i yār K.1/39

halilīnūñ K.4/5

hālin G.90/5

hālince G.86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5

hālinde G.29/6

halk G.83/6

halka G.69/4

halka-i der K.4/33

halka-i zūlf-i perişān G.83/3

halkaları G.101/6

halketmiş G.44/7

halk-ı 'ālemi K.1/39

halkına G.82/7

halkūñ G.86/2

hall K.3/44

Hallāk G.95/3

halt G.95/3

hālüm Mş.27/1, G.91/3

hālūmi K.4/36

hālümüz G.101/5

hālūñdür G.59/3

hālūñi Mş.4/3, G.18/3, 51/7

halvā G.29/3

halvāmuza G.62/7

halvetde G.65/5

halvet-hānesin G.74/2

hām G.64/5

hamā'il G.17/4

- Hāmāndur G.72/2
 hamı K.1/61
 hamide Mş.19/2
 hamle K.1/30
 hammār G.76/6
 hammāra G.101/3
 hamr Mş.18/2, G.22/5
 hāmūşlara G.86/4
 hān K.5/33
 h'ān G.35/4
 hancer K.3/18, 4/26
 hancerūñ K.6/21
 handān K.1/36, 1/39, 1/48, 3/45, G.66/1
 hande G.45/6
 hānedānı G.51/7
 hāne-i çeşmüme Mş.7/1
 hāne-i çin G.51/7
 hāne-i dil G.88/5
 hāne-i gāv Mş.26/3
 hāneler K.3/19
 hānesini G.68/2
 h'ānın G.29/3
 h'ānına G.16/3
 hānından K.3/35
 hān-kahnuñ G.86/2
 hānkāhuñ G.49/6, 69/5
 hānumānı G.51/8
 hār K.1/43, 1/66, Mş.22/2, G.8/2, 17/3, 37/3
 harāb G.25/3, 51/8, 68/2, 83/7
 harābāt Mş.13/4
 harābāta G.23/6
 harāb-ı nāz G.38/1
 harāc Mş.5/1
 harām K.5/20, Mş.27/3
 harāmī[y]i G.92/3
 harc-ı meyūñ G.32/7
 harem K.6/16
 hareme G.92/3
 Haremi Mş.20/3
 Harem-i vahdete G.86/3
 Harem-i vasla Mş.6/5
 harfūñden K.3/5
 hār-ı hecride Mş.7/3
 harīf-i rind G.19/6
 harīm-i haremūñ G.17/3
 harīs G.16/3
 hark-ı nār K.1/26
 harr-ı temüz K.6/3
 Hārūn G.72/2
 Hārūt G.72/3
 hās K.6/14, Mş.14/3
 hased K.6/29
 Hasen G.70/1, 70/1, 70/2, 70/4, 70/7, 70/4
 hasen G.70/3, 70/6
 hāsıl G.35/5
 hāsılı G.35/5
 hāsılum Mş.6/3
 hasm Mş.20/5
 hasmiçün K.4/39
 hasret G.45/6
 hassā Dib.G/4
 haste G.24/1, 59/5, 60/4
 haste-ciger K.1/59
 haste-dile G.99/3
 hastedür G.93/2
 haste-hātıra G.82/1
 haste-i üftāde G.19/1
 hasteyem G.77/7
 hasuñ G.37/3
 hāşāk Mş.22/2
 haşre G.41/12
 hat K.4/30, G.6/3, 18/3
 hatā Mş.9/3
 hatab G.33/4
 hatādan G.36/4
 hatādur Mş.27/5
 hatāsından G.63/4
 hatāsını G.52/2
 hātem G.98/4
 hātem-i la'li G.60/2
 hatı Mş.19/1
 hātırdur G.26/7
 hātır-ı dildār G.76/5
 hatile Mş.2/5
 hatm G.101/7
 hatm-bū K.4/13
 hatt G.93/5
 hattı G.16/3
 hatt-ı dil-ārā-yı nigār K.4/19
 hatt-ı tāze K.4/29
 hattına Mş.3/3
 hattile G.17/5
 hattūñ G.63/2
 hatuñ K.3/55, 6/39, Mş.5/3, G.70/6
 hātūnına K.3/24

havf G.69/6
 havf-ı gamzeñsüz Mş.7/4
 havrâ Mş.15/1
 havzdur Mş.17/3
 havz-ı kevşer G.31/3
 havzına K.3/40
 hayâ K.3/12, G.33/6
 hayâl K.6/12, G.17/10, 29/2, 45/4
 hayâl-i Cemâl K.5/11, 5/19
 hayâlile G.18/2, 51/8
 hayâlüm G.18/5, 51/9
 hayâlün Dib.G/4, G.90/4
 hayâlündedür G.7/3
 hayâlündür G.88/3
 hayâsından K.3/23
 hayât K.1/28, G.5/3, 84/5
 hayâtı G.34/7
 Hayber K.3/20
 Haydaridür G.86/2
 hayder K.3/20
 Hayderdür K.3/20
 Hayderî K.3/41
 hayf G.82/4, 88/2
 hâ-yı savtı G.49/6
 hayli G.17/10
 hayl-i sultân-ı hayâlüne Mş.7/5
 hayya Mş.6/1
 hazân-misâl K.1/76
 hazer G.17/4, 68/3, 86/1
 hâzır Mş.6/1
 hazret K.6/30
 hazrete K.3/59
 Hazret-i Monlâ G.86/3
 hazz G.72/4
 hazz-ı şarâba Mş.27/2
 hecr G.76/5, 80/7
 hecrile G.23/4, 47/2, 64/3, 74/3
 hecrinde Mş.29/5, G.50/5
 helâk Mş.22/1
 helâl K.3/24, 5/20, Mş.27/3, 6/4, G.94/7
 helâldür G.20/5
 hele G.78/2
 hem G.67/5, 98/3
 hemân G.19/4, 21/2, 68/4, 72/2
 hem-civâr K.1/32
 hem-dem G.24/5
 hem-demdür G.86/3
 heme Mş.7/5

hem-‘ inân G.71/4
 hemîşe G.22/4
 hem-kâseyidüñ G.50/3
 hem-rehidür K.1/30
 hem-reng-i düdiseñ G.21/3
 hem-sâye K.1/32
 hem-ser K.3/26
 hem-ser-i mäh Mş.27/4
 hem-tâ Dib.G/5, G.70/4
 hem-tâyidüñ G.49/2
 hengâme-i cân-bâz-ı ‘ âlemdür K.3/42
 henüz G.53/1
 hep Mş.27/2
 her K.1/57, 1/58, 1/58, 1/69, 2/36, 2/36, 3/7, 3/32, 3/32, 3/34, 3/36, 3/37, 3/37, 3/43, 3/44, 3/51, 4/23, 4/32, 6/4, 6/14, 6/16, 6/38, Mş.6/5 15/5, 20/3, 26/1, 27/3, G.26/7, 29/3, 32/3, 38/4, 41/2, 44/3, 45/7, 51/8, 65/1, 65/3, 65/7, 70/1, 71/6, 80/5, 82/1, 86/2, 89/8, 90/4, 95/4, 100/5, 100/5, 101/6
 her-âyine K.2/36
 her-câyî G.41/13
 hercâyî K.3/11
 her dem Mş.6/5, 27/3, G.15/2, 29/7, 28/4, 32/3, 38/4, 99/1, 99/1
 her demde G.7/2
 hergiz K.3/64, G. 5/1, 32/1, 94/6, 96/1
 hesâba K.1/33
 hesâb-ı nâz G.38/3
 hesâbıyladır Mş.10/5
 heşt-huld K.1/31
 hevâda K.1/40
 hevâdan G.85/5
 hevâdâr K.3/2
 hevâdaruñ Mş.27/2, G.101/2
 hevâlar G.34/4
 hevâsı G.48/5
 hevâ-yı dehenüñ Mş.9/2
 hevâ-yı zülf-i nigâr G.19/3
 hevâ-yı zülfüñile G.70/5
 hevâyile K.1/19
 heves Mş.9/2
 hey di Mş.27/5
 heykel-i zülfin G.17/4
 hezâr Dib.G/1, K.1/71, G.7/2, 8/5, 69/4
 hıdemüñden K.1/33
 hıdmetin G.92/6
 hıdmetinden G.35/6

hıdmetine G.35/2
 hıramân Mş.7/2
 hırkada G.82/2
 hırkadadur G.86/3
 hırkası G.86/5
 hırka[y]ı G.62/3
 hırz K.6/37
 hışm K.2/40, G.18/6, 44/3, 93/3
 hışmı K.6/36, Mş.12/2
 hışmile G.49/4
 hışt G.90/3
 Hıtâ Mş.5/1, G.22/3
 hıyâz Mş.15/1
 Hızır G.5/3
 Hızır-sebze-i cihân K.1/21
 Hızır K.3/62
 Hızrdur Mş.3/1
 hicâb G.25/4, 25/4, 68/3, 68/3, 68/3, 68/3
 hicâbı G.26/7
 Hicâz G.15/1
 hicrân G.84/4
 hiç K.1/39, 6/36, Mş.29/2, G.29/6,
 45/6, 49/1, 77/1, 77/4, 94/4
 hidâ' Mş.18/1
 hidâyet G.31/5
 hikâyet G.5/5
 hilâf K.1/52, Mş.20/1
 hilâfeti G.22/1
 hilâl K.6/24, G.96/5
 hil'at K.4/18
 hilmile K.4/26
 himmet-i serv Mş.27/4
 Hindü K.4/28, Mş.26/1
 Hindü-yı tığ K.6/7
 Hindü-yı zülfi G.21/3
 hisâr K.1/29
 hissesi G.5/5
 hiss-i simâ' -ı Hasân K.6/32
 hitâb K.5/11
 hod K.1/16, 4/9, G.4/3, 28/5, 34/3
 hokka-i çarh K.4/39
 hor G.18/3, 49/5
 hora Mş.18/3
 horuñ K.4/33
 hoş Mş.2/4, 7/2, 8/2, G.23/4, 44/3, 73/1,
 74/4
 hoş-bû G.14/3
 hoş-deme G.99/6

hoş-gû G.88/4
 hoşnûd G.6/1
 hûb K.3/47, 6/32, 6/35, Mş.9/3 G.23/1, 41/5
 hûblaruñ Mş.8/4
 Hudâ G.69/2, 69/3
 huld K.4/4
 huld-i semân Mş.4/2
 hulkı G.70/4
 hulk-ı halkuñ K.6/31
 hulkile K.1/39
 hulkuñ K.1/48
 hulle K.3/15
 humâr K.1/43
 hûn G.20/5, 48/2, 72/1, 89/3, 95/3
 hûna G.95/2
 hûn-ı ciger G.89/6
 hûn-ı cigerden Mş.7/3
 hûn-ı Hıtâ Mş.9/3
 hûr Mş.4/4, G.6/4, 17/7, 66/5
 hûra G.50/5
 hûr-ı cinândan G.46/5
 hûriler G.62/4
 hurde G.66/2
 hurmâ G.22/5, 83/5
 hurmâ-yı lebûñ Mş.7/3
 hurmâ-yı ter G.33/7
 hurrem K.1/48, Mş.7/3
 hurşid K.6/13
 hurşide K.3/28, G.94/2
 hurşid-i feth K.1/30
 hurşid-i serv K.3/54
 hurşid-i tâbândur G.74/2
 hurşid-rây K.1/22
 hurşid-rûy G.60/4
 hûruñ Mş.6/2, 13/3
 husrev K.6/5
 husûsâ Mş.8/4
 huşkdur G.46/4
 hû-yı mestânise G.49/6
 hüyuñ G.51/8
 hüccet Mş.8/1
 hükemâ K.1/24
 hükm K.1/50, G.20/5
 hükmeden K.3/36
 hükmi G.63/6
 hükmi-nüfâz Mş.9/5
 hükmuñ K.3/65
 hükmuñe G.22/3

hürmet G.92/3
 hürmeti Mş.6/4
 hüsâm G.71/1
 Hüseyin G.70/2, 70/4
 hüsn K.4/1, 4/4, 4/21, 4/28, G.22/1,
 29/3, 70/4
 hüsne G.74/1
 hüsnî K.4/10, G.16/3
 hüsn-i hatt-ı lebidür Mş.6/2
 hüsn-i hulkile K.5/33
 hüsn-i hulkuñile G.43/1
 hüsn-i nazma K.6/32
 hüsnile G.23/7
 hüsnine G.5/1
 hüsnüme Mş.2/5
 hüsnüñe K.1/57, 4/40, G.41/7
 hüveydâ-yı sivâdur G.83/2
 hüznile G.23/7

I

ıkdına G.17/1
 ılanlu G.34/1
 ırak Mş.14/4
 ırakdan G.67/2
 ırıldı G.47/5
 ırılma G.47/5
 ırma G.32/7
 ırmağ Mş.10/4
 ırmağından G.61/2
 ırmasun K.3/65
 ırmazam G.51/2
 ısır G.89/5
 ısırsam G.98/5
 ıslâh K.3/61
 ışk G.19/5, 88/5
 ışk-ı Mecnûn Mş.23/2
 ışkına Mş.4/1
 ışkında G.71/5
 ışkumuz G.44/6
 ışkuñ Mş.11/2, G.21/1
 ışkuñda Mş.17/1, G.73/4
 ıyâdete G.18/4

İ

i Mş.21/2
 ibâdeti G.69/6
 içelüm G.89/6
 içen K.3/9

içer K.1/34
 içi G.50/4
 içinde K.1/9, 5/36, 6/7, Mş.12/1, 13/3, G.7/3, 61/5,
 88/7, 99/7, 100/4
 içindekini G.96/5
 içmege Mş.17/3
 içre K.4/39, Mş.28/5, G.36/4, 70/4
 için K.3/41, 3/48, 4/12, 6/41, Mş.4/2, G.44/4,
 48/4, 77/1, 77/3, 77/6
 içüp Mş.13/4, 20/1, 24/1
 ide gör G.22/6
 ide K.1/50, 1/52, 2/39, 3/63, 3/63, Mş.7/4, 10/1,
 10/4, 12/5, 13/2, 23/3, 24/4, 27/1, G.17/10,
 41/13, 44/4, 54/5, 68/2, 69/1, 69/1, 70/3,
 70/3, 91/6, 92/7
 ideli Mş.26/4
 idelüm Mş.2/1, G.62/1, 62/1, 62/2, 62/3, 62/5, 62/6,
 62/7
 idem Mş.2/4, G.6/1, 25/1, 71/7, 77/6
 idemez Mş.18/1, G.16/1
 iden Mş.5/3, 11/4, 12/4, 15/1, 23/3, G.14/2, 20/5,
 29/2, 62/7, 73/1
 idenler K.3/61
 idenüñ G.98/3
 ider K.1/8, 1/30, 1/30, 1/69, 3/10, 3/16, 3/17,
 3/42, 4/12, 6/19, 6/29, Mş.5/2, 9/3, 9/5,
 11/3, 11/5, 15/2, 18/3, 20/2, 20/3, 24/3, 26/1,
 G.17/4, 19/3, 31/5, 36/4, 38/4, 46/2, 48/3,
 49/3, 49/3, 53/3, 66/5, 68/1, 76/2, 89/8, 90/5,
 91/1
 iderdi G.76/4
 iderdüm Mş.8/5
 iderem K.4/35, 6/44, G.43/6, 76/5, 94/5
 ideriseñ K.1/50
 iderler K.1/16, Mş.16/3
 iderse K.3/36, Mş.24/4
 iderseñ Mş.21/2
 idersin G.94/6
 ideyin Mş.10/4, G.47/5
 îdına G.62/4
 îdında Mş.13/4
 îd-ı ađhâ G.84/3
 îd-ı sıyâm Mş.24/1
 idi G.98/2
 idicek G.94/5
 idici K.1/68
 idindi G.71/7
 idinmekdür G.90/4

idinmişem G.63/3
 idinse G.45/4
 idinüp K.6/16
 idüben G.25/4, 96/1
 idüm Mş.1/2, G.74/3, 99/6, 99/6
 idüp K.1/9, 3/2, 3/16, 3/17, 3/44,
 Mş.1/2, 8/5, 22/1, G.23/5, 67/5,
 82/6, 94/4
 iftihâr K.1/73
 iftikâr K.1/10
 iftikâr-ı 'âleme K.3/1
 ihsân G.84/5
 ihsân-ı sîm K.1/49
 ihtisâr K.1/72
 ihyâda K.3/6
 ik'ayda Dîb.G/3
 ikbâli G.49/1
 iken G.23/1
 iki K.3/5, Mş.5/5, 12/3, G.25/5, 36/5,
 54/2, 72/2, 72/2, 72/3, 72/5, 81/4,
 83/5, 100/4
 ikisin Mş.14/2
 iklîm-i hefte K.6/45
 ikrâra G.101/7
 iksîr-i kef-i pâyı G.32/5
 iktidâr K.1/8
 il G.44/1
 ilâc Mş.5/3
 ile G.22/5, 101/3
 ilede G.62/5
 iledür G.19/2, 19/3
 ilen Mş.4/1
 ilenmesûn G.89/7
 ili G.18/1
 ilidür G.33/7
 ilin K.4/28
 ilinde K.4/1
 iline G.29/5, 68/5
 ilinûñ G.22/1
 illâ K.1/39, 3/62, G. 8/3, 63/7
 illet G.77/7
 illetini G.99/5
 ilm G.53/5
 ilmdür Mş.18/5
 ilm-i 'akli[y]i Mş.28/5
 ilmini Mş.18/5
 imâd-ı mülk K.1/29
 imâm Mş.24/3

imân G.84/5
 imânile G.32/2
 imânlu G.34/1
 imdi G.51/7
 imiş G.8/3, 76/5
 imişse G.102/1, 102/1, 102/2, 102/3, 102/4, 102/5
 inâd Mş.8/1
 inâyetine K.1/37
 ince Mş.16/4, G.18/2, 18/5
 incü G.43/4
 indi G.78/3
 in'âm G.64/1, 64/7
 in'âmı G.91/5
 infâk G.95/4
 infi'âl K.5/18
 infisâl G.54/4
 inkâr K.2/39
 inkârdan G.101/7
 inîledür Mş.29/5
 ins K.6/39
 insâf K.3/44
 insân Mş.25/2
 insâna G.32/2, 73/1
 insânile G.92/4
 insânise G.44/4
 intizârıyla Mş.6/3
 i' râbile Mş.2/5
 irâdet G.31/2
 i' râz Mş.15/1
 irdi K.5/11, 6/4, 6/32, 6/34, Mş.25/5
 irdükçe Mş.9/5
 irdüm G.36/3
 ire K.1/53, 1/54, 4/34, 6/2, Mş.11/4, G.59/2,
 62/6, 80/7
 ireli K.6/29
 irem K.6/40
 iremedüm G.59/5
 iremeyüp G.59/5
 iremez K.6/29
 irfâmı G.76/6
 iricek K.1/49
 irisem K.3/54
 iriş G.41/11
 irişe G.38/2, 59/5
 irişmedi G.18/5
 irişmez G.93/4
 irişmiş G.102/1

irişür G.80/1, 89/7, 92/6

irişürse G.99/4

irmedi G.96/1

irmedük G.85/5

irmemiş G.93/4

irmesün K.3/64

irmeye G.59/2

irmeyesin G.91/2

irmez K.6/38, G.63/7, 80/1

irmezse Mş.22/1

irmiş K.3/21

irse K.6/4, G.29/1, 36/2

irşad G.35/3

irteye G.41/7

irür K.1/32, 1/32, 4/33, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/5, 6/6, 6/7, 6/8, 6/9, 6/10, 6/11, 6/12, 6/13, 6/14, 6/15, 6/16, 6/17, 6/18, 6/19, 6/20, 6/22, 6/23, 6/24, 6/25, 6/26, 6/27, 6/28, 6/29, 6/30, 6/31, 6/32, 6/33, 6/33, 6/34, 6/35, 6/36, 6/37, 6/38, 6/39, 6/40, 6/41, 6/42, 6/43, 6/44, 6/45, Mş.2/3, G.32/4, 41/3, 80/1, 81/1

irürdi K.3/59, 6/35, G.98/2

irürise G.92/6

irürmedi G.8/4

irürse K.6/12

irürür G.70/6

irüşe G.92/1

ise G.97/3

İsi G.24/2, 27/2

İskender-i devrân G.87/1

İskender-i zamân K.1/21

İslâm G.64/2

isper K.3/28

issi G.84/7

istedi G.71/5

istemez G.35/1, 35/1, 35/2, 35/3, 35/4, 35/5, 35/6

istemezem G.91/3

ister K.2/38, 2/39, 3/48, 4/32, Mş.2/3, 28/3, G.35/3, 35/6, 90/7

isterdi G.54/4

isterem Mş.25/2

isteriken G.100/4

isteriseñ Mş.3/5

istesem G.68/3

isteyen G.35/5

isti'âre G.5/3

istifâde G.53/3

istihfâz Mş.17/4

istihkâk Mş.21/1

istikrâz Mş.15/2

istilzâz Mş.9/2

istimâ' K.6/32

istinkâfi G.86/5

İşe Mş.2/1

işi Mş.18/1, G.99/1

işiden G.83/6

işidür G.38/4

işigi K.6/30

işigin Mş.6/5

işiginde G.14/4

işigini K.1/18, G.69/6

işigüñde Mş.1/3, G.91/5

işigüñden K.1/32, 3/48, Mş.1/3, 4/2

işimüz G.99/5

işitdükçe Mş.11/5

işitdükde G.14/1

işitmege G.101/2

işitmez G.66/2

işitse G.70/1

işler G.46/2

işrete Mş.16/2

iştiğâl-i Cemâl K.5/24

iştiğâl-i vakarıyla K.1/53

iştiğâr K.1/16

it K.5/11, Mş.14/2, 14/2, 21/3, 3/4, 6/1, G.29/6, 37/6, 38/5, 38/7, 46/5, 47/2, 52/7, 59/4, 67/2, 71/5, 73/2, 78/6, 91/3, 97/3

itâb G.25/6

itdi K.4/20, Mş.20/4, G.18/6, 38/1, 63/8, 76/6, 77/3, 81/5, 92/3, 95/3

itdügi G.102/4

itdügüm K.1/67

itdügüñi G.14/1

itdüm Mş.16/2, G.14/4, 64/5, 88/3 95/4

itdüñ K.1/72

itdürmeye G.53/4

itdürüp G.26/1

itdürür G.68/1

i' tibâr K.1/35

itidür Mş.16/4

itme Mş.6/4, 15/5, 20/1, G.32/2, 44/3, 52/7, 64/5, 82/4, 86/1, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5, 89/4, 89/6

itmedigin G.68/1
 itmege K.3/1, 3/2, 3/17, 3/39, 4/23, 4/36,
 Mş.21/5, G.25/7, 94/1
 itmegedür G.94/4
 itmeg'ihdiyâr K.1/18
 itmekiçün K.3/24, 3/27, 3/61, Mş.15/3
 itmese K.1/43, Mş.12/1
 itmesün Mş.10/1
 itmeye G.65/1, 101/2
 itmeyem Mş.4/5
 itmez K.3/62, G.5/4, 32/1, 32/1, 32/2,
 32/3, 32/4, 32/5, 32/6, 32/7, 60/6
 itmezem G.15/6
 itmezidi G.102/2
 itmezse Mş.13/5, 21/5
 itmiş K.4/29, Mş.8/2, G.38/6
 itmişdi G.97/5
 itmişem Dib.G/4
 itmişiken K.4/26
 itse K.3/25, 4/24, Mş.15/4, G.6/1,
 31/4, 33/6, 33/6, 70/7, 91/1, 100/1
 itsün K.4/39, Mş.10/1
 iy K.3/4, 3/39, 3/65, 6/8, 6/10,
 Mş.1/5, 2/1, 3/3, 5/5, 7/2, 15/5,
 18/4, 19/5, 21/2, 23/3, 25/1, 25/3,
 26/2, 26/3, 27/3, 29/3, G.6/3, 21/5,
 21/6, 21/7, 22/6, 24/3, 25/3, 25/5,
 29/4, 32/3, 33/4, 38/5, 38/7, 41/2,
 43/3, 43/5, 44/3, 45/1, 45/1, 48/1,
 49/2, 49/2, 50/1, 50/4, 50/5, 52/7,
 54/1, 54/5, 59/3, 59/4, 60/3, 60/4,
 66/4, 66/7, 67/1, 68/1, 68/2, 68/3,
 68/4, 68/5, 68/5, 73/1, 73/2, 73/5,
 80/1, 82/2, 82/5, 84/7, 87/1, 88/2,
 89/1, 89/5, 90/3, 91/2, 92/4, 93/5
 iz G.96/4
 izzeti G.49/5

K

kabağın G.88/2
 kabağından G.74/4
 kabağındayıduñ G.50/5
 kabañ G.49/2
 kâbe kavseyn Mş.21/4
 kabîh G.70/3
 kabûl K.1/9, 6/42
 kaçamazımış G.102/4
 kaçan K.3/59, 4/33, 6/40, G.22/5, 29/3

kaçar Mş.11/5, 17/4
 kaçmadı Mş.20/5
 kaçmasun G.25/4
 kaçmaya Mş.13/1
 kad kâmeti's-salâh G.20/2
 kadar K.3/40, 6/9, Mş.29/2, G.43/1, 61/3
 kadd G.20/2
 kaddi Mş.24/2, G.48/5, 85/2
 kaddüñ K.3/53, G.84/1
 kaddüñe Mş.28/3
 kadeh K.5/36, G.8/2
 kadehin G.52/3
 kadehlerile G.24/4
 kadem G.21/6, 41/12, 67/1, 80/6, 92/1
 kademdür G.99/4
 kademe G.92/1
 kademi Mş.21/4
 kademinde Mş.21/3
 kademinden Mş.12/1
 kademine G.99/4
 kader K.6/17
 kaderüñ G.92/2
 kad-i bâlâsı Mş.28/1
 kâdî G.19/7
 kadile G.41/3
 kadre K.1/32, 6/29
 kadri K.1/66, 6/12
 kadüñi G.61/2
 Ka'be G.6/5
 Ka'be-i vasla G.80/7
 Ka'be-i vaslîna K.4/33
 Ka'benüñ G.28/4
 kâfer K.4/12
 kâf-ı kabrümde Mş.22/1
 kâf-ı kurbetde Mş.21/1
 kâfidür G.99/2
 kâfir G.70/2
 kâfirdür G.34/1
 kâfire G.65/5
 kâfir-i hün-rizden G.64/2
 kâfiristândan Mş.5/1
 kâfirlerde K.3/20
 k'ağız G.28/3
 kâh Mş.7/1, 7/1
 kâhiller G.83/5
 kahr Mş.23/5, G.43/5
 kahr-ı celâlüñle K.1/26
 kahrile K.5/20

kahrūñ K.3/31, 6/25

kākūl G.16/2

kākūl-i miskīn-i dōst K.4/1, 4/1, 4/2,
4/3, 4/4, 4/5, 4/6, 4/7, 4/8, 4/9,
4/10, 4/11, 4/12, 4/13, 4/14, 4/15,
4/16, 4/17, 4/18, 4/19, 4/20, 4/21,
4/22, 4/23, 4/24, 4/25, 4/26, 4/27,
4/28, 4/29, 4/30, 4/31, 4/32, 4/33,
4/34, 4/35, 4/36, 4/37, 4/38, 4/39,
4/40

k'al G.95/5

kal'asına Mş.17/5

kal'asında G.14/2

kalb G.26/1

kalbi K.6/18, G.72/5, 86/5

kalb-i 'adūya K.6/16

kalb-i eşfāk G.95/2

kalb-i hayāle K.1/53

kalbile G.23/7

kalbin G.29/2

kalbindeki G.60/5

kalbini K.4/25

kalbümi Dib.G/4

kālebüm G.26/1

kalem Dib.G/2, Mş.8/5, G.49/7, 54/2,
63/1, 63/1, 63/2, 63/3, 63/4, 63/5,
63/6, 63/7, 63/8, 95/5

kalemüñ G.17/2

kalemüñden K.1/28

Kalender G.86/2

kāl-i Cemāl K.5/26

kalīlū'l-lisān K.6/44

kalmadı K.6/28, G.83/1

kalmasun K.3/19

kalmaz G.29/3

k'alup K.4/26

kalur G.67/3, 74/5

kalursam G.67/3

kamer G.41/1, 61/1

kamerdür K.3/13, 3/57

kāmet G.31/1

kāmeti G.20/2

kāmet-i ra'nā-yı yār K.4/18

kāmetüñ Mş.25/1

kāmetüñfe G.15/1

kāmetüññ Mş.1/2

kām-ı cihānı K.6/26

kām-ı dil G.64/1

kāmınca G.96/5

kamu K.5/25, Mş.13/4, 27/2, G.17/6, 24/1, 61/2,
64/7, 83/6, 88/1

kamudan K.5/24

kamısı G.69/4

kan Mş.18/1, 27/5, 6/3, 9/5, G.89/1, 89/1, 89/2,
89/3, 89/4, 89/5, 89/6, 89/7, 89/8, 96/2,
100/5

kana K.3/33, 6/20

kanā'at G.67/2

kanat G.89/5

kand Mş.3/3, G.48/4, 78/2

kanda K.3/54, Mş.9/2, G.22/2, 22/2, 23/4, 23/7,
29/5, 41/3, 43/4, 70/4, 73/3, 73/3, 88/4

k'anda Mş.18/2, G.83/6

k'andan Mş.8/1, 8/1, G.99/4

kāndan K.6/28

kandden Mş.29/5

kandi G.21/4

kandine G.88/4

kandur G.74/5

kandurmaz Mş.3/2

k'anı G.61/5

kanı G.18/6, 36/4, 50/5, 51/1, 60/6, 100/3

kanın K.1/34

kanına K.1/54, 6/20, G.33/3

kanını Mş.28/2, G.94/7

kanıyla G.89/8

kāni' G.68/4, 84/2, 98/5

kanile Mş.17/3, G.8/2, 82/3, 89/6, 95/1, 95/1, 95/2,
95/3, 95/4, 95/5

kanlar K.6/22

kanmadı K.6/20

kanum G.20/5, 84/3, 100/5, 102/2

kanumı G.43/6, 100/3

kanumile G.47/3

kanumuñ Mş.6/4

k'anuñ K.6/12, Mş.25/2, G.81/2

k'anuñla G.51/5

kānūn G.89/1, 89/1, 89/2, 89/3, 89/4, 89/5, 89/6,
89/7, 89/8

kānūmı G.15/5

kanuñ K.2/40, Mş.27/3

kapar G.29/1, 29/1, 29/2, 29/3, 29/4, 29/5, 29/6,
29/7

kapmağa G.29/7

kapmışa G.29/6

kapu G.77/2

kapudan K.3/43
 kapuñ K.1/37, Mş.12/3, G.15/1, G.92/3
 kapuña K.6/28, 6/42, Mş.15/2, 18/3,
 G.25/5, 33/1
 kapuñda K.6/45, Mş.20/3, G.4/5, 69/4
 kapuñsuz G.100/7
 kapunuza K.6/43
 kapusi G.69/2
 kapusın G.69/1, 69/1, 69/2, 69/3, 69/4,
 69/5, 69/6
 kār K.1/48
 kara K.3/8, 3/31, 4/36, Mş.21/2, G.4/5,
 17/5, 41/15, 41/15, 99/7
 karalı K.6/39
 karañısı G.49/3
 karār K.1/53, G.45/1, 45/1
 karārında Mş.6/3
 karavuluñ K.3/36
 kārındadır K.3/4
 karşı G.14/1, 31/4, 33/1
 karşımuza G.62/7
 karşıña Mş.26/2
 kārván K.6/27
 kasd K.4/24, Mş.7/4
 kasdı G.90/4, 94/4
 kasdını G.14/2
 kasdile G.68/5
 kāselerini K.3/63
 kasr K.6/44
 k’āsumān K.3/15, 6/29
 kaş Mş.13/3, G.71/3
 kāşānesini G.68/2
 kaşda G.88/6
 kaşı K.4/11, G.6/4, 88/6, 99/2
 kaşını Mş.26/5, G.100/4
 kaşuñ Mş.10/1, 12/2, G.15/1, 94/5
 kaşuña G.33/5
 kaşuñdur Mş.21/4
 kaşuñile G.21/2
 katalı Mş.27/2
 katār K.1/24, 2/41
 katı G.59/1, 92/4
 katında G.41/7, 49/5, 53/2
 kat’ı K.1/34
 katl K.4/12, G.23/5, 92/3
 katl-i ‘adū K.5/20
 katre K.1/36, G.90/6, 90/6
 katuma G.33/5

katumda G.92/2
 kavı K.6/42, G.8/3
 kavı-i şāhuñ Mş.21/5
 kavliyle Mş.21/5
 kavluñ Mş.18/4
 kavm-i gedā G.86/1
 kavm-i nān Mş.15/5
 kavmin K.3/17
 kavs Mş.21/4
 kavuñdan G.41/11
 k’ayık Mş.7/4
 kayu G.19/3
 kayurma G.34/5
 kazā K.4/24
 kazāña G.82/6
 kazāsı K.1/41
 kazā-yı kemān K.6/17
 kebāb Mş.2/3, G.25/1
 kebkebuñ G.96/4
 kec K.4/18
 kedū G.19/7
 keffuñ K.1/36
 kef-i pāy Mş.29/4
 keffuñ K.1/36
 kelārnı K.6/44
 kem Mş.11/1, 23/2, G.98/1
 kemāl K.5/15, Mş.23/5
 kemāle K.6/4, 6/4
 kemāl-i bedrūñe K.3/64
 kemālūñe G.67/2
 kemān Mş.25/1, G.71/3
 kemānı G.18/1
 kemend G.71/3
 kemendi G.15/3
 kemendile Mş.26/1
 kemendin G.48/1
 kemer K.6/38, G.34/3, 61/2, 82/5
 kemerden G.51/9
 kemer-i belin G.61/2
 kemer-i mahsūs G.94/3
 kemīne K.3/4
 kemter K.4/36
 kemterem K.3/60
 kenār Mş.10/4, 10/4
 kenāra G.51/1, 82/5
 kenār-ı vuslata K.6/38
 kenārına K.1/50
 kenārıñı G.82/5

kendü G.26/7
 kendümi Mş.2/4
 kendüsidür K.4/9
 kendüsine alına G.93/3
 kendüye G.44/3
 ker K.4/21
 kerâmet G.31/4
 kerem G.69/2
 keremdür G.99/2
 kereminde Mş.23/5
 kerem it G.92/1
 keremüñ G.28/1
 kerr K.1/75
 kerre G.14/3
 ke's Mş.12/3
 ke's-i kirâma K.3/10
 kes G.54/2
 kesâd G.26/4
 kesb-i 'amelden G.4/4
 kesem G.23/5
 keseriseñi Mş.11/3
 kesil G.54/5
 kesmedügüñ G.28/2
 kesr K.3/17
 keşf K.3/2, G.63/8, 81/5
 keştiye G.7/3
 kevkebe-i kün fe-kân K.6/13
 kevn K.6/15
 Kevser Dib.G/2, K.3/3, G.70/2
 Kevser-i la'lüñ Mş.22/4
 Keyvâna K.1/32
 kez G.7/5, 25/6, 52/2, 84/7, 84/7
 kibelüm G.15/1
 Kible G.96/4
 kıdeme G.92/7
 kıl K.1/18, 1/63, 6/42, Mş.3/5, 14/2,
 G.22/6, 46/3, 51/5, 51/7, 60/3,
 88/2
 kıla K.1/41, 1/74, 4/17, 5/19, 6/16,
 Mş.22/3, 3/4, G.65/6, 82/3
 kılalar Mş.4/2
 kılalı G.71/1
 kılâl-i Cemâl K.5/21
 kılâm Mş.4/5, 8/5, 14/4, G.8/3, 37/4, 51/6
 kılan Mş.21/4, G.6/4, 72/3
 kılandur Mş.21/4
 kılanuñ G.98/3
 kılasın Mş.18/4

kılca G.45/3, 51/9, 62/6
 kıldan Mş.16/4
 kıldı K.1/33, 4/28, 5/25, Mş. 9/1, 14/1, 14/3,
 G.8/1, 90/4, 98/1
 kıldısıa G.74/2
 kıldığına Mş.23/1
 kıldığum G.15/1
 kıldum G.65/1, 65/7
 kılıcak Mş.26/5
 kılıcı K.5/20
 kılıcuñ K.1/34
 kılıcuñdan K.1/28
 kılıçdan Mş.16/4
 kılınca K.5/20, G.8/3
 kılıle G.77/4
 kılma Mş.17/2, G.86/5
 kılmadı G.66/3, 66/3, 92/3
 kılmanın G.100/6
 kılmağa K.4/21, Mş.16/1
 kılmamağa K.2/39
 kılmaya Mş.26/5
 kılmayan G.92/6
 kılmaz Mş.11/1, G.80/5, 88/5, 92/7
 kılsa K.1/55, 4/37, Mş.24/2, G.91/2
 kılsam G.21/5
 kılsañ K.3/33, G.43/5
 kıluban Mş.21/5
 kılup G.62/2, 8/2
 kılur K.1/35, 1/73, 3/27, 3/62, Mş.25/5, 25/5,
 G.16/2, 72/5, 96/4
 kıluram G.53/3
 kılurdu G.71/2
 kılurisa G.64/4
 kına yak G.47/3
 kırâ'at K.5/24
 kısâsında G.80/7
 kıssa K.1/16, G.5/5
 kıssaların G.78/5
 kış G.31/4
 kıtâl-i Cemâl K.5/20
 kıyâm Mş.24/2
 kıyâmet Mş.24/2, G.31/3, 99/5
 kıyarsın G.78/4
 kıyâs Mş.12/5
 kıyâsına Mş.9/4
 kıymet G.101/3
 kızardup G.63/4
 kızdırmaya K.3/11

kızdurmaz Mş.17/1

ki K.6/19, 1/8, 1/17, 1/17, 1/34, 1/39, 1/39, 1/40, 1/53, 1/54, 1/57, 1/65, 1/68, 1/69, 1/69, 1/75, 2/39, 2/40, 2/40, 3/8, 3/11, 3/20, 3/21, 3/34, 3/44, 3/63, 4/6, 4/30, 5/11, 5/15, 5/19, 5/36, 6/1, 6/1, 6/2, 6/3, 6/5, 6/10, 6/10, 6/11, 6/15, 6/17, 6/20, 6/22, 6/26, 6/31, 6/35, 6/43, Mş.1/3, 1/3, 2/3, 2/4, 2/5, 3/2, 3/2, 3/4, 4/4, 5/3, 7/1, 7/2, 7/3, 8/2, 9/1, 9/2, 11/1, 11/1, 11/2, 13/1, 14/1, 15/1, 15/4, 16/3, 16/5, 19/5, 22/5, 24/4, 25/5, 26/1, 27/3, 27/5, 28/1, 28/3, 29/2, G.4/1, 4/1, 4/2, 5/6, 7/5, 8/1, 8/3, 14/2, 16/3, 16/5, 17/2, 18/4, 19/1, 19/3, 19/3, 19/7, 20/1, 20/1, 20/3, 20/4, 20/5, 21/1, 21/4, 22/1, 22/2, 22/3, 22/4, 22/5, 22/6, 25/6, 28/1, 28/1, 28/2, 29/4, 29/7, 32/3, 32/3, 32/5, 32/6, 32/7, 33/2, 33/3, 35/2, 35/4, 35/4, 36/4, 37/4, 38/1, 38/2, 38/4, 41/1, 41/3, 41/5, 41/9, 41/11, 44/2, 44/6, 45/6, 45/7, 46/1, 46/2, 46/3, 46/3, 46/4, 46/5, 48/1, 49/7, 50/2, 50/3, 50/3, 51/3, 53/1, 53/2, 53/3, 53/4, 53/5, 59/1, 59/3, 59/4, 61/3, 61/3, 61/4, 62/5, 63/8, 64/5, 64/6, 64/6, 66/3, 66/3, 66/5, 67/1, 67/1, 67/3, 67/3, 67/4, 67/5, 68/1, 68/2, 68/3, 68/5, 69/1, 69/2, 69/4, 70/6, 71/3, 71/4, 72/2, 73/5, 77/7, 78/1, 78/1, 81/1, 83/1, 83/3, 88/5, 90/2, 91/6, 92/3, 95/1, 95/4, 96/3, 96/6, 97/3, 97/5, 98/2, 100/6, 102/1

kibr G.53/5

k'ide Mş.12/4, G.64/2

k'idem Mş.10/4

k'iden G.15/6

k'ider K.1/55, 4/25, Mş.20/3, 72/1, 89/2, 91/1

k'idesin Mş.11/2, 15/5, 28/5

k'ilede Mş.18/3

kilid G.69/3

kim Dib.G/1, 5, K.1/20, 1/33, 1/33, 1/49, 1/57, 1/71, 3/4, 3/9, 3/10, 3/11, 3/12, 3/23, 3/31, 3/34, 3/35,

3/39, 3/40, 3/41, 3/43, 3/45, 3/49, 3/51, 3/52, 3/55, 3/56, 3/57, 4/12, 4/33, 4/34, 5/18, 5/33, 6/6, 6/8, 6/9, 6/13, 6/14, 6/16, 6/27, 6/34, Mş.1/5, 4/1, 4/3, 4/4, 10/2, 12/3, 15/2, 16/2, 18/3, 18/4, 19/4, 20/2, 22/3, 25/4, 26/5, 27/5, 29/3, G.6/2, 6/3, 7/3, 16/1, 16/2, 16/3, 16/3, 17/4, 17/5, 17/6, 17/9, 18/1, 18/3, 19/6, 21/4, 22/2, 23/6, 23/7, 25/4, 26/2, 26/3, 26/6, 29/4, 29/6, 29/7, 32/1, 32/5, 33/1, 33/4, 34/6, 35/1, 35/1, 36/1, 36/3, 37/5, 37/6, 41/14, 43/1, 43/5, 44/6, 49/4, 51/7, 53/4, 54/4, 54/5, 54/5, 60/4, 65/1, 66/1, 67/3, 68/1, 68/3, 68/3, 68/4, 68/4, 69/1, 69/3, 70/4, 72/4, 73/1, 74/1, 74/3, 74/4, 74/5, 74/5, 76/6, 77/3, 78/1, 81/3, 83/2, 83/4, 86/3, 86/4, 88/1, 90/2, 90/7, 91/1, 91/6, 92/5, 93/3, 94/3, 96/2, 96/4, 98/5, 100/3, 100/7, 101/6, 101/7

kime Mş.12/2, G.44/3, 61/3

kimesne G.34/7

kimi G.78/1, 86/5, 86/5

kimisi G.86/2, 86/2, 86/2, 86/3 86/3

kimse K.3/19, 3/52, Mş.18/1, G.50/3

kimseden G.35/2, 66/2

kimsene G.98/1, 100/6

kimseye Mş.5/5, 11/3, G.65/2

kimün G.50/1, 50/1, 94/1

kināyet G.5/3

Kirdgār G.43/1

k'iren K.6/30

k'iriser G.61/4

kirpügüñ Mş.12/2, 29/1

kirpükile G.71/3

k'irür K.3/35, G.100/5

k'ışığı Mş.10/5

k'ışitdūñise G.28/2

k'itdi K.4/37

k'itmeye Mş.1/1

k'itmez K.3/10, G.63/6

kisve G.86/2

kişi G.23/3, 102/5

kişi G.50/2

kişinūñ G.94/1

kişiye K.6/36

kişver K.3/17

kitābı G.5/6

kitāb-ı nāz G.38/7

kitābın K.4/10

ko K.1/18, Mş.1/4, 12/2, 21/3, G.5/6,
28/2, 28/2, 34/5, 59/4, 68/3, 84/2,
88/5, 98/5
kocalursın G.28/3
koçmak G.93/3
koçulur G.28/3
k'oda Mş.2/3, G.90/5
kodı G.98/4
kodum G.32/1
kohulayam G.64/6
kohusın Mş.22/2
kohusını G.70/6
kokulamış G.50/2
kol K.6/38
k'ol K.6/18, Mş.8/5, G.73/4
k'ola K.1/8, 4/31, Mş.20/1, 27/4, G.7/1,
41/7, 70/1
k'oldı K.3/5, G.92/1
k'olmaz K.5/18
kollar G.18/5
k'olmuş K.4/5
kolum G.88/3
kolufı G.53/2
koma G.70/5, 82/1
komadı G.68/2, 88/7
komaz K.3/11, G.22/2, 32/5, 34/6, 60/2,
96/6
komazam G.7/2
komazsın G.78/3
koparsın G.78/3
koparur K.4/24, Mş.24/2
kosa Mş.12/3
kosın G.35/6
koşduñ K.3/28
kovar K.3/43
koyam G.47/4
koyar K.6/26
koymadılar G.86/4
koynumda K.4/36
koysun G.41/1
koyup K.4/1, G.84/7
köhne Mş.16/2
k'öper G.98/5
kördi K.3/22
kucağındayduñ G.50/3
k'uğraya G.59/1
küh-kenân K.6/22
kuhl K.3/48, Mş.4/2

kuhli K.6/25
kula K.1/74, 1/74, G.8/4
kulağum K.6/10
kulını G.15/6
kulile Mş.18/4
kullarını Mş.9/5
kulıkdan G.35/5
kulum G.15/4
kuluña G.25/5
kuluñam G.49/4
kür Mş.27/4
Kur'an G.4/2
kurban (sadak, yay kabı) G.23/3
kurbân G.84/3, 102/5
kurbâna G.62/4
kurbanum (sadak, yay kabı) G.102/5
kurtara K.3/35, Mş.12/3
kurtıla G.17/8, 35/6
kuru G.37/6
kurudı Mş.3/2
kurutma G.32/7
kutbise K.1/42
kuvâsında K.1/8
küy G.32/4
küy-i dilbere G.53/4
küy-i habîbden G.54/5
küyünde Mş.4/4
küyuña G.19/2
küyuñda G.25/2, 26/2
küdüretten Mş.20/1
küfr Mş.8/1
küfre G.82/6
küfrile K.4/7, G.32/1
küfrini Mş.17/4
kühene Mş.14/4
külehüñ G.49/2
künc-i hamûli K.1/9
küşâde K.3/45

L

lâ Mş.28/1, 28/2
lâciverd K.3/15
lâf Mş.20/2
lahza Mş.19/4, G.8/1
lâjeverdî G.5/2
lâlâ Mş.28/3
lâle Mş.28/3, G.95/3
lâledür K.6/22

lāle-gün K.3/9
 lāle-i ahmer K.3/13
 lāle-reng Mş.21/3
 lāleveş G.20/4
 lāleyile Mş.16/1
 la‘l K.3/60, 4/20, G.82/4, 91/6
 la‘le K.3/51, Mş.13/2
 la‘l-i lebüñ K.6/37
 la‘l-i lebüñde Mş.1/5
 la‘lüñ G.26/3, 66/3
 la‘lüñde G.18/3
 la‘lüñüñ G.91/5
 lām Mş.1/2
 lāma Mş.1/2, 28/1
 lām-elifdür Mş.28/1
 lām-ı zülfüñ Mş.23/1
 lāmise Mş.26/2
 latîf Mş.29/2, G.43/3
 lāyık K.6/42, Mş.28/4, G.44/3
 lāzım K.1/49, Mş.28/5
 leb Mş.3/3, G.31/3, 32/7, 51/6, 63/7
 leb-â-leb G.33/3
 leb-be-leb G.33/3, 60/2
 lebdür G.33/7
 lebe K.6/36, G.17/5
 leb-figâr G.50/3
 lebi Mş.19/1, 29/5, G.27/2, 38/6, 50/5, 65/3, 89/5, 98/1
 leb-i âbdârüñ G.82/7
 leb-i cānāneye Mş.23/4
 leb-i cān-bahş-ı cānāndan G.29/2
 leb-i güle G.45/6
 leb-i gül-güne-i yarı G.96/6
 leb-i renginüñüñ K.3/51
 leb-i şîr G.73/3
 leb-i şîrinüñi G.73/3
 lebin K.6/8, G.98/4
 lebinden G.24/2, 38/1, 74/4, 76/3
 lebine G.66/1
 lebinüñ Mş.3/1
 lebler Mş.7/2
 lebleri G.61/1, 62/7, 91/6
 leblerin G.98/5
 leblerinden G.83/5
 leblerüñ Mş.27/2, G.16/4
 leblerüñi G.98/3
 leb-şeker G.41/3
 lebümnden G.64/4, 67/5

lebüñ G.18/4, 22/2, 22/5 66/6, 70/2, 88/4 101/1
 lebüñden Mş.19/5, G.5/3, 25/1, 69/4
 lebüñe K.6/39, G. 20/4, 102/1
 lebüñi G.20/1
 lebünüñ K.3/7, G.48/3, 78/3, 98/2
 leşker K.3/17
 leşker-i derd G.68/5
 leşker-i zenge K.4/23
 letâfeti G.45/5
 levh G.5/2
 levn-i nakş G.62/3
 leyâlvâr K.1/76
 leyile Mş.23/3
 Leyli-i hüsn Mş.23/2
 lezzeti G.98/2
 lezzetin G.102/1
 lîk K.3/58, Mş.12/5, 17/3, 19/3, G.33/5
 likāsına G.52/5
 lîkin K.3/62
 lutf Mş.8/3, 23/5 G.21/6, 43/1, 43/1, 43/2, 43/3, 43/4, 43/5, 43/6, 43/7, 70/3, 84/7
 lutf-ı şeh K.1/51
 lutfiyile G.43/6
 lutfıyla K.3/59
 lutfile Mş.28/2, G.66/5, 94/6
 lutfla G.54/3
 lutfların Mş.20/4
 lutfum Mş.29/2
 lutfuñ K.1/27
 lutfuña G.86/1
 lûgatde G.71/6
 lû‘lû’ G.63/7

M

ma‘den-i sehâ K.1/22
 mâğ G.63/5
 mâğ-ı gaysdur K.6/15
 mağribden G.69/3
 mağzını G.46/4
 mâh K.3/63, 5/18, 6/13, G.21/5, 49/2, 88/2
 mâha K.4/18, G.70/4, 83/1
 mahabbet Mş.22/2
 mahabbeti K.6/2, G.14/4
 mahabbetüñe K.6/39
 mahal G.60/2
 mahalde G.68/1
 mahalleñ G.66/4
 mahall-i şeker G.67/5

mahbûb G.23/5
 mahcûb G.23/3
 mâhem G.67/2
 mahfi-i lâ-bûd K.3/62
 mâh-ı felek G.91/2
 mâh-ı gerdûn K.3/14
 mâh-ı hayât G.54/1
 mâh-ı sipîhr G.43/2
 mâhımı Mş.23/3
 mâhiyâne G.21/5
 mahkûm K.6/39
 mahlası G.17/9
 mâh-likâ G.73/2
 mâh-likâya G.91/2
 Mahmûd G.6/2, 6/2, 15/4
 Mahmûdum G.15/4
 mahmûl-i medh K.1/69
 mahremdür G.86/3
 mahrem-i sâdık G.44/2
 mahşer K.3/65, 4/24
 mahtûm Mş.6/2
 mâhum G.80/1
 mahzar K.3/37
 mahz-ı lutfından G.43/5
 mâ'-i hayât G.54/1
 maksûda K.6/19
 ma' kûl G.94/3
 mâlik-i mülk-i cihânem Mş.24/5
 ma' lûm G.4/2
 mânend-i hilâl K.4/11
 mânendüni G.49/2
 mâni' G.8/5
 ma' ni G.4/2
 mansıb G.80/6
 manzar K.3/2, 3/42, 4/30, 4/40
 manzar-ı meh-peyker K.3/5
 manzûm-ı cevher K.4/31
 mâr K.1/43, 1/58, 1/62, 4/23, 4/29,
 6/21, 6/22
 Mârûtile G.72/3
 ma' şükûmîş Mş.4/1
 ma' şûksuz G.44/6
 matar G.41/5
 mâtem G.98/2
 mâtem-zede G.86/3
 matla' K.1/57, 6/32
 matla' ı K.3/47, 6/37
 matla' ında G.70/1

matla' ından K.3/47
 mazhar K.3/62, G.86/1
 me' âz Mş.9/1
 mecâldür G.20/4
 mecma' ı K.1/41
 mecma' ın G.16/2
 mecmû' a-i renginimiş G.93/5
 mecnûndur Mş.23/3
 mecnûnları G.17/1
 medâr K.1/42
 medh K.3/45, 6/43
 medhe K.3/16
 medh-h'ân K.6/43
 medhin K.4/31
 medhine K.3/56
 medhûm K.1/69
 medhûni K.3/46
 medhûşlara G.86/4
 medrese G.76/6
 meger K.3/6, 3/42, 6/7, 6/20, 6/21, Mş.15/3, 17/4,
 25/5, G.14/3, 14/4, 18/4, 32/4, 38/2, 43/5,
 44/7, 48/4, 48/5, 50/4, 59/5, 60/2, 66/3, 66/3,
 69/1, 71/4, 77/3, 80/2, 90/4, 90/5, 96/2, 97/2,
 97/2
 megesden G.34/2
 meh K.3/50, Mş.23/2, 29/3
 mehe Mş.3/3
 meh-i tâbân G.100/7
 mehise Mş.26/3
 meh-likâya G.41/2
 mek G.34/2
 mekân K.6/15, G.71/1
 mekânına G.32/3
 Mekke[y]i Mş.24/4
 mekr Mş.13/3
 mekriçün Mş.24/3
 mekrile Mş.18/1
 mekrine G.93/4
 meksûr-ı cenân Mş.25/4
 mekteb-i ' ışk Mş.28/5
 melâhat-i la' lûfe G.21/4
 melâl-i Cemâl K.5/36
 melce'-i sığârdur K.1/20
 melek G.17/8, 21/1, 61/5
 melek-i cân-sitân K.6/16
 melek-i hür-likâsın G.73/1
 melûl K.5/36
 memleket-i câvidân K.6/30

menâr K.1/41
 menâs Mş.14/1
 menâzile K.6/27
 men' G.32/2, 90/5
 meni G.85/2, 85/5
 mensûb K.1/73, Mş.23/3
 menzil Mş.26/3, G.83/1
 menzile G.32/4
 menziline G.68/5
 menzilûñ G.43/3
 mercân G.63/7
 mercândur G.74/4
 mercâne[y]i G.90/6
 mercûmek G.65/6
 merdûm Mş.25/2, G.17/8, 68/5
 merdûme G.41/10
 merdûm-i çeşm G.68/2
 merdûm-i sâyilde G.33/1
 merdûd G.6/5
 merğûb G.23/1, 23/4
 merhabâ Mş.18/4, G.63/5
 mescûd G.6/4
 meseldûr G.89/3
 Mesîh G.69/4
 Mesîh-dem K.6/34
 Mesîhvâr G.22/5
 mesned-i kibâr K.1/20
 mest Mş.24/2, G.20/5, 38/1, 83/7
 mestâne G.43/6
 meste Mş.2/3
 mestlik G.84/7
 mestûr K.1/44
 mestûñ Mş.7/4
 meşâmda K.1/61
 meşâmuma K.6/35
 meşgûl K.3/56, 5/24, Mş.19/4
 meşhed G.41/12
 meşrebi G.86/1
 metâ' Mş.18/3
 metâr K.1/40
 me'vâ G.83/1
 mevci G.41/10
 mevcûd K.3/49
 Mevlevi G.86/2
 mevtin G.90/7
 mevzû' dan K.1/69
 mevzûn G.41/3
 mey Mş.13/4, 20/2 24/1 G.23/6, 60/3

mey-âlûde G.86/5
 meydândur Mş.7/5
 meydân-ı âsumânda K.6/24
 meydân-ı fazlı K.1/23
 meydânında K.4/21
 mey-hâne G.90/1
 mey-hânedede G.101/3
 mey-h'âr G.70/7
 mey-i ahmer K.3/63
 mey-i kühen G.25/7
 mey-i sâfî G.97/2
 meykededden Mş.24/4, G.69/5
 meyl Mş.1/2 16/2 G.14/1, 48/3, 65/1
 mezâr G.36/4
 mezârında G.41/12
 mı K.3/35, 4/37, 5/27, 5/27, 5/27, 6/8, Mş.22/4, 29/1, 29/1, 29/2, G.16/5, 20/1, 26/1, 38/3, 76/6, 83/4
 mıdî Mş.18/4
 mıdur K.4/28, G.15/1, 15/1, 15/2, 15/3, 15/4, 15/5, 15/6, 41/15, 70/7
 Mısr-ı cemâl G.74/1
 Mısr-ı cemâle G.71/4
 Mısr-ı cemâli K.4/28
 mıstar K.3/46
 mi K.1/55, 3/9, 3/31, 4/19, 5/27, Mş.3/3, 18/3, 29/5, G.19/5, 20/1, 60/6, 73/4, 77/7, 80/7, 99/6
 mi'cer K.3/24
 micmer K.3/32, 4/25
 midâd Dib.G/2, Mş.8/5
 midhatûñe K.1/69
 midi K.3/9
 midûr K.6/24, 4/19, G.78/2
 miğfer K.4/39
 mihmân K.6/41
 mihmândur G.74/1
 mihmân-hâne[y]i G.90/4
 mihnet G.50/4
 mihr Mş.18/5, 23/5, G.43/2, 53/1, 68/3, 80/1
 mihrâb G.88/7, 96/4
 mihrâbda Mş.24/3
 mihrâbıdur G.6/4
 mihr-giyâ K.6/39, G.17/5
 mihr-giyâh Mş.27/2
 mihr-i 'âlem-ârâ G.83/1
 mihr-i cemâlûñle K.1/26
 mihr-i ruhile G.27/1

mihr-i ruhuñdan K.1/57
 mihr-i şevkile K.2/37
 mihrile K.3/43, G.74/3
 mihrine Dib.G/4, G.51/4
 mihrsin G.45/2
 mihrüñ K.3/58
 mihrüñle K.3/48
 mihter K.3/60
 mihter-i ahter K.3/14
 milketinüñ G.86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5
 mîm Mş.24/1, G.24/3, 99/2
 minber-i dârü'l-huffâz Mş.17/1
 mîrâs Mş.4/3
 mîrâs-ı peygamber K.3/6
 misâli K.3/25, G.45/7
 misâl-i sāgar-ı sahbâ G.29/2
 misâl-i Süleymân K.5/15
 misâlin K.2/36, G.63/2
 misâlün K.6/23
 misil K.1/36
 misk Mş.21/1, G.96/3
 miski G.52/4
 miskîn G.46/5
 misl-i benefşe G.37/4
 misl-i ceninem G.95/4
 mislün K.3/26
 mislün K.3/26
 miyân G.18/2, 45/4, 45/4, 82/5
 miyândan Mş.16/4
 miyânında G.17/10
 miyânsuz G.34/3
 miyânuña G.18/5
 molla K.6/3
 mü G.88/3
 mu'abber G.41/4
 mu'allim K.3/11
 mu'anber K.4/11, G.16/2
 mu'âraza K.5/19
 mu'attar K.4/11, 4/17, 4/37
 mu'cizesin K.1/55
 müdan G.18/2
 müdur G.45/4
 muğân-beçe G.69/5
 muğber K.3/34
 muhâl K.1/74
 muhâldür G.20/3
 muhâlif Mş.9/4
 muhammer G.22/5

muharrer G.22/1
 muhib K.2/36, G.15/4, 19/4, 35/2, 52/6
 muhibbin G.76/4
 muhibbün G.33/4
 muhkem G.8/3
 muhtâc Mş.5/5
 muhtâc-ı habersin G.78/1
 muhtâr K.1/41
 muhyî-i dîl G.19/2
 mu'izi G.20/3
 mukarrer K.4/15, G.22/1
 mukîmine G.66/4
 mukle-i çeşmi G.63/3
 mukri-i mahfil K.3/57
 mûnis-i gamdur G.35/1
 muntazırdur K.3/38
 mûr K.4/29, G.18/3, 102/1
 mûr-ı hakîrâne Mş.28/4
 murâd Mş.8/3, 8/3
 murassa' Mş.16/1
 murgam G.64/6
 murgı G.90/5
 murg-ı dîl G.59/3
 murgını G.92/3
 murgum G.16/4
 musâhabet G.25/7
 musahhar K.4/28, G.22/3
 musâhib Mş.17/3
 musavver K.4/19
 mushaf G.28/5, 73/5
 mushafına G.22/7
 mushafından K.3/15, G.5/2
 Mûsî K.1/55, G.72/2
 Mûsî-i dîl G.38/4
 Mustafâ G.53/5, 69/1
 mu'terif G.35/2
 mutrib G.89/8
 muttali' K.3/47
 muttasıl G.54/4
 muvâfık Mş.20/1, G.44/1
 müy-ı miyânuñ G.17/2
 müy-ı ruhsârı Mş.19/1
 muzmer K.3/58
 mübâh Mş.6/4
 mübtedâ G.70/1
 mübtelâ G.23/7, 43/7, 70/2, 82/1
 müdâm K.3/63, Mş.24/5, 24/5, G.38/1, 59/1
 müdâm-ı devletdür K.5/26

müdde'î Mş.21/5
 müdde'iler G.77/5
 müdde'inûñ Mş.14/5, 26/3
 müdde'isüz Mş.18/2
 müderris G.19/7
 müferrih-i rûh G.22/5
 müflis G.77/2
 müftehir Mş.20/3
 müftî K.1/41
 müftiye Mş.24/4
 mühr G.98/4
 mührdârdur K.3/52
 mühre K.3/46
 mühresin K.4/39
 mühri Mş.9/2
 mühr-i dehânumdur G.60/2
 müjdeye K.6/34
 müjgân Mş.16/4, G.63/3
 mükedderem K.1/9
 mükerrer K.4/15, G.22/2
 mül K.1/43, 3/11, Mş.19/5, G.16/4
 mülâzımdur K.3/43
 müle Mş.19/4
 mülk G.90/4
 mülke K.6/7, Mş.18/2
 mü'mine G.53/5
 mü'minlerûñ K.1/29
 mümkün G.81/2
 münâfık G.44/1
 münevver K.4/6, G.38/5
 münfa'ıl K.1/60, G.54/1
 münîr G.45/2
 münkirûñ G.86/4
 müntehâ G.70/1
 müntehâ-yı hüsn G.6/3
 mürde G.31/2
 mürdelere G.27/2
 mürekkeb G.63/2
 mürid Mş.8/3, G.53/4
 mürşid G.53/4
 müsâvî G.81/2
 müselsel G.54/3
 müslimlerûñ K.1/29
 müstehab G.33/5
 müstetâr K.1/37
 müşerref K.6/6
 müşg G.70/6
 müşg-ezfer K.4/37

müşgi K.4/13
 müşg-i Hitâ G.63/4
 müşg-i Hitâdan G.27/1
 müşg-i Hotende G.45/5
 müşg-i nâbı G.26/4
 müşgile Mş.6/2, G.22/1, 62/2
 müşgîn G.66/6
 müştâkdur G.46/5
 müsterek G.21/2
 müşteri K.1/35, G.26/4, 82/4
 müşterîdür K.3/37
 müşterînûñ G.88/2
 mütehayyil G.17/10
 mü'temen K.1/37

N

nâ-çar G.28/2, 46/2
 nâfe K.4/17
 nâfe-i Çîn K.6/35
 nâfe-i Tatâr K.1/59
 nâ-gâh G.83/6
 nâ-gehân K.6/1
 nâ-hak Mş.9/5, G.36/4
 nahl-i bustân Dib.G/1
 nakd-i kalbe K.1/8
 nâkıda K.3/27
 naks-ı hilâl K.3/64
 nakş-ı Erzengî K.4/19
 nakş-ı mermer G.22/6
 nakş-ı ruhuñ K.1/65
 nakşına G.96/4
 nakşını G.90/4
 nâle Mş.4/5, G.22/6
 nâleden G.102/4
 nâle-sâz G.15/5
 nâm Mş.13/1
 nâ-mahreme G.17/3
 namâz Mş.11/1, G.15/1
 nâme-i hüsn G.63/1
 nâ-miyân K.6/38
 nâmuñ G.63/1
 nâmūsına Mş.13/1
 nâr K.1/9, 1/9, 1/50
 nâra K.1/52
 nâr-dânı G.18/4
 nâr-ı haddüñde K.3/55
 nâr-ı hecr G.21/6
 nâr-ı ruhsârı K.4/5

nār-ı ruhuñı Mş.28/3
 nāsa Mş.12/5
 nās-ı nesnās Mş.12/5
 nasibi Mş.2/3
 na' tı Dīb.G/6
 nātık G.44/4
 nā-tüvān G.83/7
 nāy Mş.29/5
 nāz Mş.11/5
 nāza G.101/1
 nazar Mş.13/5, 29/3, G.32/1, 32/3, 38/2,
 38/6, 52/7, 60/3, 68/3, 82/3, 86/1,
 86/2, 86/3, 86/4, 86/5
 nazarda G.80/5
 nazarı G.80/5
 nazar-ı heybetüñ K.1/53
 nazarum G.38/2
 nāzenin G.38/1
 nāzını G.38/7
 nāzır G.41/4
 nāzile G.101/1
 nāzilen G.38/5
 nazire Mş.12/5
 nāzlanma G.38/5
 nazm K.3/16
 nazmı K.3/61, G.45/7, 90/6
 nazmını G.17/10
 nazmuma K.1/68, Mş.12/5
 nāzük Mş.2/1, G.59/1
 nāzüklikile G.28/3, 38/7
 ne K.1/33, 3/36, 3/44, 4/9, 5/18, 5/18,
 5/19, 5/24, 6/30, 6/34, 6/40,
 Mş.1/1, 1/3, 1/5, 5/1, 8/2, 8/5,
 10/1, 14/4, 15/2, 15/5, G.4/1, 4/1,
 4/2, 4/3, 4/4, 4/5, 5/1, 5/1, 7/3,
 7/3, 8/3, 14/5, 17/6, 18/6, 19/3,
 21/1, 21/3, 24/1, 24/5, 25/3, 34/3,
 34/3, 35/3, 36/2, 44/3, 45/4, 50/5,
 53/5, 64/7, 68/1, 69/1, 69/2, 69/5,
 72/2, 72/4, 73/1, 78/2, 78/4, 78/5,
 78/6, 82/7, 82/7, 86/1, 91/1, 93/5,
 94/1, 98/5
 nebāt Mş.3/3
 ne deme G.92/6
 nedeme G.92/6
 neden K.1/10, 1/34, G.80/1, 83/1
 nedür G.60/5, 93/5
 nefes G.6/2, 16/1

nefesi G.27/2
 nefh-i Hudādan G.27/2
 nefise G.86/4
 nefy K.1/76
 nehār K.1/75
 nehri G.54/3
 nem Mş.11/1, G.99/1
 nemā K.1/25, 3/53
 nemdür G.99/1
 neme G.92/5, 92/5
 nemek G.21/4
 nemi G.29/4
 nemiçin G.77/2
 nerdübān K.6/40
 nerede G.96/4
 nergis Dīb.G/1, K.1/65, Mş.16/1, G.96/1
 nergis-i mestün G.50/2
 nergis-i şehlā K.3/13
 nergisüñ Mş.25/3
 nerler G.69/2
 nesimi K.1/27
 nesim-i kâfilesinden G.82/4
 nesr G.90/6
 nesrin Mş.21/2
 neşāt Mş.16/1
 neşr K.3/16
 neşv K.1/25, 3/53
 nevāle K.6/21
 nev-bahār K.1/31
 nev-'arūs-ı resmine K.3/24
 nevha Mş.25/5
 nev'-i hasüduñı K.1/76
 nev-rüzda Mş.16/2
 neye G.61/1, 61/1, 61/2, 61/3, 61/4, 61/5, 94/6
 neyiçündür K.1/10
 neyleye Mş.18/5
 ney-şeker G.82/5
 ney-şekker G.34/3
 ni'am-ı hüsnüñe Mş.5/4
 nice K.3/12, 5/36, Mş.16/4, G.17/5, 17/8, 18/2,
 19/6, 29/6, 91/3, 92/7
 nicedür Mş.2/5
 nic'irem Mş.9/4
 niçe K.1/51, 3/48, 3/55, 4/12, Mş.7/1, 11/1,
 G.36/4, 37/4, 45/3, 47/2, 54/4, 59/3, 61/4,
 62/3, 62/5, 62/6, 64/3, 80/5, 80/7, 93/2, 93/2,
 94/6
 niçeye G.21/6

niçün K.4/12, G.16/3, 17/1, 21/7, 33/7,
41/13, 73/4
n'idem Mş.4/3, 14/3, 27/3, G.43/7
n'ider K.4/26, G.35/4
nifāk Mş.21/5
nigār G.43/5
nigārdan G.36/3
nigān G.90/6
nigāruñ G.15/5, 90/4
nigīnine K.6/37
nigūn K.3/42
nihāf Mş.20/5
nihān K.6/2, Mş.20/4, G.44/2, 43/3
nihāyet G.5/1
nīk K.3/62, G.17/4
Nīldür G.26/6
nī' met G.65/5
nisār K.1/74, 6/41, G.43/6
nisbet G.98/3
nisbetile K.1/73
nişān K.6/24, Mş.26/5, G.102/3
nişānumdur G.60/5
nite G.68/1
nitek'a' dā K.3/33
nitek'artar Mş.23/2
niteki K.1/75, 5/26, 6/23, G.41/6, 41/8
nitekim K.1/19, 1/24, 1/24, 1/76, 3/25,
3/26, 3/38, 3/50, 6/14, Mş.11/3,
25/1, G.63/7, 90/6, 96/6, 100/3
n'itsūn G.45/6
niyāz K.6/27, Mş.11/5
niyāzile G.38/4
niye G.66/1, 77/5, 78/4
nizā' Mş.18/1, 18/5
nizām K.6/41
nizār Mş.10/1, G.18/2
noksān K.6/4, Mş.23/5, G.67/2
nokta Mş.2/5
nokta-i hüsn K.5/27
nokta-i rāyuñ K.1/42
n'ola K.3/61, Mş.1/2, 1/3, 13/5, 15/4,
24/3, 25/4, 28/1, G.18/3, 28/4,
41/14, 46/4, 51/1, 67/2, 74/2,
80/3, 88/4, 95/3
n'olaydı G.102/3
n'oldı K.2/40, G.80/5
n'olur G.32/3, 41/13
Nūh G.7/3

nūk-ı sinān K.6/20
nukl G.25/1
nuklile G.24/2
nukline Mş.7/4
nūna G.94/5
nūn-ı kaddümle Mş.25/1
nūr K.2/38, G.61/3
nūrdan K.3/24
nūr-ı Ahmed G.93/1
nūr-ı cebīniyle G.94/2
nūr-ı cemālūñden Mş.15/2
nūr-ı misbāhı Mş.5/2
nūr-ı necāt Mş.3/1
nūr-ı ruhsāruñı Mş.25/2
nūr-ı rüyūñdan K.3/51
nūr-ı semāvāt K.3/4
nūr-ı vechi K.3/30
nūr-ı vücūdından K.3/3
nūrın G.41/13
nusret K.1/37, 4/40, 6/1
nūş Mş.11/4, 5/3, G.31/4
nūş-ı cūr' añdan G.84/5
nūş-ı lebe Mş.7/4
nūş-ı revān G.52/3
nūz-deh K.4/10
nūcūm K.1/24
nūshadur K.3/15
nūsha[yı] G.93/5

O

o Mş.6/3, 13/3, 27/1, G.68/5, 86/1, 86/2, 86/3,
86/4, 86/4, 86/5, 88/6
ocağındayıduñ G.50/4
od Mş.11/1, 26/4, G.21/1
oda K.3/55, Mş.8/5, G.31/4
odına G.88/5
odıyile Mş.19/2
odlara G.47/2
odlu Mş.2/2
odum Mş.11/3
oduña G.47/1
odur G.7/4
ohıyla K.1/59
ohşar G.92/4
ok G.102/3
okı (çağırmaq, davet etmek) G.62/4
okı (okumak) G.93/5
okı Mş.12/2, 12/2, G.52/2

okıdı G.81/5
 okımaz G.22/7
 okın K.6/17, Mş.26/5
 okına G.23/3
 okını G.100/3
 okıram Mş.19/3
 okırsın G.4/2
 okıyasın G.73/4
 okıyup Mş.18/5
 okıların K.6/18
 okıña G.102/5
 okur G.22/7

okurlar (çağırmak, davet etmek) G.62/4

ol K.1/8, 1/17, 1/19, 1/24, 1/24, 1/40, 1/58, 1/75, 1/75, 3/5, 3/43, 3/49, 3/51, 4/30, 4/32, 6/1, 6/1, 6/9, 6/10, 6/20, 6/26, 6/27, 6/29, 6/36, Mş.2/4, 3/2, 3/3, 4/4, 6/2, 7/3, 9/3, 22/5, 10/4, 13/4, 14/2, 14/3, 15/3, 15/4, 16/1, 18/3, 20/1, 20/2, 26/1, 28/1, G.6/3, 6/4, 6/5, 7/3, 8/4, 14/3, 15/2, 15/4, 15/4, 16/2, 17/5, 17/8, 17/8, 17/9, 19/5, 20/2, 20/4, 23/4, 23/7, 28/1, 28/3, 29/4, 31/3, 32/4, 32/4, 32/5, 33/7, 34/6, 35/2, 37/2, 41/11, 41/12, 43/1, 43/1, 43/3, 44/6, 44/7, 45/4, 45/4, 45/6, 48/4, 48/5, 49/1, 49/6, 50/2, 50/3, 53/2, 53/5, 59/1, 62/5, 63/5, 63/7, 63/8, 65/3, 66/5, 66/7, 67/3, 69/6, 71/3, 72/2, 72/4, 76/2, 77/3, 77/6, 78/6, 81/1, 83/3, 83/7, 85/5, 86/1, 86/5, 90/2, 92/5, 92/6, 93/3, 93/4, 93/5, 95/1, 96/6, 99/6, 100/3, 102/3, 102/3

ola K.3/44, 4/35, 5/18, 5/18, 5/36, 5/36, 6/19, Mş.4/5, 6/2, 9/5, 11/1, 12/1, 13/3, 13/3, 15/3, 16/1, 21/3, 22/1, 22/1, 24/1, 28/3, 28/4, 29/1, 29/2, 29/3, G.4/2, 6/2, 7/3, 7/5, 8/5, 25/7, 32/1, 35/1, 35/2, 36/3, 41/5, 41/12, 41/14, 44/4, 44/6, 45/2, 51/8, 59/4, 64/4, 65/4, 66/6, 69/4, 71/4, 73/4, 92/7, 94/1, 95/1, 101/3, 101/6

olalar K.3/52, 6/45

olaldan Mş.18/1

olalı K.1/73, 5/33, G.15/5, 49/1, 52/4, 91/5

olalum G.19/6

olalum Mş.19/4

olan G.28/3, 60/1, 60/2, 65/5, 69/2, 74/6, 83/7, 94/3

olandur G.74/6

olanı K.3/56

olanuñ G.68/4

olaydı Mş.6/4

olayım G.81/1

olayın Mş.26/2, G.47/3

ol dem K.3/49, 6/20

oldı K.1/37, 1/37, 3/18, 3/62, 4/1, 4/12, 4/30, 4/33, Mş.4/1, 5/5, 7/1, 8/1, 8/3, 9/2, 26/1, 28/5, G.20/5, 26/4, 32/6, 44/1, 44/1, 51/7, 51/9, 76/4, 79/1, 81/2, 81/3, 91/1, 100/5, 100/7, 101/7

oldıgısa G.96/5

oldılar K.1/73

oldısa G.72/1

olduğı K.3/48, 4/9

olduğıcün G.35/5

olduğıña Mş.19/2

oldukça K.4/40

oldum Mş.1/2, 10/2, G.43/6

olduñ Mş.8/3

oldur Mş.28/4, G.44/6, 94/3

olımaz G.65/6, 65/7

olma K.1/19, G.53/4, 89/4

olmadı K.4/6, G.8/1

olmadın G.54/3

olmamışdur G.35/5

olmasa Mş.10/2, 14/4, G.33/5, 44/5

olmasam G.98/5

olmasañ G.41/13

olmasun K.4/32, G.26/5, 34/7, 5/4, 88/2

olmaya K.3/30, 5/20, Mş.27/1, G.6/5, 8/5, 16/3, 18/2, 33/3, 68/4, 92/5

olmayan G.23/3

olmayana G.52/3

olmaz K.3/54, Mş.5/5, 23/2, G.21/7, 33/1, 33/1, 33/2, 33/3, 33/4, 33/5, 33/6, 33/7

olmazısa G.63/5, 85/2

olmazsa Mş.17/1

olmazsam G.84/2

olmuş K.3/15, 3/41, 3/61, 4/17, Mş.19/1, G.23/7, 31/3

olmuşam K.1/71

olmuşdur K.3/58

olmuşken Mş.24/3

olsa K.1/72, 3/47, Mş.1/2, 17/3, 24/5, 28/1, G.23/1, 25/1, 31/2, 34/5, 41/7, 44/5, 88/4, 95/3

olsam G.94/6

olsaı K.3/43, G.25/2, 67/2

olsaydı G.71/2

olsun K.3/65, G.70/6, 74/6, 94/7, 98/3

oluban G.37/3

olup K.1/41, 1/70, 3/20, 3/47, 4/24, 6/39, 6/44, Mş.24/2, G.23/2, 54/1, 62/3, 69/4, 88/7, 89/5, 98/1, 101/2

olupdur Mş.27/2, G.26/5, 35/4, 35/4, 48/2, 67/5, 76/1

olur Dib.G/3, K.1/40, 1/75, 2/36, 3/9, 3/33, 3/34, 3/37, 3/49, 3/57, 3/60, 5/33, 6/27, 6/30, Mş.1/5, 7/4, 10/3, 12/4, 20/3, 20/5, 25/4, 26/3, G.6/3, 16/1, 18/3, 22/1, 22/1, 22/2, 22/3, 22/4, 22/5, 22/5, 22/6, 22/7, 23/1, 23/1, 23/2, 23/3, 23/4, 23/5, 23/6, 23/7, 24/1, 24/1, 24/2, 24/3, 24/4, 24/5, 31/2, 41/3, 41/4, 41/8, 41/10, 43/5, 44/5, 46/1, 51/5, 51/5, 68/3, 68/3, 69/2, 70/7, 71/3, 73/4, 95/5

olurdu K.1/36

olurisa Mş.16/3, 21/1

olurlar K.1/70

olursa Mş.24/3, G.6/2, 6/5, 41/5, 41/7, 43/7

olursam G.24/5

on G.19/7

oransuz G.34/4

orduı K.4/40

ortasında G.20/3

ot G.80/4

ota K.1/42

otağındaydıı G.50/1

otı Mş.5/3

otıdur G.48/4

oturmaz G.102/3

oyısa G.49/2

oymaya G.78/6

Ö

ögredele G.48/2

ögredür G.31/1

ögrensün K.3/12

öğretmez G.72/4

öldise G.17/8

öldügümiçün Mş.12/1

öldür G.89/4

öldürdi Mş.12/2

öldürmegil G.18/6

öldürse G.35/2, 80/5

öldürür G.23/4

öle G.35/6

öle Mş.25/4

ölem Mş.22/5, G.80/4

ölen K.3/6

ölmedin G.64/3

ölmişlere G.22/5

ölmüşiken G.84/5

ölse G.67/5

ölü Mş.29/4, G.90/7

ölüm G.23/4, 65/5

ölür K.1/63, 3/33

ölürisem G.48/4

ölürse Mş.19/5

ömr G.19/6, 59/2, 59/5

ömri Mş.16/2, G.101/7

ömr-i dırâz Mş.11/4

ömr-i dil-ārām Mş.24/5

ömr-i kadīmūm K.1/72

ömr-i Nühile G.84/4

ömrüm G.8/3, 41/11

öñe G.66/5

öñinde Mş.8/2, G.17/6, 92/3, 96/2

öñindedür K.1/24, 1/24

öpdüm G.49/4, 67/4

öpe G.32/6

öpelüm G.28/2

öper G.89/5

öpmege G.31/2, 98/5

öpmekiçün G.100/1

öpse G.28/5

öpülür G.28/1, 28/1, 28/2, 28/3, 28/4, 28/5

öpüp Mş.12/3, G.28/4

ört G.29/3

örtüsü G.28/4

öyküne Mş.12/5

öykünmez K.3/4

öykünür K.3/10

öykünüriseñ Mş.21/2

özde G.68/3

özgeye G.45/3

özi G.41/6
 özin K.1/33, Mş.22/3, G.35/5, 94/4
 özün Mş.21/2
 özünde G.43/2
 özüne K.1/73
 özünü G.68/3

P

pādişāh G.69/2
 pādişeh-i zer-feşān K.6/10
 pādişehūñ G.49/1
 pāk Mş.22/4, G.90/4
 pāre K.6/18
 pāre[y]i
 pārsā G.69/5
 pāsbān K.6/7
 pāyānsuz G.34/4
 pāyeyile K.6/40
 pāyūñ K.1/67, G.84/7
 pehlūya G.22/4
 penāh Mş.27/1
 pendūmi K.1/18
 per K.1/40, 3/59
 perākende K.1/19, G.62/2
 perçemiçün G.77/4
 perde-i zūlfīn G.62/6
 perde-i zūlfūñ Mş.27/1
 perdesüz G.101/2
 pergār-ı çarha K.1/42
 per-i tāvūs G.91/4
 periye G.92/4
 perī-zātuñ G.72/4
 perr-i perestū K.1/61
 pertāv Mş.26/5
 pertev-i cūdī K.3/5
 pertev-i nūr-ı ruhından G.74/2
 pervāne G.41/14, 101/4
 pervāne-i cāmī G.47/1
 pervāne[y]i G.90/2
 Pervān G.51/4
 pes G.72/4
 peymānesini G.68/2
 peymāne[y]i G.90/1
 peymān-şikenūñ Mş.6/3
 pīre G.4/5
 pīr-i zamāneye K.6/11
 pīrūze K.6/37

Pīrūmūz G.31/1, 31/1, 31/2, 31/3, 31/4, 31/5
 pister K.3/21, 4/3
 pister-i rāhat K.6/7
 pisteye K.1/51
 piyāle K.5/36, G.24/4
 pōst-puşī K.4/17
 puhte G.64/5
 puser-i nev-cevān G.25/7
 puserūñ Mş.13/4
 pūr it G.90/1
 pūr K.3/63
 pūr-cūrm G.6/5
 pūr-envār G.35/4, 35/4
 pūr-fitenūñ G.48/5
 pūr-gezek Mş.17/3
 pūr-lutfsın G.43/3
 pūr-mihr G.73/2
 pūr-mürde K.6/34

R

rā Mş.10/1, G.99/2, 100/4
 Rab G.26/1, 77/5, 83/4, 84/4
 rāh (şarap) Mş.6/2
 rāh (yol) G.17/3
 rāha (şarap) G.70/5
 rāhat Mş.16/5, G.7/1
 rāhatı Mş.6/2
 rāhātū'l-ervāh Mş.19/5
 rāhı (şarap) Mş.16/5
 rāh-ı zūlfūñ G.93/2
 rāhile (şarap) G.7/1
 Rahīm G.69/6
 rahm G.64/2, 80/3
 rahmet K.6/1
 rahşuñ K.3/28
 rāhum (yol) G.80/7
 rakamın G.49/7
 rakīb Mş.14/4, 9/5, G.29/7, 41/6, 44/1, 70/3, 78/6, 96/5
 rakībden G.54/5
 rakībe G.14/5
 rakībīle Mş.26/4, G.24/5
 rakībīnūñ Mş.8/2
 rakībūm G.24/4
 rakībūñ Mş.18/2, G.72/5, 90/7
 rakībūñi Mş.1/3
 rakīk Mş.17/3
 rām G.59/4

rāst K.4/18, G.17/4, 22/7, 52/2, 73/5
 rāstdur G.63/6
 rāstī Mş.10/4
 rāvī G.81/5
 ravzadur Mş.10/5
 rāya (fikir) G.94/3
 rāya (harf) G.94/5
 rāyegān K.6/1
 rā-yı rif' atdur K.4/11
 rāyuñ K.1/41
 rāz Mş.11/3
 rāzı G.54/2
 Rāzık G.44/7
 rāziyam G.89/5
 rāzī Mş.10/2
 recā G.69/6
 redd Mş.10/1, G.52/7
 refāra G.101/1
 reh-güzerüñde G.80/6
 reh-i hāne[y]i G.76/6
 reh-nümā G.53/4
 reml G.63/3
 remzin G.88/3
 reng K.3/9, 3/19, G.19/4
 reng reng G.31/4
 reng-i gül-i hamrā G.29/1
 rengin G.53/3
 resās Mş.14/5
 resen G.17/6
 reseni G.15/3
 resen-i zūlf G.33/2
 resenüñ G.32/7, 48/1
 resm K.6/43, G.92/7
 resm-i bürka' G.89/2
 resm-i hat G.22/6
 reşād Mş.8/1
 reşk-i hür Dib.G/2
 reşk-i perī G.73/1
 reşk-i şeker G.89/5
 reşkile G.62/2, 78/6
 revā K.1/8, G.53/2
 revādur Mş.15/5
 revān okı G.51/3
 revān K.1/67, 5/33, 6/23, 6/34, Mş.15/3,
 G.22/7, 79/1
 revānsuz G.7/4, 74/3
 revānum Mş.22/5, G.36/4
 revānumdur G.60/6

revhine Mş.6/2
 revnak K.3/64, G.94/2
 revzenesin G.69/5
 revzenlerinden K.3/19
 reyhān K.6/35, 6/35, Mş.6/2, G.23/2, 63/2, 77/4
 reyhānı G.62/2
 reyhānına K.3/55
 reyhānları G.37/4
 re'y-i yār Mş.10/2
 rezmuñ K.3/34
 rıdvān Dib.G/2
 rıkk Mş.8/5
 rızā G.4/4, 82/6
 rızāsını G.52/6
 rızkını G.44/7
 ribāt Mş.16/2
 rif' at K.1/32
 rih G.7/1
 rind Mş.13/4, G.62/3
 rismānına K.4/31
 rişte-i cān Mş.19/2
 rivāyet G.5/6
 riyāyile Mş.11/1
 rū G.71/2
 rūbāh G.81/1, 93/4
 rūh G.7/1, 7/4, 27/2
 rūhdan G.43/3
 ruh-ı dil-rübādan G.36/5
 rūh-ı revānumdur G.60/1
 rūh-ı sāmī Mş.16/5
 ruh G.32/5, 72/2
 ruhı G.63/8
 ruh-ı nesrine Mş.15/4
 ruh-ı sāde G.97/2
 ruhıdur Mş.3/1
 ruhları G.61/1
 ruhları G.73/5
 ruhlarıñ Mş.10/3
 ruhsār G.90/5
 ruhsāra G.16/2
 ruhsār-ı subh K.1/26
 ruhsār-ı şehūñ K.4/32
 ruhsārile G.31/3
 ruhuña Mş.5/2
 ruhuñdan G.41/1
 ruhuñı G.28/4
 ruhuñla K.1/62
 rukūm-ı zıddile G.22/3

Rûm K.3/35, G.22/3, 33/7
 Rûma K.2/41, 6/35
 rutab G.33/7
 rûşen Mş.5/2, 8/5, G.41/9, 51/5, 71/2,
 74/2, 74/6
 rûşenâ G.53/1
 rûşen-rây Mş.29/3
 rûyî G.32/5
 rûy-ı nigâr Mş.10/5
 rûy-ı zîbâ-yı nigâr K.4/15
 rûz K.2/38, 3/49, 4/32, Mş.23/2
 rûzgâr G.43/1
 rûzî Mş.23/3
 rûz-ı şümâr Mş.10/5

S

sa'âdetlî K.6/17
 sâ'ilü'dür G.92/1
 sâ'ilü'ne G.82/5
 sabâ K.1/33, G.19/1, 70/6
 sabâh K.3/29, Mş.6/3
 sabâha G.51/4
 sâbâş Mş.13/1
 sâbit K.1/75, Mş.4/1, G.20/3
 sâbit-kadem G.8/5
 sabr Mş.4/5, 14/2, G.45/1, 46/3, 71/7, 76/5
 sabr-ı firâk-ı 'izâru' G.82/6
 sabrum G.15/6
 sâcidlerü' K.3/30
 saç G.77/4
 saçan Mş.11/2
 saçar K.3/3, 6/22, G.16/3
 saçî G.61/4
 saçılur Mş.8/1
 saçın G.15/3
 saçları Mş.8/1
 saçmaya Mş.29/4
 saçu' K.4/28, 6/35, Mş.22/5, 26/2,
 G.34/1, 49/3, 66/6
 saçu'nda G.69/3
 saçu'nu' Mş.17/4
 sad (yüz sayısı) Mş.14/1, 14/4, G.7/2,
 52/2, 83/4
 sâd (harf) Mş.26/2
 sâd-ı 'aynu' Mş.14/1
 sâdık-ı 'ışk Mş.22/4
 sâdıklarından K.3/17

sâdî G.81/4
 sadr K.1/48
 sadra G.22/4, 52/2
 sâf Dîb.G/4, G.29/2, 45/4
 safâ Mş.1/3, G.44/5, 46/2, 69/1
 safâda K.1/10
 safâdan G.27/1
 safâdur Mş.1/3, G.74/4
 safâsı G.46/1, 46/1, 46/2, 46/3, 46/4, 46/5
 safâsın G.6/5, 73/1
 safâsına G.70/2
 safâsını G.52/3
 safâsıyla G.54/1
 safâyî K.3/51
 safâ-yı la' lû'ile G.70/5
 safâ-yı mäh-ruhu' G.51/4
 safâ-yı revân G.24/2
 safâ-yı rûh G.97/2
 safâyile Mş.11/2, G.7/1
 sâfdur Mş.14/5
 sâferm Mş.17/2
 safha Dîb.G/2
 safha-i gül G.22/1
 safha-i sahrâyı K.3/16
 safhasına G.51/3
 sâfî G.86/1, 86/5
 sâgar K.3/10
 sâgarı G.89/6
 sâhir K.3/7
 sâhirdür G.34/1
 saht G.72/5
 sâ'id-i sîmîn G.37/5
 sâ'id-i sîmînümile G.59/2
 sâ'idü' K.6/17
 sakalı G.4/5
 sakfında K.3/40
 sakınup G.98/4
 sâki Mş.16/5, G.7/1, 37/6, 25/2, 87/1
 sâki-i gül-bü Mş.19/4
 sâki-i gül-büyile Mş.16/1
 sakîm K.6/10
 sâkin G.88/5
 sâkin-i bende G.83/1
 sâkiyâ G.84/6, 90/1, 97/1
 sal G.48/1
 sâl Mş.23/2
 sala G.91/4
 salan G.15/2

salar G.68/5, 68/5
 saldı K.4/3, Mş.14/1
 salın Mş.7/2
 salınan G.60/4
 salınur K.4/29, G.48/5
 salmak G.88/3
 salmışdur G.90/5
 salsa K.6/38
 salup G.52/4
 san Dib.G/4, K.3/20, 3/41, 4/7, 6/16,
 6/35, G.26/2, 74/3
 saña K.1/66, 3/4, 3/24, 3/47, 3/54,
 Mş.6/5, 7/2, 8/3, 21/3, 22/1, 22/4,
 23/3, 27/4, 28/2, G.22/1, 32/3,
 37/6, 41/2, 43/6, 47/1, 54/5, 59/2,
 59/5, 71/4, 80/1, 99/7
 sanan K.6/25
 sanasın G.26/6
 sanavber G.22/4
 sandılar K.4/5
 sanem G.14/3, 77/3, 81/4, 82/2
 sanemâ Mş.1/4, 6/1, 21/4, G.15/1, 28/5,
 51/2, 61/5, 62/1, 92/1, 99/3
 saneme G.92/4
 sanki K.3/22
 sank'ider K.4/3
 sanma K.3/51, 6/36, Mş.1/4, 19/5,
 G.21/2, 23/5, 60/4, 86/3, 101/4
 sanmañ G.94/3
 sanuram K.3/34, 6/9, Mş.4/4
 sarardı Mş.25/3
 sarmaşup G.80/4
 sarsar K.6/23, 6/23
 sarusın G.4/1
 sath-ı cennet Dib.G/2
 satmakdur Mş.4/3
 savâb G.52/2
 say Mş.29/2
 sa'y Mş.12/5, 24/4, G.69/1, 80/7
 sa'yile Mş.20/3
 sa'yüme G.100/2
 sayarsın G.78/5
 sayd G.71/3, 101/6
 saydı G.82/6, 92/2
 sayd-ı me'âniyiçün K.1/40
 saydıdan G.90/5
 sāye G.60/4, 91/4
 sāyebân K.6/3

sāyeñde K.1/9
 sāyesinde K.1/32
 saymadı G.98/1
 saysam G.78/5
 sayyâd Mş.14/1
 sayyâduñ G.88/6
 sāza G.89/8
 sāzına K.3/31
 sebeb G.33/2
 sebebendür K.4/9
 sebeddür G.77/1
 sebîl G.77/6, 100/5
 sebîlümde G.77/6
 sebük G.102/2
 sebû G.19/6
 sebze G.16/3
 sebze-i cildin Dib.G/6
 sebze-i hatt-ı dehenüñ G.48/4
 sebze-i hattıyla Mş.10/5
 sebze-i hattıñdan G.5/3
 sebzesidür Mş.5/3
 sebzi G.93/5
 seccâde K.4/3
 secde K.1/55, G.96/4
 secdeyiçün G.33/5
 seddiçün G.17/3
 sefer Mş.14/2, G.32/4
 sefid K.1/49
 seg G.72/1
 seg-i sahrâ G.29/7
 sehâb K.1/36, 3/39
 sehâbile K.1/36
 sehâña K.3/39
 seher K.3/18, 3/20, 3/32, G.61/4, 95/2
 sehl Mş.28/2
 sehmi G.38/2
 sehm-i belâ G.64/7
 sekbe Mş.4/5
 sekb'olurisa Mş.4/5
 selâm G.66/1, 66/1, 66/2, 66/2, 66/3, 66/4, 66/4,
 66/5, 66/6, 66/7
 selâmet G.66/5
 selâmina K.1/29
 selâsil G.17/7
 selîm G.66/5
 sem G.24/1, 24/3, 24/4
 semâ K.3/40
 semâ' G.62/1, 102/4

semâ' a G.49/6
 semâvî G.81/1
 semdûr G.24/4
 semek G.21/5
 semender K.4/5
 semendi K.6/24
 semendûr K.4/5
 semen-i sümn Mş.4/2
 semer-i huldi Mş.4/3
 sen K.1/9, 1/62, 3/25, 6/35, Mş.3/4,
 8/3, 12/4, 15/1, 29/2, G.14/1, 21/2,
 25/2, 43/1, 45/2, 59/1, 62/1, 62/4,
 70/5, 71/5, 73/3, 78/1, 78/2, 78/4,
 83/1, 90/3, 94/4
 senâ K.1/74
 senâ-h'ân K.6/45
 sende K.1/10, G.45/1, 45/1, 45/2, 72/2
 senden G.14/5, 23/5, 34/7, 64/3, 84/4
 seng G.62/5, 90/3
 sengdûr G.72/5
 seng-i dil K.5/19
 seng-i kâbil K.3/60
 seng-i simmâk K.3/29
 seni G.17/7, 43/5, 62/5, 71/5, 76/1, 78/1
 sensüz K.1/65, Mş.19/3, G.62/4
 senûn K.3/26, 4/40, Mş.5/5, 26/2, 27/2,
 G.48/1, 49/4, 65/6, 69/4
 senûndûr G.88/3
 senûñle G.88/1
 sepelûm Mş.2/2
 ser K.1/71, 3/42, 4/1, Mş.12/3, 15/3,
 18/3, G.41/14, 65/2, 65/2, 65/2,
 83/2, 84/7, 85/5, 89/1
 serâbı K.5/21, G.26/3
 ser-â-ser K.3/16
 serâyına K.2/37
 serâyûñ K.3/40
 ser-be-ser G.41/12
 serden G.83/2
 ser-endâz G.52/4
 ser-fitne-i âşûb G.23/6
 ser-gerdân G.26/5, 63/4
 ser-hoş G.43/6
 ser-hoşlaruñ G.38/6
 ser-humâr G.50/3
 ser-i küyûñda G.86/1
 ser-i mü K.5/27
 ser-i pîr-i Fakîhe G.52/7

serîr K.6/5
 ser-keşe G.59/4
 ser-mest K.3/10
 ser-nigûn Mş.23/1
 serûñi Mş.21/3
 serv K.3/54, Mş.10/4, G.35/5, 48/5, 49/2, 54/4,
 65/1, 66/4
 serve K.4/18, G.14/1, 53/2, 61/2
 servem G.77/7
 server K.4/1, G.65/1
 serverâ G.79/1
 serveridûr G.86/2
 serv-i âzâd Mş.28/3
 serv-i çemende G.45/5
 serv-i gül-endâm Mş.7/2
 serv-i hırâmân G.84/1, 100/2
 serv-i hırâmâna G.31/1
 serv-i revân K.6/33, Mş.25/1
 serv-i revânî G.51/1
 serv-i sehi Mş.3/3, 22/5, G.59/3
 serv-i ser-efrâz-ı şâhid-i zahmuñ G.97/4
 serv-i ser-firâz G.15/2
 serv-i şimîn-ber K.3/53
 servi-i cüybâr G.43/2
 serv-kad G.102/3
 serv-kadûñ Mş.1/2
 servûñ G.22/4
 sevâd Mş.12/4, 23/1
 sevbûm Mş.4/4
 sevdâ G.83/2, 85/5
 sevdâda G.83/2
 sevdâ-yı 'ışk G.63/6
 sevdâyı G.85/5
 sevdügümi G.76/2
 sever G.90/7
 seversin G.78/1
 sevgü G.23/5
 sevgüm K.4/20
 sevincile K.6/31
 sevmişem G.85/5
 seyl K.1/67
 seyl-âb-ı çeşmüm G.26/6
 seyr K.3/27
 seyyâre K.1/35
 sezâ G.100/2
 sezâdur G.33/4, 88/4
 sıçrar K.3/29
 sıdı G.52/4

sıdk G.27/1
 sıfat K.1/10
 sıfat-ı lutf Mş.14/3
 sıfâtı Mş.3/4, G.70/4
 sıfatın G.17/2
 sıfatından K.3/19
 sıfâtıñı G.61/5
 sığınup G.91/4
 sığmaz K.6/31
 sıhhat-i dil G.99/5
 sıhhat-i ten G.24/2
 sınamak G.71/5
 sır G.76/4
 sırât Mş.16/4
 sırcak G.16/4
 sırr-ı ‘amâdan K.3/2
 sırrını G.44/2
 sırruñı G.65/2
 sıyam Mş.24/1
 sîb-i zekanuñ G.48/3
 sîb-i zenahdân G.37/2
 sîbine G.64/5
 sicn-i ‘Arabda K.3/8
 Sidre G.6/3
 Sidre-şâhdur K.6/14
 sihâm-ı gamzeñe G.51/2
 sihr Mş.24/3
 sihre Mş.6/4
 sihr-i helâldür G.20/1
 sihrile K.4/7
 Sikender K.4/22
 sil G.54/3
 siline G.68/5
 silsilesiyle G.54/3
 sîm K.3/27
 sîm-âb Mş.14/5
 simâr K.1/51
 sîmâsına K.3/30
 sîm-ber G.41/2
 sîmîn Mş.14/5, G.64/5, 84/6
 sîmîn-sâk Mş.21/3
 sîm-tenüñ G.32/5
 sin Mş.12/1
 sinân G.71/6, 71/7
 Sinân G.71/1, 71/1, 71/2, 71/3, 71/4,
 71/5, 71/6, 71/7
 sîne G.71/1
 sineme G.52/2

sînemi Mş.8/5
 sinüm G.80/4
 siñüp K.6/39
 sipendinden K.3/32
 sitem Mş.12/2
 sitemger K.4/9
 sitemi G.64/2
 siteminden Mş.23/5, G.91/4
 sivânı G.23/5
 siyeh-püşuñ G.83/3
 size K.6/43
 sizer G.41/13
 sizi G.96/2
 söfî Mş.16/4, 20/1
 sohbet Mş.24/5
 sohbeti G.65/5
 sohbet-i mahbûba G.52/6
 sohbet-i yâruf G.65/4
 sohbetinden G.8/4
 sohbetümüz Mş.14/5
 soña G.44/5
 sor G.21/4
 soram G.73/3
 sorar G.78/1, 91/6
 sorarsın G.78/2
 sorasın G.73/3
 sordı G.20/1
 sordum G.66/1
 sormağa G.99/2, 101/5
 sormasa G.46/4
 sôg G.84/6
 sôgündi Mş.17/2
 sôkellikden K.3/44
 söyler K.3/47, G.34/3
 söyleriken G.43/4
 söz Mş.12/5, 20/1, G.61/1, 66/3
 sözde G.68/3
 sözden G.67/4
 söze K.2/40, G.22/2, 60/2
 sözi G.35/6
 sözile G.25/2, 53/3
 sözlerini G.86/4
 sözüm G.25/2, 46/4
 sözüñ G.45/7, 49/7
 sözüñle K.1/60
 sözüñüñ G.54/1
 su K.1/34, 1/44, Mş.2/2, G.19/5, 53/2, 78/3,
 81/4, 87/1, 88/5, 102/2

su'âl Mş.2/4, G.38/4
 subh G.27/1
 su' bân G.63/8
 subh-dem K.3/17
 subh-ı vash G.83/4
 sūd G.6/1, 19/3, 34/5, 83/2
 suda Mş.25/3
 sudā' Mş.18/2
 sudur G.26/3
 sūfī G.19/6
 sūfiliğ G.62/7
 sūhte G.41/2
 sūhte-kav Mş.26/4
 sūhti K.3/29
 suhuf-ı cānda Mş.4/1
 sultān G.84/7
 Sultān Muhammed K.3/23
 sultāndur G.74/1
 sultān-ı kām-yāb K.1/22
 sultān-ı nev-cevān K.6/11
 sultānlara G.37/5
 sultānum K.4/21, G.80/3
 sun Mş.12/3, 16/5, G.52/3, 84/7
 suna Mş.21/3
 sunalar Mş.4/4
 sunalum Mş.1/4
 sunam G.37/1, 59/2
 sunar G.48/3
 sunarsa G.24/4, 47/4
 sundı G.8/2
 sundum G.37/6
 sunıvir G.7/1
 sunma Mş.1/4, G.64/5
 sunmaduğı G.26/3
 sunmağıle G.14/5
 sunup K.1/66
 sūrāh Mş.7/3
 surāhı G.89/6
 sūretger-i Çin G.17/2
 sūret-i Çin K.4/19
 sūret-i hāl G.51/3
 surh K.1/49
 sūrun K.3/20
 susaduğı K.6/20
 susayıcak K.1/54
 susuzdur Mş.5/4
 susuzlığıle G.82/7
 suya K.4/3, G.47/2

suymı G.19/5, 38/6
 sūz-ı mahabbet G.21/5
 sūz-ı sinem K.4/36
 sūcūdı G.15/1
 sūhan Dib.G/1, G.34/3
 Sūhāya G.91/1
 Sūheyl G.91/1
 Süleymān Dib.G/4
 Süleymān-ı rüzgār K.1/21
 Süleymānlığısa G.84/4
 sūlūk G.53/4
 sūminden K.6/24
 sūmm-i esbūf K.3/30
 sūmm-i hıyāt Mş.16/3
 sūnbül G.16/1, 63/2
 sūnbūli Mş.19/3, G.15/2
 sūnbülūf G.23/2, 50/2
 sūnmetçe G.33/5
 sūñūdūr G.71/6
 sūñūk G.29/6
 sūpūr G.90/3
 sürem Mş.1/3, 1/3
 süren G.6/5
 sürerüz G.28/1
 Süreyyā G.83/4, 83/4
 sürsem G.28/4
 sürürile K.6/5
 sūrüb G.32/5
 süst G.8/3
 süvār K.3/20

Ş

şāb Mş.13/4, G.25/7
 şād Mş.12/1, G.35/1, 74/6
 şafak K.3/33
 şāfī G.18/4
 Şāfīdūr G.86/2
 şāfīdūr G.99/2
 şāh (dal, budak) Mş.7/2,
 şāh (padişah) K.1/68, 1/74, 5/18, 6/42, Mş.14/3,
 26/2, G.59/4, 74/1, 82/3
 şāhā K.1/52, Mş.1/3, G.60/5, 82/1, 102/5
 şāh-beyt K.1/23
 şāhem G.67/1
 şāhı G.53/5, 86/1, 86/2, 86/3, 86/4, 86/5
 şāh-ı 'ālem K.3/14, G.74/6
 şāh-ı cihān K.6/5, G.92/6
 şāh-ı ganī Mş.5/5

şah-ı gül G.31/1
 şah-ı nâzûkûñ G.83/5
 şah-ı şah-zâde K.6/12
 şah-ı ter G.66/4
 şah-ı ümîd K.1/25
 şahid G.25/2
 şahidsin G.72/2
 şah-süvâr-ı ' azîzsın G.71/4
 şahum G.80/3
 şahuma Mş.9/5
 şahumuñ K.4/31, Mş.13/2
 şahuñ K.6/30
 şâm K.3/17, 3/35, Mş.6/3, G.27/1, 33/7, 95/2
 şâm-ı hecrüñ G.83/4
 şâm-ı Hindü K.3/36
 şamuñ K.1/61
 şâne G.96/3
 şân-ı esbüñe K.1/38
 şarâb K.5/21, G.7/2, 25/1, 26/3
 şarâb-ı nâz G.38/1, 38/6
 şarâbum G.25/1
 şarkdan K.3/28
 şartile G.94/7
 şâyed G.46/2, 59/4, 82/3
 şâzz Mş.9/4
 şeb K.2/38, 3/20, 3/34, 3/44, Mş.19/1, 23/2, G.38/3, 41/1, 50/1, 83/4
 şebâb G.97/5
 şeb-dîze K.4/24
 şeb-düzda G.41/4
 şeb-gîr K.4/32
 şeb-i ihyâda Mş.6/1
 şeb-i visâl G.21/6
 şebîñ Mş.13/2
 şebîhdür G.61/3
 şebîhün K.4/23
 şeb-revlikile Mş.26/1
 şefeñden G.24/1
 şefesi Mş.13/2
 şeh K.1/74, 4/34, 6/29
 şehâ K.3/61, 6/27, Mş.6/4, G.86/1
 şehbâzveş K.3/59
 şeh-beytise K.4/4
 şehd G.78/2
 şehden K.3/60, 3/64
 şehensâhuñ K.3/25
 şeh-i hâver K.3/25

şeh-i kâmrân K.6/4
 şeh-i sâhib-kırân K.6/6
 şehîd G.73/4
 şehîd-i ' ışk G.41/12
 şehlâ G.29/5
 şehlerüñ K.3/25
 şeh-per K.4/4
 şehr K.6/7, 6/29, G.35/1
 şeh-süvâr K.1/23
 şehüñ K.1/20, 6/24, G.8/4, 49/1, 63/8
 şeker G.18/4, 21/7, 61/1, 66/1, 66/2, 98/3
 şekere G.98/1, 98/1, 98/2, 98/3, 98/4, 98/5
 şeker-i lebin G.61/2
 şeker-rîz G.31/2
 şekerüñ G.62/2
 şekker Mş.19/1
 şekkere G.17/5
 şekl-i kâmeti G.22/4
 seksüz G.44/2
 şem' Mş.11/3, 19/2, G.32/3, 33/4, 41/3, 90/2
 şem'a G.41/2
 şemâmeveş K.1/61
 şem' dâñ G.51/5
 şem' den G.41/3
 şemi K.1/61
 şem'i K.3/50
 şem' -i cân-efzâ-yı dîl G.16/2
 şem' -i ruh-ı yârumdan G.35/3
 şemme-i hîsâl-i Cemâl K.5/25
 şems K.1/24, Mş.13/5, G.91/1
 şemsden Mş.29/3
 şemse K.3/50
 şems-i cemâl Mş.23/3
 şems-i cihân-ârâ G.29/4
 şems-i duhâda G.41/8
 şems-i semâ K.6/6
 şemsüñ G.41/9
 şemşîr K.4/22
 şemşîrûñe K.1/54
 şer Mş.13/3
 şerârı K.6/25
 şerârından K.3/31
 şeref K.1/32
 şerefini K.1/69
 şerer K.3/29
 şerh Mş.8/5
 şeri G.68/5
 şerîk G.44/1

şerm G.101/2
 şermile K.3/45
 şermsâr K.1/60
 şeste Mş.14/1
 şeş K.6/45
 şevk G.41/10, 101/4
 şevka G.89/2
 şevk-ı dendân G.74/4
 şevk-ı ruhuñdan G.53/3
 şevk-ı zenahdânuñla G.26/2
 şevkile G.61/1
 şevkına G.5/1
 şevkında K.3/43, Mş.7/3
 şevkıyle G.81/3
 şevkumla K.4/20
 şey' K.6/4, G.20/3
 şeydâ G.16/1, 83/3
 şeyh Mş.13/4, G.25/7
 şeylillahın G.91/5
 şeynden Mş.13/1
 şeytân G.77/5
 şi'âr K.1/57, G.43/7
 şi'ârında K.5/25
 şifâ G.24/1, 27/2, 69/4
 şiftevâr Mş.13/2
 şikâr K.1/30, G.77/3
 şikâyet G.15/6
 şikeste G.69/1
 şikeste-dile Mş.25/4
 şimdi K.6/3, G.76/2, 96/5
 şi' r G.70/1
 şirâne G.78/6
 şi' râyı K.4/35
 şi' rden Mş.12/4
 şi' rdür K.1/57
 şi' re K.5/25, 6/41
 şi' r-i şe' rin K.4/35
 şi' r-şinâs Mş.12/4
 şir-i râyetüñ K.1/30
 şirîn G.5/5, 48/3, 66/6, 78/3
 şirin G.62/2
 şirine G.48/3
 şirinlikile Mş.22/4
 şirüñ G.72/1
 şirveş G.81/1
 şişe Mş.17/3
 şişe-i mey G.82/3
 şitâb Mş.2/1

şitâbile G.86/1
 şivede G.96/1
 şiveyle G.92/2
 şol Mş.8/4, 15/1, 27/5, 29/4, G.16/3, 18/1, 29/5,
 35/1, 38/1, 41/1, 47/5, 53/1, 54/4, 60/1, 66/5,
 77/1, 77/4, 81/4, 85/2, 88/6, 88/7, 89/6, 93/1,
 94/7, 96/2, 96/4, 100/6, 102/1
 şöhretile G.81/3
 şöyle K.3/23, 3/45, Mş.3/2 G.21/4, 29/7
 şöyl' olsa G.100/7
 şu K.3/40, Mş.29/2, G.19/4, 19/7, 61/3, 64/5,
 70/4, 72/4, 83/5, 95/5
 şu' âvâr G.41/3
 şu' be-i enâr K.1/52
 şuğl-i ders K.5/24
 şüh G.78/1
 şuhûd K.2/39
 şu' le-i didâra G.101/4
 şu' leyiçün K.1/52
 şür Mş.13/3, G.68/5
 şurû' K.5/25
 şüride-hâl G.23/2
 şu' ûr K.1/57
 şuvâz Mş.17/1
 suyûha G.97/5
 şükr K.3/18
 şükriñi G.65/5
 şükûfe K.1/49
 şümâr K.1/33
 şümâr-ı niyâz G.38/3

T

tâ K.3/63, 3/63, 3/65, 4/17, 4/20, 4/31, 6/45,
 Mş.3/4, G.7/1, 17/2, 17/3, 73/2, 84/2, 94/4,
 99/5
 tâ'at G.32/1
 tâb K.4/31
 tâba G.50/2
 tabaklarında K.3/46
 tabaklarile K.1/66
 tâbe serâh Mş.22/5
 tâb-hâne-i dil K.2/37
 tâbı K.1/60, 3/51
 tâbına Mş.13/5
 tâbistân K.3/6
 tadurmaz G.48/4
 taffina Mş.22/2
 tağıdur K.5/19

- tağılduğı G.99/7
 tağılsa G.23/2
 tahliye Mş.3/5, 3/5
 tahliyeden Mş.3/5
 tahrîre G.4/1
 tahta-i kalbüne Mş.28/5
 taht-ı Belkıs Dîb.G/4
 taht-ı revân G.14/2
 taht-ı Süleymân Mş.28/4
 tāk Mş.21/4, 21/4
 tākatum Mş.21/4
 takdîre G.4/4
 takrîre G.4/1
 tal' atın K.3/45
 tāle bekāk Mş.22/5
 taleb G.72/3, 100/6
 taleb-i bûse G.33/6
 taleb-i rızk G.33/6
 taleb-i vashuñda G.64/3
 tāli' K.3/47
 tālib K.1/17, Mş.16/1, G.98/1
 tālibe G.100/4, 101/4
 tālib-i ' ināyet K.6/2
 tālibiseñ Mş.3/4
 tāli' dür K.3/47
 tāli' -i meymûn G.72/1
 tama' G.64/5, 72/5
 tamlatmaya G.102/2
 tamu G.88/1
 tañ K.3/36, 4/28, 4/37, Mş.5/1, 22/4,
 G.41/15, 70/7, 98/5
 ta' n Mş.16/3, G.86/4
 tanbûra G.62/6
 ta' ne-i düşmen G.65/4
 tañlama Mş.7/4
 tanz G.86/4
 tapuñ K.1/37, 1/68
 tapuñia K.3/38, 3/57
 tapuñda K.3/41
 tapuñdan G.41/9
 tapuñı G.76/1
 tar G.98/4
 târ u mâr K.1/58
 tarab Mş.16/2
 taraf K.3/34
 taraf Mş.16/4
 tarfetül'-aynda Mş.17/5
 târı K.1/58
 târ-ı siyâsetüñile K.1/44
 târ-ı zûlfı Mş.3/1
 târ-ı zûlf-i hür Dîb.G/6
 ta' rîf G.92/7
 târik G.51/5
 tarlığına G.77/1
 taru G.19/1
 tasadan G.46/2
 tashih-i kitâb Mş.2/5
 tâs-ı çarhuñ G.41/1
 tâs-ı felek K.3/32, 3/50
 tasvîrinde K.3/26
 taş Mş.13/2, G.72/5, 92/4
 taşa G.59/1
 taşdı G.26/6
 taşdur G.59/1
 taşile Mş.26/4
 tatlu G.21/7, 31/2
 tatvîl K.1/72
 tavâf K.1/18, Mş.20/3, 24/4, G.69/1
 tavf-ı Hicâz Mş.11/2
 tavîlül'-beyân K.6/44
 ta' vîz Mş.9/1
 tavsîf-i şâhdan K.6/44
 tâvüsında K.4/4
 tâyifenüñ G.86/5
 tazayyu' K.1/8
 tazayyuk K.1/8
 tâze Mş.3/3, 19/5
 ta' zîmile G.28/4
 tebâh Mş.27/1
 tebâr K.1/28
 tebârına K.1/28
 tebdîl-i sıfât Mş.3/5
 tecâhül G.76/4
 tecellî Mş.3/4, G.51/5
 tecelliyile K.5/19
 tecnîsdür K.6/18
 tecrîde G.86/1
 tedbîre G.4/4
 tefsîr G.81/5
 tefsîre G.4/2
 tehi G.94/7
 tek K.3/13, 3/62, 4/24, G.21/2, 84/3
 tekerek G.90/6
 tekrâr G.28/4
 tekrâr-ı vasfuñiçün K.1/70
 telh G.5/5

temâsâ K.4/2, 4/21, G.51/7
 temsîl G.94/5
 ten K.6/19, G.18/2
 tendeki G.46/1
 tenden G.100/1
 teng G.62/2, 67/5
 ten-i hâki[y]i Mş.2/2
 ter Dib.G/1, K.3/29, 4/29, G.32/7, 65/6
 terahhum G.97/3
 terakkî G.91/2
 terâzû G.88/2
 terbiyet K.3/60
 terk Mş.3/4, 21/3, G.60/6, 71/5, 76/6,
 86/1, 94/4
 terkden Mş.17/4
 terki G.65/2
 terk-i 'âdet G.5/4
 terk-i ser G.63/5
 tesâmuḥ K.1/43
 tesbîḥ G.71/7
 teselsül K.1/74
 teselsül-i tatbîk G.38/3
 teshîr G.73/1
 teslîm G.82/6
 teslîm-i kazâ G.4/4
 tesvîd K.4/36
 teşbîḥ Mş.23/3, G.94/5, 98/3
 teşne-ciger K.6/19
 teşne-dîl Mş.22/4
 teşnedür G.21/4
 teşne-i âvâre G.101/6
 teşneyem Mş.3/2
 teşne[y]i G.26/3
 teşrîf G.74/1
 teşrîfiyle Dib.G/6
 teşvîş-i gôñûlden G.16/4
 tevbe-i nasûḥ G.7/2
 tevbeye Mş.24/1
 tevbeyise G.52/5
 tevekkûli K.1/16
 tevḥîk K.1/17
 tevḥîk-i Hakk K.6/2
 tıfla K.3/56
 tıfl-ı gôñûl G.48/3
 tırâz K.6/8
 tîğ G.54/5
 tîğî Mş.15/3
 tîğ-ı Hudâi Mş.29/1

tîğ-ı revân-bahşuñia Mş.3/2
 tîğla G.54/2
 tîğlar K.3/34
 tîğuiñ K.1/29, 1/55
 tîğuiñ G.82/7
 tîğ-zen K.3/18
 tîr K.4/26, Mş.23/1, 25/1, G.18/1
 tîre Mş.20/5, G.102/3
 tîre-hâl K.1/9, 1/39
 tîresin G.16/5
 tiri G.76/2
 tir-i 'itâb G.25/6
 tîr-i kazâ Mş.29/1, G.81/1
 tir-i şevkile G.61/4
 tîrile Mş.20/5
 tîrle G.54/5
 tîruiñ K.1/29
 tîz K.1/30, 1/54, Mş.3/2
 toğa G.69/3
 toğdı Mş.29/1
 toğıcak K.3/50
 toğmağa K.3/33
 toğmayız G.96/5
 toğru G.31/5
 tohm-ı hevâyı G.100/2
 tola G.95/1
 tolar K.3/32, G.95/2
 toldı K.3/21, G.43/1, 51/6, 82/3
 toldur G.89/6
 toldurur G.68/2
 tolmadın G.90/1
 tolmuş K.3/23, G.71/1
 tolmuşdı K.2/37
 tolmuşdı G.50/4
 tolu Mş.16/5, G.24/4, 64/4, 74/4
 tolup G.81/3
 tolusı G.90/6
 toprağa G.52/4
 toprak G.99/4
 toymaz G.29/6
 toyladuğı Mş.5/4
 toz G.32/6
 toza G.67/1
 tozdan K.3/34
 tozı Mş.17/2
 tozuñ G.88/2
 tozuñia G.34/5
 tudağum G.99/3

tudağın Mş.11/4, G.78/2, 99/3
 tuhfe Mş.18/3, G.37/1
 tuhfemüz Mş.28/4
 tulû' K.3/25, 3/49, G.91/1
 turam K.2/40
 turfe G.64/6
 turı gel K.3/21
 turmadan K.3/46
 turmadun K.2/40
 turre-i dil G.17/9
 turreñ K.1/61
 turreñile Mş.19/3
 turreñi G.81/4
 tursañ G.41/12
 turup G.83/6
 tururken K.4/13
 tuş it G.82/1
 tuşman G.100/3
 tut K.1/18, Mş.20/1, G.54/2
 tuta G.80/4
 tutam G.64/6
 tutar K.1/39, 3/10, 3/29, G.49/6
 tutdı G.38/2, 80/2, 96/2
 tutdum G.34/2
 tutma G.89/8
 tutmağa Dib.G/7
 tutsa K.4/28
 tutuñ G.38/2
 tutup K.6/10, G.15/3, 66/2
 tuysa G.84/7
 tuz G.98/3
 tuza G.98/3
 tünd G.16/5
 türâbı G.26/1
 türâs Mş.4/2
 Türk G.18/1, 29/5
 Türk-i tâze K.3/28
 Türkmânı G.18/1
 tûbâ Dib.G/2
 tûmâr G.28/5
 Tûr Mş.21/1
 tûti Mş.19/1, G.34/3, 88/4

U

u Dib.G/2, 4, K.1/20, 1/21, 1/22,
 1/22, 1/41, 1/43, 1/43, 1/43, 1/48,
 1/49, 1/75, 2/38, 3/4, 3/9, 3/45,
 4/22, 4/29, 5/33, 5/33, 6/6, 6/13,

6/14, 6/22, 6/27, 6/27, Mş.3/1, 6/3, 7/5, 8/4,
 8/5, 10/1, 11/3, 13/1, 13/3, 13/4, 13/4, 14/3,
 14/5, 16/2, 16/4, 16/4, 19/3, 19/5, 20/3, 21/1,
 22/2, 23/5, 23/5, 27/4, 28/1, G.7/1, 7/1, 8/1,
 15/5, 15/6, 17/7, 18/1, 18/3, 20/3, 22/3, 24/2,
 27/1, 28/5, 36/5, 37/3, 38/3, 38/7, 41/4, 41/5,
 41/5, 41/8, 41/14, 43/7, 44/7, 45/1, 45/5,
 45/6, 46/3, 46/3, 49/1, 51/7, 60/1, 61/3, 68/5,
 71/1, 71/2, 71/3, 71/5, 72/2, 72/3, 74/4, 80/3,
 80/3, 80/6, 82/5, 86/2, 86/4, 90/5, 90/5, 93/5,
 95/2
 ucu G.37/5
 ucına G.17/2
 ucında G.18/2
 ucından G.19/1, 63/5
 ucından (sebebiyle, -den dolayı) G.80/2, 100/5
 ucıyla K.1/59
 uçar G.59/3
 uçmakdan Mş.4/4
 uçmakdur G.88/1
 uğradı G.86/4
 uğraduğınca G.90/3
 uğramış G.48/5
 uğranısa G.52/2
 uğrasam G.25/5
 uğrasun G.71/6
 uğrayana G.73/4
 uğurlatmaya G.98/4
 ülâda G.97/5
 ulaşdı G.86/4
 ulaşdırdı G.33/2
 ulaşmağa G.33/2
 ulemâ K.1/24
 ulu'l-ebsâra K.1/35
 uman Mş.22/4
 umanı G.23/4
 umar K.1/63, Mş.19/5, G.66/1, 69/4
 umaram G.37/5, 64/1, 64/1, 64/2, 64/2, 64/3, 64/4,
 64/5, 64/6, 64/6, 64/7
 umarısam G.64/7
 umarsañ G.64/4, 68/3
 umma G.77/7
 umsun K.6/34
 un G.72/5
 unutuldufısa G.82/2
 ur G.92/1
 uram Mş.17/2
 urayum G.99/4

urdı G.98/4
 urduğı G.94/1
 urduğından G.90/3
 urmağa G.18/1, 63/3
 urulmadın K.2/37
 uruñ Mş.13/2
 urup Mş.15/2
 urur K.3/46, G.69/3
 urursa G.96/3
 usandum G.36/3
 usanmaz G.36/1, 36/1, 36/2, 36/3, 36/4
 36/5
 usanur G.36/5
 uş K.1/9
 uşşak Mş.27/2
 uşşaka G.73/2
 uşşakdur K.3/41
 utandugum G.25/4
 Utarid K.3/46
 uyar G.4/3, G.41/11
 uyardı Dib.G/6
 uyarur K.6/10
 uyhu G.19/3
 uyur Mş.24/2
 uyurken G.67/4
 uyusun G.41/4
 uzadur G.28/2
 uzatdı Mş.22/2, G.18/5
 uzatsa Mş.5/1
 uzatsam G.88/4
 uzun G.78/5
 uzunluğın G.49/3

Ū

ū Dib.G/1, 7, K.1/21, 1/22, 1/25,
 1/32, 1/38, 1/48, 1/49, 1/74, 1/75,
 1/76, 3/14, 3/16, 3/19, 3/21, 3/23,
 3/27, 3/53, 3/59, 3/62, 4/21, 4/26,
 4/40, 4/40, 5/24, 5/26, 6/2, 6/5,
 6/5, 6/9, 6/13, 6/14, 6/15, 6/15,
 6/39, Mş.1/5, 2/1, 2/1, 2/5, 3/3,
 3/3, 4/2, 5/1, 6/3, 8/1, 8/1, 8/5,
 11/5, 13/3, 13/3, 13/3, 13/4, 14/2,
 16/1, 16/5, 17/5, 17/5, 18/3, 18/4,
 18/5, 18/5, 18/5, 19/4, 19/5, 22/4,
 23/1, 23/2, 23/2, 23/5, 23/5, 24/5,
 25/1, G.8/1, 16/5, 17/4, 17/10,
 18/1, 18/4, 19/4, 19/5, 19/7, 20/2,

24/2, 25/7, 28/4, 31/3, 33/7, 34/2, 35/1, 35/3,
 36/2, 36/5, 38/1, 43/2, 44/6, 45/1, 48/5, 51/6,
 51/6, 52/1, 52/1, 59/3, 61/5, 63/1, 63/2, 63/2,
 63/5, 63/7, 63/8, 68/1, 68/3, 68/5, 70/6, 70/6,
 71/3, 71/3, 72/2, 73/1, 73/2, 74/1, 74/4, 77/2,
 80/1, 80/3, 81/4, 82/4, 83/7, 86/1, 90/3,
 90/5, 96/3, 98/5, 99/1, 99/1, 99/1, 99/5

üç K.3/14
 üç üç G.33/5
 üftâde G.97/3
 üftâdesi K.4/35
 ülfeti Mş.1/2
 ümîdile Mş.15/1
 ümmîd Mş.6/5
 üns G.92/4
 ünvân Dib.G/7, G.63/1
 üstâz Mş.9/3
 üstinde K.4/3
 üstinden G.91/3
 üstine K.3/65, G.48/5, 49/5
 üstüh'ân K.6/21, G.29/7
 üstüh'âmı G.51/2
 üstüme G.83/7
 üzerinde G.80/4
 üzre G.5/2, 16/1, 52/2, 69/3, 91/4
 üzüm G.29/5

V

vâ G.85/2
 va' de K.1/63
 va' de-i cevruñe G.73/2
 va' de-i hām G.59/2
 va' desi Mş.8/4
 vâ' ize Mş.17/1
 vâ' iz-i şehruñ G.52/5
 vakf G.97/5
 vakf-ı âyet G.5/2
 vâkı' a G.73/4
 vâkı' G.73/4
 vakt G.16/2, 24/2
 vaktidür G.101/7
 vakt-i evrâd G.35/4
 vakt-i hazân G.97/1
 vakt-i sabâh Mş.6/1
 vakt-i seher G.41/6
 vakt-i teng G.20/4
 va'llah G.67/4

var K.1/68, 1/69, 1/75, 5/11, Mş.1/5,
 6/4, 9/2, 21/5, 29/2, G.14/5, 16/5,
 18/1, 18/1, 18/2, 18/3, 18/4, 18/5,
 18/6, 21/3, 23/4, 28/3, 45/1, 45/1,
 45/2, 45/3, 49/5, 86/1, 92/2, 94/1,
 94/3
 vara Mş.24/2
 varak G.63/2
 varakdan Dib.G/1
 varan K.6/34
 varana G.52/5
 vardur G.81/2, 86/5
 varıcak Mş.28/4
 varınca G.7/5
 varımı G.94/4
 varısa G.16/5
 varma Mş.26/3
 varmazam G.62/4
 varup G.50/2
 varur K.1/28, G.32/3
 varursa G.7/4
 vasat K.3/63
 vasf-ı ruhsârûfîla Dib.G/3
 vasfin G.101/2
 vasfinda K.4/32, G.63/8
 vasfını Dib.G/7
 vasfiyile G.45/7
 vasl Mş.28/1, G.23/4, 41/14, 68/3
 vasla Mş.21/1, G.62/5
 vasladur G.82/2
 vaslasını G.62/5
 vasluñ Mş.26/2
 vasluñdan G.82/2
 vasluñuñ G.62/4
 vatandan G.14/3
 vatanından G.98/2
 vāv Mş.26/2, G.85/2
 vāv-ı zūlfūñ Mş.26/1
 vāvī G.81/4
 vāy Mş.26/5, G.68/1, 68/1, 68/2, 68/2,
 68/3, 68/3, 68/4, 68/4, 68/5, 68/5
 ve'l-‘ādyātu zabha K.1/38
 vecd G.35/3
 vechile K.3/45
 vedā' Mş.18/4
 vefā K.2/39, G.5/4, 52/1, 66/3, 69/3,
 70/3, 73/2
 vefādan G.36/1

vefādur G.44/6
 vefānuñ Mş.18/5
 vefāsı G.19/4
 vefāsın G.73/2
 vefāsını Mş.14/3, G.68/3
 vefāsuzdan Mş.8/4
 vefk-ı hatuñ G.22/3
 v'eger G.15/4, 69/2
 velī K.1/73, 3/37, Mş.23/3, G.22/4, 26/7, 41/2,
 82/6
 velik G.36/5, 41/3, 69/6
 velikin G.5/4
 verd-i cinān K.6/33
 verd-i gülistān G.84/1
 veya G.94/5
 vifāk Mş.21/5
 vir Mş.23/4, G.5/6, 25/2, 66/4, 78/6, 97/1
 vīrān G.25/3, 51/8
 vīrānesini G.68/2
 vīrānsuz G.35/1
 vird G.53/3
 virdi K.3/1, 3/6, 3/53, 4/23, Mş.5/2, G.65/7
 virdügince K.3/64
 virdük Mş.26/4
 virdükçe G.27/2
 virdüm K.6/41
 vire K.1/17, 1/51, Mş.5/1, 6/1, 13/1, G.31/2, 66/6,
 94/2
 viredi G.102/5
 virem G.41/14, 65/2, 65/2, 65/2, 84/2
 viren K.3/14
 virene G.4/4
 virme G.52/5, 97/1
 virmedi G.66/3
 virmedi G.66/3, 76/3
 virmedin Mş.2/2, 2/4
 virmese K.1/36
 virmeye G.17/3
 virmeyendür G.23/3
 virmez Mş.6/2, G.66/1
 virmiş K.4/18, G.43/1
 virmişdür K.4/18
 virse K.1/48, Mş.22/4, G.66/2
 virsem G.70/5
 virüben G.100/6
 virüñ G.4/3, 66/1
 virüp G.25/6, 84/2, 85/5

virür K.3/51, 4/12, 4/31, 6/43, Mş.10/3,
15/4, G.27/2, 31/5, 41/10, 52/6,
66/4, 69/6
virürdi K.3/28
virürem G.82/6
virürse Mş.11/4, 15/2
visâle G.67/3
visâli G.5/5
v'iy G.54/1
vuslat G.44/5
vuslatda G.44/5
vuslatımiş G.68/4
vü K.1/18, 1/25, 1/36, 1/42, 4/29, 6/3,
Mş.2/5, 3/4, 15/1, 16/4, 19/4, 19/5,
20/5, G.15/5, 22/4, 28/5, 33/6,
37/5, 59/2, 59/3, 60/6, 62/1, 63/7,
64/5, 71/2, 72/2, 85/5, 86/5, 90/2,
93/1, 94/2, 98/4
vücüd K.1/75, 3/5, G.20/3
vücûdyla K.3/25, G.81/2
vücûdile K.1/25
vücûdum G.92/2

Y

yâ K.1/51, 1/74, 3/9, 4/13, 4/13, 4/13,
5/27, Mş.3/3, 3/3, 12/5, 14/2, 27/5,
29/1, G.21/7, 23/1, 26/1, 26/7,
43/3, 48/1, 59/4, 60/3, 70/7, 77/5,
78/2, 83/4, 84/4, 94/1, 94/3
yâ çeküp K.4/25
yad (yabancı, garip) G.94/6
yâd Mş.8/2, G.94/6, 100/1
yâda G.97/1
yâdigârufı G.82/2
yâ Fettâh Mş.6/5
yağ Mş.19/2
yağı G.41/11
yağmadın G.54/5
yağmaladı G.18/1
yağmaya K.3/28
yâhud K.3/11, 6/24, Mş.14/2, G.26/1,
60/6, 94/5
yak (yakmak) G.47/1
yak (yaklaştırmak) G.47/1, 47/2
yaka (yakmak) Mş.28/3
yaka Mş.22/1,
yakan G.21/2

yakar K.1/40, G.21/1, 21/1, 21/1, 21/2, 21/3, 21/4,
21/5, 21/6, 21/7, 41/1, 41/9, 90/2
yâ kaşufı Mş.29/1
yakdı G.90/2
yakılsa Mş.29/5
yakın G.67/2
yakınıdır Mş.14/4
yakışmadı G.90/2
yakışmaz G.90/2
yakîn G.26/7
yakîndür G.60/3
yakînine G.18/5
yakmağa G.44/1
yakmağışün K.3/32
yakmasa (yaklaşmak) G.47/5
Ya' kûb G.23/7
yakût Mş.21/3
yalansuz G.34/1
yañağından G.81/5
yañağıñ G.93/2
yanan K.6/3
yanar K.3/31
yandı Mş.19/2
yandurur K.3/55
yañılup G.52/2
ya'ni K.4/29
yanmasun G.89/2
yanmışı G.47/2
yansa K.1/27, Mş.29/5
yansun G.88/5
yanum G.102/3
yanuñca G.60/4
yanuñdan Mş.14/4
yapar Mş.7/1
yaparsa (kapatmak, örtmek) G.69/5
yapasın (kapatmak, örtmek) G.69/3
yapdı (kapatmak, örtmek) G.77/2
yapışdı K.1/66
yapmasañı (kapatmak, örtmek) G.25/5
yâr K.1/17, 1/70, Mş.2/1, 4/5, 10/2, 12/1, 18/5,
G.8/1, 8/5, 28/1, 28/1, 35/6, 45/1, 45/1, 48/1,
49/5, 60/3, 76/2, 77/2, 92/2, 94/1, 94/1,
94/2, 94/7
yara G.100/5
yaradupdur G.43/5
yaramağışün Mş.10/2
yârâna G.8/4
yaratmış G.44/7

yaraya (faydalı olmak) G.94/4, 94/6
 yaraya G.94/1
 yâre Mş.10/2, 29/2, G.43/7, 44/4, 49/2,
 59/5, 66/7
 yârı G.35/2, 60/6, 89/1
 yâr-ı ‘azîze Mş.9/4
 yâr-ı şifâ-bahşâ Mş.2/4
 yarın Mş.15/1, G.72/4
 yarına G.74/5
 yârına Mş.10/2
 yâri G.64/4
 yâridi G.76/2
 yârile G.8/3
 yârum G.76/1
 yârûñ G.5/1, 17/2, 32/6, 101/5
 yârûñ G.61/3
 yas (yayın girişini gevşetmek) Mş.12/2
 yas Mş.12/1
 yasdan Mş.6/5
 yasdanup G.69/6
 yasın Mş.12/2
 Yâ-sîn Mş.12/2, G.73/4
 yaş G.29/4, 51/1, 63/4
 yaşı G.68/5, 74/4, 79/1
 yaşın K.4/20, G.54/4, 89/3
 yaşına G.4/1
 yaşınma G.89/3
 yaşile G.44/4, 68/2, 100/2
 yaşlu Mş.10/3
 yaşum Mş.10/4, 29/4, G.25/1, 26/2, 33/1,
 97/3
 yaşumda G.41/10
 yaşumı G.61/4
 yaşumile G.15/2
 yaşumla K.1/67, G.51/3
 yaşuñda G.25/3
 yaşup K.3/22
 yaşurma G.82/5
 yatağa G.50/1
 yatamam G.53/2
 yatan Mş.22/1
 yatar G.88/6
 yatardım K.3/21
 yava varmasun G.60/5
 yay Mş.26/5, 29/1
 yayı (yaz mevsimi) Dîb.G/3
 yayına G.23/3
 yayuma G.102/5

yaz G.38/7, 66/7, 89/8
 yaza G.17/2
 yazar K.3/44, G.63/7
 yazdı G.51/3, 63/1
 yazıcı G.63/2
 yazıldı K.6/37
 yazılmış K.4/30
 yazılsa G.51/6
 yazmağa K.3/46
 yazuda G.63/4
 yazukdur G.18/6
 yazum G.51/3
 yazusun G.4/2
 yed-i beyzâ K.3/7, G.63/8
 yerde K.5/18, G.26/7, 98/4
 yerden K.6/25
 yere Mş.15/5, 16/2
 yeri G.68/1
 yerine G.51/1
 yerlere K.1/27
 yerüñ G.41/11
 yevm G.69/3
 Yezdânüñ G.63/1
 yıkar K.3/20
 yıkdı K.3/20
 yıkmağa G.44/1
 yıl G.32/7
 yıldızların K.3/18
 yıldur G.64/3
 yıllar K.3/48
 yig K.4/25, Mş.17/4, G.4/4, 33/2, 65/3
 yigdür G.5/6
 yigrek G.21/7
 yıl K.1/44, Mş.29/4, G.29/1, 91/3
 yile Mş.29/4
 yileyim G.64/1
 yime G.6/2
 yimez Mş.20/2
 yimiş G.77/7
 yiñ G.37/5
 yine K.3/26, 3/61, 6/11, Mş.17/2, 21/4, 21/5, 22/1,
 23/4, G.65/1, 65/7, 65/7, 77/1, 77/4, 80/1,
 81/3, 89/5, 92/2
 yir K.3/23
 yire K.3/35, G.100/5
 yiri G.14/5
 yiter Mş.9/1, G.25/1, 25/1, 25/2, 25/3, 25/4, 25/5,
 25/6, 25/6, 25/7, 80/6

yitürse K.4/25
 yoğa Mş.29/2
 yoğmuş Mş.11/5, G.44/2
 yohsa K.1/63, 5/27, 5/27, Mş.11/3,
 G.29/3, 32/4, 94/3
 yok K.6/36, Mş.1/1, 23/5, G.19/4,
 24/1, 34/7, 44/6, 45/1, 45/1, 45/2,
 45/3, 45/4, 45/5, 45/6, 45/7, 46/1,
 46/1, 46/2, 46/3, 46/4, 46/5, 66/2,
 69/6, 83/3, 83/4, 93/2, 97/5, 101/5
 yokdur G.16/5, 45/5
 yok yok K.3/12
 yol Mş.16/3, G.67/3, 97/5
 yoldan G.31/5, 89/1
 yolın G.32/6
 yolına Mş.21/2
 yolında G.19/5, 71/5
 yoluñ Mş.17/2, G.83/6
 yoluña Mş.29/4
 yoluñda Mş.13/1, G.65/2
 yumar K.1/65
 Yunan K.6/5
 yunmak G.33/5
 yur G.68/2
 Yüsuf K.3/8, G.23/7, 71/4
 Yüsuf-cemâl-i dehr K.1/21
 Yüsuf-ı Mısır K.5/15
 yuyup Mş.28/5
 yūgrişe K.3/34
 yürek G.21/1
 yürekde Mş.19/2
 yürür G.86/1, 98/2
 yüz (çehre) Mş.15/2, G.19/5, 25/6, 34/5,
 61/1, 63/4
 yüz devr G.8/5
 yüz dürlü K.4/10
 yüz gözile K.2/38, 3/37
 yüz iştiyāk-nāme G.66/7
 yüz mihr G.45/2
 yüz nāzile G.38/5
 yüz varakdan G.5/6
 yüz yıl K.6/12
 yüz yıllar Mş.29/4
 yüzdür K.3/14
 yüze G.23/2, 77/4
 yüzi Mş.8/1, 19/1
 yüzün K.3/8, 3/12, 5/18, G.29/4, 80/2
 yüzinde K.4/6, G.72/4

yüzine G.19/5, 25/4
 yüzlü K.3/39
 yüzülülere Mş.13/5
 yüzlünüñ G.6/4
 yüzlüyle G.6/5
 yüzüm Mş.17/2, G.14/4
 yüzüme G.25/5, 49/5, 53/2, 67/1, 69/1
 yüzümi G.80/6, 99/4
 yüzümüz G.49/5
 yüzümüze G.69/5
 yüzüñ K.3/43, 3/50, Mş.21/2, 21/2, 25/3, 29/3,
 G.7/5, 26/5, 69/3, 84/3, 101/2
 yüzüñde G.28/5, 43/2
 yüzüñden G.32/2
 yüzüñe Mş.22/3
 yüzüñi K.3/49, G.41/5, 80/2, 101/7
 yüzüñle K.1/60
 yüzüñüñ G.22/7, 41/8, 54/1
 yüzüñüzde G.21/5

Z

zāde K.3/22
 zāde-i merdūmdür G.97/3
 zafer K.4/40, Mş.17/5
 zāğ Mş.19/1
 zahid Mş.13/5, G.23/6, 35/3, 72/4, 93/4
 zāhidā Mş.11/1, G.84/5
 zāhid-i mahrūmuñ Mş.20/2
 zāhid-i şehir Mş.25/5
 zāhid-i yābis G.33/4
 zāhidüñ G.46/4
 zāhir Mş.17/1
 zāhirdür G.26/7
 zahm G.62/6
 zahmı K.6/22, G.14/2
 za'if G.77/5
 za'ifi G.26/6, 29/7
 zalām G.66/6
 zalām-ı bahrde G.41/10
 zamān K.4/32, 6/26, 6/37, G.71/6, 95/4
 zamān-ı hazān K.6/9
 zamānlar G.68/1
 zamirinde K.3/58
 zamm K.3/17
 zann K.3/56
 zann-ı bed Mş.17/2
 zār K.1/43, 1/48, Mş.10/1, 11/3
 zarāfet G.31/1

zarāfetiyle G.45/5
 zarar G.32/2
 zarb K.3/27
 zarf-ı lihāz Mş.17/5
 zarfidi Mş.17/3
 Zāt Mş.3/4
 zāyi‘ Mş.15/5
 zebān Mş.22/2
 zekan Mş.14/2
 zekanum Mş.1/4, G.64/5
 zekanuñ G.37/7, 48/1
 zemīn K.3/4
 zemīne K.6/9
 zemīni K.6/23
 zemistānda K.3/6
 zenbi Mş.9/3
 zencīr K.3/15
 zencīre G.4/3
 zencirile G.17/1
 zencīr-i ser-i zūlfī G.4/3
 zeng-i mäh-efser K.3/41
 zer K.1/49, 1/66, 3/15, 6/9, 6/38,
 Mş.11/5, G.32/5, 41/14
 zerddür K.1/10
 zerde K.3/27
 zerdüm Mş.11/3
 zerger K.3/27
 zerre K.3/2, 3/48, Mş.9/5, G.45/2
 zerrece G.46/2, 48/4, 81/2, 97/5
 zerrede K.3/37
 zerre-i bī-pā K.3/59
 zerre-i hakīr G.45/2
 zerreveş Mş.9/2
 zerūñi Mş.21/3
 zevk G.22/2, 28/1, 67/5, 73/1
 zevkı G.19/7, 52/3
 zevkıñ G.84/7
 zevkile G.61/1
 zeyl-i gīsūñi Mş.9/1
 zeyn K.4/24, G.35/1
 zill-ı Hakdūr K.4/2
 zill-ı Hudā K.6/3
 zill-ı ilāh K.3/65
 zill-ı şāh K.3/21
 zilluñ K.3/65
 zırhlar K.4/23
 zī G.5/5, 72/1
 zihni K.3/26

zihn-i pākile G.29/2
 zihnin K.4/37
 zikre G.71/7
 zikr-i dīl G.60/1
 zikr-i leb-i habīb G.21/7
 zikrine G.63/7
 zinhār Mş.10/1, G.35/6
 zīrā K.1/68
 zīver K.4/20
 ziyā K.3/14, G.94/2
 ziyāde G.36/2
 ziyā-güster K.3/7
 ziyān K.6/42
 ziyānlu G.6/1
 ziyānsuz G.34/5
 ziyāsına K.6/13
 ziyāsiyla G.54/1
 zū‘ K.2/38, Mş.15/2
 zū‘-i zūcāc Mş.5/2
 zuhūr K.3/1, Mş.5/2
 zuhūra G.7/4
 zulm Mş.5/1, G.28/2
 zulmetdedür K.3/58
 zulmet-i ‘adem K.3/3
 zulmet-i Hızır K.4/22
 zulmet-i şebden K.3/21
 zulmetine Mş.17/4
 zulmi G.80/2
 zulm-i gamzeñile Mş.17/4
 zulmile Mş.22/5, 27/5, G.35/2, 49/3
 zulmiyile G.61/4
 zulümāt Mş.3/1
 zūrum Mş.11/5
 zūhd Mş.11/2, G.101/3
 zūhdile G.62/3
 Zühre K.3/46, G.94/1
 Zühre-cebīn Mş.26/3, G.91/2
 zūlf Mş.14/2, 25/5, G.28/4, 36/5, 48/2, 63/2, 63/8,
 70/6, 71/3, 72/2, 90/5
 zūlfī Mş.10/5, G.17/1, 26/4, 52/4
 zūlf-i bī-karār K.1/58
 zūlf-i miskīni G.96/3
 zūlf-i müşğīnūñ G.64/6
 zūlf-i sevādile G.99/7
 zūlf-i sevāduñ G.85/5
 zūlf-i siyeh G.33/7
 zūlf-i su‘ bānuñ G.17/6
 zūlf-i şeydāñi G.90/7

zülf-i şūrīdeñi G.59/4
 zülf-i tābdār K.1/19
 zülfile G.17/7, 32/1
 zülfin G.83/2, 83/3
 zülfinden Mş.20/5
 zülfine Mş.21/2, G.63/4
 zülfini G.34/2
 zülfüñ K.1/59, 1/62, G.19/1, 28/2, 59/3,
 78/5, 85/2, 91/4, 94/5
 zülfüñde Mş.12/4, G.28/5, 41/4
 zülfüñe Mş.11/4, G.29/1, 48/1, 91/4
 zülfüñile G.16/4
 zülfüñile G.38/3
 zülfüñüñ G.54/3, 62/2, 80/2, 101/6
 züllile Mş.9/4
 zürriyyāt-ı a‘māsın K.3/2

ÖZET

“Fakîh: Hayatı, Eserleri ve Divanı” isimli bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Sehî Bey’in Heşt Bihişt isimli tezkiresinde Fakîh hakkında verilen bilgilerden ve divanındaki şiirlerden yola çıkılarak şairin hayatı ele alınmış, şahsiyeti ve edebî kişiliği üzerinde durulmuştur. Taranan nazire mecmualarında kendisine ait bir şiir bulunmayan şairin bazı manzumelerinin vezin, kafiye, redif ve söyleyiş yönüyle nazire olduğu anlaşılmıştır. Şairin yaşadığı edebî çevre hakkında bir fikir vermesi ve nazire yazdığı zemin şiirler ile kendi şiirleri arasında bir karşılaştırma imkânı sağlaması için söz konusu zemin şiirlerle Fakîh’e ait şiirlerin matla beyitleri veya ilk bendleri verilmiştir.

İkinci bölümde Fakîh Divanı nazım şekilleri, vezin, kafiye ve redif yönüyle incelenmiş, divanda görülen dil ve anlatım özellikleri, üslûp özellikleri ele alınmıştır. Ayrıca divanın muhtevasında dikkati çeken bazı noktalara değinilmiştir. Son bölümde ise divanın transkripsiyonlu metninden önce, kullanılan nüshanın imlâ özellikleri genel olarak belirtilmiştir. Bu bölümde metin tespit edilirken göz önünde bulundurulan hususlar da ifade edilmiştir. Fakîh’in Türkçe şiirlerinin yanında Farsça ve Arapça şiirleri de transkribe edilerek anlamları dipnotta kaydedilmiştir.

Şairin Türkçe şiirlerinde kullandığı kelime ve tamlamaları göstermek için bir dizin hazırlanmıştır. Divan metni hazırlanırken kullanılan nüsha, Fakîh Divanı’nın bugün için bilinen tek nüshası olduğundan çalışmanın sonuna ilâve edilmiştir.

ABSTRACT

This thesis is about Fakîh who is one of the poets of fifteenth century, and his divan. It consisted of three sections. In the first section, we tried to clarify Fakîh's life and character using the information given in Sehî Beg's Heşt Bihişt and the poems in his divan. The only source that can be found information about Fakîh is Heşt Bihişt. We couldn't find any information about him in the other tezkeres and biographical sources. In this part we also fixed the nazires of Fakîh to give an idea about the literary environment he lived in.

In the second section, Fakîh's poems were examined from the verse forms, meter, rhyme and redif points of view. The question how he used the language was tried to be answered and his style of writing was studied. The archaic words and idioms Fakîh used in his poems were given. In this part, some of Fakîh's poems whose contents are remarkable were also examined.

In the last section before giving the text of his divan, the copy used to prepare the text was described. The characteristics of orthography was examined, because there was only one copy of Fakîh's Divan. The criteria taken into consideration in preparing the text of divan were explained. The text of divan was prepared using only one present copy. Fakîh's Persian and Arabic poems were transcribed and their meanings were written in the footnotes. An index was also prepared to show all of the words and nominal compounds Fakîh used in his Turkish poems.

This thesis about Fakîh and his divan brings to light Fakîh's life, character, poems and his contribution to the Turkish literature.

E K

FAKÎH DİVANI'NIN SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ
HACI MAHMUD EFENDİ BÖLÜMÜ 3298 NUMARADA KAYITLI
NÜSHASININ MICROFILM FOTOKOPİSİ

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لاهله

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
الذي كنا لنهتدي لاهله
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

اعيان الاعيان واهل البيت
والفقراء والذوات
والغنى والافاق
والعز والذل
والعز والذل
والعز والذل

در ادوار مسكونه و كاسي
نشان می دهند كاسي و كاسي
سكنات زل و قطره و كاسي
لاطم و قطره و كاسي
سكنات زل و قطره و كاسي
سكنات زل و قطره و كاسي

چون گشتم ابرو و بقیامت صدف کشتی
باشند از این کجایان و سمانی
شما فضا اندازد و زمان فاضله را راعی
شده و ایند ازین بیتی

درین کجایان کشتی
سود می بیند
نظم گفته شود و در
الفاظ و انباشت
شعبه
خاک که گفته اند
و لا لا انفسه را با علماء بیری
گفت ابوالم

داین بیده حقیر فقیه را و فقه اند
توفیق منی باعث آرد و بین آن کجاست
معلی در ایشان است که گاه میهنی
با اینان و چون گفتن بیری
دست می داد فقیه و عیاصطلاح
اکمال ما و له بعد از آنکه سال است
بجایان حاجب بیری

بیش از قریه نیست و اینست
دیده که بیری و کما
قریه است و درین قریه و کما
کما و قان را بیل نظر و مری و کما
از علماء کما و بیری و کما
گفته این عاقل بیری و کما
جوده آنکه از بیری و کما

اصاب چشم که ملازم و بیمار
 از آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا

به باد بر آن سر که در چشم او
 از آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا

قطع دید که در آنجا که در چشم او
 از آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا

معنی از اصل در غده را یکی که در چشم او
 از آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا
 که در آنجا که در چشم او از آنجا

فصل در ادب و تقاضای نیاز
چون بخواهی تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز

فصل در ادب و تقاضای نیاز
چون بخواهی تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز

فصل در ادب و تقاضای نیاز
چون بخواهی تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز

فصل در ادب و تقاضای نیاز
چون بخواهی تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز
در طلب و نیاز و تقاضای نیاز

مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه

مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه

مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه

مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه
 مهر و خورشید منی بختیگر
 تو نور و ماه و غنچه

قبول ایلمس دیلر اندک احتیاط
 هم قیوم اولسه بیجا حدیثی
 درغیب دردم کمالی هم از
 بستان سربانی که در میان سرکوب
 نیکار و بیگانه اولور زل و بیچار
 از وای شایان جهان کجای
 و منوعدن اولور شرفی نرنگ دار

منسوب اولان قور اولدی ولی
 ابر رفیق درین سلسله کمال
 سر شاه قول شایسته یاقوت شاد
 وار اول هاندینه که نایب در وجود
 اول که تو تو که که هزار اولور و نسب
 بیغ خود کی نه کم نفی در عدم

استغفران شال و اسود لیلال وار

رایت برون جاده کلک منتظر آیت
 موت دروغ بر ما حق آیت
 الک شاه ذریکه بر یوزده آیت
 ماند زنده و حق بر یوزده آیت
 عالم بودنی حق چون آفتاب تو

در بایست چون حال غلبه ز یوزده آیت
 منور و اولان نالکی ز کانون
 سینه طپور نوز نرا منظر آیت
 خند یازنده دل و احوال من خود
 هم ساخت ز دل آن نه میکار آیت

قند

باب دقت در اندام خدای عزوجل
چون که در صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه

از اندام که در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه

نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه

نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه
نمایان شود و صورت او در پیشگاه

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

این نامه را به دست دوست و یار
 ای پسر و روزگار پارسین بگو
 او روی خود چاک در مال و سود
 سلطان خدایک به کاغذ نظر کند
 بنده بنده شش بدم و شش زین

مر جا بدو روز خانم که کدوانده است
 از بی بی شاه نمودن که گرانیه
 شمشیر نونفوده در ششمان پیچیدنی
 ای کشنده گاه که خنجر آرنیه
 از نعل و پنج هم سهند سمارت
 در زلف کشنده و اختر آرنیه
 خوار و غلغله انشیریه
 در زلف کشنده و اختر آرنیه

و با بیت مثال یا یکبار آید
فرد مغای نور و سحر آید
و در نزد و از بهر دوست کمر دران
ز لایب تدبیر شونده نار و سحر آید
و در کمال شادان و نور آید

باز در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست

باز در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست

باز در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست

باز در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست
 و در این کجاست که کجاست

نموده اند که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب

مطالعین طالع اول و طالع اول
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب

و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب

و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب
 و در این کتاب که در این کتاب

موتی غفلت بود در دایه بر سر کشت
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت
موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت

موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت
موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت

موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت
موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت

موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت
موتی که غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
چون عالمه و غفلت بر سر کشت
دن کی غفلت بود در کعبه فتنه ای پدید
عظمی که غفلت بود بر سر کشت

آن غاصی و با ساجده است که در کتب
صحت و بر آنند و ساجده است که در کتب
خلد و ساجده است که در کتب
تاریخ و ساجده است که در کتب

کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب

کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب

کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب
کتاب و ساجده است که در کتب

[illegible]

صورت چندی صورتها را کمال
نموده اند و از آن میان یکی این است که
حسن میداننده سلطان نامشافعه
است نه شدن دانشمند و غیره که در
کتابت هرگز نگذرد کمال بکن دست

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

عالمی ملکینہ المینہ
سندون برقعہ کا کل
دون برور و چشم
کھدیو جال لوتہ برہند و چون
صن این فادی مستخر کا کل
کار فیضی عالم افش صلیبو و کا کل
یعنی خط تازہ و تر کا کل کین و کا کل

اول عالم را بگویند که این عالم را چه نامند
 او بگوید که این عالم را منظره نامند
 منظره را چه نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند

منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند

منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند

منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند
 منظره را منظره نامند

فوق باغی که در از انصاف جهان
حال بود و خدا از انصاف
از این خانه حق و حق بر کمال
خسوف کسوف به مهر نظردی
بنوده است و بنایین زوال جهان
چو از صحنه کرد و انصاف جهان

که نیست از دو جهان هر که انصاف جهان
اگر انصاف جهان چو انصاف جهان
بنایین به مهر و حق و حق بر کمال
خسوف کسوف به مهر نظردی
بنوده است و بنایین زوال جهان
چو از صحنه کرد و انصاف جهان

چو از صحنه کرد و انصاف جهان
اگر انصاف جهان چو انصاف جهان
بنایین به مهر و حق و حق بر کمال
خسوف کسوف به مهر نظردی
بنوده است و بنایین زوال جهان
چو از صحنه کرد و انصاف جهان

چو از صحنه کرد و انصاف جهان
اگر انصاف جهان چو انصاف جهان
بنایین به مهر و حق و حق بر کمال
خسوف کسوف به مهر نظردی
بنوده است و بنایین زوال جهان
چو از صحنه کرد و انصاف جهان

اگرچه در این صفای لیل و نهار
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا

که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا

که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا

که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا
که در این صفا و صفا و صفا و صفا

این کتاب را در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰

این کتاب را در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰

این کتاب را در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰

این کتاب را در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰
در شهر تبریز در روز دوشنبه ۱۲۰۰

فوقه که در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است

و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است

و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است

و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است
و در این کتاب است و در این کتاب است

[Faint handwritten notes or bleed-through from another page.]

الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
سورة الفاتحة

از این که در این کتاب
فهم اول دیده که خوانی یک سوخته
خارجی بر او خون بگردن سوراخ
کلک کما بقی ادوار نقاشه سنگین
خیل سلطان نیکو که کل پید اندر
دل عارف می گویند و دانش

[illegible][illegible]

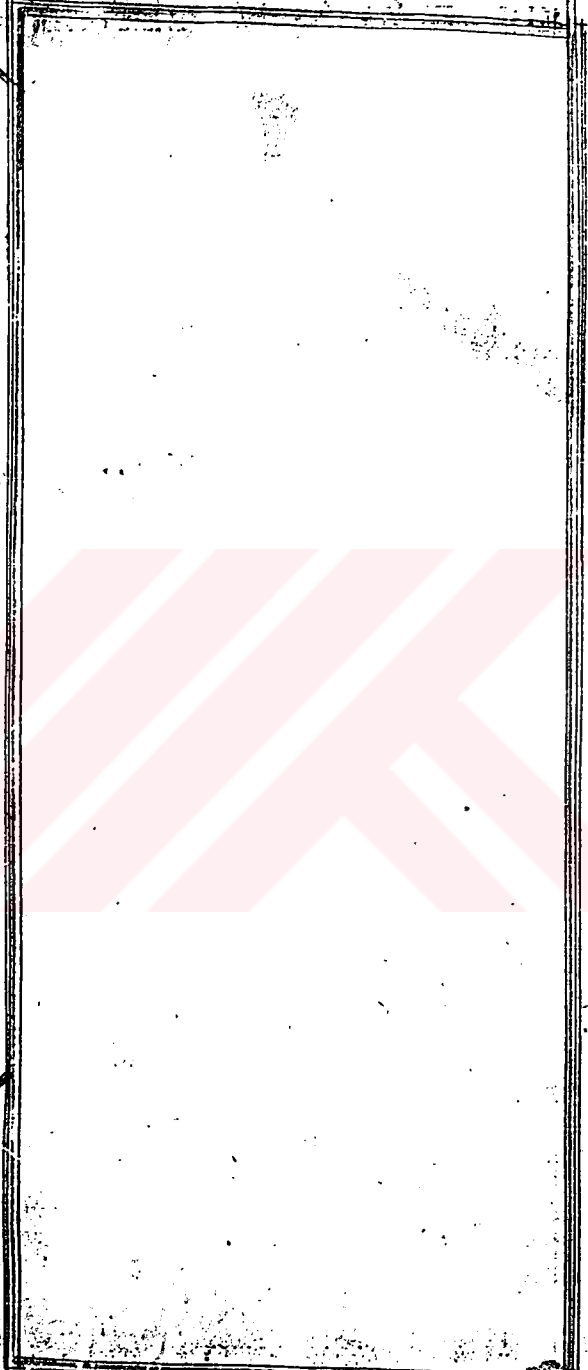
A manuscript page featuring a large, empty rectangular frame in the center. The page is filled with Persian text in a cursive script, arranged in diagonal bands across the top and bottom corners. The text appears to be a collection of sayings or a philosophical treatise. The paper is aged and shows some staining. A large, faint, stylized watermark or background pattern is visible across the lower half of the page.

و کجاست که در این عالم
صفتش لطیف و عجبش
عقلش اول و اولش
در عوالم و در عالم
و در عوالم و در عالم
و در عوالم و در عالم
و در عوالم و در عالم

خالد که چون بدین سخن
شوال بید که باین
خود و بر سر
بجز او و بر سر
طرح تیغ روان
که ختم کار اول

صالح که آنکه نوزاد غم
که در بر این سوادی
صالح که آنکه نوزاد غم
که در بر این سوادی
صالح که آنکه نوزاد غم
که در بر این سوادی

طالع اول و اولش
چون اول و اولش
طالع اول و اولش
چون اول و اولش
طالع اول و اولش
چون اول و اولش

طالع اول و اولش
چون اول و اولش
طالع اول و اولش
چون اول و اولش
طالع اول و اولش
چون اول و اولش

بیکار منم از دستم منم از دستم منم از دستم
منم از دستم منم از دستم منم از دستم
منم از دستم منم از دستم منم از دستم
منم از دستم منم از دستم منم از دستم

فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم
فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم
فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم

فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم
فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم
فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم

فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم
فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم
فانج اول صحت منم از دستم
سوزان اول صحت منم از دستم

[illegible][illegible]

نور فیکر کے زلفوں کے دیو اور زلفیہ ہند
عجب اری ہوئی کہ فکریہ کیفان

و اورنگ آباد کے لیے یہ فریضہ اور
اولیٰ ستر و لکھنؤ عالمی فریضہ
دسکالہا کا کوڑنگہ فریضہ
میں ایک سالہ فریضہ

وای که با منم که جسمی غمناکشان
درد که او و ما را زیند که او را زیند
وای که با منم که جسمی غمناکشان
درد که او و ما را زیند که او را زیند

نعمتی که دوستی است که در
 مردم آید که هر چه بگوید
 بگوید که حق است بر این
 همه خواهد که او را بگوید
 این که در این دنیا
 این که در این دنیا
 این که در این دنیا
 این که در این دنیا

لا دیم از من زان سحر که در بخت نظیر دیر
ناله وصل و نه القاه دیدم چون کربلا

لا اناست که بغیر از کبریا و اولا نا
سر و آزاد و دیگر کبریا و اولا نا
لابق اولد و بعضی کبریا و اولا نا
مخفی جان اوله جان و غیره کبریا و اولا نا
لازم اولدی اده کبریا و اولا نا
کبریا و اولا نا

لازم او
علم علی اویست ششم
بار اولی که یک طغیانی خودای
دو در لطف خود که بی لطیف و اولی بهیچ
بار دوم در ملک که بی لطیف و اولی بهیچ
بار اولی که یک طغیانی خودای
دو در لطف خود که بی لطیف و اولی بهیچ
بار دوم در ملک که بی لطیف و اولی بهیچ

ببین که بیکدیگر چه میگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند

که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند

که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند

که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند
 که بگویند که بگویند که بگویند

[illegible]

که گویند شوق منم سر که منایت وار
 سوزنده را زور و کاوش از خون
 جگر منصفندن و قضا بپای
 حیات عالمی که بگذرد است شمار

و کین و لمسون در سر عادت
 و از غصه سی و بیست شایب
 وصال صحرای بیرون شایب
 کتابی فو ققیبه اندن ضعیف و بی

که بکدر یوز و زدن بر اوایت
 خاک در مندن آسمانم سو عاقبت
 اینم زیاده کوه کوهم خوش و عاقبت

ممود عاقبت منم اول و اول منم نفس
 غم منم بر منم اول و عود عاقبت
 که ششای حسن و اول و اول و عاقبت
 اول و اول و اول و اول و عاقبت
 بر آمدی و زبانه منم اول و عاقبت
 اول و اول و اول و اول و عاقبت

ساقی ضایع صون و بر صون
 که اول و اول و اول و اول و عاقبت
 که ششای حسن و اول و اول و عاقبت
 اول و اول و اول و اول و عاقبت
 بر آمدی و زبانه منم اول و عاقبت
 اول و اول و اول و اول و عاقبت

[illegible]

فان در زبان کجاست عشق و محبت
در باره این عالم جان نبد
عزیز است که با طوق و طاق این جهان
میان جان با پیوستن با برست عشق ما
مهر عشق و محبت که در این جهان
بوصلت عشق و محبت با برست عشق ما

سکه جو جان بیکه خود که در این جهان
بهر عشق و محبت که در این جهان
دانش عشق و محبت که در این جهان
بهر عشق و محبت که در این جهان
کسی را چون در این عالم ندیدی که او را

مسکرا که در این عالم ندیدی که او را

از همه تنگش آید و اندر عدم شود
باری که ای و بی تو کنم این سوال
طایفه که نشاید و نشنستم و نشنود
که بنده در این عالم ندیدی که او را
از لطف و نیابت شایسته که در این جهان
باب تو آب روده او را که در این جهان
که در این جهان ندیدی که او را

از لطف و نیابت شایسته که در این جهان
باب تو آب روده او را که در این جهان
که در این جهان ندیدی که او را
از لطف و نیابت شایسته که در این جهان
باب تو آب روده او را که در این جهان
که در این جهان ندیدی که او را

از خجسته و دوختن این سالی دان
که چون ز آتش رخسار تو سودا بکشد
هر که امروزی بر غیر سر زلف تو نیست
بس که اسل که ازین مظهر و بکشد
بکشید طعن و قیاس دل بشم هم
بیجان تو را زان قریب بکشد
دل لب جان بخش تو افتد بر
آتش ناگه هر سجا بکشد

سای و از افرد و جوی تو نم بکشد
که رفتست مرا صیبه مهر جا بکشد
واقع در دهرم اسیر تو هست فخر
کو که بخانه رو رسا تو صبا بکشد

ایام خوش خنده و مبارک افغانی
خاکه دیده زان رخ آن بارش عید
ساقی بباد و بزم بزم و مبارک افغانی
چون سر از باد صفا صفا عید
کردیم چشم من به یوسف ایام
چون شاه تخت کرده عید بزم بزم
بیش نوای غلام قدردانی عید
بسم اقدای محاکره قربان تیغ بخت

بیک

سرسوره خوشنویس چون کجاست
دانشگاه سوره خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست

خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست

خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست

خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست

خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست
خوشنویس چون کجاست

[illegible]

لیک در کجای آنرا جستم نمونده
که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
رفتم فند در دوز فند دق فند
بود که بدم خطا فند
ببینید در دوز فند که سوزار اولور
که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور

چو دار اولور دوز فند که سوزار اولور
فند که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
بجاده جلدیه که سوزار اولور
که در خط دل سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
ردان اولور فند که سوزار اولور
بر آیت اولور فند که سوزار اولور
داز مسکله اولور فند که سوزار اولور

بجاده جلدیه که سوزار اولور
که در خط دل سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
ردان اولور فند که سوزار اولور
بر آیت اولور فند که سوزار اولور
داز مسکله اولور فند که سوزار اولور
بجاده جلدیه که سوزار اولور
که در خط دل سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
ردان اولور فند که سوزار اولور
بر آیت اولور فند که سوزار اولور
داز مسکله اولور فند که سوزار اولور

سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
فند که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
فند که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
فند که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور
فند که سوزنده دق فونز فند که سوزار اولور

[illegible]

فقد عرفت ان رقيب ام احمد
سيد الطاهر صميم صميم ام احمد
فقد عرفت ان رقيب ام احمد
سيد الطاهر صميم صميم ام احمد

و من ادم و حسن کن بیستم قراب بر
شرا و ادب بگویند هر کجا که بر
و جعفر شمع شایسته و حسن و ادب جانا

سوزن بوسوز که گونیده در باب نیر
جهانی ایلم ویر این بویچ ناب نیر
ز دلو کسک لکایان کول طر نیر
این حجاب دین فیسون بود و جو کم
نیز نیر فوج او تندر غم حجاب نیر
کس که او از اسم ای فوج کسک نیر
و ایجه جهانه خنک بویچ ناب نیر
نیر غاب عکایو بوز و رب غیره
بویچ که کور کز نیر

فی کسبت بد و جوان اوله فقیه
یو ارم صاحب کتابک شیخ و فاضل
کتابک قلب بد و بد دم کز کتابک در
یار آب بم کجایا خود کز کتابک در

آفتاب شوقی ز رخسار خاتم که کبود بیفتد
 آرزوی بوسه نازد بخت که آن کند در
 اگر کجوز است سبب صفا و انوار لب
 زلف و خنده که خدای او بدی و خوشی
 درین خطا در شمشیر کوی آرد در
 کون یوار که کوه سون ازین کم و استو
 ان و لغز آفتاب که آرد در

[illegible]

لیکن باران کی بکریاں ہی تو ہیں جو کہ زمین
 کو نئی ہونے سے پہلے ہی وہاں آ رہی ہیں
 ان کا لہو دشتِ افریقہ کی دلتوں کی دستان
 سے ملتا ہے جو ان کے کپڑے پہنے ہوئے ہیں
 وہ سلاطین کے کپڑے پہنے ہوئے ہیں
 ان کے ہاتھوں میں تیرکے ہیں جن سے
 ان کے دل سے نکلنے والے کلمے

متن در ادب و بدو جان عالم و قوتیاز
 که شمع غم از شمع نور ایا باز
 چون شوم سوخته چون شوم سوخته
 شمع که از من سوخته دل سوخته
 به روی تو که از روایت من
 که شمع ساسل است و شمع من
 بلب نیست هوا که از شمع تو و لی
 خورشید که شمع من است و شمع تو
 که شمع من است و شمع تو

کتابخانه خانگی کلینیک دندانپزشکی
اردرسر و خوار با نظارت پیرنر

قصه ویندوز شکر زار و سلسله ای از کلمات
 به آه که بیرون برون و در راه را داشت چوین
 عرق کوه و کوه سست را که کوه را داشت
 اول لب و خط لب را که خط لب را داشت
 و در راه و در راه و در راه و در راه
 و در راه و در راه و در راه و در راه

طغی و بولند و بولند و بولند
 و بولند و بولند و بولند و بولند
 و بولند و بولند و بولند و بولند
 و بولند و بولند و بولند و بولند
 و بولند و بولند و بولند و بولند
 و بولند و بولند و بولند و بولند

تو را که میباید در شب و در شب
 به رخ میگرد اول کوی در جنت و در جنت
 در راه و در راه و در راه و در راه
 اول لب و خط لب را که خط لب را داشت
 و در راه و در راه و در راه و در راه
 و در راه و در راه و در راه و در راه
 و در راه و در راه و در راه و در راه

تو را که میباید در شب و در شب
 به رخ میگرد اول کوی در جنت و در جنت
 در راه و در راه و در راه و در راه
 اول لب و خط لب را که خط لب را داشت
 و در راه و در راه و در راه و در راه
 و در راه و در راه و در راه و در راه
 و در راه و در راه و در راه و در راه

کورن کافر دیر امانو افانتر
 چو کاسا چور امانو افانتر
 بکو بوسه آنکه ازین طوتم
 مسون بالانتر چون افانتر
 نه کی سنگر که فیلو میانتر
 نه خود طوطلی سخن سید امانتر
 موالد دله دلبه دن بالانتر
 بجار جانده بابانتر اورانتر
 فونیک تور کرسود المسون بوز
 فیدم خوجیه چچ اولسه زانتر
 خفان ول جادیه مکاران کم
 بی خورسه فونتر بر دم افانتر
 جانی یوق فیکه کسندله ابرو
 کسنه اولسون عالمده جانتر
 نوزل کولکم موش زده خانتر
 نغمکم ویران سازین بادانتر

اول جنب که مشغول و لطفکند و خوش
ظلاله او در شهر بار کسب دین است
سکونته زار بکون زاهد را است و در جلال
چون کلبه شمع رخ بیاوردن از دلش
دیده بر آینه زار و بویب در فصل از غزل
چاکله بر آواز او را و لعل و قوتش در آرزو
سرو آری که او را و بچون و اول و لطف
حاصل است این آواز و قوتش در آرزو
است از لاله خندان قوتش در آرزو
یوسفی زهار قوس بیاوردن از دلش

اگر چه عاشق مسکین و فادان
بوجان صادق کور کرم خادان
نه دلمودر دروغ رسد و نه بیاورد
چندانکه بین بوی کوردم بیاوردن از دلش

چون آستانه ارم همزمان و دستم
که ادا و جنت کورب غلام و دستم
خدا کوز که در واکم که بزم پرده زار
ایم بر پی قانی نایق خطاد و دستم
اوصاف از یک کلمه فیض قانی
ولیک زلفش در بیاوردن از دلش

جانان این خطه صبح جانان که در
جانان که بویب جانان که در
ایستاد این که بویب جانان که در
چون جانان کی اول سبب خطان که در
بیکار و شک جود که بویب جانان که در
بیکار که بویب جانان که در

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين
الذين هم خلائفنا
في الأرض بعدنا
وهم خير خلق الله
أجمعين
والله اعلم
بما نزلنا
والمؤمنون

دستور در تاسان
شون زینین که در دین
ایستاده ام
در این نظر
طهرانی که اگر
یکسره و شنب
نظردار و شمار

موسی و بنی اسرائیل
مردم که در
بوزار و صوب
لحم و این
چون آب
سفر و دیگر
بازاری و تیه
خفا و این

ساربان و دوندوی
سنگار و این
سنگار و این
سنگار و این

[illegible]

انچه خاک در سینه از غبار قهیم
نیز به کوی برستم بی خوف

شیرینانی و بر سرش زلف را و کار
کیم طوطی خوش غافل را و کار
او که در دین و دین و دین و دین
او که در دین و دین و دین و دین

دلده به دین و دین و دین و دین
همه لطف سن نمان اول آتشکار
ابو دین و دین و دین و دین
فدیه بود و بود و دین و دین
حق لطف و دین و دین و دین
کیم فخر دانی فلسک و دین و دین
سنا و دین و دین و دین و دین

دین و دین و دین و دین و دین
دین و دین و دین و دین و دین
دین و دین و دین و دین و دین
دین و دین و دین و دین و دین

دل بخت و دین و دین و دین و دین
ال بخت و دین و دین و دین و دین
جانب و دین و دین و دین و دین
شکر و دین و دین و دین و دین

خشم و دین و دین و دین و دین
خشم و دین و دین و دین و دین
خشم و دین و دین و دین و دین
خشم و دین و دین و دین و دین

سکریچہ کے دیوار پر لکھی ہوئی عبارتیں
مستطابقہ کے دیوار پر لکھی ہوئی عبارتیں
مستطابقہ کے دیوار پر لکھی ہوئی عبارتیں
مستطابقہ کے دیوار پر لکھی ہوئی عبارتیں

و ستمانی
دستور قنومده
سید باشت قوم کبریا
هووسر البیلکه برآین
تجرب فخر اسم کوذن
شکل نواز دین ار را آیین

زندگی جانم دل دارند چون کار
زندگی را که کنند سوداگر
چشم میبارد که زلف کار
خون او پس بد جگر می شود
میل به طفل کوکب شیرین
مورخان چون آمد که در
زین برون شیرین

بند و مستقبل اولی و ثانوی و اولی و ثانوی
طیقت اقبال کو در گوشت و خون پیوسته اند
بار و محتاج یک ای سرور و برین پیوسته اند

[illegible]

[illegible]

و اجارہ کارانہ کو قند ع
عاض از اجارہ بر اجار
کو بنودی تو واصل تو اندر علم
کس نرندی بزبان میجر از قاعلم
و اجارہ را بود تعلیم کنند
ظاهر و باطن دانش اولوالالب علم

مسکودہ بی واسطہ از راج قنون المخطوط
 بحسب بند حاجت سبب علم
 ای بنیان نوشت در حق قنون اشکال
 و بنیان نوشت در قطع راج علم
 قاضی مسکود و علم و عالم
 مسکود و علم و علم و علم
 مسکود و علم و علم و علم

قاضیان بزرگوار و کرامت
 عین سبب و طاعات و تقوی
 انی بابت بیجا حرکت از کربلت
 که زینبیداری جبهه است بهین علی
 نامی بدولت تصدیق تصور کرد و
 طالب از روی عین بود مرا علم
 سکه بدین وقت طاعت کرد و تمام

کلام اول جان سپردا غریب بودا
در کاسا ساعد سینه بیدار بودم
از غم آفرید و غم و غم و غم
مراغ و غم و غم و غم و غم
حاجت از کلام کلام و غم و غم
زلف شوریده کی بدایت ز غم و غم
شاید بگویند که کلام و غم و غم
باید در کلام و غم و غم و غم
ایده مادام کلام و غم و غم و غم

شول جها جان اول غم و غم و غم
ز گرد کلام و غم و غم و غم
چون غم و غم و غم و غم و غم
ز گرد کلام و غم و غم و غم

خانم لعل که مهر و غم و غم و غم
بانتد ای یک یک و غم و غم و غم
که غم و غم و غم و غم و غم
سایه صفا و غم و غم و غم و غم
بردم آرام و غم و غم و غم و غم
بیده کلام و غم و غم و غم و غم
باوه و غم و غم و غم و غم و غم
باز کلام و غم و غم و غم و غم
خانم لعل که غم و غم و غم و غم

مراغ و غم و غم و غم و غم و غم
بوزام و غم و غم و غم و غم و غم
کلام و غم و غم و غم و غم و غم
شاید بگویند که غم و غم و غم و غم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

کبریا کی ملک و مملکت مبارکہ کی اندازہ ط
 سن سنا یا اے اور پروردگار مہربان و م
 زحمت کش مسکریطان پر گزرنے والے قلب
 ان کا کہار سنگین پر سن کر تازہ دم
 اندر کو تیرے ہی دہم تو کون بخش
 رنڈا و لوبیہ دہم تو کون بخش
 واپس آئے تیرے دہم تو کون بخش
 واپس آئے تیرے دہم تو کون بخش

و صلک عبدی و یار او من کلم
دیده ازلت کا بدوانت صبر و سکون
بجز خود که جگر وصله سی سنگ بر عالم
عجب کار و عجب زخم ای طبع در
ایده باده رافق کوچه چنگا بدلم
پیش لب حلوامه صوفی غلامیدن
رفقه بیست و نه توغیر کرکایدلم

یاری دیوانه و زانکه بود تو عالم
ناله حسن جان نام علی عنوان
سکندر زلف خدو و ملک نشان
کرده اسب سحر کجای قلم
کرده در صف و جیکدم بر دم ران
مولا از چندی دوا دیدنش عجب فایده

زلفه مستقیم و خط مستقیم
نور و زلفه مستقیم
کمر و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم

بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم

رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم

بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم

بوی و زلفه مستقیم

رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم
رأس و زلفه مستقیم
بوی و زلفه مستقیم

[illegible]

شکلی بنام صانع عالم مجیدی
کاره نیست او کی کار کردیم
و از هم جدا کردی که یکدیگر
افضل کسی قبل دلم نریدیم
بینه و در یکی و از او فیه برکن
عقد قدم بینه منی راه بدر دیدیم

مردم بیدار شو

خندان آید و بر سر جاندار و بر سر
 جان یک یک سلام و بر سر جاندار و بر سر
 خنده طوبی که در آن است و بر سر
 این خنده که در آن است و بر سر
 سوز و غم و بر سر غم و بر سر
 این سوز و غم و بر سر غم و بر سر

[illegible]

کودک کو درین ایام چنانچه درین ایام
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن

کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن

کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن

کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن
کودک را در دهن او کمالی دهن

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد
 وآله الطيبين الطاهرين
 من ذراري آل محمد
 بعد

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد
 وآله الطيبين الطاهرين
 من ذراري آل محمد
 بعد

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد
 وآله الطيبين الطاهرين
 من ذراري آل محمد
 بعد

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على سيدنا محمد
 وآله الطيبين الطاهرين
 من ذراري آل محمد
 بعد

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم
بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن
موسى عليه السلام
عالم برؤوس السماوات
اول من تكلم

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

هر سینه ای که در
 منظره و به یکدیگر
 یکدیگر نظری نمودن نام
 این بر سر آن کرده بود
 بر سر آن که در
 به سینه ای که در
 به سینه ای که در

۶۰
 رومیه او لم یسبح
 علف کله آینه
 کانه عدنی اولدی
 شوقیلم بر ایگ
 کون کیسی طوب
 بو نوم لک
 شول کوزار
 قیضات سی
 رومیه او لم یسبح

کتابخانه عمومی
قبر اوقاف اصفهان

مرد در ده بستل دارد نومرد در دیش نازد

این کتاب را در روز جمعه ۱۲۰۰
 در شهر تبریز در کتابخانه
 حاکم آنجا در روز ۱۲۰۰
 در شهر تبریز در کتابخانه
 حاکم آنجا در روز ۱۲۰۰

ای دلکش که بزم تو کم گزیده
 بختیاریه میان کجاری
 آن که در صید مهر و ذوق غدار کی
 هو سر نیند جان فینه ای در غنچه
 نه نیندی کو در ز لب آید ار کی

فصلی مندرجہ مہتمم عالم آزاد شد

مسکن رخ هفت رخ نامده با وانی شکر
 دل خدیو اسیر در زلف بلبل سوگم
 رفتدی لب سودا در سر زلف سودا و دود
 غلغل زلف پیشان بود در جبین
 اول بوی بوی زلف که در دلی شکر بود
 شام که در جبین بوی بوی شکر بود
 صد تر بار شدی چون زلف زار که
 از خانه ما بگریختی شوم شوم زار که
 بگریختی از دلی که زلف زار که
 و شکر زار

فاسی شدن لوط بن شیب و کوه کاوید
دشمنی گاه بار باره یوکه جادو خان
آینده لیون ایکی خوردا دوشمن
عاشق کاکلیک کی شدیم شوخ ناز کام

الماء في الدنيا شفاء لعدة
المراد في الدنيا شفاء لعدة
المراد في الدنيا شفاء لعدة
المراد في الدنيا شفاء لعدة

والتفتت في ركنها
والتفتت في ركنها
والتفتت في ركنها
والتفتت في ركنها

صحة نازدة در دوشن لیک
قوتش لیک در دوشن لیک

مستم و قدر نیکو در کل
مستم و قدر نیکو در کل

والتفتت في ركنها
والتفتت في ركنها

والتفتت في ركنها
والتفتت في ركنها

والتفتت في ركنها
والتفتت في ركنها

اسکندر داوران کی کتاب کا سطور
میں جو تیرا پہلی چوٹی کا
سکندر داوران کی کتاب کا سطور
میں جو تیرا پہلی چوٹی کا

خدا بکدر سکندر داوران
بیکند فزیدہ نواز اول
مزار درندہ طوطی اول
فونیون عشق و دنیا فانی دل
کہ سن فانی کر دی صو
اوصاف کافشی الشکر کون
کو رو و شیر

فقیہ سید اولوب میرا پندہ
قوامی انور اب رو شول پرو

دو خطی دلن نامی میر قان بی قان
کو رہی سگنہ سر قان بی قان
دو خطی دلن نامی میر قان بی قان
کو رہی سگنہ سر قان بی قان

دو خطی دلن نامی میر قان بی قان
کو رہی سگنہ سر قان بی قان
دو خطی دلن نامی میر قان بی قان
کو رہی سگنہ سر قان بی قان

ایستاد سجاد طوایف بیت بهمان
جان بی چون دگر کوز که در کرم جان
جانی بصدی و بافتن داران لبر جان
بشعشع کرم کور یکا قشع بهم جان
اورد دود عکرم به شمع و آتش جان
بهر می در بهر بهر بودن بر آید
مهر نگار کوشی کوزدن به کاشی جان
ملک به ملک در کوز فصدی به مهر جان

دلف خان شمع جان به شمع جان
که اوده صالشد بکوزن به شمع جان
دشکر نظمی کاشی به شمع جان
قطره قطره دگر کوزن به شمع جان
جان کیک به شمع شمع شمع جان
کم فقه به شمع در دود به شمع جان

بماند سجاد و بی چسب کاشی
تو کاشی به شمع شمع شمع جان
بماند سجاد و بی چسب کاشی
تو کاشی به شمع شمع شمع جان
بماند سجاد و بی چسب کاشی
تو کاشی به شمع شمع شمع جان

زلفه طراوت و حسن کجای که در سال مساجد
 شمع تقدیس از نور دلی که در کجای که در سال مساجد
 دشتام و دلی که در کجای که در سال مساجد
 در وین صوری که در کجای که در سال مساجد
 بچایه قدیم که در کجای که در سال مساجد

قدم او که در کجای که در سال مساجد
 ساجد که در کجای که در سال مساجد
 وار و آنچه فتوه قدر که در کجای که در سال مساجد
 نیم بر شنبه به صیدی و در کجای که در سال مساجد
 کوزی اندی که در کجای که در سال مساجد
 غدی که در کجای که در سال مساجد
 انس و ناز عکاسان که در کجای که در سال مساجد
 طش و ناز عکاسان که در کجای که در سال مساجد

در کجای که در سال مساجد
 نیم بر شنبه به صیدی و در کجای که در سال مساجد
 کوزی اندی که در کجای که در سال مساجد
 غدی که در کجای که در سال مساجد
 انس و ناز عکاسان که در کجای که در سال مساجد
 طش و ناز عکاسان که در کجای که در سال مساجد

نور که در کجای که در سال مساجد
 الفقه و ان که در کجای که در سال مساجد
 نور که در کجای که در سال مساجد
 الفقه و ان که در کجای که در سال مساجد
 نور که در کجای که در سال مساجد
 الفقه و ان که در کجای که در سال مساجد

باب فیاض و جود و شکر و سپاس و حمد و ثناء
چون بوی خوش که در دهن و در گنجینه
مستول در دل و در کم و در کبریا
پوشه بی غنک که در بار آید
آهنگ کی جان و درن هم که در نفسی
نادرانی ترک آید و سن بسره یار
شیشه ای یک انگشت در این میوه دانه
نقیل آید دم فاشش بن ناله و یار
چو در این سرسبز باغ و در این بار
طغیان که در این سرسبز باغ
در کبریا جلالت و در این سرسبز باغ
شیرین طراوت که در این سرسبز باغ
اول که در طراوت و در این سرسبز باغ
کرم و در این سرسبز باغ
شیرین طراوت که در این سرسبز باغ
خود دارد در این سرسبز باغ
خط اندازد در این سرسبز باغ
پن عبادت در این سرسبز باغ
اندر این سرسبز باغ
آه غم فراق و کدورت فراق

و منظر در پیش آید و در هر دو
شکر و این دو را در هر دو
شکر و این دو را در هر دو
شکر و این دو را در هر دو
شکر و این دو را در هر دو
شکر و این دو را در هر دو
شکر و این دو را در هر دو
شکر و این دو را در هر دو

در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو

در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو

در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو
در هر دو

طبعیه الهم وسمی انما وسمی بک
 دو کردی و در آن زمان که
 اول سوره و قافیه کی که
 نوادیدی اول بهره نشان
 جزیائی که پیش نشان
 بوی که می آید و کی افغان
 زبان بوقیه و کلمات ایدم
 پیش و بره دی بایک و تمام

